

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΧΗΜΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ – ΤΟΜΕΑΣ ΙΙ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Ο κλάδος της χημικής βιομηχανίας στην Ελλάδα: Εξελίξεις και Προοπτικές

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Μονέος Σ. Νικόλαος-Μάριος

Επιβλέπων καθηγητής:

Τσακανίκας Άγγελος, Επίκουρος Καθηγητής ΕΜΠ

Αθήνα, Σεπτέμβριος 2017

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα διπλωματική εργασία έχει ως στόχο τη μελέτη του κλάδου της ελληνικής χημικής βιομηχανίας, ώστε να αξιολογηθεί η δυναμική της και η συνεισφορά της στην ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας. Η εργασία εκπονήθηκε στο Εργαστήριο Βιομηχανικής και Ενεργειακής Οικονομίας (Ε.Β.Ε.Ο.), του Τομέα ΙΙ, της Σχολής Χημικών Μηχανικών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, υπό την επίβλεψη του επίκουρου καθηγητή κ. Άγγελου Τσακανίκα.

Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Τσακανίκα για την ανάθεση της εργασίας, την προθυμία του να με διδάξει πάνω στο αντικείμενο της, καθώς και να με βοηθήσει στην εκπόνηση της. Επίσης, ευχαριστώ θερμά τον υποψήφιο διδάκτορα Γεώργιο Σιώκα για τη συνεισφορά του στην εκπόνηση της εργασίας. Ακόμα, θα ήθελα να ευχαριστήσω την συμφοιτήτρια μου Φράγκου Αικατερίνη, τον συμφοιτητή μου Μποτσάκο Θεόδωρο, καθώς και όλους τους συμφοιτητές και φίλους μου που με στήριξαν και με βοήθησαν καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου. Τέλος, θα ήθελα να αφιερώσω την διπλωματική μου εργασία, στους γονείς μου, Μονέο Στυλιανό και Κοκόλη Σπυριδούλα, για την αμέριστη βοήθεια και πολυεπίπεδη συμπαράσταση σε όλη τη διάρκεια της ζωής μου.

Με εκτίμηση,

Μονέος Νικόλαος-Μάριος

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία έχει ως αντικείμενο μελέτης τις εξελίξεις και τις προοπτικές του εγχώριου μεταποιητικού κλάδου της χημικής βιομηχανίας. Σκοπός της εργασίας είναι μέσα από την τεκμηριωμένη ανάλυση των βασικών χαρακτηριστικών του και της δυναμικής του να διαπιστώσει εάν ο κλάδος αυτός μπορεί να είναι ένας από τους πυλώνες ανάκαμψης της ελληνικής οικονομίας, λαμβάνοντας υπόψη και τους όρους ανταγωνιστικότητας απέναντι σε αντίστοιχους του εξωτερικού. Για να διαπιστωθεί αυτό, αρχικά έγινε μελέτη και ανάλυση βασικών διαθρωτικών δεικτών της εγχώριας βιομηχανίας (π.χ. δείκτης κύκλου εργασιών, δείκτης βιομηχανικής παραγωγής), για να αξιολογηθεί η θέση του κλάδου στο σύνολο της μεταποίησης. Στη συνέχεια, έγινε η σύγκριση των επιδόσεων τόσο με το μέσο όρο του συνόλου της εγχώριας μεταποίησης, όσο και με την ευρωπαϊκή χημική βιομηχανία σε διάφορα διαθρωτικά χαρακτηριστικά (όπως συμμετοχή στο ΑΕΠ, απασχόληση, εκπαιδευτικό επίπεδο, επενδύσεις, κτλ). Στη συνέχεια, ακολούθησε χρηματοοικονομική ανάλυση του κλάδου, εξετάζοντας ισολογισμούς των βασικών χημικών βιομηχανιών της χώρας. Με τον τρόπο αυτό εξετάστηκε η πορεία των χημικών βιομηχανιών την περίοδο 2005-2014 και έγινε ανάλυση βασικών χρηματοοικονομικών μεγεθών. Επίσης, υπολογίστηκαν διάφοροι χρηματοοικονομικοί δείκτες, ώστε να εξεταστεί η ρευστότητα, η κεφαλαιακή διάθρωση, η δανειακή επιβάρυνση, η αποδοτικότητα και η δραστηριότητα του κλάδου, καθώς και των επιμέρους κλάδων που τον απαρτίζουν. Επιπλέον, στην εργασία αναλύθηκαν (με τη βοήθεια του προγράμματος SPSS 20) πρόσθετα στοιχεία από έρευνα πεδίου που είχε πραγματοποιηθεί από το ΕΒΕΟ του ΕΜΠ στις 2000 μεγαλύτερες επιχειρήσεις της χώρας, από την οποία εξήχθησαν ενδιαφέροντα συμπεράσματα για τις τεχνολογικές και οικονομικές επιδόσεις, την επιχειρηματική οργάνωση, τα χαρακτηριστικά της απασχόλησης και τους τρόπους ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού, τόσο των χημικών βιομηχανιών, καθώς και των μεταποιητικών επιχειρήσεων που συμμετείχαν στην έρευνα. Επιπροσθέτως, αναπτύχθηκαν οι διάφορες προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο εγχώριος κλάδος τόσο

στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό και δυσκολεύουν την ανάπτυξη της χημικής βιομηχανίας, καθώς και την ανταγωνιστικότητα της, τόσο σε ευρωπαϊκή βάση, όσο και σε ελληνική. Η εργασία ολοκληρώνεται με τα συμπεράσματα και ευρήματα.

Λέξεις κλειδιά: χημική βιομηχανία, μεταποίηση, διαθρωτικοί δείκτες, χρηματοοικονομικοί δείκτες, ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα, βιομηχανία, κλάδος, χημικά προϊόντα, χημικές ουσίες

ABSTRACT

This diploma thesis focuses on the developments and prospects of the Greek manufacturing chemical industry. The thesis analyzes its key features and its dynamics in order to understand whether this sector can contribute to the development of the Greek economy, taking into account competitiveness issues as well. In order to ascertain this, firstly we analyze some basic industrial indicators of the domestic industry (e.g. turnover index, industrial production index), in order to understand the position of the industry in the whole manufacturing sector. Its performance is compared both with the average of all domestic manufacturing sectors but also with the European chemical industry on various structural characteristics (such as participation in GDP, employment, personnel's education level, investments, etc.). Next, a financial analysis of the sector is carried out, examining the balance sheets of the main chemical industries. The period from 2005 to 2014 was examined and an analysis of the key financial figures was carried out. In addition, various financial ratios have been calculated to examine the liquidity conditions, capital structure, debt burden, profitability and activity of the industry, as well as its sub-sectors. Moreover, the thesis uses additional survey data from an extensive field survey that was carried out by LIEE /NTUA in the country's 2000 largest enterprises. Some interesting conclusions were drawn on the technological and economic performance, the business organization, employment characteristics and human resources of the chemical industry in comparison with the rest of the local manufacturing. Finally, the various challenges that the domestic industry is facing both internally and abroad, were discussed in order to understand the sectors' dynamics,. The final remarks and conclusions are provided at the end of the thesis.

Key Words: chemical industry, manufacturing, structural indicators, financial indices, growth, competitiveness, industry, chemicals

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	i
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	ii
ABSTRACT	iv
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	v
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	2
1. Κεφάλαιο: Βασικά διαθρωτικά στοιχεία της χημικής βιομηχανίας	6
1.1 Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία	7
1.2 Διαθρωτικοί Δείκτες.....	10
1.2.1 Εξελίξεις ως προς το ύψος της παραγωγής (προϊόν).....	10
1.2.2 Κύκλος Εργασιών.....	12
1.2.3 Δείκτης Νέων Παραγγελιών.....	16
1.2.4.Δείκτης Τιμών Εισαγωγών στην Βιομηχανία	20
1.2.5 Τιμές Παραγωγού.....	21
1.2.6 Συγκριτική Ανάλυση	26
1.3 Απασχόληση και ανθρώπινο δυναμικό.....	30
1.3.1 Παραγωγή Χημικών Προϊόντων και λοιπά.....	30
1.3.2 Ανάλυση απασχόλησης της Χημικής Βιομηχανίας σε επιμέρους κλάδους.....	31
1.3.3 Βασικές επαγγελματικές κατηγορίες	33
1.3.4 Βασικές Εκπαιδευτικές Κατηγορίες.....	36
1.4 Επενδύσεις κλάδου χημικής βιομηχανίας.....	39
1.4.1 Σύγκριση επενδυτικών δαπανών μεταποιητικού τομέα με άλλους τομείς της οικονομίας.....	45
1.4.2 Σύγκριση επενδυτικών δαπανών εγχώριου μεταποιητικού τομέα με άλλων χωρών	47
2. Κεφάλαιο: Χρηματοοικονομική ανάλυση της Χημικής Βιομηχανίας	50
2.1 Εισαγωγή	50
2.2 Βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη.....	54
2.3 Ρευστότητα.....	56
2.4 Κεφαλαιακή διάθρωση και δανειακή επιβάρυνση.....	59
2.5 Κερδοφορία και αποδοτικότητα	62

2.6 Δραστηριότητα	69
3. Κεφάλαιο: Προφίλ Χημικής Βιομηχανίας στην οικονομική κρίση, βάσει αποτελεσμάτων έρευνας στις μεγαλύτερες επιχειρήσεις	73
3.1 Εισαγωγή	73
3.2 Επιχειρηματική οργάνωση και οικονομικές επιδόσεις	74
3.2.1 Επενδυτικές δαπάνες τη διετία 2011-2012	76
3.2.2 Εξαγωγικές επιδόσεις (2013)	77
3.2.3 Κερδοφορία επιχειρήσεων (2012-2013).....	78
3.2.4 Απόκτηση και αξιοποίηση της γνώσης.....	80
3.2.5 Τρόποι αντίδρασης στην κρίση το 2012.....	80
3.3 Τεχνολογικές επιδόσεις & ανάπτυξη καινοτομιών	82
3.3.1 Καινοτομικές επιδόσεις.....	82
3.3.2 Ερευνητικές υποδομές και πόροι.....	87
3.4 Χαρακτηριστικά της απασχόλησης.....	90
3.4.1 Μορφές/τύποι απασχόλησης	90
3.4.2 Επίπεδο εκπαίδευσης προσωπικού	91
3.4.3 Ηλικιακή διάρθρωση προσωπικού	92
3.4.4 Κινητικότητα προσωπικού	93
3.5 Πολιτικές ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού.....	94
3.5.1 Προγράμματα εκπαίδευσης προσωπικού	94
3.5.2 Θεσμοθετημένες διαδικασίες αξιολόγησης και ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού	96
4. Κεφάλαιο: Προκλήσεις για τη Χημική Βιομηχανία.....	99
4.1 Προκλήσεις Ευρωπαϊκής Χημικής Βιομηχανίας	99
4.2 Προκλήσεις Ελληνικής Χημικής Βιομηχανίας.....	102
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	109
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	114
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	116

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.1: ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ, ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ, ΠΟΤΩΝ ΚΑΙ ΚΑΠΝΟΥ, ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΧΗΜΙΚΩΝ ΟΥΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ, ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ ΑΕΠ. ΕΛΛΑΔΑ.	8
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.2: ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ, ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ, ΠΟΤΩΝ ΚΑΙ ΚΑΠΝΟΥ, ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΧΗΜΙΚΩΝ ΟΥΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ, ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ ΑΕΠ. ΕΕ-28.	9
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.3 : ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΧΗΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ, ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ ΑΕΠ. ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΕΕ.	10
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.4: ΔΕΙΚΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΣΤΗ ΧΗΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ. 2000-2016, ΜΕ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ 2010=100,00.	11
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.5: ΕΤΗΣΙΑ ΕΞΕΛΙΞΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΚΥΚΛΟΥ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΣΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ (ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΑΣ), 2000-2016, ΜΕ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ ΤΟ 2010=100,00.	13
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.6: ΕΤΗΣΙΑ ΕΞΕΛΙΞΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΚΥΚΛΟΥ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΣΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΓΧΩΡΙΑΣ ΑΓΟΡΑΣ, 2000-2016, ΜΕ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ ΤΟ 2010=100,00.	14
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.7: ΕΤΗΣΙΑ ΕΞΕΛΙΞΗ ΔΕΙΚΤΗ ΚΥΚΛΟΥ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΣΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ, 2000-2016, ΜΕ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ ΤΟ 2010=100,00.	14
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.8: ΕΤΗΣΙΑ ΕΞΕΛΙΞΗ ΔΕΙΚΤΗ ΚΥΚΛΟΥ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΣΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΣΕ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΖΩΝΗΣ, 2000-2016, ΜΕ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ ΤΟ 2010=100,00.	15
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.9: ΕΤΗΣΙΑ ΕΞΕΛΙΞΗ ΔΕΙΚΤΗ ΚΥΚΛΟΥ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΣΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΣΕ ΧΩΡΕΣ ΕΚΤΟΣ ΕΥΡΩΖΩΝΗΣ, 2000-2016, ΜΕ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ ΤΟ 2010=100,00.	16
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.10: ΕΤΗΣΙΑ ΕΞΕΛΙΞΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΝΕΩΝ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΩΝ ΣΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ (ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΑΣ), 2000-2013, ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ 2005=100,00,	17
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.11: ΕΤΗΣΙΑ ΕΞΕΛΙΞΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΝΕΩΝ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΩΝ ΣΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΓΧΩΡΙΑΣ ΑΓΟΡΑΣ, 2000-2013, ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ 2005=100,00,	18
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.12: ΕΤΗΣΙΑ ΕΞΕΛΙΞΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΝΕΩΝ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΩΝ ΣΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ, 2000-2013, ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ 2005=100,00,	19
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.13: ΕΤΗΣΙΑ ΕΞΕΛΙΞΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΝΕΩΝ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΩΝ ΣΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΣΕ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΖΩΝΗΣ, 2000-2013, ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ 2005=100,00,	19
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.14: ΕΤΗΣΙΑ ΕΞΕΛΙΞΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΝΕΩΝ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΩΝ ΣΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΣΕ ΧΩΡΕΣ ΕΚΤΟΣ ΕΥΡΩΖΩΝΗΣ, 2000-2013, ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ 2005=100,00.	20
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.15: ΕΤΗΣΙΑ ΕΞΕΛΙΞΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΤΙΜΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ ΣΤΗ ΧΗΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ, 2004-2016, ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ 2010=100,00.	21
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.16: ΕΤΗΣΙΑ ΕΞΕΛΙΞΗ ΜΕΣΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΤΙΜΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΟΥ ΣΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ (ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΑΣ), 2000-2016, ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ 2010=100,00,	22
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.17: ΕΤΗΣΙΑ ΕΞΕΛΙΞΗ ΜΕΣΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΤΙΜΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΟΥ ΣΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΓΧΩΡΙΑΣ ΑΓΟΡΑΣ, 2000-2016, ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ 2010=100,00,	23
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.18: ΕΤΗΣΙΑ ΕΞΕΛΙΞΗ ΜΕΣΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΤΙΜΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΟΥ ΣΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ, 2000-2016, ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ 2010=100,00,	24
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.19: ΕΤΗΣΙΑ ΕΞΕΛΙΞΗ ΜΕΣΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΤΙΜΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΟΥ ΣΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΣΕ ΧΩΡΕΣ ΕΥΡΩΖΩΝΗΣ, 2004-2016, ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ 2010=100,00,	24
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.20: ΕΤΗΣΙΑ ΕΞΕΛΙΞΗ ΜΕΣΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΤΙΜΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΟΥ ΣΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΣΕ ΧΩΡΕΣ ΕΚΤΟΣ ΕΥΡΩΖΩΝΗΣ, 2004-2016, ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ 2010=100,00,	26
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.21: ΔΕΙΚΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΔΕΙΚΤΗΣ ΤΙΜΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΟΥ (ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΑΣ), ΧΗΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ, ΕΛΛΑΔΑ.	27
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.22: ΔΕΙΚΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΥΚΛΟΥ ΕΡΓΑΣΙΩΝ (ΣΥΝΟΛΟ	

ΑΓΟΡΑΣ), ΧΗΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ, ΕΛΛΑΔΑ.	28
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.23: ΔΕΙΚΤΗΣ ΤΙΜΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ (ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΑΣ) ΚΑΙ ΔΕΙΚΤΗΣ ΤΙΜΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΟΥ (ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΑΣ), ΧΗΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ, ΕΛΛΑΔΑ.	29
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.24: ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΥΚΛΟΥ ΕΡΓΑΣΙΩΝ (ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΑΣ) ΚΑΙ ΔΕΙΚΤΗΣ ΤΙΜΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΟΥ (ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΑΣ), ΧΗΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ, ΕΛΛΑΔΑ.	29
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.25: ΕΤΗΣΙΑ ΕΞΕΛΙΞΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΧΗΜΙΚΩΝ ΟΥΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΜΕ ΤΡΙΨΗΦΙΑ ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗ.	32
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.26: ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΚΛΑΔΟΥ ΧΗΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ (ΣΕ ΣΤΑΘΕΡΕΣ ΤΙΜΕΣ 2010)	40
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.27: ΑΞΙΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΚΛΑΔΟΥ ΧΗΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΟΥ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ.	42
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.28: ΑΞΙΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΕ ΤΡΙΨΗΦΙΑ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΤΗΣ ΧΗΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ.	43
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.29: ΔΑΠΑΝΕΣ ΓΙΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΑΝΑ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟ (ΣΕ ΧΙΛ. ΕΥΡΩ).	44
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.30: ΔΑΠΑΝΕΣ ΓΙΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΑΝΑ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟ ΣΕ ΤΡΙΨΗΦΙΑ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΤΗΣ ΧΗΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ (ΣΕ ΧΙΛ. ΕΥΡΩ).	45
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.31: ΜΕΡΙΔΙΟ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΤΟΜΕΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ.	46
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.32: ΔΑΠΑΝΕΣ ΓΙΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΑΝΑ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΤΗΣ ΧΗΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΣΕ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΕΣ ΧΩΡΕΣ.	47
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.1: ΠΛΗΘΟΣ ΧΗΜΙΚΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2005-2014	51
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.2: ΟΙ 6 ΤΡΙΨΗΦΙΟΙ ΚΛΑΔΟΙ ΤΗΣ ΧΗΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ.	52
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.3: ΚΕΡΔΗ ΚΑΙ ΖΗΜΙΕΣ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΤΗΣ ΧΗΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ.	54
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.4: ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΜΕΣΗΣ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗ ΧΗΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ	57
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.5: ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΜΕΣΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ – ΤΡΙΨΗΦΙΟΙ ΚΛΑΔΟΙ ΧΗΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ	58
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.6: ΔΕΙΚΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ – ΤΡΙΨΗΦΙΟΙ ΚΛΑΔΟΙ ΧΗΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ	58
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.7: ΔΕΙΚΤΗΣ ΜΟΧΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΔΑΝΕΙΑΚΗΣ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗΣ	60
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.8: ΔΕΙΚΤΗΣ ΜΟΧΛΕΥΣΗΣ – ΤΡΙΨΗΦΙΟΙ ΚΛΑΔΟΙ ΧΗΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ	61
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.9: ΔΕΙΚΤΗΣ ΔΑΝΕΙΑΚΗΣ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗΣ – ΤΡΙΨΗΦΙΟΙ ΚΛΑΔΟΙ ΧΗΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ	62
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.10: ΜΙΚΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΚΕΡΔΟΥΣ, ΚΛΑΔΟΥ ΧΗΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ	63
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.11: ΜΙΚΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΚΕΡΔΟΥΣ – ΤΡΙΨΗΦΙΟΙ ΚΛΑΔΟΙ ΧΗΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ	64
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.12: ΚΑΘΑΡΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΚΕΡΔΟΥΣ, ΚΛΑΔΟΥ ΧΗΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ	65
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.13: ΚΑΘΑΡΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΚΕΡΔΟΥΣ – ΤΡΙΨΗΦΙΟΙ ΚΛΑΔΟΙ ΧΗΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ	65
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.14: ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ (ROA) ΣΤΗ ΧΗΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ	67
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.15: ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ (ROA) – ΤΡΙΨΗΦΙΟΙ ΚΛΑΔΟΙ ΧΗΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ	67
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.16: ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ (ROE) ΣΤΗ ΧΗΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ	68
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.17: ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ (ROE) – ΤΡΙΨΗΦΙΟΙ ΚΛΑΔΟΙ ΧΗΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ	69
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.18: ΔΕΙΚΤΕΣ ΤΑΧΥΤΗΤΑΣ ΕΙΣΠΡΑΞΗΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΞΟΦΛΗΣΗΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΣΤΗ ΧΗΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ	71
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.19 : ΔΕΙΚΤΕΣ ΤΑΧΥΤΗΤΑΣ ΕΙΣΠΡΑΞΗΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΞΟΦΛΗΣΗΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΤΡΙΨΗΦΙΟΙ ΚΛΑΔΟΙ ΧΗΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ	71
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.1: ΧΡΗΣΗ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΣΤΗ ΧΗΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΕ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ (% ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ).	75
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.2: ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΤΗ ΔΙΕΤΙΑ 2011 – 2012 ΣΤΗ ΧΗΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΕ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ.	76
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.3: % ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΠΟΥ ΕΞΑΓΟΥΝ ΚΑΙ % ΤΩΝ ΕΞΑΓΩΓΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕ ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΑΝΩ ΤΟΥ 40% ΤΩΝ ΠΩΛΗΣΕΩΝ ΣΤΗ ΧΗΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΕ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΟ	

ΣΥΝΟΛΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ.	78
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.4: ΠΗΓΕΣ ΓΙΑ ΑΠΟΚΤΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ ΣΤΗ ΧΗΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΕ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ.	80
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.5: ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΚΡΙΣΗ ΤΟ 2012 ΣΤΗ ΧΗΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΕ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ.	81
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.6: % ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΠΟΥ ΥΙΟΘΕΤΟΥΝ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΤΗ ΔΙΕΤΙΑ 2011-2012 ΣΤΗ ΧΗΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΕ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ.	83
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.7: ΒΑΘΜΟΣ ΝΕΩΤΕΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΣΤΗ ΧΗΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΕ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ (% ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ).	84
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.8: ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΑΤΕΝΤΕΣ ΤΗΝ ΔΙΕΤΙΑ 2011-2012 ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΤΗ ΧΗΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΕ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ (% ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ- % ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕ ΠΑΤΕΝΤΕΣ).	85
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.9; ΕΙΔΟΣ ΕΙΣΑΓΟΜΕΝΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ/ΔΙΕΡΓΑΣΙΩΝ ΣΤΗ ΧΗΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΕ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ (% ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ/ΔΙΕΡΓΑΣΙΩΝ).	86
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.10: ΕΙΔΟΣ ΕΙΣΑΓΟΜΕΝΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ/ΕΜΠΟΡΙΑΣ/ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ ΣΤΗ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ ΣΕ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ (% ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ/ΕΜΠΟΡΙΑΣ/ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ)	87
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.11: ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΈΡΕΥΝΑΣ & ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΗ ΧΗΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΕ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ & ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ (% ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ- % ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ).	88
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.12: ΔΑΠΑΝΕΣ ΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΗ ΧΗΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΕ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ.	89
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.13: ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΤΗ ΧΗΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΕ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ (% ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ)	91
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.14: ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΣΤΗ ΧΗΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΕ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ (% ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ).	92
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.15: ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΣΤΗ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ ΣΕ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ (% ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ).	93
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.16: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΕΤΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΤΗ ΧΗΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΕ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ (% ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ).	94
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.17: ΤΡΟΠΟΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΣΤΗ ΧΗΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΕ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ (% ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΠΟΥ ΕΦΑΡΜΟΖΟΥΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ/ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ).	96
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.18: ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΣΤΗ ΧΗΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΕ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ.	97

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.1: ΚΥΡΙΟΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΙ ΚΛΑΔΟΙ	6
ΠΙΝΑΚΑΣ 1.2: ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΟΙ ΚΛΑΔΟΙ	6
ΠΙΝΑΚΑΣ 1.3: ΤΡΙΨΗΦΙΟΙ ΚΛΑΔΟΙ ΧΗΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ.	7
ΠΙΝΑΚΑΣ 1.4: ΜΕΣΟΣ ΕΤΗΣΙΟΣ ΡΥΘΜΟΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ.	11
ΠΙΝΑΚΑΣ 1.5: ΜΕΣΟΣ ΕΤΗΣΙΟΣ ΡΥΘΜΟΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΚΥΚΛΟΥ ΕΡΓΑΣΙΩΝ (ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΑΣ).	13
ΠΙΝΑΚΑΣ 1.6: ΜΕΣΟΣ ΕΤΗΣΙΟΣ ΡΥΘΜΟΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΝΕΩΝ ΠΑΡΑΓΕΛΙΩΝ (ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΑΣ).	17
ΠΙΝΑΚΑΣ 1.7: ΜΕΣΟΣ ΕΤΗΣΙΟΣ ΡΥΘΜΟΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΜΕΣΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΤΙΜΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΟΥ (ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΑΣ).	22
ΠΙΝΑΚΑΣ 1.8: ΚΛΑΔΟΙ ΧΗΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ, ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ. ΕΛΛΑΔΑ.	31
ΠΙΝΑΚΑΣ 1.9: ΚΛΑΔΟΙ ΧΗΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ, ΤΡΟΦΙΜΩΝ. ΠΟΣΟΣΤΟ ΚΛΑΔΩΝ ΣΤΗ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ. ΕΛΛΑΔΑ.	31
ΠΙΝΑΚΑΣ 1.10: ΚΛΑΔΟΙ ΧΗΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ, ΤΡΟΦΙΜΩΝ. ΠΟΣΟΣΤΟ ΚΛΑΔΩΝ ΣΤΗ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ. ΕΥΡΩΠΗ.	31
ΠΙΝΑΚΑΣ 1.11: ΜΕΣΟΙ ΟΡΟΙ ΚΑΙ ΜΕΓΙΣΤΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ ΑΝΑ ΚΛΑΔΟ ΤΗΣ ΧΗΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ.	33
ΠΙΝΑΚΑΣ 1.12: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΒΑΣΙΚΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΣΤΗ ΧΗΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ.	35
ΠΙΝΑΚΑΣ 1.13: ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΩΝ ΒΑΣΙΚΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΣΤΗ ΧΗΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ.	36
ΠΙΝΑΚΑΣ 1.14: ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΤΑ ISCED-97	36
ΠΙΝΑΚΑΣ 1.15: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΣΤΗ ΧΗΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ.	38
ΠΙΝΑΚΑΣ 1.16: ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΣΤΗ ΧΗΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ.	38
ΠΙΝΑΚΑΣ 1.17: ΜΕΣΟΣ ΕΤΗΣΙΟΣ ΡΥΘΜΟΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΑΞΙΑΣ ΤΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ.	41
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.1: ΒΑΣΙΚΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΤΗΣ ΧΗΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ	56
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1: ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΑΝΑ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΟ ΚΛΑΔΟ.	74
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.2: % ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕ ΚΕΡΔΗ/ΖΗΜΙΕΣ ΤΟ 2012 ΣΤΗ ΧΗΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΕ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ.	79
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.3: % ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΚΕΡΔΟΥΣ/ΖΗΜΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ 2013 ΣΤΗ ΧΗΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΕ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ.	79
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.4: ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΣΤΗ ΧΗΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΕ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ (% ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ).	95

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Από το 2008 και μετά η ελληνική οικονομία έχει εισέλθει σε οικονομική κρίση, κάτι που έχει άμεσα αντίκτυπο στην κοινωνία, καθώς έχει οδηγήσει υψηλό ποσοστό του πληθυσμού στην ανεργία ενώ πλήθος επιχειρήσεων έχουν αναγκαστεί να διακόψουν τη λειτουργία τους. Σε αυτό το δομικό χαρακτηριστικό σύμπτωμα καταλήγουν, και από αυτό εκπορεύονται, τα περισσότερα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας. Για να μπορέσει η ελληνική οικονομία να ανακάμψει πρέπει να γίνει ανταγωνιστική, ώστε να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας και να ανέβει το βιοτικό επίπεδο των πολιτών της χώρας. Διότι η επίτευξη δημοσιονομικής πειθαρχίας είναι αναγκαία, αλλά από μόνη της δεν θα μειώσει την ανεργία. Εξάλλου, η επαναφορά της ελληνικής οικονομίας σε υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης και η ταχύτερη αποκλιμάκωση της ανεργίας δεν γίνεται να προέλθουν από αύξηση της κατανάλωσης και δανεισμού. Απαιτείται στροφή προς τομείς που επενδύουν στην πραγματική οικονομία και παράγουν εμπορεύσιμα (στις διεθνείς αγορές) αγαθά και υπηρεσίες.

Ένας τομέας όπου μπορεί να συμβάλει στην ανάκαμψη της χώρας είναι ο μεταποιητικός. Πρόκειται για τομέα που παράγει εμπορεύσιμα αγαθά, σε αντίθεση με σημαντικό τμήμα των υπηρεσιών, ενώ σε σύγκριση με τον πρωτογενή τομέα εμφανίζει αυξημένη παραγωγικότητα και υψηλότερες επενδύσεις. Εξάλλου, η σημασία της βιομηχανίας έχει αναγνωριστεί και σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας για βιομηχανική αναγέννηση έχει τεθεί στόχος για αύξηση του μεριδίου της βιομηχανίας σε 20% του ΑΕΠ της ΕΕ το 2020 (Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, 2014).

Στην προσπάθεια αυτή, ο ελληνικός μεταποιητικός τομέας έχει να αντιμετωπίσει: α) παραγωγούς χωρών χαμηλού κόστους εργασίας -που δεν είναι πια μόνον ανειδίκευτη, αλλά διαρκώς αναβαθμίζεται, αλλά και β) «ποιοτικά υπέρτερους παραγωγούς» που δραστηριοποιούνται σε χώρες υψηλού βιοτικού επιπέδου και σημαντικών τεχνολογικών και παραγωγικών ικανοτήτων (Καλογήρου,

2017).

Το ερώτημα που δημιουργείται είναι ποιος από τους δύο τρόπους θα επιλεγεί, ώστε να γίνει η ελληνική μεταποίηση και ειδικότερα η χημική βιομηχανία πιο ανταγωνιστική;

Ο πρώτος δρόμος αποτελεί ένα φαύλο κύκλο, διότι βασίζεται αποκλειστικά στη μείωση του κόστους εργασίας. Αφενός ο δρόμος αυτός δεν συνάδει με τα κοινωνικοπολιτικά χαρακτηριστικά που έχει κατακτήσει η χώρα, τόσο σε εκπαιδευτικό, όσο και σε βιοτικό επίπεδο των Ελλήνων. Αφετέρου, ο δρόμος αυτός στοχεύει βραχυπρόθεσμα, διότι σε μία παγκοσμιοποιημένη αγορά, πάντα θα υπάρχει κάποια ανερχόμενη οικονομία, όπου το κόστος εργασίας ή/και το κόστος παραγωγής θα είναι μικρότερο, μην επιτρέποντας στη χώρα να είναι ανταγωνιστική.

Η κατεύθυνση της αναβάθμισης των προϊόντων ταιριάζει περισσότερο στην ελληνική μεταποίηση. Αυτό συμβαίνει, διότι το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα δημιουργεί κάθε χρόνο χιλιάδες καταρτισμένους πολίτες, οι οποίοι θα μπορούν να συμβάλλουν καταλυτικά στην εξέλιξη των υπαρχόντων, καθώς και στη δημιουργία νέων αναβαθμισμένων προϊόντων. Ο δρόμος αυτός συνδέεται στενά με το ανθρώπινο δυναμικό της εκάστοτε βιομηχανίας, το επίπεδο μόρφωσης του, αλλά και τις ειδικότητες και τις δεξιότητες που διαθέτει, καθώς χωρίς αυτές, οποιαδήποτε προσπάθεια τεχνολογικής αναβάθμισης και καινοτομικής εξέλιξης πέφτει στο κενό. Επίσης, η Ελλάδα, έχει παράδοση στο τομέα της μεταποίησης, καθώς για πολλά χρόνια πρωταγωνιστούσε στη παγκόσμια αγορά, παράγοντας προϊόντα ανώτατης ποιότητας. Η ελληνική μεταποίηση, λοιπόν, πρέπει να βελτιώσει την διαρθρωτική ανταγωνιστικότητά της, να αναβαθμίσει το γνωστικό περιεχόμενο και την ποιότητα των εγχώριος παραγόμενων προϊόντων και υπηρεσιών, με τρόπο που να είναι ελκυστικό για διεθνείς και όχι μόνο αγορές. Η χώρα, δηλαδή, να συμμετάσχει στον παγκόσμιο καταμερισμό εργασίας, σχετικά περισσότερο ως παραγωγός-κατά προτίμηση προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας-και σχετικά λιγότερο ως απλός καταναλωτής.

Το επόμενο εύλογο ερώτημα που τίθεται είναι από ποιους κλάδους θα

προκύψει αυτού του είδους η ζητούμενη ποιοτική επιχειρηματικότητα. Για το λόγο αυτό εξετάζεται και ο κλάδος της Χημικής Βιομηχανίας. Η παρούσα διπλωματική εργασία στοχεύει στην ανάδειξη του ρόλου της χημικής βιομηχανίας στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας, καθώς και στην ανάκτηση διεθνούς ανταγωνιστικότητας με διεθνώς εμπορεύσιμα αγαθά και υπηρεσίες υψηλής προστιθέμενης αξίας, αλλά και σε μία πιο βιώσιμη αποκατάσταση του εμπορικού ισοζυγίου. Η ανύψωση αυτή θα δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας, οι οποίες, στη μεταποίηση γενικότερα, έχουν πιο διατηρήσιμα χαρακτηριστικά και καλύπτουν ευρύτατα πεδία ειδικοτήτων και ειδικεύσεων, καθώς συνδέονται με επενδύσεις υψηλού κόστους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Βασικά διαθρωτικά στοιχεία της χημικής βιομηχανίας

1. Κεφάλαιο: Βασικά διαθρωτικά στοιχεία της χημικής βιομηχανίας

Σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική Αρχή και την Στατιστική Ταξινόμηση Οικονομικών Δραστηριοτήτων (ΣΤΑΚΟΔ) που έγινε το 2008, η Μεταποίηση αποτελεί τον κλάδο Γ, με την παραγωγή χημικών ουσιών και προϊόντων να είναι ο διψήφιος κλάδος 20. Σε τριψήφιο επίπεδο καταγράφονται έξι κλάδοι. (Πίνακες 1 έως 3).

Πίνακας 1.1: Κύριοι Βιομηχανικοί κλάδοι

Κωδικός ΣΤΑΚΟΔ 2008	Κύριοι Βιομηχανικοί Κλάδοι
B	Ορυχεία και Λατομεία
Γ	Μεταποίηση
Δ	Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και κλιματισμού
E	Παροχή νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης

Πίνακας 1.2: Μεταποιητικοί Κλάδοι

Κωδικός ΣΤΑΚΟΔ 2008	Περιγραφή κλάδου	Κωδικός ΣΤΑΚΟΔ 2008	Περιγραφή κλάδου
10	Τρόφιμα	22	Προϊόντα από πλαστική και ελαστική ύλη
11	Ποτοποιία	23	Μη μεταλλικά ορυκτά
12	Προϊόντα καπνού	24	Βασικά μέταλλα
13	Κλωστοϋφαντουργικές ύλες	25	Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων, εκτός μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού
14	Είδη ένδυσης	26	Ηλεκτρονικοί υπολογιστές, ηλεκτρονικά και οπτικά προϊόντα
15	Βιομηχανία δέρματος	27	Ηλεκτρολογικός εξοπλισμός
16	Βιομηχανία ξύλου και φελλού, εκτός επίπλων	28	Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού
17	Χαρτί και προϊόντα από χαρτί	29	Μηχανοκίνητα οχήματα, ρυμουλκούμενα και ημιρυμουλκούμενα
18	Εκτυπώσεις και αναπαραγωγή προεγγεγραμμένων μέσων	30	Λοιπός εξοπλισμός μεταφορών
19	Παράγωγα πετρελαίου και άνθρακα	31	Έπιπλα
20	Χημική Βιομηχανία	32	Άλλες μεταποιητικές δραστηριότητες
21	Βασικά φαρμακευτικά προϊόντα και σκευάσματα	33	Επισκευή και εγκατάσταση μηχανημάτων εξοπλισμού

Πίνακας 1.3: Τριψήφιοι κλάδοι Χημικής Βιομηχανίας.

Κωδικός ΣΤΑΚΟΔ 2008	Περιγραφή κλάδου
201	Παραγωγή βασικών χημικών προϊόντων, λιπασμάτων και αζωτούχων ενώσεων, πλαστικών και συνθετικών υλών σε πρωτογενείς μορφές
202	Παραγωγή παρασιτοκτόνων και άλλων αγροχημικών προϊόντων
203	Παραγωγή χρώματα-βερνίκια-μελάνια τυπογραφίας-μαστιχών
204	Παραγωγή σαπουνιών και απορρυπαντικών, προϊόντων καθαρισμού και στίλβωσης, αρωμάτων και παρασκευασμάτων καλλωπισμού
205	Παραγωγή άλλων χημικών προϊόντων
206	Παραγωγή συνθετικών ινών

1.1 Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία

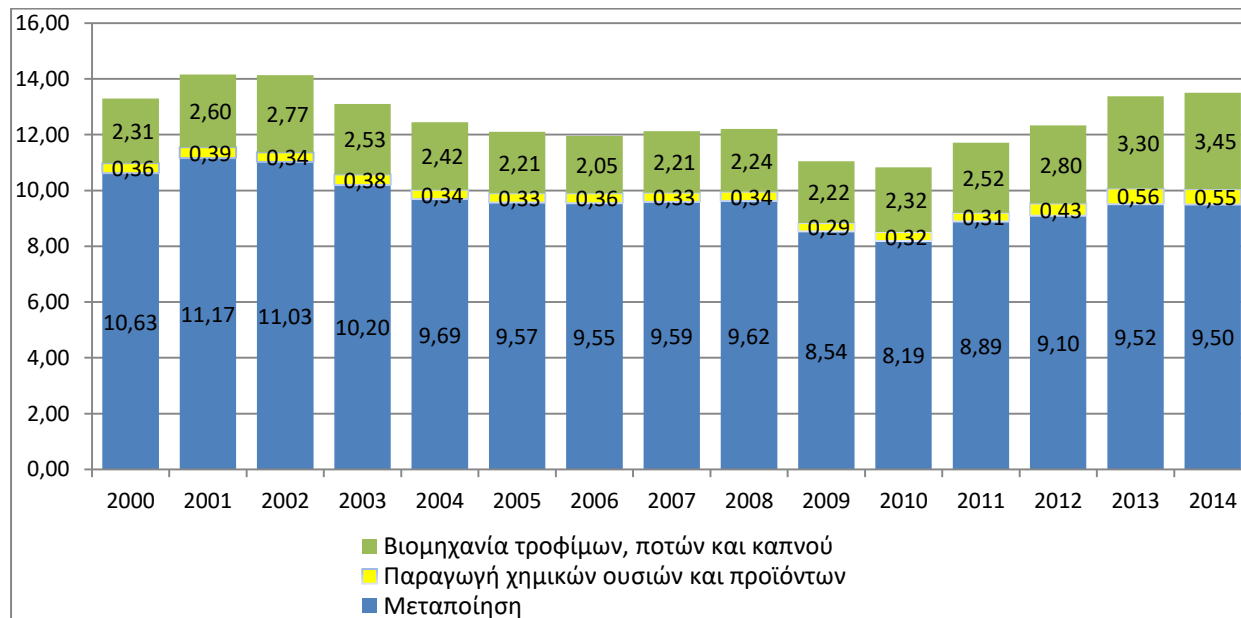
Στην παρούσα ενότητα εξετάζεται το μέγεθος της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας του κλάδου της χημικής βιομηχανίας στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ πραγματοποιείται σύγκριση και με την ακαθάριστη προστιθέμενη αξία με τη βιομηχανία τροφίμων, ποτών και καπνού, καθώς και με το σύνολο της μεταποίησης, τόσο στην Ελλάδα, όσο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ενός κλάδου ή ενός τομέα γενικότερα ορίζεται ως η οικονομική επιβάρυνση της αξίας ενός αγαθού ως πρώτη ύλη σε κάθε στάδιο της επεξεργασίας του μέχρι την τελική μορφή του για κατανάλωση¹. Σε όρους ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας λοιπόν, το μερίδιο της ελληνικής χημικής βιομηχανίας στο ΑΕΠ της χώρας είχε πτωτική πορεία από το 2000 (0,36%), έως το 2009, αμέσως μετά το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης, φτάνοντας το 0,29%, όμως από το 2012 και μετά παρουσίαζε ραγδαία αύξηση, φτάνοντας το 2014 το 0,55%, δηλαδή μεγαλύτερο ακόμα και από τα ποσοστά πριν την οικονομική κρίση. Αντίστοιχη αυξομείωση, παρουσίασαν και οι υπόλοιποι δύο εξεταζόμενοι κλάδοι, με τη διαφορά ότι τα νούμερα της μεταποίησης τις χρονιές 2013, 2014 δεν ήταν τα

¹ Η προστιθέμενη οικονομική αξία είναι ένα μέτρο εσωτερικής διαχείρισης που συγκρίνει τα καθαρά λειτουργικά κέρδη μιας επιχείρησης με το συνολικό κόστος του κεφαλαίου. Διαφέρει από τον τζίρο της επιχείρησης, αφού αυτός είναι τα συνολικά έσοδα που πραγματοποιεί η επιχείρηση από την πώληση των προϊόντων ή των υπηρεσιών της. Η οικονομική προστιθέμενη αξία χρησιμοποιείται ως δείκτης της κερδοφορίας των έργων της.

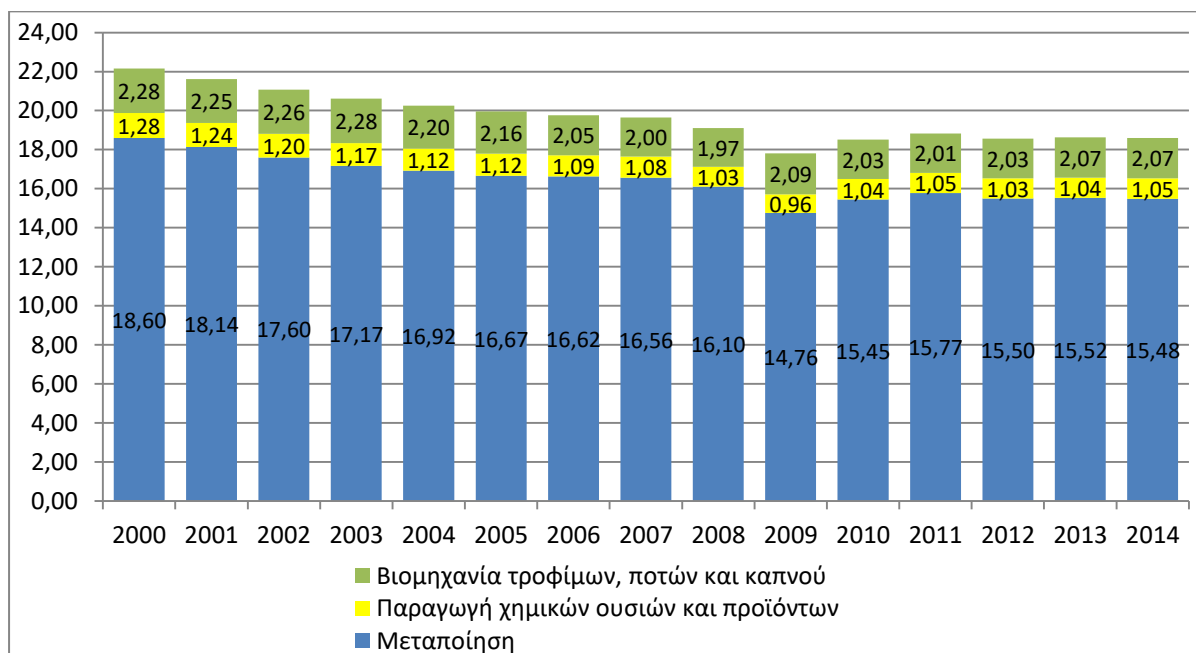
μεγαλύτερα της δεκαπενταετίας (Διάγραμμα 1). Οπότε, παρατηρείται μία μείωση του μεριδίου της μεταποίησης στο ΑΕΠ της Ελλάδας.

Διάγραμμα 1.1: Διαχρονική Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία Μεταποίησης, Βιομηχανίας τροφίμων, ποτών και καπνού, Παραγωγής χημικών ουσιών και προϊόντων, ως ποσοστό του ΑΕΠ. Ελλάδα.

Πηγή : ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Διάγραμμα 1.2: Διαχρονική Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία Μεταποίησης, Βιομηχανίας τροφίμων, ποτών και καπνού, Παραγωγής χημικών ουσιών και προϊόντων, ως ποσοστό του ΑΕΠ. ΕΕ-28.

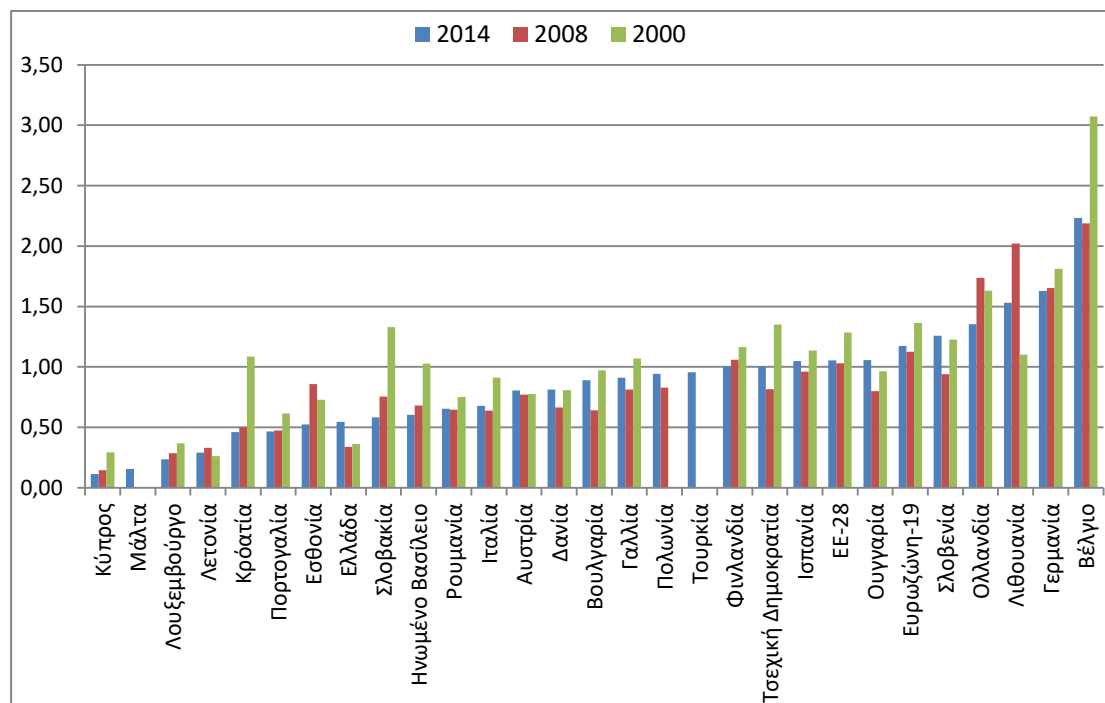
Πηγή: Eurostat, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Όσον αφορά στην χημική βιομηχανία στην Ευρωπαϊκή Ένωση, παρατηρείται ότι συνεισφέρει στο ΑΕΠ της ΕΕ ποσοστό από 0,96 έως 1,28, δηλαδή περίπου το τριπλάσιο από αυτό που συμβαίνει στην Ελλάδα. Επιπρόσθετα, γίνεται εμφανές, ότι η συνεισφορά της μεταποίησης στην Ελλάδα είναι κατά 8% κάτω από το μέσο όρο της ΕΕ, ενώ αντίθετα η βιομηχανία τροφίμων, ποτών και καπνού στην Ελλάδα είναι μέχρι και 1% επάνω από το μέσο όρο της ΕΕ. Ακόμα, υπάρχει μία σημαντική διαφορά, μεταξύ της Ελλάδας και της ΕΕ, καθώς παρατηρείται ότι η ΕΕ δεν παρουσιάζει την ανάκαμψη, μετά την οικονομική κρίση του 2008, που παρουσιάζει η Ελλάδα, αλλά παραμένει στάσιμη έως και το 2014 (Διάγραμμα 1 και 2).

Σε επίπεδο χωρών, η Ελλάδα βρίσκεται διαχρονικά πολύ χαμηλά σε όρους μεριδίου της χημικής βιομηχανίας ως ποσοστό του ΑΕΠ, ωστόσο παρατηρείται ότι το 2014 το ποσοστό βρίσκεται στη υψηλότερη τιμή του, κάτι που εμφανίζεται μόνο στην Ελλάδα, στην Ουγγαρία, στην Σλοβενία και στην Πολωνία, ενώ γενικότερα επικρατεί η τάση της μείωσης του ποσοστού, διαχρονικά. Επίσης, αξίζει να σημειωθεί ότι το Βέλγιο κρατά τα πρωτεία καθ' όλη τη δεκαπενταετία, έχοντας, η

χημική του βιομηχανία, τη μεγαλύτερη, από όλες τις χώρες της ΕΕ, συνεισφορά στο ΑΕΠ της χώρας (Διάγραμμα 3)(ΕΛΣΤΑΤ Α, 2014).

Διάγραμμα 1.3 : Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία Χημικής Βιομηχανίας, ως ποσοστό του ΑΕΠ. Χώρες της ΕΕ.

Πηγή: Eurostat , επεξεργασία από τον συγγραφέα

1.2 Διαθρωτικοί Δείκτες

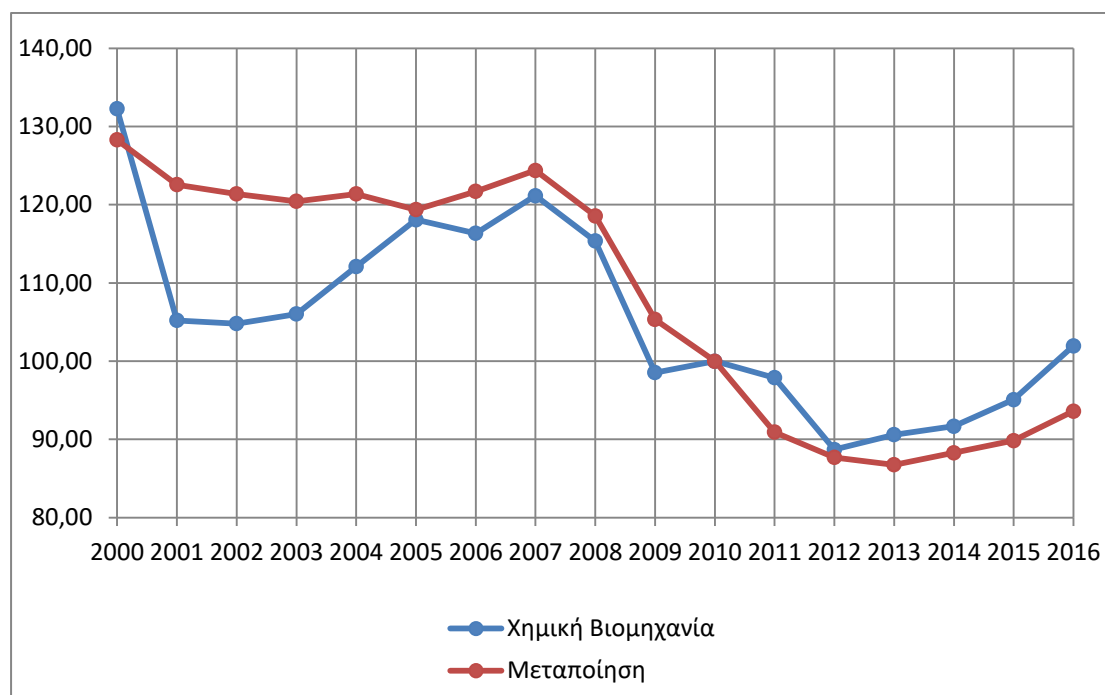
1.2.1 Εξελίξεις ως προς το ύψος της παραγωγής (προϊόν)

Στην ενότητα αυτή εξετάζονται τα στοιχεία γύρω από το Δείκτη Βιομηχανικής Παραγωγής, για την περίοδο 2000-2016. Ο Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής δείχνει την εξέλιξη της προστιθέμενης αξίας κόστους συντελεστών παραγωγής, σε σταθερές τιμές.

Παρατηρείται λοιπόν ότι το 2001 η παραγωγή της χημικής βιομηχανίας είχε μία ραγδαία πτώση, κάτι που δεν συμβαίνει σε τέτοιο βαθμό στη μεταποίηση. Από το 2005 και μετά παρατηρείται παρόμοια πτωτική πορεία, η οποία εντείνεται το 2008, δηλαδή στην αρχή της οικονομικής κρίσης, ενώ παρουσιάζει μία μικρή ανάκαμψη από το 2012 και μετά. Η συμπίεση αυτή δείχνει ότι η χημική βιομηχανία ακολουθεί το μέσο όρο της ελληνικής μεταποίησης, κάτι που συνέβαινε

και με την ακαθάριστη προστιθέμενη αξία.

Διάγραμμα 1.4: Δείκτης βιομηχανικής παραγωγής στη μεταποίηση και στη χημική βιομηχανία. 2000-2016, με έτος βάσης 2010=100,00.

Πηγή : ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Παρατηρώντας τον μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής του δείκτη (Πίνακας 1), γίνεται εμφανής η αντοχή του κλάδου της χημικής βιομηχανίας κατά την διάρκεια της κρίσης, διότι μπορεί ο κλάδος να παρουσιάζει αρνητικό ρυθμό την περίοδο 2000-2008 (-1,69%), που είναι μεγαλύτερος από την μεταποίηση (-0,98%), ωστόσο από το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης και μετά (2009-2016) ο ρυθμός γίνεται θετικός (0,49%). Αντίθετα, ο αντίστοιχος μέσος όρος της μεταποίησης γίνεται ακόμα πιο αρνητικός (-1,67%), δείχνοντας έτσι τελικά την ανθεκτικότητα του κλάδου της χημικής βιομηχανίας σε καιρούς οικονομικής ύφεσης (ΕΛΣΤΑΤ Α, 2016).

Πίνακας 1.4: Μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής του δείκτη βιομηχανικής παραγωγής.

	2000-2008	2009-2016
Χημική Βιομηχανία	-1,69%	0,49%
Μεταποίηση	-0,98%	-1,67%

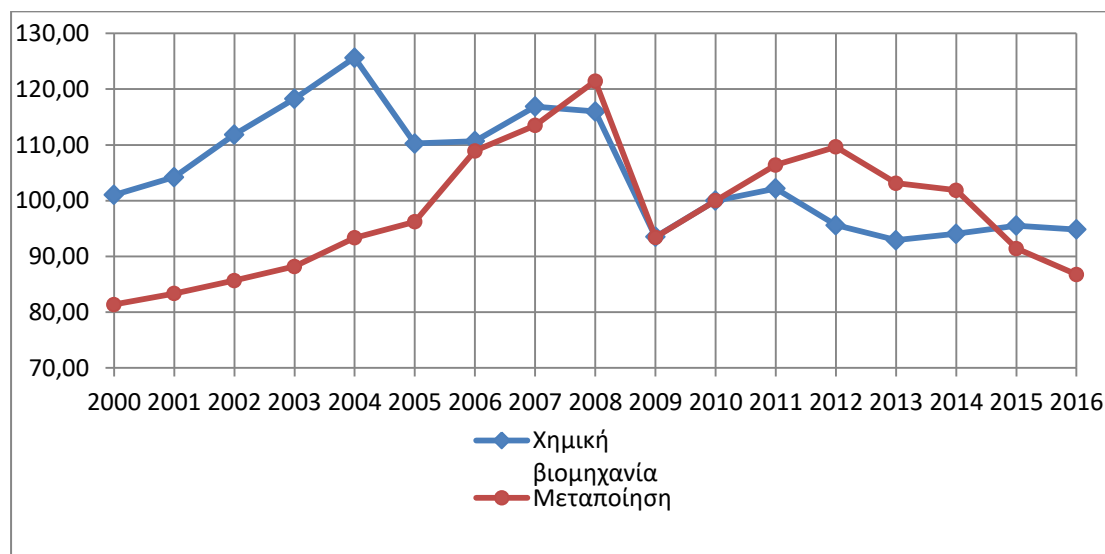
1.2.2 Κύκλος Εργασιών

Στην ενότητα αυτή εξετάζονται τα στοιχεία σχετικά με την εξέλιξη του κύκλου εργασιών, του τζίρου δηλαδή των χημικών βιομηχανιών, για μια περίοδο δεκαεπτά χρόνων². Η Ελληνική Στατιστική Αρχή, αναλύει την αγορά, σε εγχώρια και εξωτερική, σε χώρες εντός Ευρωπαϊκής Ένωσης και εκτός, δίνοντας την δυνατότητα για περαιτέρω ανάλυση.

Όσον αφορά στο σύνολο της αγοράς της χημικής βιομηχανίας, όπως φαίνεται και στο Διάγραμμα 5, από το 2000 είχε μία αύξουσα πορεία μέχρι και το 2004, ενώ στη συνέχεια ο δείκτης σταθεροποιείται. Το 2009, δηλαδή στην αρχή της οικονομικής κρίσης, παρατηρείται ραγδαία μείωση του δείκτη κύκλου εργασιών, της τάξης των είκοσι μονάδων. Έκτοτε ο δείκτης κινείται περί τις 90 μονάδες. Συγκρίνοντας τη χημική βιομηχανία σε σχέση με το δείκτη του συνόλου της μεταποίησης φαίνεται ότι μέχρι το 2004 υπερτερούσε σχεδόν κατά 20 μονάδες. Όμως, από το 2006 και μετά οι δύο δείκτες συμβαδίζουν, έως το 2010. Εντός της κρίσης όμως ο δείκτης της χημικής βιομηχανίας κινήθηκε καλύτερα του συνόλου, ωστόσο από το 2014 και μετά, ενώ η μεταποίηση συνολικά φαίνεται να σταθεροποιείται η χημική βιομηχανία υποχωρεί κάτω από το γενικό δείκτη. Παρατηρείται λοιπόν, ότι τόσο ο δείκτης της μεταποίησης, όσο και η χημική βιομηχανία, δεν έχουν καταφέρει να μετριάσουν τις απώλειες του 2009, ιδιαίτερα η χημική βιομηχανία, όπου ο τζίρος είναι χαμηλότερος από ποτέ μέσα στα δεκαεπτά χρόνια.

² Ο κύκλος εργασιών διαφέρει ως μέγεθος από την προστιθέμενη αξία, καθώς αποτελεί μέγεθος των εσόδων μιας επιχείρησης από τις πωλήσεις.

Διάγραμμα 1.5: Ετήσια εξέλιξη Αναθεωρημένου Δείκτη Κύκλου Εργασιών στη Βιομηχανία (Σύνολο Αγοράς), 2000-2016, με έτος βάσης το 2010=100,00.

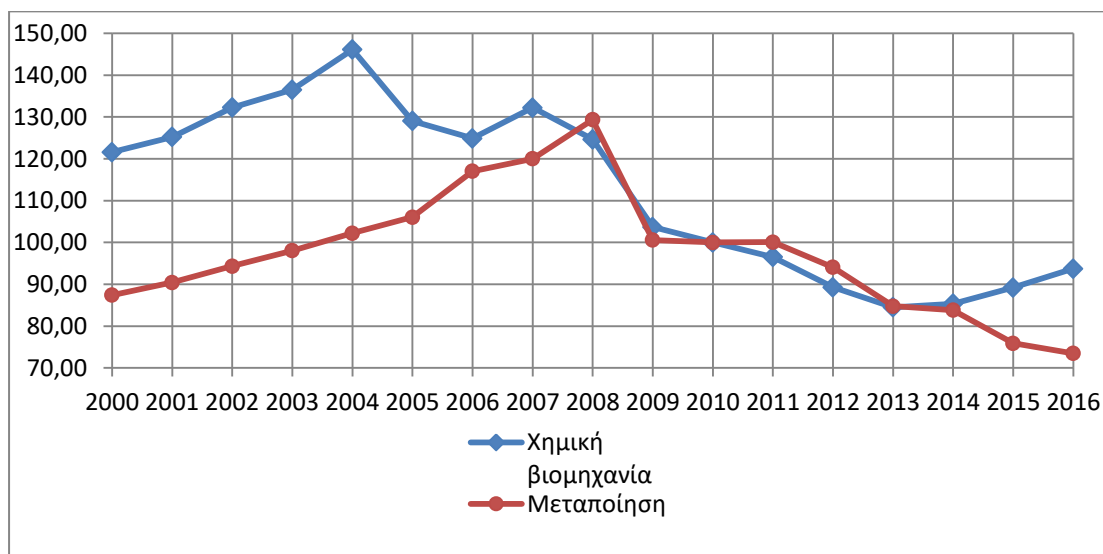
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Επιπρόσθετα, από το μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής του δείκτη (ΜΕΡΜ) παρατηρείται ότι από το 2000 έως το 2008, όπου η Ελλάδα εισήλθε στην Ευρωζώνη, ο τζίρος του συνόλου της μεταποίησης αυξάνεται με μεγαλύτερο ρυθμό από ότι της χημικής βιομηχανίας, ωστόσο από την αρχή της οικονομικής κρίσης η μεταποίηση παρουσιάζει ρυθμό μείωσης κέρδους -1,05%, σε αντίθεση με την χημική βιομηχανία, όπου ναι μεν ο ρυθμός έχει μειωθεί, αλλά παραμένει θετικός, 0,20%. Με αυτό τον τρόπο επιβεβαιώνεται η ανθεκτικότητα της χημικής βιομηχανίας σε καιρούς ύφεσης, όπως είχε δειχθεί και με την ακαθάριστη προστιθέμενη αξία, έναντι του συνόλου της μεταποίησης, κάτι αρκετά χρήσιμο και ενδιαφέρον για την ελληνική οικονομία.

Πίνακας 1.5: Μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής του δείκτη κύκλου εργασιών (Σύνολο Αγοράς).

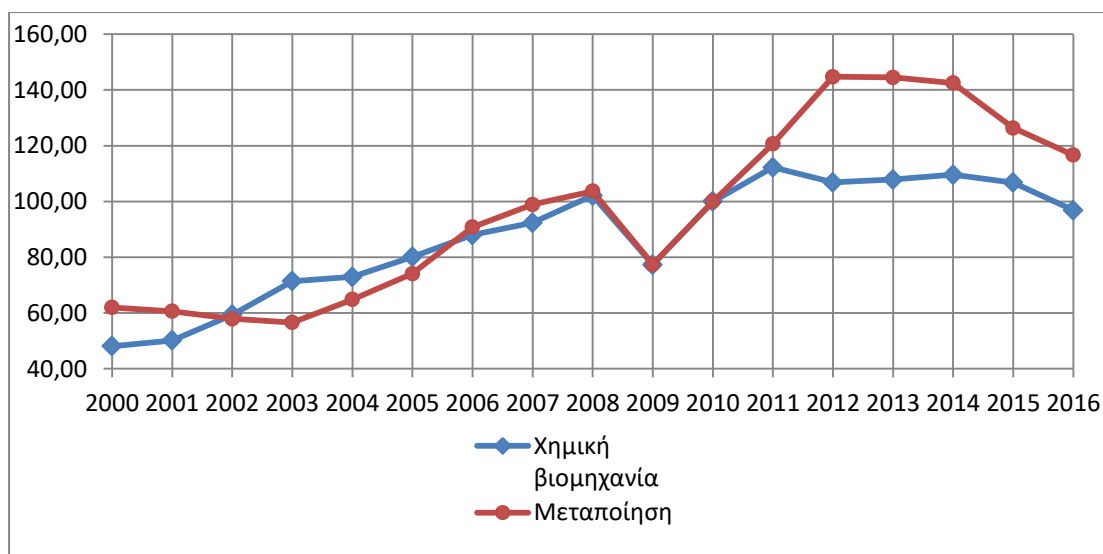
	2000-2008	2009-2016
Χημική Βιομηχανία	1,74%	0,20%
Μεταποίηση	5,13%	-1,05%

Διάγραμμα 1.6: Ετήσια εξέλιξη Αναθεωρημένου Δείκτη Κύκλου Εργασιών στη Βιομηχανία Εγχώριας Αγοράς, 2000-2016, με έτος βάσης το 2010=100,00.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Διάγραμμα 1.7: Ετήσια εξέλιξη Δείκτη Κύκλου Εργασιών στη Βιομηχανία Εξωτερικής Αγοράς, 2000-2016, με έτος βάσης το 2010=100,00.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

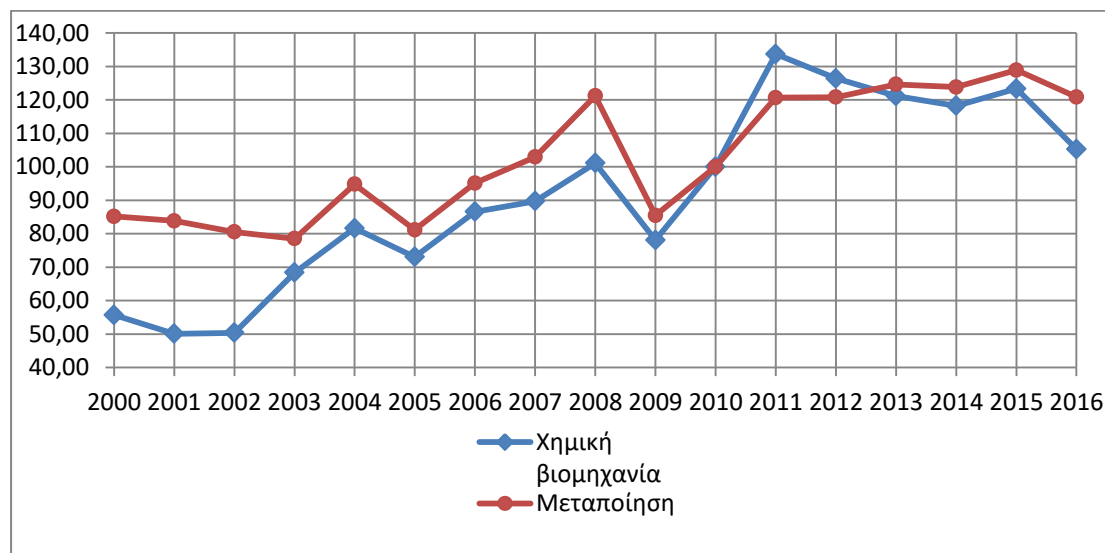
Όπως γίνεται εμφανές, από τα διαγράμματα 6 και 7 ο δείκτης κύκλου εργασιών της εγχώριας αγοράς ακολουθεί παρόμοια πορεία με αυτόν του συνόλου της αγοράς, κάτι που δείχνει ότι η κύρια πηγή εσόδων των ελληνικών μεταποιητικών βιομηχανιών ήταν η εγχώρια αγορά. Ωστόσο, ενώ τα κέρδη των ελληνικών επιχειρήσεων από τις ελληνικές αγορές όλο και μειώνονται, τα κέρδη από την εξωτερική αγορά έχουν αύξουσα πορεία, κάτι που δείχνει την κατεύθυνση

που πρέπει να ακολουθήσει η ελληνική χημική βιομηχανία και μεταποίηση, γενικότερα.

Η εξωτερική αγορά, διακρίνεται σε χώρες εντός Ευρωζώνης και σε χώρες εκτός αυτής. Όσον αφορά, τις χώρες της Ευρωζώνης, παρατηρείται ότι η χημική βιομηχανία κινείται όπως περίπου και το σύνολο της μεταποίησης με ελάχιστες αποκλίσεις, όπως φαίνεται και στο διάγραμμα 8. Οι δείκτες ακολουθούν μία αύξουσα πορεία έως το 2008, όπου υπάρχει μία μείωση των δεικτών, λόγω της οικονομικής κρίσης και αμέσως μετά μία εκ νέου αύξηση έως το 2011 όπου επέρχεται μία σταθεροποίηση έως το 2016.

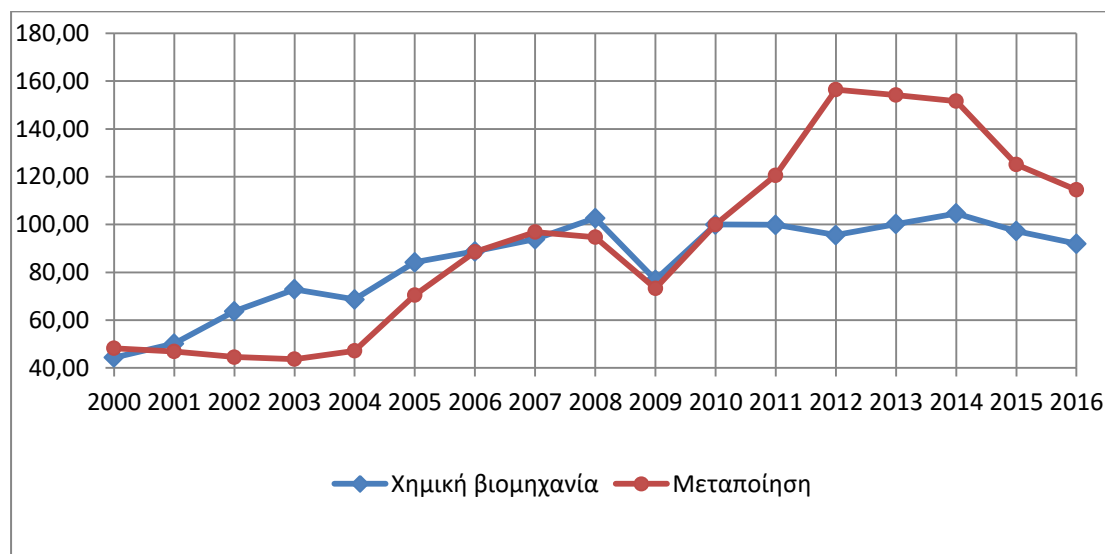
Αντίστοιχα, οι δείκτες κύκλου εργασιών στη βιομηχανία σε χώρες εκτός Ευρωζώνης, ακολουθούν παρόμοια πορεία, με μειωμένες επιδόσεις της τάξης των 20 μονάδων, σε σχέση με τους δείκτες για χώρες εντός της Ευρωζώνης, μέχρι το 2010. Από το 2010 και μετά, όπως φαίνεται και στο διάγραμμα 5, παρατηρείται ότι οι πωλήσεις της χημικής βιομηχανίας σε χώρες εκτός Ευρωζώνης παραμένουν σταθερές, σε αντίθεση με το σύνολο της εγχώριας βιομηχανίας όπου οι πωλήσεις αυξάνονται.

Διάγραμμα 1.8: Ετήσια εξέλιξη Δείκτη Κύκλου Εργασιών στη Βιομηχανία Εξωτερικής Αγοράς σε Χώρες της Ευρωζώνης, 2000-2016, με έτος βάσης το 2010=100,00.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Διάγραμμα 1.9: Ετήσια εξέλιξη Δείκτη Κύκλου Εργασιών στη Βιομηχανία Εξωτερικής Αγοράς σε Χώρες εκτός Ευρωζώνης, 2000-2016, με έτος βάσης το 2010=100,00.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Συνοψίζοντας, παρατηρείται ότι, ενώ μέχρι το 2005, η χημική βιομηχανία παρουσίαζε καλύτερη εικόνα κύκλου εργασιών σε σχέση με το σύνολο της μεταποίησης, στη συνέχεια δεν έχει κατορθώσει να διατηρήσει αυτή τη δυναμική και κινείται πλέον σε χαμηλότερο επίπεδο. Αν και αμέσως μετά το σοκ της οικονομικής κρίσης, υπήρχε μια προσπάθεια ανάκαμψης κυρίως μέσω των εξαγωγών, ωστόσο παρατηρείται ότι η χημική βιομηχανία ακόμα υστερεί σε σχέση με το σύνολο της μεταποιητικής βιομηχανίας (ΕΛΣΤΑΤ Β,2016).

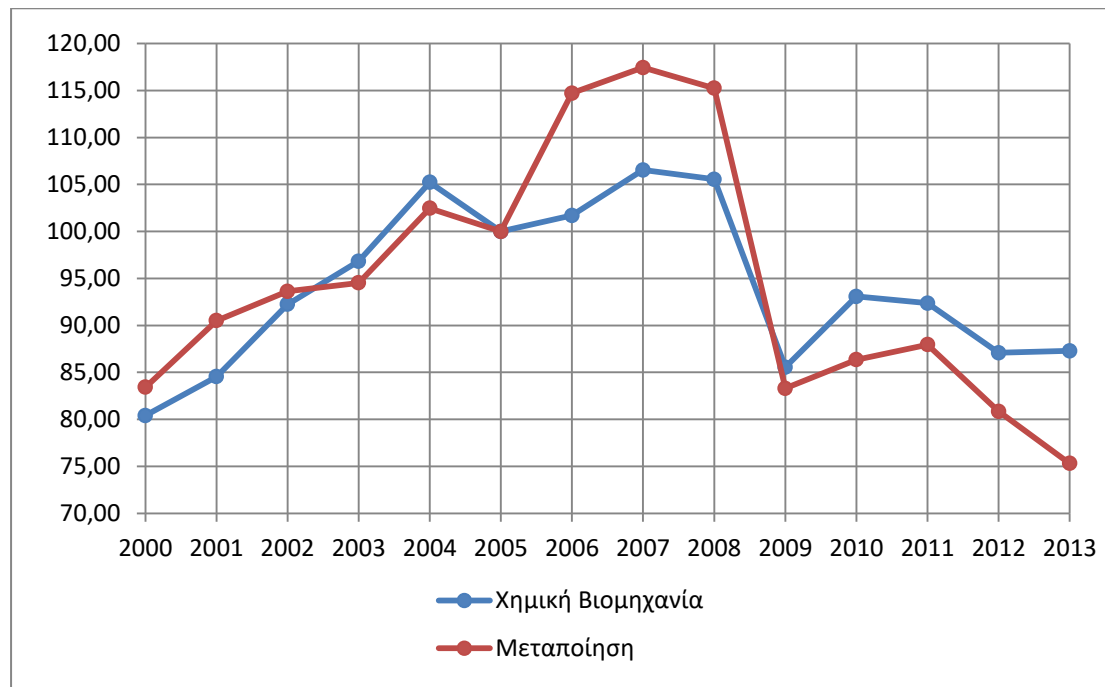
1.2.3 Δείκτης Νέων Παραγγελιών

Ο δείκτης αυτός παρουσιάζει την εξέλιξη της ζήτησης για βιομηχανικά προϊόντα και υπηρεσίες. Αποτελεί επομένως μία ένδειξη για την εξέλιξη της μελλοντικής παραγωγής στη βιομηχανία. Μια παραγγελία ορίζεται ως η αξία της σύμβασης που συνδέει ένα παραγωγό και ένα τρίτο μέρος, όσον αφορά την παροχή εκ μέρους του παραγωγού, αγαθών και υπηρεσιών.

Όσον αφορά το σύνολο της αγοράς, παρατηρείται ότι οι νέες παραγγελίες στη μεταποίηση είναι αισθητά αυξημένες σε σχέση με αυτές τις χημικής βιομηχανίας την τριετία 2006-2008, κάτι που όμως αντιστρέφεται, μετά το

ξέσπασμα της κρίσης και την ραγδαία μείωση των νέων παραγγελιών, έως το 2013 (Διάγραμμα 10).

Διάγραμμα 1.10: Ετήσια εξέλιξη Αναθεωρημένου Δείκτη Νέων Παραγγελιών στη Βιομηχανία (Σύνολο Αγοράς), 2000-2013, έτος βάσης 2005=100,00,

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Ακόμα, από τον ΜΕΡΜ του σχετικού δείκτη παρατηρείται η μεγάλη διαφορά συμπεριφοράς μετά το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης. Πιο αναλυτικά, ο ρυθμός για την χημική βιομηχανία υφίσταται ραγδαία μείωση, ωστόσο παραμένει αρνητικός, σε αντίθεση με το ρυθμό της μεταποίησης ο οποίος μπορεί να ήταν υψηλότερος πριν το 2008, αλλά την περίοδο 2009-2013 γίνεται αρνητικός, κάτι που δείχνει ξανά την ανθεκτικότητα της χημικής βιομηχανίας σε καιρούς ύφεσης.

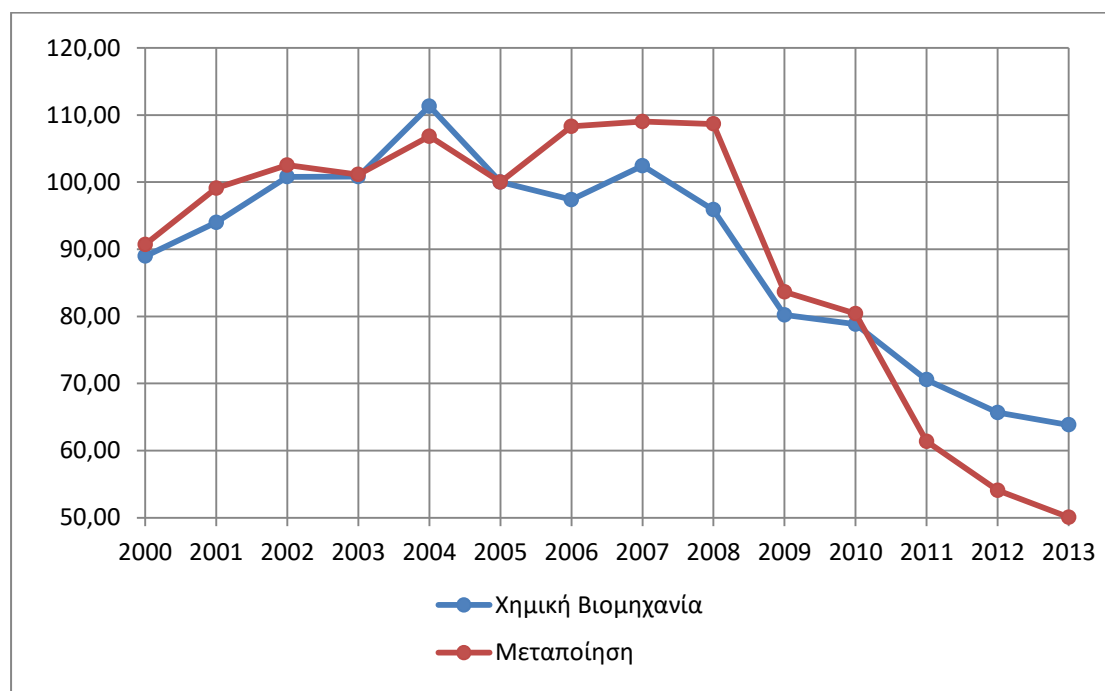
Πίνακας 1.6: Μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής του δείκτη νέων παραγγελιών (Σύνολο Αγοράς).

	2000-2008	2009-2013
Χημική Βιομηχανία	3,46%	0,50%
Μεταποίηση	4,12%	-2,49%

Εντός συνόρων, παρατηρείται ότι μετά το ξέσπασμα της κρίσης το 2008, οι εγχώριες νέες παραγγελίες έχουν φθίνουσα πορεία, τόσο στη χημική βιομηχανία

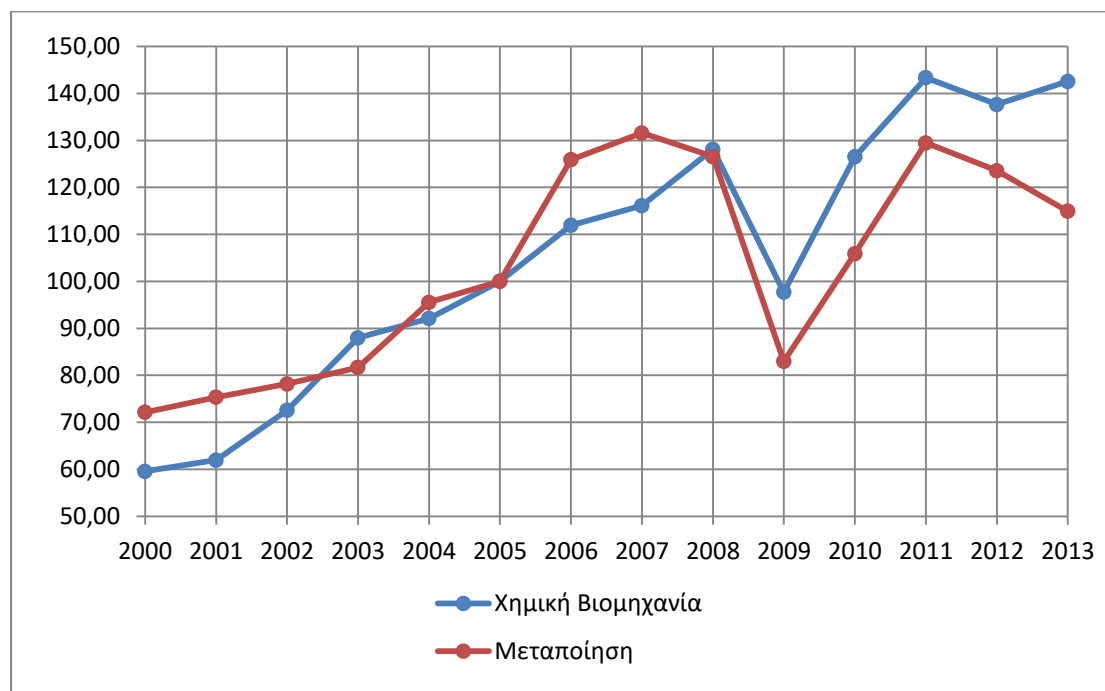
όσο και στη μεταποίηση γενικότερα, κάτι που ήταν αναμενόμενο βάση της εικόνας του δείκτη κύκλου εργασιών στην εγχώρια αγορά (Διάγραμμα 11). Επίσης, παρατηρείται αύξηση νέων παραγγελιών από το εξωτερικό, αμέσως μετά το 2009, δηλαδή την αρχή της οικονομικής κρίσης (Διάγραμμα 12), σε μεγαλύτερο βαθμό εντός Ευρωζώνης για την χημική βιομηχανία (Διάγραμμα 12) και εκτός Ευρωζώνης για το σύνολο της μεταποίησης (Διάγραμμα 13), κάτι που ήταν αναμενόμενο λόγω της μείωσης των νέων παραγγελιών στη Ελλάδα. Οπότε, γίνεται εμφανής η στροφή της ελληνικής χημικής βιομηχανίας, και της μεταποίησης εν γένει, προς το εξωτερικό αμέσως μετά το ξέσπασμα της κρίσης (ΕΛΣΤΑΤ Β,2014).

Διάγραμμα 1.11: Ετήσια εξέλιξη Αναθεωρημένου Δείκτη Νέων Παραγγελιών στη Βιομηχανία Εγχώριας Αγοράς, 2000-2013, έτος βάσης 2005=100,00,

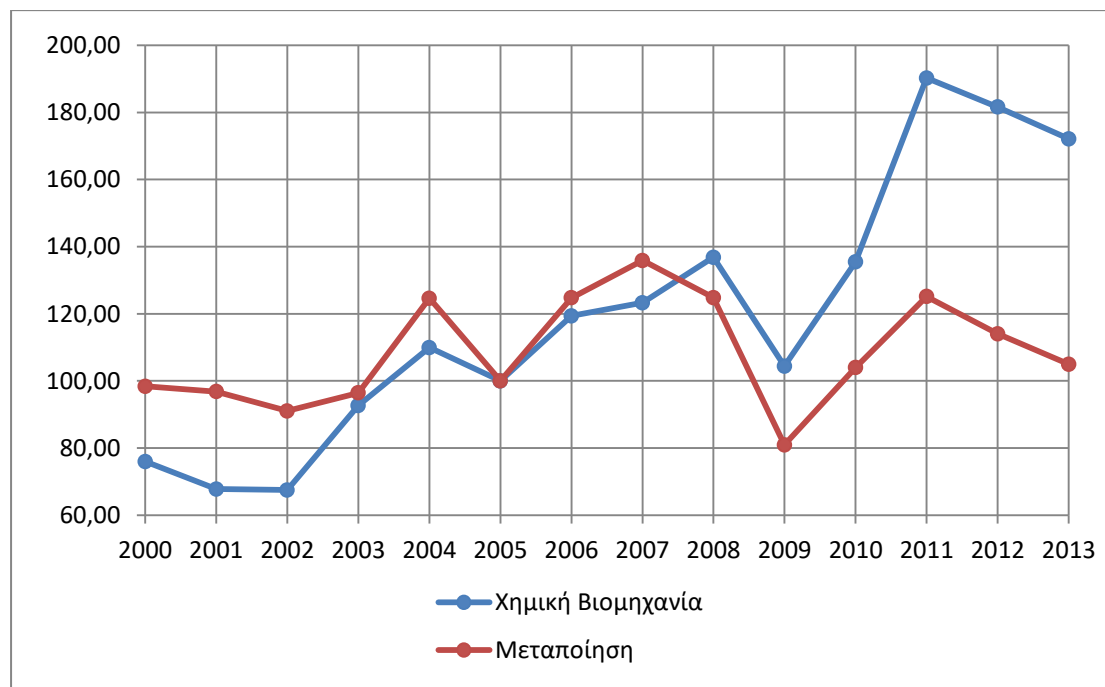
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Διάγραμμα 1.12: Ετήσια εξέλιξη Αναθεωρημένου Δείκτη Νέων Παραγγελιών στη Βιομηχανία Εξωτερικής Αγοράς, 2000-2013, έτος βάσης 2005=100,00,

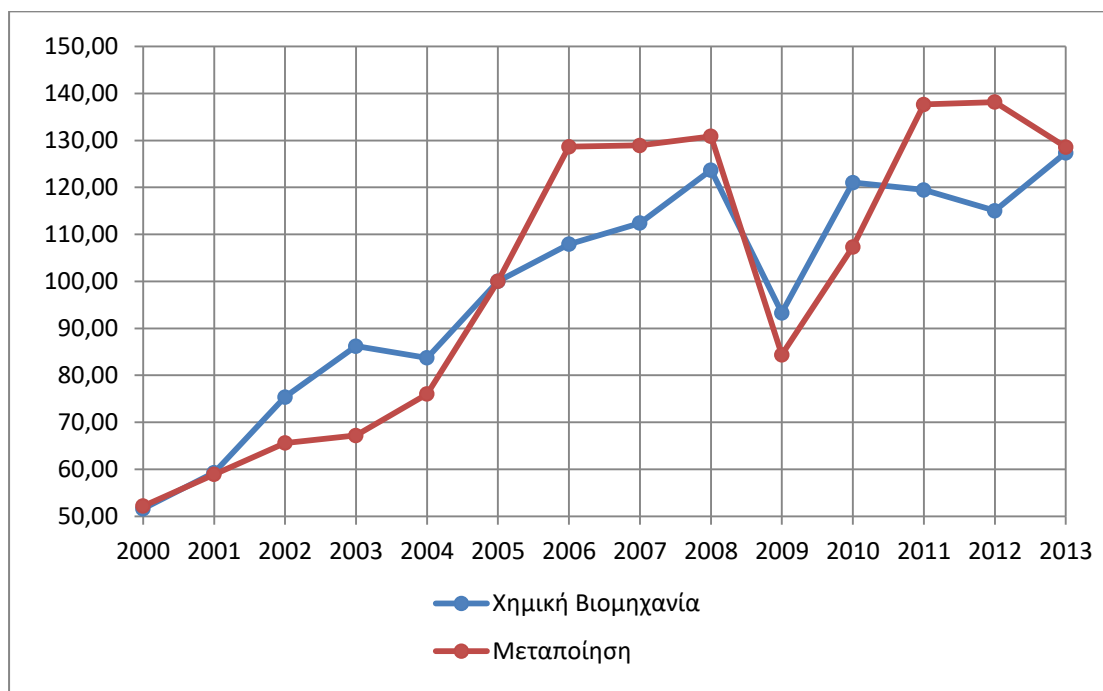
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Διάγραμμα 1.13: Ετήσια εξέλιξη Αναθεωρημένου Δείκτη Νέων Παραγγελιών στη Βιομηχανία Εξωτερικής Αγοράς σε Χώρες της Ευρωζώνης, 2000-2013, έτος βάσης 2005=100,00,

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Διάγραμμα 1.14: Ετήσια εξέλιξη Αναθεωρημένου Δείκτη Νέων Παραγγελιών στη Βιομηχανία Εξωτερικής Αγοράς σε Χώρες εκτός Ευρωζώνης, 2000-2013, έτος βάσης 2005=100,00.

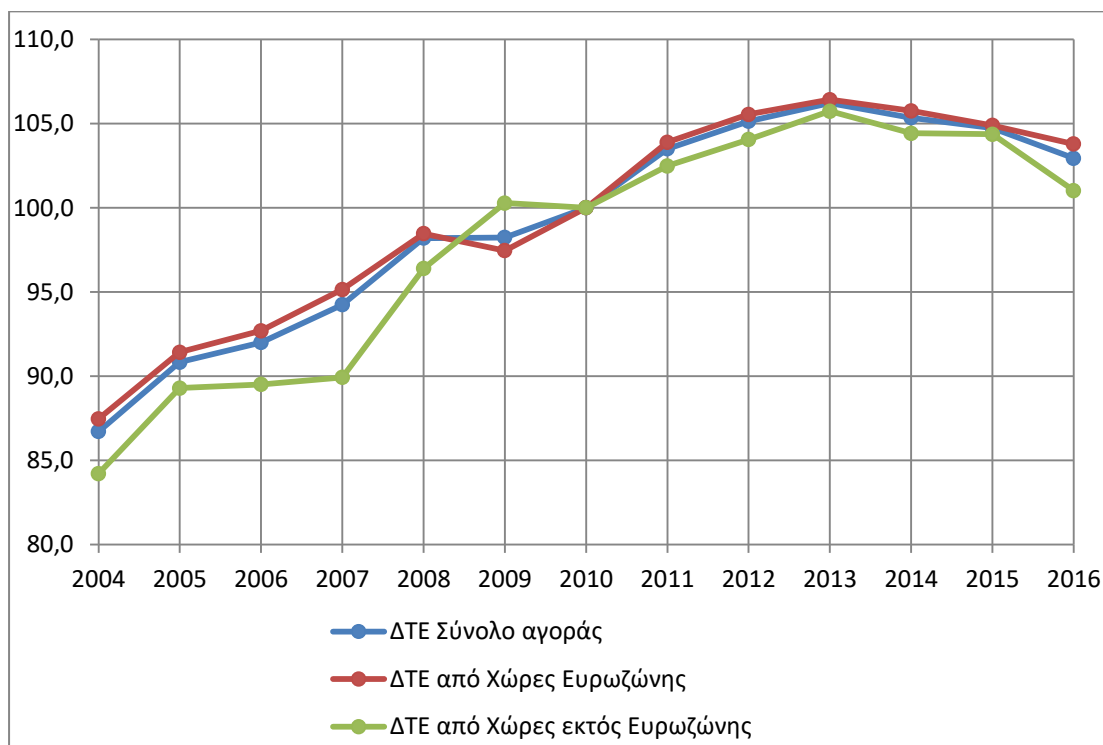
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

1.2.4. Δείκτης Τιμών Εισαγωγών στην Βιομηχανία

Σκοπός του δείκτη αυτού είναι η μέτρηση των μηνιαίων μεταβολών των τιμών των προϊόντων, μεταποίησης που εισάγονται από το εξωτερικό και μεταβιβάζονται, μέσω της αγοράς τους, σε μονάδες - επιχειρήσεις του εσωτερικού, ανεξάρτητα του κλάδου δραστηριοποίησης των μονάδων αυτών.

Συγκρίνοντας, τις τιμές εισαγωγών των προϊόντων από χώρες εντός Ευρωζώνης και χώρες εκτός, παρατηρείται ότι οι τιμές στις χώρες εκτός είναι μειωμένες, έως ότου το 2009, όπου ξεπέρασαν αυτές των χωρών εντός Ευρωζώνης, και στη συνέχεια ακολούθησαν παρόμοια πορεία. Ωστόσο παρατηρείται ότι ο δείκτης τιμών εισαγωγών στη βιομηχανία του συνόλου αγοράς με το δείκτη για χώρες Ευρωζώνης, από το 2004 έως το 2016 σχεδόν ταυτίζονται κάτι που σημαίνει ότι ο κύριος όγκος των εισαγωγών για την ελληνική χημική βιομηχανία γίνεται από τις χώρες εντός Ευρωζώνης. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί, ότι οι τιμές εισαγωγών είχαν αύξουσα πορεία έως το 2013, όπου και σταθεροποιήθηκαν (ΕΛΣΤΑΤ Γ, 2016).

Διάγραμμα 1.15: Ετήσια εξέλιξη Αναθεωρημένου Δείκτη Τιμών Εισαγωγών στη Χημική Βιομηχανία, 2004-2016, έτος βάσης 2010=100,00.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

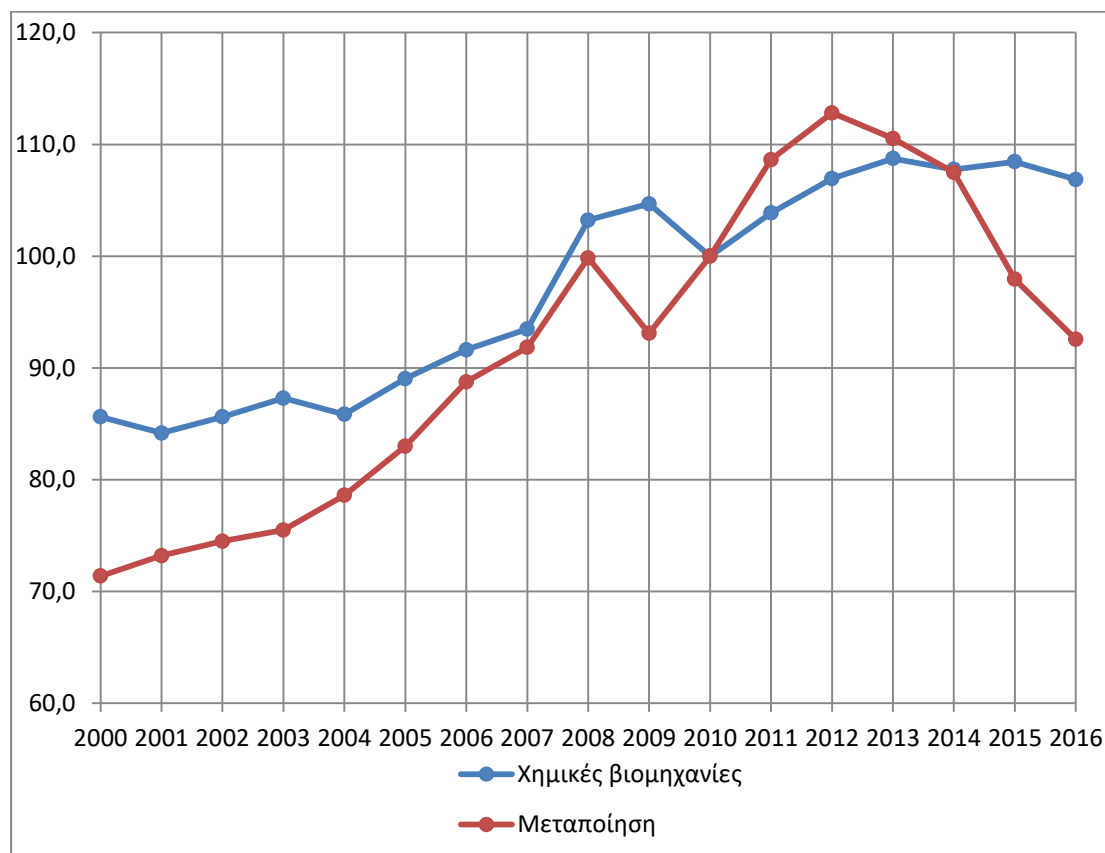
1.2.5 Τιμές Παραγωγού

Ο Δείκτης Τιμών Παραγωγού στη Βιομηχανία έχει ως σκοπό τη μέτρηση της μηνιαίας μεταβολής των τιμών των βιομηχανικών προϊόντων που παράγονται στο εσωτερικό της Χώρας και διατίθενται στην εγχώρια και εξωτερική αγορά.

Συγκρίνοντας τους δείκτες της χημικής βιομηχανίας και του συνόλου της μεταποίησης, παρατηρείται ότι η χημική βιομηχανία παρουσιάζει σταθερότητα στη διάρκεια των χρόνου, δηλαδή από το 2000 έως το 2009 έχει αύξουσα πορεία, αμέσως μετά το 2010 παρουσιάζει μείωση και εκ νέου έχει ανοδική πορεία μέχρι το 2016. Από την άλλη, μπορεί ο μέσος όρος της μεταποίησης να ακολουθεί παρόμοια πορεία, ωστόσο οι αυξήσεις και οι μειώσεις του δείκτη είναι σε μεγαλύτερη κλίμακα, π.χ. την περίοδο 2000-2008 υπήρξε αύξηση της τάξης των 30 μονάδων και την περίοδο 2012-2016 παρουσίασε μείωση περίπου στις 20 μονάδες, ενώ τις ίδιες περιόδους η χημική βιομηχανία παρουσίασε αύξηση 20 μονάδων και περίπου

μηδενική μείωση, αντίστοιχα.

Διάγραμμα 1.16: Ετήσια εξέλιξη Μέσου Δείκτη Τιμών Παραγωγού στη Βιομηχανία (Σύνολο Αγοράς), 2000-2016, έτος βάσης 2010=100,00,

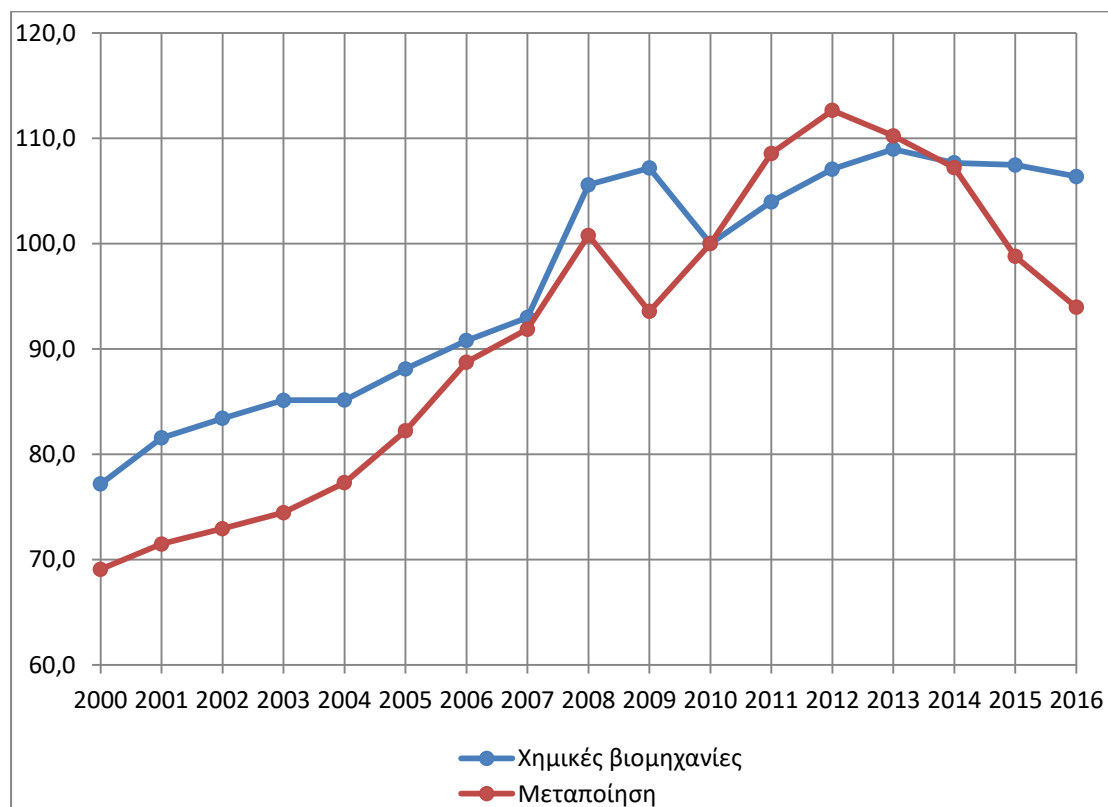
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Εξετάζοντας τον ΜΕΡΜ του μέσου δείκτη τιμών παραγωγού, παρατηρείται τεράστια πτώση του μέσου όρου της μεταποίησης από 6,01% την περίοδο 2000-2008 σε αρνητική τιμή -0,75% την περίοδο 2009-2016, με βάση τα στοιχεία αυτά επιβεβαιώνεται και πάλι η ανθεκτικότητα της ελληνικής χημικής βιομηχανίας.

Πίνακας 1.7: Μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής του μέσου δείκτη τιμών παραγωγού (Σύνολο Αγοράς).

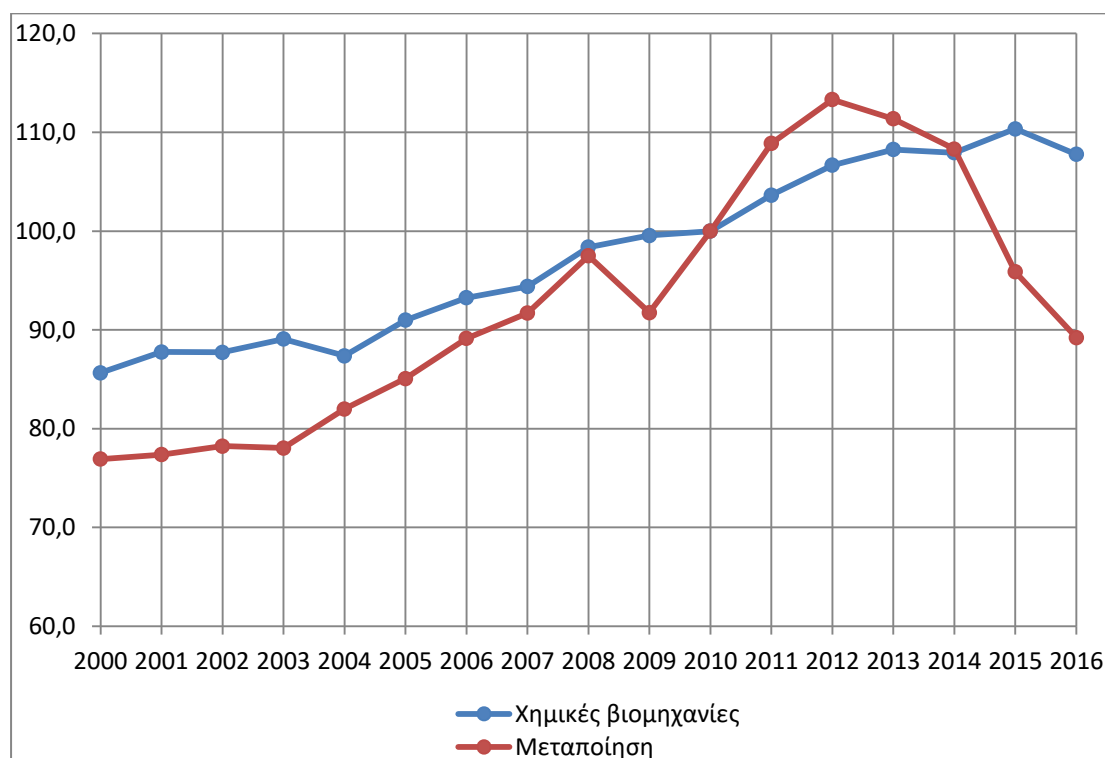
	2000-2008	2009-2016
Χημική Βιομηχανία	2,48%	1,15%
Μεταποίηση	6,01%	-0,75%

Διάγραμμα 1.17: Ετήσια εξέλιξη Μέσου Δείκτη Τιμών Παραγωγού στη Βιομηχανία Εγχώριας Αγοράς, 2000-2016, έτος βάσης 2010=100,00,

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Διάγραμμα 1.18: Ετήσια εξέλιξη Μέσου Δείκτη Τιμών Παραγωγού στη Βιομηχανία Εξωτερικής Αγοράς, 2000-2016, έτος βάσης 2010=100,00,

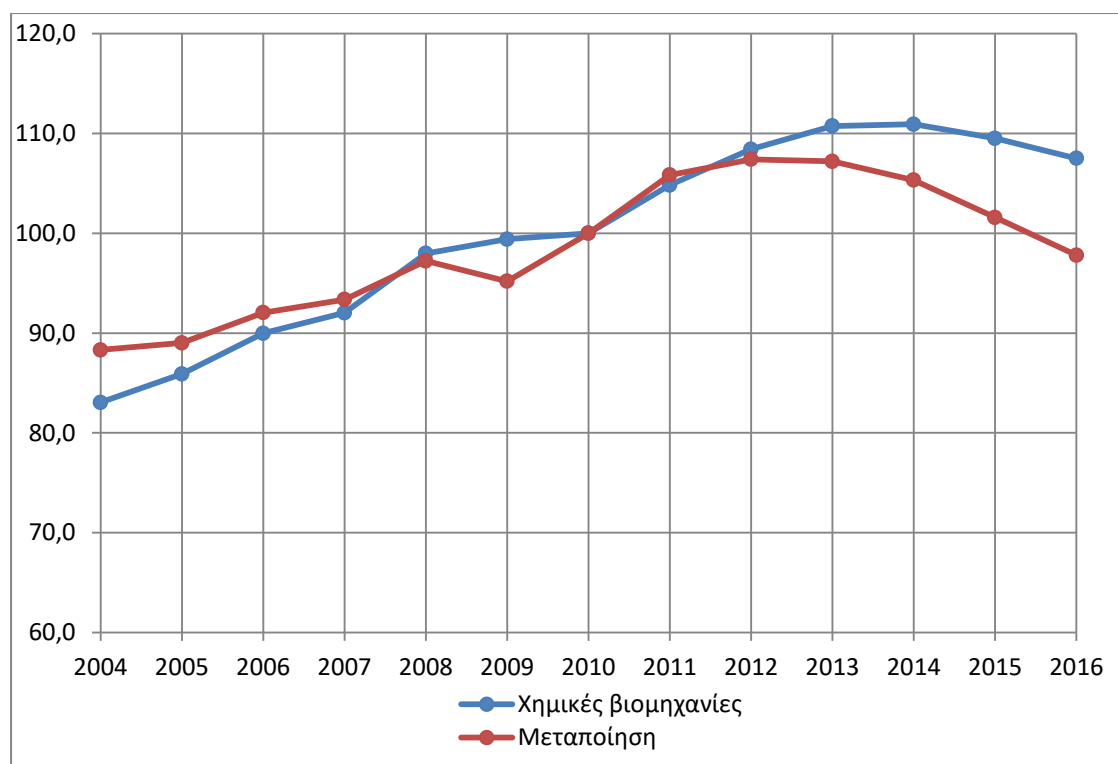

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Παρατηρώντας και τις δύο αγορές, εγχώρια και του εξωτερικού, φαίνεται η κοινή πορεία των δεικτών με αυτή του συνόλου της αγοράς, τόσο για το μέσο όρο της μεταποίησης, όσο και για τη χημική βιομηχανία, με εξαίρεση το δείκτη της χημικής βιομηχανίας για την εξωτερική αγορά, ο οποίος κατά τη διάρκεια των δεκαεπτά χρόνων (2000-2016) εμφανίζει σταθερά αύξουσα πορεία. Με άλλα λόγια φαίνεται να μένει ανεπηρέαστος από την οικονομική κρίση, κάτι που συμβάλει και στην σταθερότητα του δείκτη του συνόλου της αγοράς. Επίσης, η σταθερότητα της χημικής βιομηχανίας παρατηρείται τόσο στις αγορές εντός Ευρωζώνης, όσο και εκτός. Αντίθετα, ο μέσος όρος της μεταποίησης στις χώρες εντός Ευρωζώνης παρουσιάζει μία ομαλότητα και συνεχείς αύξηση, όπως και η χημική βιομηχανία, ενώ ο δείκτης για τις αγορές εκτός Ευρωζώνης ακολουθεί παρόμοια πορεία με το σύνολο της αγοράς. Οπότε, στις αγορές εκτός Ευρωζώνης, παρατηρείται ελάχιστη έως μηδαμινή επιρροή της οικονομικής κρίσης στις τιμές παραγωγού, και για τους δύο εξεταζόμενους κλάδους (ΕΛΣΤΑΤ Δ,2016).

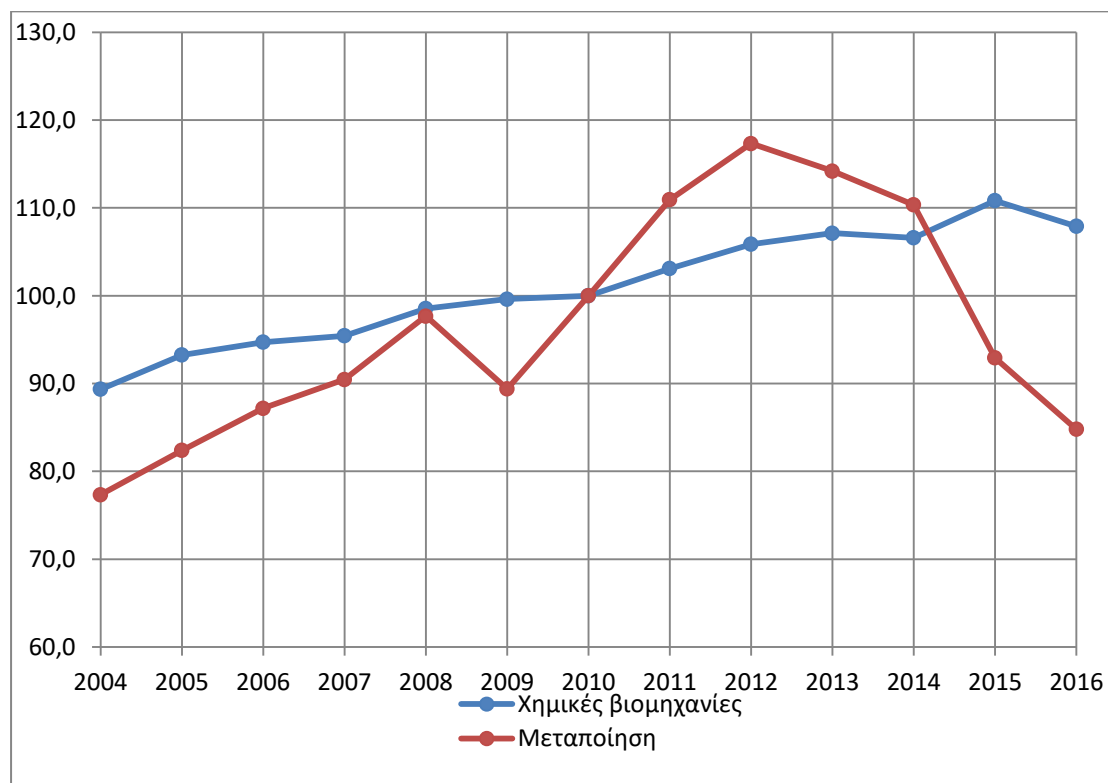
Διάγραμμα 1.19: Ετήσια εξέλιξη Μέσου Δείκτη Τιμών Παραγωγού στη Βιομηχανία Εξωτερικής Αγοράς σε

Χώρες Ευρωζώνης, 2004-2016, έτος βάσης 2010=100,00,

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Διάγραμμα 1.20: Ετήσια εξέλιξη Μέσου Δείκτη Τιμών Παραγωγού στη Βιομηχανία Εξωτερικής Αγοράς σε Χώρες Εκτός Ευρωζώνης, 2004-2016, έτος βάσης 2010=100,00,

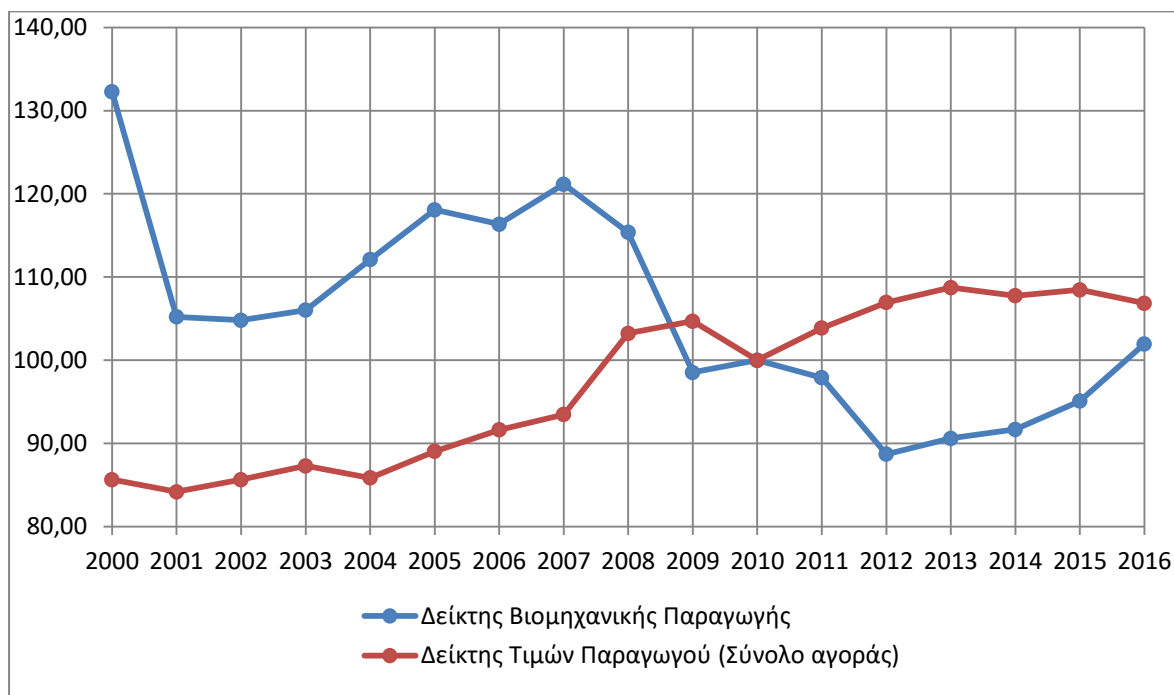

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

1.2.6 Συγκριτική Ανάλυση

Κάνοντας σύγκριση του δείκτη βιομηχανικής παραγωγής, με το δείκτη τιμών παραγωγού, παρατηρείται μία παρόμοια πορεία έως το 2007, όπου ενώ η παραγωγή της χημικής βιομηχανίας παρουσιάζει μείωση, οι τιμές παραγωγού του ίδιου κλάδου συνεχίζουν να αυξάνονται. Οπότε γίνεται αντιληπτό ότι οι τιμές παραγωγού στη ελληνική χημική βιομηχανία δεν επηρεάζονται σημαντικά από το ύψος της παραγωγής.

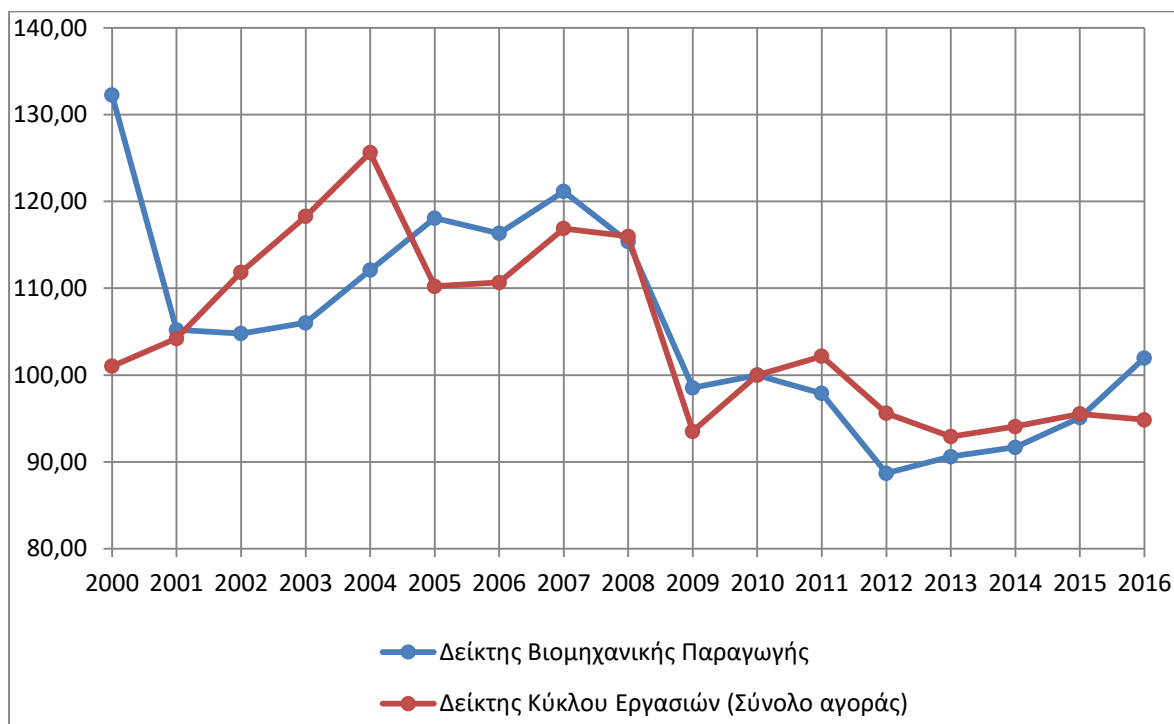
Διάγραμμα 1.21: Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής και Δείκτης Τιμών Παραγωγού (Σύνολο Αγοράς), Χημική Βιομηχανία, Ελλάδα.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Επιπλέον, ενδιαφέρον παρουσιάζει η παρόμοια πορεία της βιομηχανικής παραγωγής της χημικής βιομηχανίας σε σχέση με τον τζίρο του ίδιου κλάδου, εκτός από το 2005, όπου ο τζίρος παρουσίασε ραγδαία μείωση. Σε αντίθεση, λοιπόν με τις τιμές παραγωγού, γίνεται εμφανές ότι το κέρδος των ελληνικών χημικών βιομηχανιών είναι άμεσα συνδεδεμένο με το ύψος της παραγωγής, κάτι που συμβαίνει σε εντονότερο βαθμό από την αρχή της οικονομικής κρίσης και μετά, πράγμα αναμενόμενο.

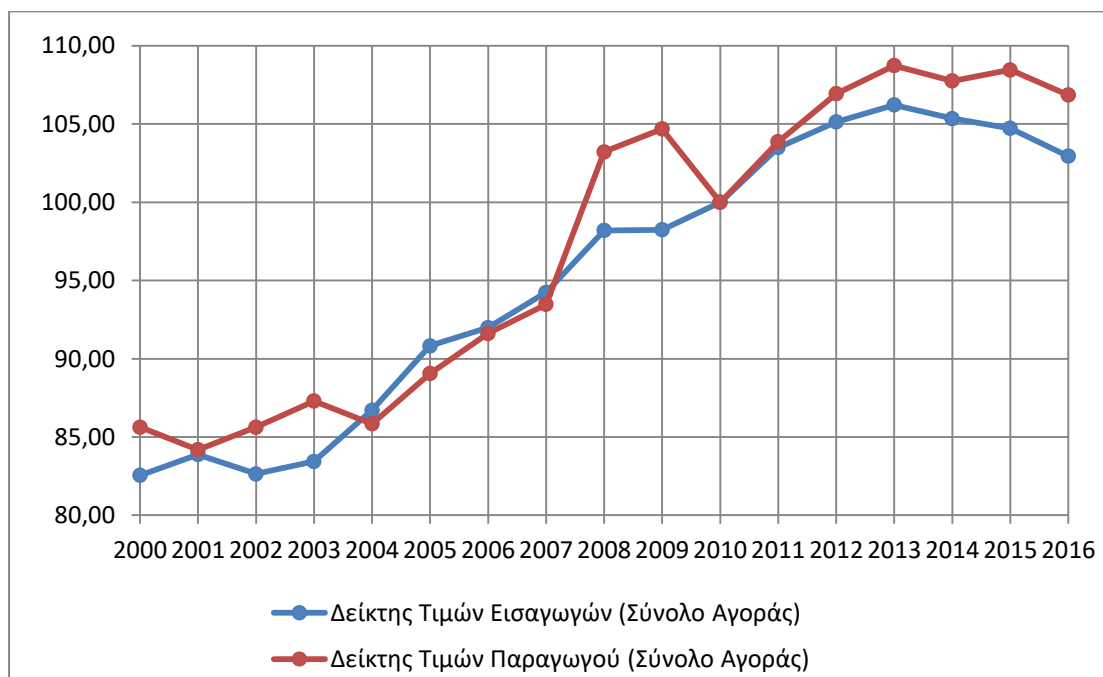
Διάγραμμα 1.22: Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής και Δείκτης Κύκλου Εργασιών (Σύνολο Αγοράς), Χημική Βιομηχανία, Ελλάδα.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

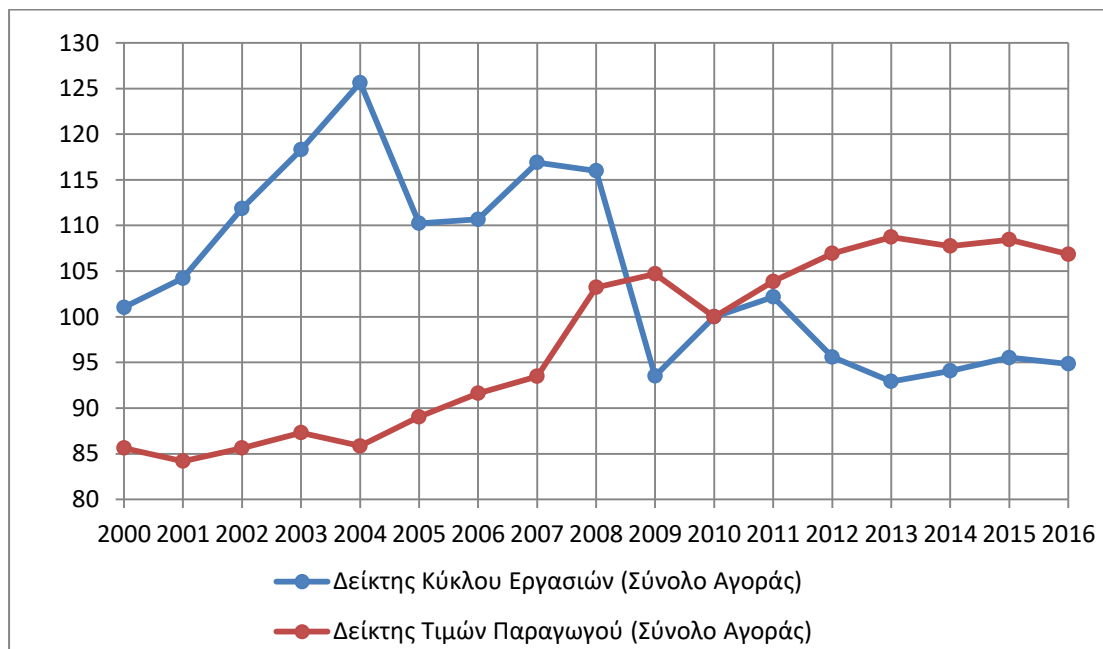
Ακόμα, παρατηρείται η παρόμοια πορεία των δεικτών τιμών εισαγωγών και παραγωγού στην ελληνική χημική βιομηχανία, ενώ ενδιαφέρον παρουσιάζει η διαφορετική πορεία του τζίρου από τις τιμές παραγωγού, οι οποίες έχουν μια σταθερή αύξουσα πορεία στην δεκαεπταετία, σε αντίθεση με τον τζίρο, που κάνει βουτιά το 2009 και από 2011 και μετά παρουσιάζει εκ νέου μείωση. Οπότε, συμπερασματικά γίνεται εμφανής, η άμεση σχέση του τζίρου με το ύψος της παραγωγής, καθώς και των τιμών παραγωγού με τις τιμές εισαγωγών.

Διάγραμμα 1.23: Δείκτης Τιμών Εισαγωγών (Σύνολο Αγοράς) και Δείκτης Τιμών Παραγωγού (Σύνολο Αγοράς), Χημική Βιομηχανία, Ελλάδα.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Διάγραμμα 1.24: Δείκτης Κύκλου Εργασιών (Σύνολο Αγοράς) και Δείκτης Τιμών Παραγωγού (Σύνολο Αγοράς), Χημική Βιομηχανία, Ελλάδα.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

1.3 Απασχόληση και ανθρώπινο δυναμικό

1.3.1 Παραγωγή Χημικών Προϊόντων και λοιπά

Στην ενότητα αυτή εξετάζονται οι πρόσφατες εξελίξεις σε όρους απασχόλησης και βασικών χαρακτηριστικών του ανθρώπινου δυναμικού στον εξεταζόμενο κλάδο. Συγκεκριμένα, πραγματοποιείται σύγκριση με τον μεγαλύτερο ελληνικό μεταποιητικό κλάδο στην Ελλάδα, τον κλάδο των τροφίμων, σε Ελλάδα και ΕΕ, καταγράφονται οι ποσοστιαίες ετήσιες σωρευτικές μεταβολές του ανθρώπινου δυναμικού και η κατανομή του ανά τομέα στο σύνολο των δραστηριοτήτων. Παρατίθενται επίσης στοιχεία για την κατανομή των απασχολούμενων στη χημική βιομηχανία και στη μεταποίηση, καθώς και οι βασικές επαγγελματικές κατηγορίες και κατανομές των απασχολούμενων ανά επίπεδο μόρφωσης.

Έτσι, λοιπόν σε όρους απασχόλησης, στη χημική βιομηχανία εργαζόταν το 2,69% του συνόλου των απασχολούμενων της μεταποίησης το 2008, ποσοστό το οποίο παραμένει περίπου σταθερό μέχρι και το 2016, παρότι ο αριθμός των απασχολούμενων στη μεταποίηση έχει μία πτωτική πορεία, με ραγδαία πτώση την τετραετία 2009-2012, ενώ υπάρχει μικρή ανάκαμψη τις χρονιές 2015 και 2016. Το μεγαλύτερο κομμάτι απασχολούμενων της μεταποίησης στην ελληνική αγορά το απασχολεί ο κλάδος της παραγωγής τροφίμων, που όπως φαίνεται στο Πίνακα 5, αυξάνει το ποσοστό του από το 2008-2016, παρόλο που ο αριθμός των εργαζομένων αυξομειώνεται στη διάρκεια της εννιαετίας αυτής(Πίνακας 8).

Όσον αφορά την σύγκριση της ελληνικής αγοράς με αυτήν της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παρατηρείται ότι το ποσοστό της χημικής βιομηχανίας στην μεταποίηση της Ε.Ε. είναι μεγαλύτερο, περίπου κατά μία μονάδα από το αντίστοιχο της Ελλάδας, κάτι που δείχνει ότι η χημική βιομηχανία, τόσο στην ΕΕ, όσο και στην Ελλάδα, απασχολεί ένα μικρό μέρος των απασχολούμενων στη μεταποίηση. Αντίθετα, διαπιστώνει κανείς ότι το ποσοστό της παραγωγής τροφίμων της ΕΕ είναι από 10 έως 20 ποσοστιαίες μονάδες κάτω από το αντίστοιχο της Ελλάδας, πράγμα που δείχνει ότι, παρόλο που ο κλάδος των τροφίμων απασχολεί το μεγαλύτερο μέρος των εργαζομένων της μεταποίησης στην ΕΕ, όπως συμβαίνει και στην Ελλάδα,

ο αριθμός εργαζομένων της ΕΕ στη μεταποίηση είναι πιο καταμερισμένος σε όλους τους κλάδους της (Πίνακας 9, Πίνακας 10).

Πίνακας 1.8: Κλάδοι Χημικής Βιομηχανίας, Τροφίμων και Μεταποίησης. Απασχόληση. Ελλάδα.

Τομέας	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Χημική Βιομηχανία	14.642	13.456	11.305	9.931	9.548	7.846	8.597	10.783	9.926
Τρόφιμα	108.372	116.821	116.427	104.030	95.242	103.272	103.356	110.899	115.626
Μεταποίηση	545.015	518.809	468.253	409.696	351.443	324.718	316.448	334.491	348.205

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Πίνακας 1.9: Κλάδοι Χημικής Βιομηχανίας, Τροφίμων. Ποσοστό κλάδων στη Μεταποίηση. Ελλάδα.

Τομέας	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Χημική Βιομηχανία	2,69	2,59	2,41	2,42	2,72	2,42	2,72	3,22	2,85
Τρόφιμα	19,88	22,52	24,86	25,39	27,10	31,80	32,66	33,15	33,21
Μεταποίηση	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Πίνακας 1.10: Κλάδοι Χημικής Βιομηχανίας, Τροφίμων. Ποσοστό κλάδων στη Μεταποίηση. Ευρώπη.

Τομέας	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Χημική Βιομηχανία	3,73	3,87	3,87	3,95	4,00	-	3,83	3,66	3,73
Τρόφιμα	12,43	13,08	13,64	13,59	13,67	13,67	13,64	13,62	12,43
Μεταποίηση	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

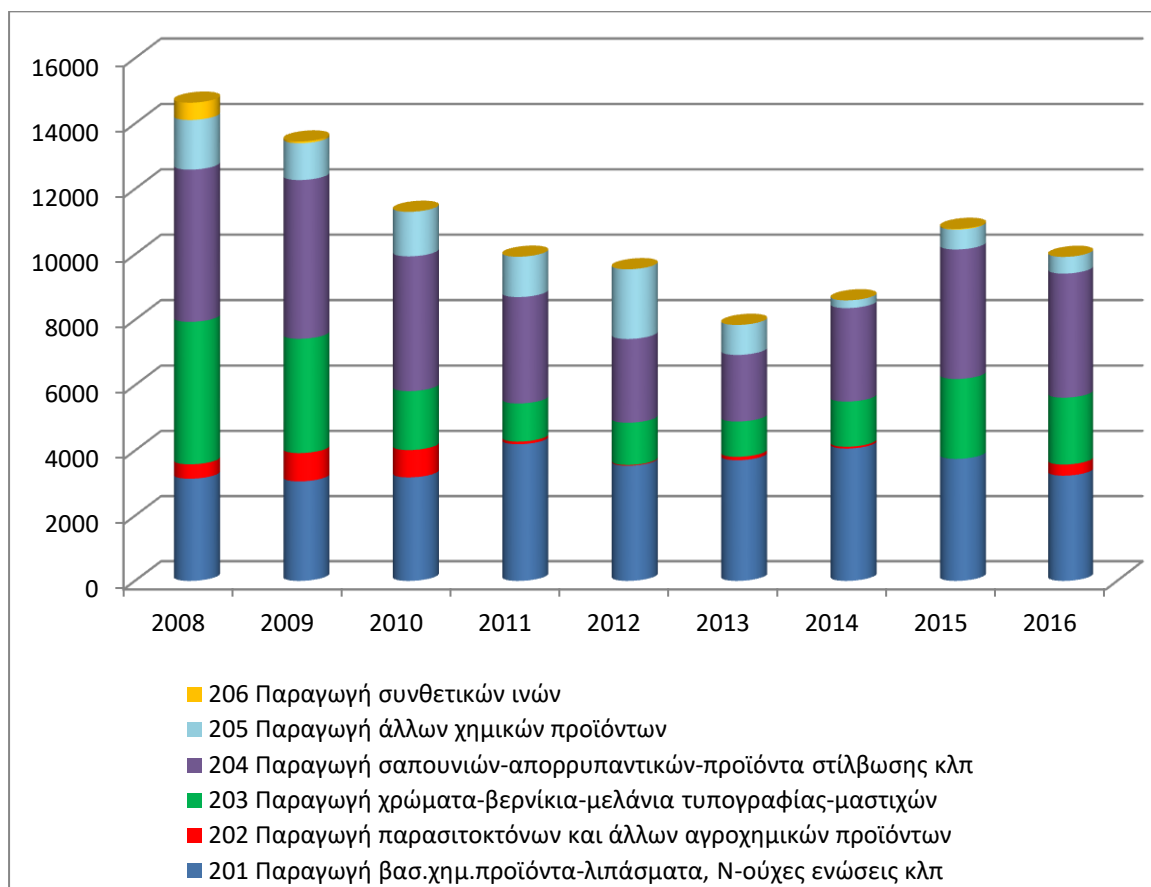
Πηγή: Eurostat, επεξεργασία από τον συγγραφέα

1.3.2 Ανάλυση απασχόλησης της Χημικής Βιομηχανίας σε επιμέρους κλάδους

Στο κεφάλαιο αυτό θα γίνει ανάλυση της απασχόλησης στο κλάδο της παραγωγής χημικών ουσιών και προϊόντων, σε επίπεδο επιμέρους δραστηριότητας του κλάδου (τριψήφια κωδικοποίηση). Θα εξεταστούν, τόσο ο αριθμός των απασχολούμενων σε κάθε κλάδο από το πρώτο τρίμηνο του 2008, έως το τρίτο τρίμηνο του 2016, όσο και το είδος εργαζομένων που απασχολεί, καθώς και το επίπεδο μόρφωσης, κάθε εργαζομένου, σε κάθε κλάδο.

Συλλέγοντας τα στοιχεία, δημιουργείται το παρακάτω Διάγραμμα 25.

Διάγραμμα 1.25: Ετήσια εξέλιξη απασχόλησης του κλάδου παραγωγής χημικών ουσιών και προϊόντων με τριψήφια κωδικοποίηση.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Από το παραπάνω διάγραμμα γίνεται εμφανές, ότι το μεγαλύτερο αριθμό εργαζομένων στον κλάδο της χημικής βιομηχανίας τον απασχολούν οι δραστηριότητες που σχετίζονται με βασικά χημικά προϊόντα, χρώματα και σαπούνια (κωδικοί ΣΤΑΚΟΔ 2008, 201,203,204). Πιο συγκεκριμένα, κατά την περίοδο 2008-2010 οι περισσότεροι εργαζόμενοι στον κλάδο απασχολούνται στην παραγωγή σαπουνιών, από εκεί και μετά τις χρονιές 2011-2014 οι περισσότεροι εργαζόμενοι εργάζονται στην παραγωγή βασικών χημικών προϊόντων, ενώ τις χρονιές 2015 και 2016 οι περισσότεροι εργαζόμενοι απασχολούνται εκ νέου από τον κλάδο παραγωγής σαπουνιών.

Επιπρόσθετα, αξίζει να σημειωθεί ότι και στους έξι κλάδους δεν παρατηρείται κάποιους είδους εποχικότητα, δηλαδή κάποιο τρίμηνο που να παρατηρείται αυξημένος αριθμός εργαζομένων, κάτι το οποίο δείχνει ότι η

παραγωγικότητα της ελληνικής χημικής βιομηχανίας δεν εξαρτάται από εποχή.

Ακόμα, αξίζει να σημειωθούν κάποια επιμέρους στοιχεία, όπως ο μέσος όρος απασχολούμενων ανά τρίμηνο, καθώς και ποιός ήταν ο μέγιστος αριθμός εργαζομένων κάθε κλάδου από το 2008 έως το 2016 και σε ποιο τρίμηνο:

Πίνακας 1.11: Μέσοι όροι και μέγιστος αριθμός απασχολούμενων ανά κλάδο της χημικής βιομηχανίας.

Κωδικός	Μέσος Όρος	Μέγιστος αριθμός απασχολούμενων (τρίμηνο)
201	3549	4698 (2011C)
202	306	1177 (2010B)
203	2120	5151 (2008B)
204	3560	5572 (2009B)
205	1088	2514 (2012C)
206	69	613 (2008A)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

1.3.3 Βασικές επαγγελματικές κατηγορίες

Στους παρακάτω πίνακες αποτυπώνονται δύο διαφορετικές κατανομές για τις βασικές επαγγελματικές κατηγορίες που απασχολούνται στον κλάδο: αφενός το πώς κατανέμονται οι κατηγορίες αυτές στο σύνολο της μεταποίησης και της χημικής βιομηχανίας, στην Ελλάδα, το 2008, το 2011 και το 2014 (Πίνακας 12) και αφετέρου τι ποσοστό από κάθε κατηγορία απασχολείται στη μεταποίηση, αλλά και στη παραγωγή χημικών προϊόντων, κατά τα ίδια έτη (Πίνακας 12).

Από την επεξεργασία των διαθέσιμων στοιχείων, προκύπτει ότι για την Ελλάδα η μεγάλη πλειονότητα, όπως είναι άλλωστε αναμενόμενο, από τα βασικά επαγγέλματα στη μεταποίηση είναι ειδικευμένοι τεχνίτες και ασκούντες συναφή επαγγέλματα. Συγκεκριμένα, το 2008 το 41%, το 2011 το 47% και το 2014 το 43% του συνόλου των απασχολούμενων στη μεταποίηση ανήκουν στη συγκεκριμένη επαγγελματική κατηγορία. Ακόμα, το δεύτερο μεγαλύτερο κομμάτι εργαζομένων στη μεταποίηση ανήκει στους χειριστές βιομηχανικών εγκαταστάσεων, μηχανημάτων και εξοπλισμού και συναρμολογητές με ποσοστό γύρω στο 20% και για τις τρεις εξεταζόμενες χρονιές. Αντίθετα, όσον αφορά στον κλάδο της χημικής βιομηχανίας η πλειονότητα των εργαζομένων είναι χειριστές βιομηχανικών εγκαταστάσεων, μηχανημάτων και εξοπλισμού και συναρμολογητές, με ποσοστά

38%, 53% και 49%, για τις χρονιές 2008, 2011 και 2014, αντίστοιχα. Αυτό δείχνει ότι οι μισοί υπάλληλοι της χημικής βιομηχανίας ανήκουν στην παραπάνω κατηγορία, σε αντίθεση με το σύνολο της μεταποίησης. Επιπλέον, έχει ενδιαφέρον η ραγδαία μείωση, αλλά και η ανάκαμψη των τεχνικών και βοηθών και ασκούντων συναφή επαγγέλματα, καθώς και των ανειδίκευτων εργατών, χειρωνακτών και μικροεπαγγελματιών μέσα σε αυτή την επταετία, κάτι που εξηγεί την αύξηση του ποσοστού των χειριστών, που αναφέρθηκε προηγουμένως, διότι φαίνεται να προτιμήθηκε να απολυθεί βοηθητικό προσωπικό και να δοθεί έμφαση στην παραγωγική διαδικασία.

Επιπρόσθετα, από τον Πίνακα 13, αξίζει να σημειωθεί ότι παρόλο που η χημική βιομηχανία, απασχολεί μόνο το 3% των εργαζομένων της μεταποίησης, όπως διαπιστώθηκε στην προηγούμενη ενότητα, απασχολεί το 5% και το 7% των προσοντούχων και άλλων ειδικών και των χειριστών βιομηχανικών εγκαταστάσεων, μηχανημάτων και εξοπλισμού και συναρμολογητών, αντίστοιχα, κάτι που ήταν αναμενόμενο για τους χειριστές, αφού αποτελούν τους μισούς εργαζομένους στη χημική βιομηχανία, σε αντίθεση με τους προσοντούχους, κάτι που δείχνει την μικρή απορρόφηση τους από το σύνολο της μεταποίησης.

Πίνακας 1.12: Κατανομή των βασικών επαγγελματικών κατηγοριών στο σύνολο της μεταποίησης και στη χημική βιομηχανία.

Βασικές επαγγελματικές κατηγορίες	2008		2011		2014	
	Χημ. Βιομ.	Μεταποίηση	Χημ. Βιομ.	Μεταποίηση	Χημ. Βιομ.	Μεταποίηση
ΑΝΩΤΕΡΑ ΔΙΕΥΘΥΝΤΙΚΑ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΣΤΕΛΕΧΗ	5,27%	7,64%	2,14%	4,16%	4,04%	3,87%
ΠΡΟΣΟΝΤΟΥΧΟΙ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ ΕΙΔΙΚΟΙ	10,23%	5,22%	13,84%	6,37%	10,03%	5,47%
ΤΕΧΝΙΚΟΙ ΚΑΙ ΒΟΗΘΟΙ ΚΑΙ ΑΣΚΟΥΝΤΕΣ ΣΥΝΑΦΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ	13,70%	7,74%	3,13%	7,70%	9,05%	6,29%
ΓΡΑΦΕΙΣ	11,53%	8,13%	10,97%	6,60%	13,06%	7,96%
ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΣΤΗΝ ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΠΩΛΗΣΕΙΣ	0,00%	2,63%	2,63%	4,03%	1,32%	6,42%
ΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΟΙ ΓΕΩΡΓΟΙ, ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΟΙ, ΔΑΣΟΚΟΜΟΙ ΚΑΙ ΑΛΙΕΙΣ	0,00%	0,00%	0,00%	0,08%	0,00%	0,02%
ΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΟΙ ΤΕΧΝΙΤΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΟΥΝΤΕΣ ΣΥΝΑΦΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ	8,70%	40,69%	9,28%	47,10%	2,95%	42,94%
ΧΕΙΡΙΣΤΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ, ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΣΥΝΑΡΜΟΛΟΓΗΤΕΣ	38,27%	22,18%	53,20%	18,46%	49,09%	19,28%
ΑΝΕΙΔΙΚΕΥΤΟΙ ΕΡΓΑΤΕΣ, ΧΕΙΡΩΝΑΚΤΕΣ ΚΑΙ ΜΙΚΡΟΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ	12,30%	5,76%	4,81%	5,50%	10,47%	7,75%
ΣΥΝΟΛΟ	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Πίνακας 1.13: Ποσοστό των βασικών επαγγελματικών κατηγοριών στη χημική βιομηχανία στο σύνολο της Μεταποίησης.

Βασικές επαγγελματικές κατηγορίες	2008	2011	2014
	Χημ. Βιομ.	Χημ. Βιομ.	Χημ. Βιομ.
ΑΝΩΤΕΡΑ ΔΙΕΥΘΥΝΤΙΚΑ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΣΤΕΛΕΧΗ	1,87%	1,29%	2,85%
ΠΡΟΣΩΝΤΟΥΧΟΙ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ ΕΙΔΙΚΟΙ	5,29%	5,43%	5,00%
ΤΕΧΝΙΚΟΙ ΚΑΙ ΒΟΗΘΟΙ ΚΑΙ ΑΣΚΟΥΝΤΕΣ ΣΥΝΑΦΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ	4,78%	1,02%	3,92%
ΓΡΑΦΕΙΣ	3,83%	4,16%	4,47%
ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΣΤΗΝ ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΠΩΛΗΣΕΙΣ	0,00%	1,63%	0,56%
ΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΟΙ ΓΕΩΡΓΟΙ, ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΟΙ, ΔΑΣΟΚΟΜΟΙ ΚΑΙ ΑΛΙΕΙΣ	-	0,00%	0,00%
ΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΟΙ ΤΕΧΝΙΤΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΟΥΝΤΕΣ ΣΥΝΑΦΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ	0,58%	0,49%	0,19%
ΧΕΙΡΙΣΤΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ, ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΣΥΝΑΡΜΟΛΟΓΗΤΕΣ	4,66%	7,21%	6,94%
ΑΝΕΙΔΙΚΕΥΤΟΙ ΕΡΓΑΤΕΣ, ΧΕΙΡΩΝΑΚΤΕΣ ΚΑΙ ΜΙΚΡΟΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ	5,77%	2,19%	3,68%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

1.3.4 Βασικές Εκπαιδευτικές Κατηγορίες

Πίνακας 1.14: Επίπεδο εκπαίδευσης κατά ISCED-97

Κωδικοί ISCED-97	Περιγραφή εκπαίδευσης
0	Προσχολική
1	Πρωτοβάθμια
2	Κατώτερη Δευτεροβάθμια
3	Ανώτερη Δευτεροβάθμια
4	Μεταδευτεροβάθμια μη Πανεπιστημιακή
5	Πανεπιστημιακή (Πρώτο επίπεδο ³)
6	Πανεπιστημιακή (Δεύτερο επίπεδο ⁴)

Σε σχέση με το επίπεδο μόρφωσης, όπως αυτό αποτυπώνεται στους παρακάτω πίνακες, παρατίθενται και εδώ δύο διαφορετικές κατανομές για το 2008, το 2011 και το 2014: αφενός πώς οι εργαζόμενοι κάθε εκπαιδευτικής βαθμίδας

³ Μέχρι και μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών

⁴ Διδακτορικό τίτλο σπουδών

κατανέμονται στο κλάδο της χημικής βιομηχανίας, καθώς και στο σύνολο της μεταποίησης στην Ελλάδα, αφετέρου στους δύο αυτούς κλάδους, σημειώνεται το ποσοστό των εργαζομένων που ανήκει σε κάθε εκπαιδευτική βαθμίδα.

Σε σχέση με την πρώτη κατανομή (Πίνακας 15), παρατηρείται ότι οι βαθμίδες 0 και 6 έχουν σχεδόν μηδενική απορρόφηση τόσο στο κλάδο της χημικής βιομηχανίας, όσο και στη μεταποίηση. Επιπλέον, οι βαθμίδες 4 και 5 παραμένουν σταθερές, όσον αφορά τη μεταποίηση, συγκεντρώνοντας περίπου το ¼ των εργαζομένων τη μεταποίηση. Αντίθετα, ενώ το 2008 και το 2011 οι βαθμίδες 4 και 5 συγκέντρωναν το 40% της χημικής βιομηχανίας, το 2014 έπεσαν στο 30%, λόγω της ραγδαίας μείωσης του προσωπικού με μεταδευτεροβάθμια, αλλά μη πανεπιστημιακή εκπαίδευση. Επιπρόσθετα, παρατηρείται ότι μετά την οικονομική κρίση του 2008, αυξήθηκε ο αριθμός των ατόμων με δευτεροβάθμια εκπαίδευση (βαθμίδες 2 και 3), τόσο σε χημική βιομηχανία, όσο και στη μεταποίηση, κάτι που δεν συνέβη με τους εργαζομένους με πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Ακόμα, αξίζει να σημειωθεί, ότι το 2014 περίπου το 70% των εργαζομένων στη χημική βιομηχανία και στη μεταποίηση, δεν έχουν μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση, κάτι που ίσως εξηγεί την αύξηση της ανεργίας των πτυχιούχων.

Ως προς τη δεύτερη κατανομή (Πίνακας 16), προκύπτει ότι παρόλο που η βαθμίδα 0 αντιπροσώπευε το 2008 μόνο το 2% των εργαζομένων στη χημική βιομηχανία, αποτελούσε το 1/10 των εργαζομένων της μεταποίησης, ενώ στη συνέχεια έχει πτωτική πορεία, παρόλο που, όπως δείχνει ο Πίνακας 11, το ποσοστό των ατόμων με προσχολική εκπαίδευση αυξάνεται. Αυτό σημαίνει ότι αυξήθηκε ο αριθμός των ατόμων με προσχολική μόρφωση σε άλλους κλάδους της μεταποίησης. Επιπλέον, κάτι αντίστοιχο συμβαίνει και με τη βαθμίδα 6. Τέλος, όπως αποτυπώνεται και στον Πίνακα 15 το 2014 βρίσκει και τους δύο κλάδους με μειωμένο το προσωπικό με πανεπιστημιακή εκπαίδευση.

Πίνακας 1.15: Κατανομή των εκπαιδευτικών κατηγοριών στο σύνολο της μεταποίησης και στη χημική βιομηχανία.

Κατανομή κατά ISCED-97	2008		2011		2014	
	Χημ. Βιομ.	Μεταποίησ η	Χημ. Βιομ.	Μεταποίησ η	Χημ. Βιομ.	Μεταποίησ η
0) Προσχολική	1,73%	0,42%	0,89%	0,32%	0,00%	0,66%
1) Πρωτοβάθμια	17,85%	21,97%	9,06%	20,14%	13,82%	16,18%
2) Κατώτερη Δευτεροβάθμια	8,96%	15,58%	12,80%	16,04%	20,26%	15,27%
3) Ανώτερη Δευτεροβάθμια	26,15%	37,27%	41,47%	38,26%	38,20%	41,37%
4) Μεταδευτεροβάθμια μη Πανεπιστημιακή	15,96%	10,23%	17,02%	9,24%	2,18%	8,82%
5) Πανεπιστημιακή (Πρώτο επίπεδο)	29,04%	14,43%	18,51%	15,68%	25,54%	17,48%
6) Πανεπιστημιακή (Δεύτερο επίπεδο)	0,31%	0,10%	0,24%	0,31%	0,00%	0,22%
ΣΥΝΟΛΟ	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Πίνακας 1.16: Ποσοστό των εκπαιδευτικών κατηγοριών στη χημική βιομηχανία στο σύνολο της μεταποίησης.

Κατανομή κατά ISCED-97	2008	2011	2014
	Χημ. Βιομ.	Χημ. Βιομ.	Χημ. Βιομ.
0) Προσχολική	11,11%	6,64%	0,00%
1) Πρωτοβάθμια	2,20%	1,09%	2,27%
2) Κατώτερη Δευτεροβάθμια	1,56%	1,94%	3,52%
3) Ανώτερη Δευτεροβάθμια	1,90%	2,63%	2,45%
4) Μεταδευτεροβάθμια μη Πανεπιστημιακή	4,23%	4,47%	0,66%
5) Πανεπιστημιακή (Πρώτο επίπεδο)	5,45%	2,87%	3,88%
6) Πανεπιστημιακή (Δεύτερο επίπεδο)	8,49%	1,91%	0,00%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

1.4 Επενδύσεις κλάδου χημικής βιομηχανίας

Στην συγκεκριμένη ενότητα της μελέτης εξετάζονται οι επενδυτικές δαπάνες του τομέα της χημικής βιομηχανίας.

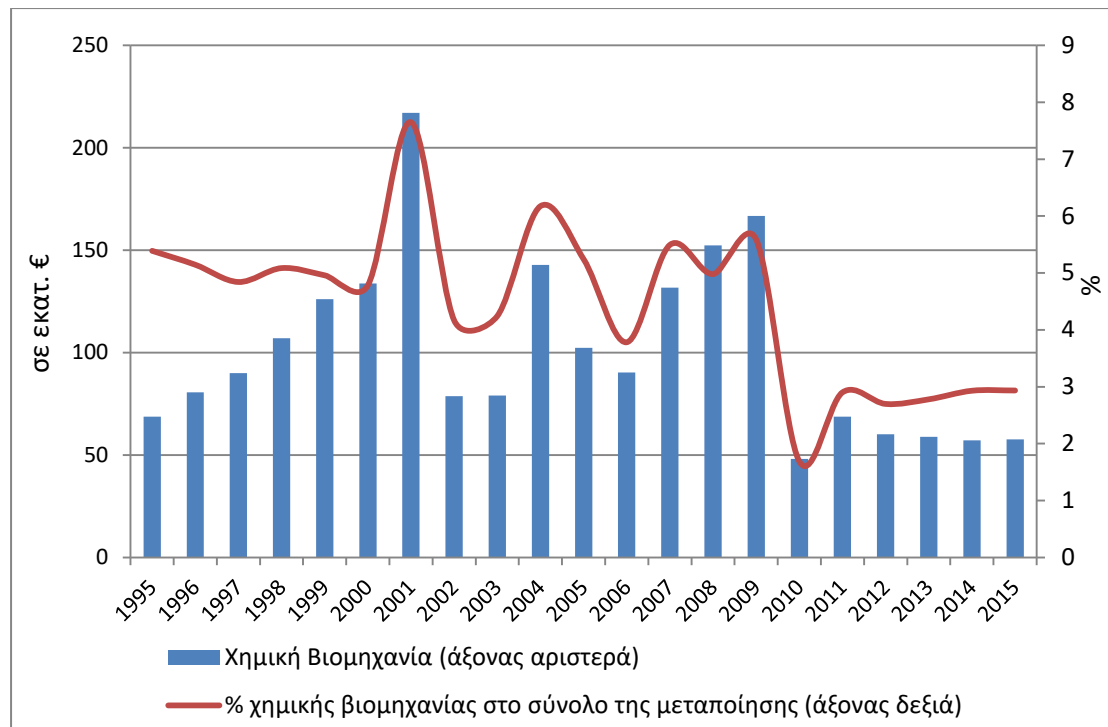
Με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία⁵ η βασική εικόνα που προκύπτει για τις επενδύσεις της χημικής βιομηχανίας στο χρονικό ορίζοντα 1995 – 2015 δείχνει έντονες διακυμάνσεις κατά διαστήματα, με την αξία επενδύσεων από €69 εκατ. το 1995 να ξεπερνάει στις αρχές του 2000 τα €217 εκατ. και να φτάνει τα €58 εκατ. το 2015. Συγκεκριμένα εντοπίζονται δύο ανοδικοί κύκλοι στο εξεταζόμενο διάστημα. Από το 1995 υπάρχει συνεχής άνοδος των επενδύσεων με κορύφωση το 2001 (€217 εκατ. ετησίως). Ένα νέο ανοδικό κύμα φαίνεται να ξεκινά μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες, καθώς από τα πολύ χαμηλά επίπεδα των 80 εκατ. σημειώνεται μία νέα κορύφωση το 2009 στα €167 εκατ. (2005: €102 εκατ., 2006: €90 εκατ., 2007: €132 εκατ., 2008: €152 εκατ.). Έκτοτε και με την έλευση της οικονομικής κρίσης υπήρξε ραγδαία πτώση με τις επενδύσεις να φτάνουν το 2010 τα €48 εκατ., δηλαδή την χαμηλότερη τιμή της εικοσαετίας, στη συνέχεια να υπάρχει μία μικρή ανάκαμψη το 2011, όπου οι επενδύσεις άγγιξαν τα €69 εκατ., ενώ στη συνέχεια η τιμή των επενδύσεων παρέμεινε σταθερή κοντά στα €58 εκατ.

Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι, εκτός την περίοδο 1995-2000, όπου η συνεισφορά της χημικής βιομηχανίας στη μεταποίηση ήταν σταθερή, περίπου στο 5%, από το 2001 και μετά Το ποσοστό της χημικής βιομηχανίας στην μεταποίηση, ακολουθεί ακριβώς την πορεία των επενδύσεων στην χημική βιομηχανία. Αυτό μπορεί να μεταφραστεί, αφενός ότι την περίοδο 1995-2000 παρόλο που αυξάνονταν οι επενδύσεις της χημικής βιομηχανίας, η συνεισφορά παρέμενε σταθερή, άρα υπήρχε αύξηση του αριθμού των επενδύσεων που λάμβανε χώρα στο σύνολο της μεταποίησης και αφετέρου, για να υπάρχει ταύτιση της πορείας του ποσοστού της χημικής βιομηχανίας στο σύνολο της μεταποίησης με τις επενδύσεις στη χημική βιομηχανία, σημαίνει ότι και οι επενδύσεις της μεταποίησης θα

⁵ Τα διαθέσιμα στοιχεία έχουν προκύψει από τους Εθνικούς Λογαριασμούς (National Accounts) της Eurostat, και αφορούν συγκεκριμένα το Gross fixed capital formation (Ακαθάριστες Επενδύσεις Παγίου Κεφαλαίου). Οι ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου αποτελούνται από τις επενδύσεις των εγχώριων παραγωγών, μείον τις πωλήσεις, σε πάγια περιουσιακά στοιχεία.

ακολουθούσαν αντίστοιχη αυξομείωση με αυτή της χημικής βιομηχανίας. Επιπλέον παρατηρείται, ότι ενώ η χημική βιομηχανία είχε ένα σημαντικό ποσοστό στις επενδύσεις της μεταποίησης αγγίζοντας το 8% το 2001, μετά την οικονομική κρίση το ποσοστό μειώθηκε δραματικά αγγίζοντας το 3% (Διάγραμμα 26).

Διάγραμμα 1.26: Επενδύσεις κλάδου Χημικής Βιομηχανίας (σε σταθερές τιμές 2010)

Πηγή: Eurostat, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Αναλυτικότερα, κατά το διάστημα 1995 – 2001, ένα έντονα αναπτυξιακό διάστημα για την ελληνική χημική βιομηχανία, όπου οι επενδύσεις αυξάνονται ετησίως με 21%, ενώ στο σύνολο της μεταποίησης μόλις 14%, γεγονός που ερμηνεύει την αύξηση του σχετικού μεριδίου, με κορύφωση το 2001. Μετά την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωζώνη και πριν την κρίση η άνοδος είναι ηπιότερη τόσο στην χημική βιομηχανία όσο και στον σύνολο της μεταποίησης, με την κλάδο 20 ωστόσο να καταγράφει και πάλι υψηλότερο ρυθμό αύξησης σε σχέση με το σύνολο του μεταποιητικού τομέα (12% η χημική βιομηχανία έναντι 8% το σύνολο της μεταποίησης). Αντίθετα, κατά την περίοδο της κρίσης παρατηρείται συρρίκνωση των επενδύσεων, με το φαινόμενο, όμως να γίνεται εντονότερο στη χημική

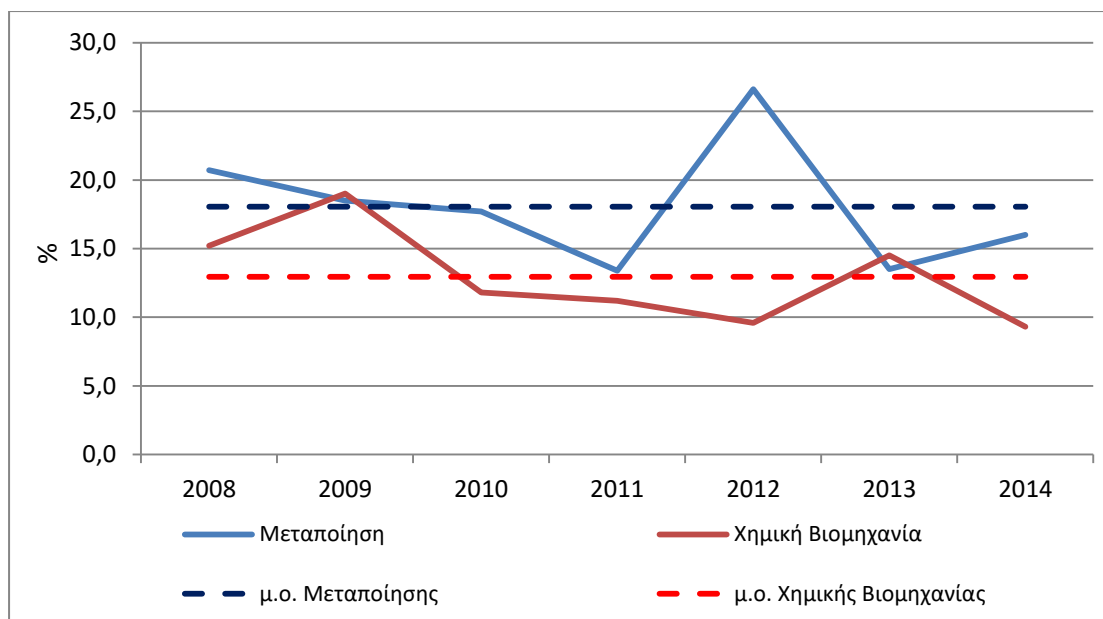
βιομηχανία (-16%), γεγονός που δείχνει την αντοχή του μεταποιητικού τομέα σε δύσκολες οικονομικά περιόδους (Πίνακας 17).

Πίνακας 1.17: Μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής της αξίας των επενδύσεων.

	1995-2001	2002-2008	2009-2015
Χημική Βιομηχανία	21%	12%	-16%
Μεταποίηση	14%	8%	-7%

Όσον αφορά την αξία των επενδύσεων πριν και μετά την έκρηξη της κρίσης, παρατηρείται ότι τόσο η χημική βιομηχανία, όσο και το σύνολο της μεταποίησης παρουσιάζουν αυξομειώσεις, αλλά σε διαφορετικές χρονικές περιόδους. Πιο αναλυτικά η χημική βιομηχανία παρουσιάζει μία αύξηση το 2009, αλλά στη συνέχεια πέφτει κάτω από το μέσο όρο της, η μείωση αυτή οφείλεται στην ραγδαία πτώση των επενδύσεων στον κλάδο. Αντίθετα, η μεταποίηση παρουσιάζει μία πτωτική πορεία, έως το 2012, όπου αυξάνεται ραγδαία, αλλά το 2013 πέφτει στα επίπεδα των προηγούμενων χρόνων. Εφόσον, οι επενδύσεις στον μεταποιητικό τομέα είχαν φθίνουσα πορεία, η αύξηση της αξίας επενδύσεων οφείλεται στη μείωση της προστιθέμενης αξίας στο κόστος συντελεστών παραγωγής. Οπότε παρατηρείται ότι ο εγχώριος μεταποιητικός τομέας φαίνεται να στηρίζει τις επενδύσεις και στην περίοδο της κρίσης, περισσότερο από την χημική βιομηχανία αλλά και να συμβάλλει στην ανάκαμψη της οικονομίας, καθώς οι επενδύσεις αποτελούν σημαντικό παράγοντα ανάπτυξης, ωστόσο και η χημική βιομηχανία έχει ενεργό επενδυτικό ρόλο, απλά πιο μειωμένο από το κλάδο παραγωγής χημικών ουσιών και προϊόντων (Διάγραμμα 27).

Διάγραμμα 1.27: Αξία επενδύσεων⁶. Σύγκριση κλάδου Χημικής Βιομηχανίας και Συνόλου Μεταποίησης.

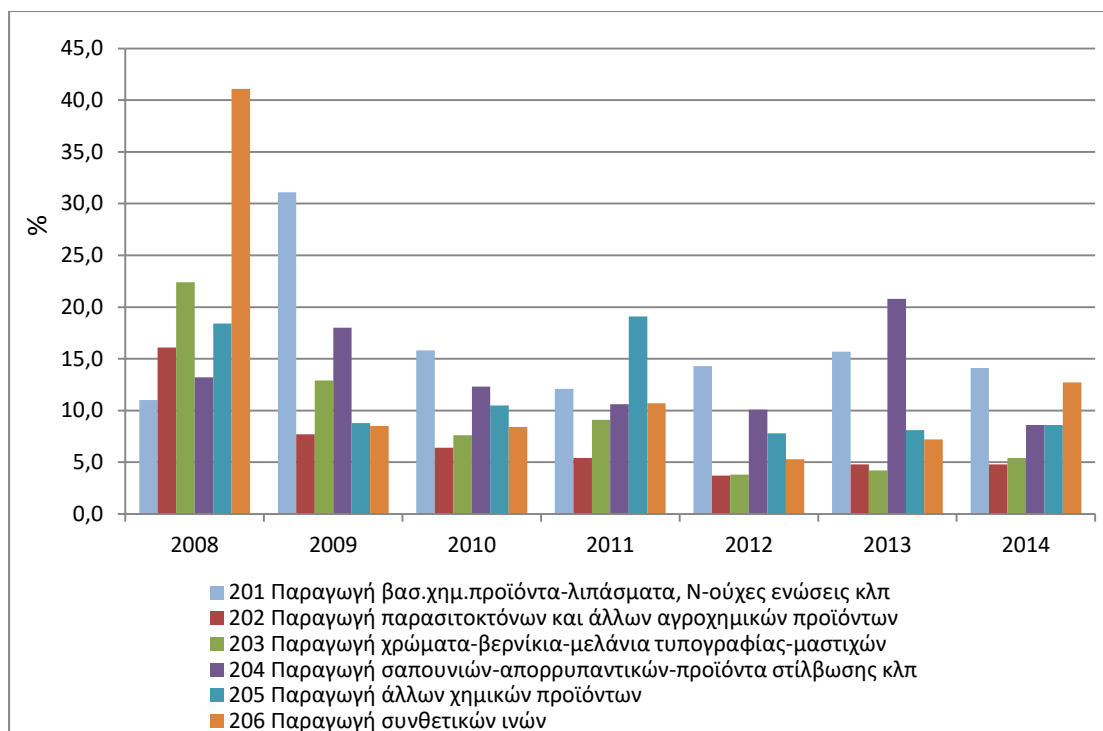

Πηγή: Eurostat, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Όσον αφορά τους επιμέρους κλάδους του κλάδου της χημικής βιομηχανίας, παρατηρείται από το Διάγραμμα 28 ότι κάθε χρονιά, από την αρχή της οικονομικής κρίσης και μετά, πρωτοπορεί και διαφορετικός κλάδος, πράγμα που δείχνει την προσπάθεια των κλάδων για επενδύσεις, αλλά την αδυναμία για συνεχείς χρηματοδότηση λόγω της οικονομικής κρίσης. Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζει ο κλάδος παραγωγής συνθετικών ινών όπου το 2008 το ποσοστό του αγγίζει το 40%, δηλαδή τα 2/5 της προστιθέμενης αξίας πηγαίνουν σε επενδύσεις, παρόλο που διαθέτει λιγοστούς εργαζομένους. Επιπλέον, γίνεται αντιληπτό ότι ο κλάδος παραγωγής βασικών χημικών είναι ο πιο συνεπής όσον αφορά τις επενδύσεις σε σχέση με την ακαθάριστη αξία. Επιπρόσθετα, φαίνεται η μείωση του ποσοστού στην αξία επενδύσεων διαχρονικά, με τη χαμηλότερη συγκομιδή να λαμβάνει χώρα το 2014.

⁶ Αξία επενδύσεων είναι το κλάσμα των επενδύσεων προς την προστιθέμενη αξία στο κόστος συντελεστών παραγωγής. Η προστιθέμενη αξία στο κόστος συντελεστών παραγωγής είναι το ακαθόριστο εισόδημα από λειτουργικές δραστηριότητες μετά την προσαρμογή για λειτουργικές επιδοτήσεις και έμμεσους φόρους.

Διάγραμμα 1.28: Αξία επενδύσεων σε τριψήφια ανάλυση του κλάδου της χημικής βιομηχανίας.

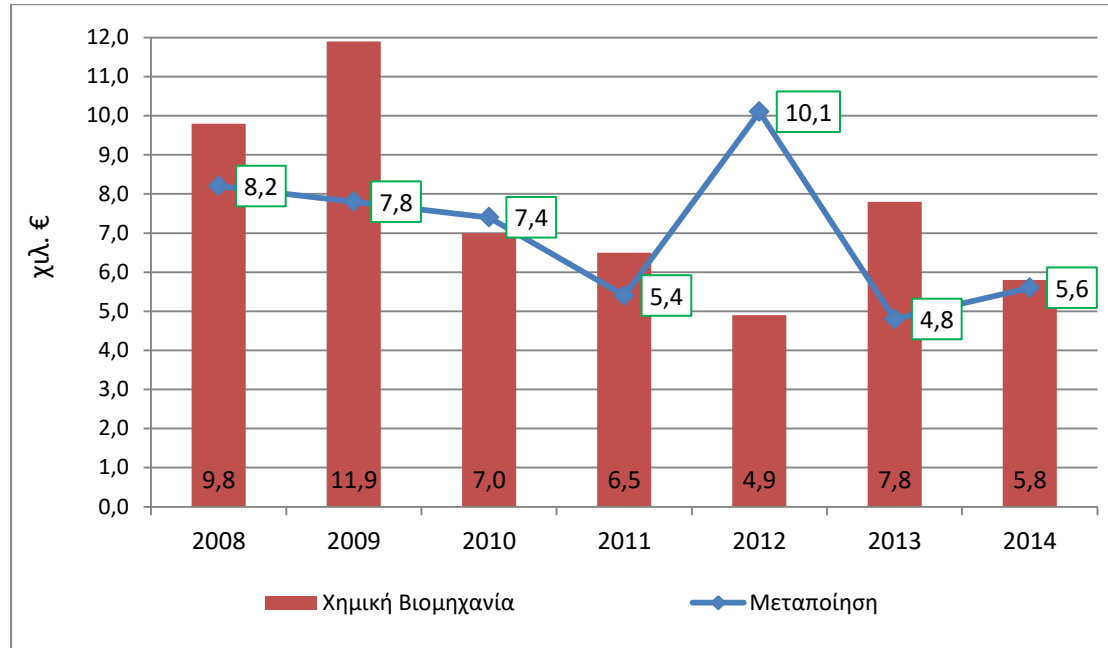

Πηγή: Eurostat, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Αναφορικά με τις δαπάνες επενδύσεων ανά εργαζόμενο, ο τομέας της χημικής βιομηχανίας παρουσιάζει μία αυξομείωση, δηλαδή αμέσως μετά από το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης οι επενδύσεις ανά εργαζόμενο αυξάνονται και έως το 2014 η πορεία τους είναι πτωτική, με μία μικρή παρένθεση το 2013, όπου όπως φαίνεται στο διάγραμμα 29 οι επενδύσεις αυξήθηκαν, άλλα μειώθηκαν και οι εργαζόμενοι κατά 1000, όπως έχει δειχθεί στον Πίνακα 8, αντίθετα στο σύνολο της η μεταποίηση παρουσιάζει πτωτική πορεία έως το 2014, εκτός από το 2012, όπου η επένδυση ανά εργαζόμενο είναι €10,1 χιλ., ωστόσο η αύξηση αυτή δεν οφείλεται στην αύξηση επενδύσεων, αλλά στην απόλυση περίπου 60.000 εργαζομένων, όπως έχει δειχθεί και στον Πίνακα 8. Συγκρίνοντας τώρα, τους δύο τομείς, παρατηρείται ότι η χημική βιομηχανία επενδύει περισσότερο ανά εργαζόμενο, εκτός από το 2012, επίσης αξίζει να σημειωθεί ότι το 2009 και το 2012 η χημική βιομηχανία επενδύσει περισσότερο κατά €3.000 σε σχέση με το σύνολο της μεταποίησης, δείχνοντας ότι είναι από τους πρωτοπόρους των επενδύσεων στο τομέα της μεταποίησης. Επιπρόσθετα, παρατηρείται ότι ο κλάδος της χημικής μηχανικής με αυτόν της μεταποίησης ακολουθούν διαφορετικά πορεία, δηλαδή όταν ο ένας αυξάνεται ο

άλλος μειώνεται και το αντίστροφο, κάτι που δείχνει την διαφορετική πολιτική τους όσον αφορά τις επενδύσεις, μετά την κρίση, είτε αυτό αφορά την αύξηση των χρημάτων για την επένδυση, είτε αφορά την απόλυση ή πρόσληψη εργαζομένων (Διάγραμμα 29).

Διάγραμμα 1.29: Δαπάνες για επενδύσεις ανά εργαζόμενο (σε χιλ. Ευρώ).

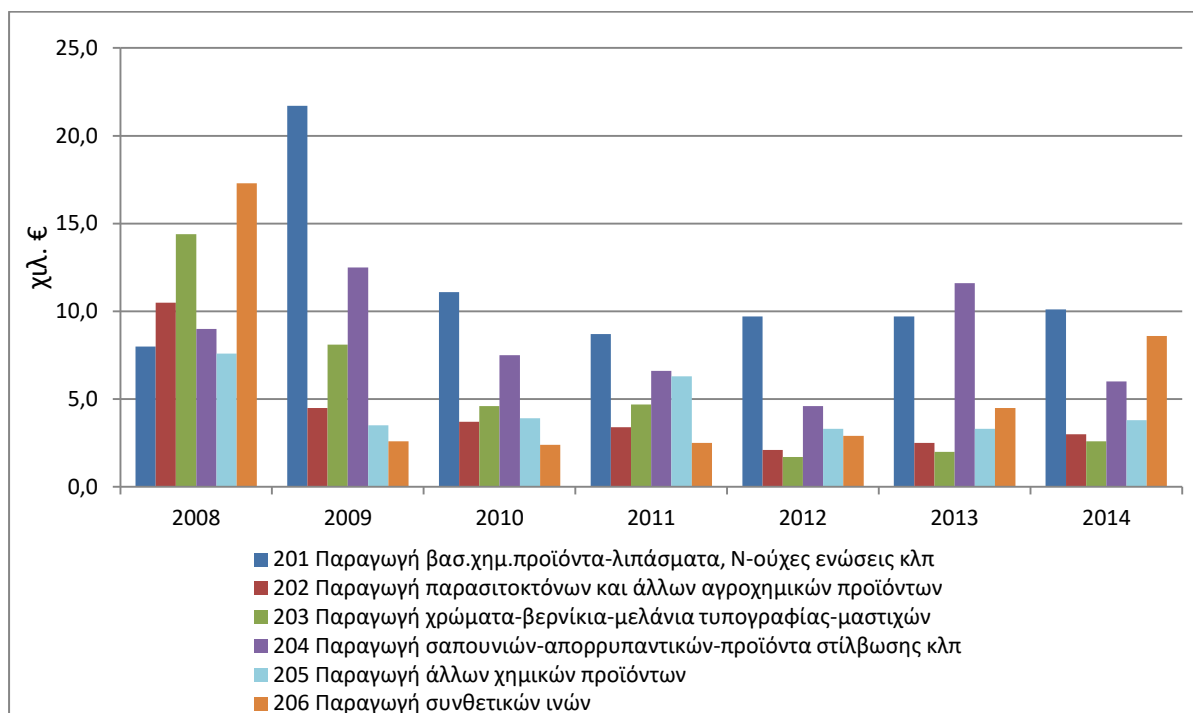

Πηγή: Eurostat, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Όσον αφορά τον κλάδο της χημικής βιομηχανίας σε τριψήφια ανάλυση, παρατηρείται ότι οι κλάδοι παραγωγής βασικών χημικών και παραγωγής σαπουνιών ακολουθούν την πορεία που έχει και η χημική βιομηχανία, όσον αφορά την επένδυση ανά εργαζόμενο, οπότε γίνεται αντιληπτό ότι οι δύο αυτοί κλάδοι έχουν πρωτεύοντα ρόλο στις επενδύσεις ανά εργαζόμενο στο σύνολο της χημικής βιομηχανίας. Αντίθετα, οι εναπομείναντες κλάδοι, έχουν φθίνουσα πορεία από το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης μέχρι το 2014. Ωστόσο, μεγάλη εντύπωση προκαλεί ο κλάδος παραγωγής σύνθετων ινών, όπου το 2008 επένδυσε €17,3 χιλ. ανά εργαζόμενο, το μεγαλύτερο για την χημική βιομηχανία, ενώ ανακάμπτει από το 2012 και το 2014 βρίσκεται στη δεύτερη θέση της χημικής βιομηχανίας, παρότι όπως έχει δειχθεί παραπάνω απασχολεί τους λιγότερους εργαζόμενους, από όλους τους κλάδους της χημικής βιομηχανίας, κάτι που δείχνει, ότι δαπανούνται διόλου

ευκαταφρόνητα ποσά στον κλάδο παραγωγής συνθετικών ινών (Διάγραμμα 30).

Διάγραμμα 1.30: Δαπάνες για επενδύσεις ανά εργαζόμενο σε τριψήφια ανάλυση του κλάδου της χημικής βιομηχανίας (σε χιλ. Ευρώ).

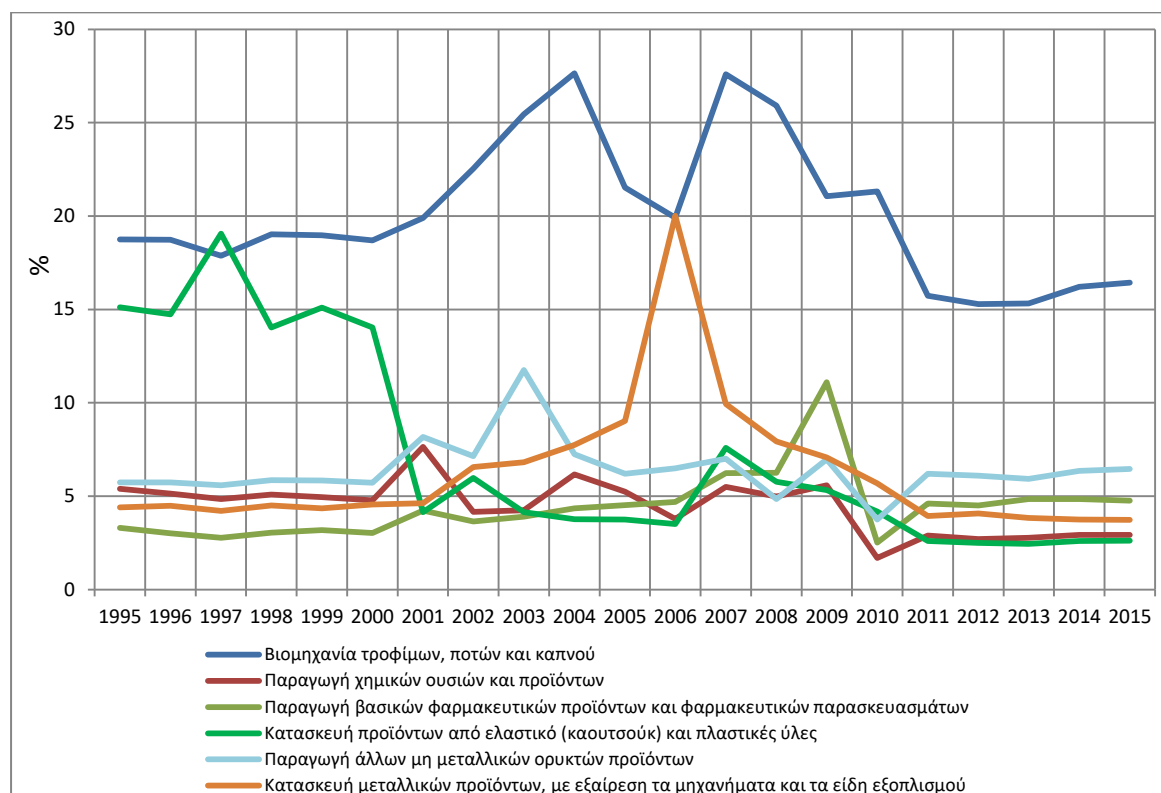
Πηγή: Eurostat, επεξεργασία από τον συγγραφέα

1.4.1 Σύγκριση επενδυτικών δαπανών μεταποιητικού τομέα με άλλους τομείς της οικονομίας

Όσον αφορά στο μερίδιο των επενδυτικών δαπανών στο σύνολο της μεταποίησης ξεχωρίζει διαχρονικά, με μεγάλες διακυμάνσεις ωστόσο, η Βιομηχανία τροφίμων, ποτών και καπνού. Πιο αναλυτικά, από το 1995 έως το 2004 παρουσιάζει ραγδαία άνοδο, αμέσως μετά επέρχεται μία κατακόρυφη πτώση (από 27,6% στο 20%), που ακολουθείται από άνοδο το 2007 και από εκεί και πέρα ακολουθεί πτωτική πορεία μέχρι το 2015. Επιπλέον, μεγάλες διακυμάνσεις παρουσιάζει ο κλάδος την Κατασκευής προϊόντων από ελαστικών και πλαστικών υλών, όπου ενώ μέχρι το 2000 ήταν δεύτερος σε συνεισφορά στην μεταποίηση, υπέστη ραγδαία πτώση το 2001(περίπου από 15% στο 5%), δηλαδή από την είσοδο της Ελλάδας στην Ευρωζώνη, και παρέμενε σε χαμηλά επίπεδα έως το 2015. Επίσης, ενδιαφέρον παρουσιάζει ο κλάδος Κατασκευής μεταλλικών προϊόντων, με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού, όπου ενώ έχει ένα σταθερό ποσοστό περίπου

στο 5-8% είχε ένα ξέσπασμα την τριετία 2005-2007, με κορύφωση το 2006, όπου η συνεισφορά του άγγιξε το 20%. Κάτι αντίστοιχο συμβαίνει και στον κλάδο Παραγωγής άλλων μη μεταλλικών ορυκτών προϊόντων. Ακόμα, αξίζει να σημειωθεί, ότι ο κλάδος Παραγωγής βασικών φαρμακευτικών προϊόντων και φαρμακευτικών παρασκευασμάτων, ενώ είχε μία σαθρή συνεισφορά, λίγο πιο κάτω από το 5%, παρουσίασε μία αύξηση, φτάνοντας στο 11,1 % το 2009, δηλαδή με το που ξέσπασε η οικονομική κρίση και όπως φαίνεται από το Διάγραμμα 31, ήταν ο μόνος κλάδος που προσπάθησε να αντιμετωπίσει την κρίση, επενδύοντας. Ο κλάδος της χημικής βιομηχανίας, είχε μία σαθρή συνεισφορά στην μεταποίηση όλα τα χρόνια, της τάξης του 3-5%, σε αντίθεση με άλλους κλάδους που είχαν αρκετές και μεγάλες αυξομειώσεις. Τέλος, αυτό που παρατηρείται είναι ότι από το 2010 και μετά η συνεισφορά των κλάδων στην μεταποίηση είναι περίπου η ίδια, σε αντίθεση με τον κλάδο τροφίμων, ποτών και καπνού που υπερέχει αισθητά από τους υπόλοιπους κλάδους.

Διάγραμμα 1.31: Μερίδιο επενδύσεων τομέων στο σύνολο της μεταποίησης.

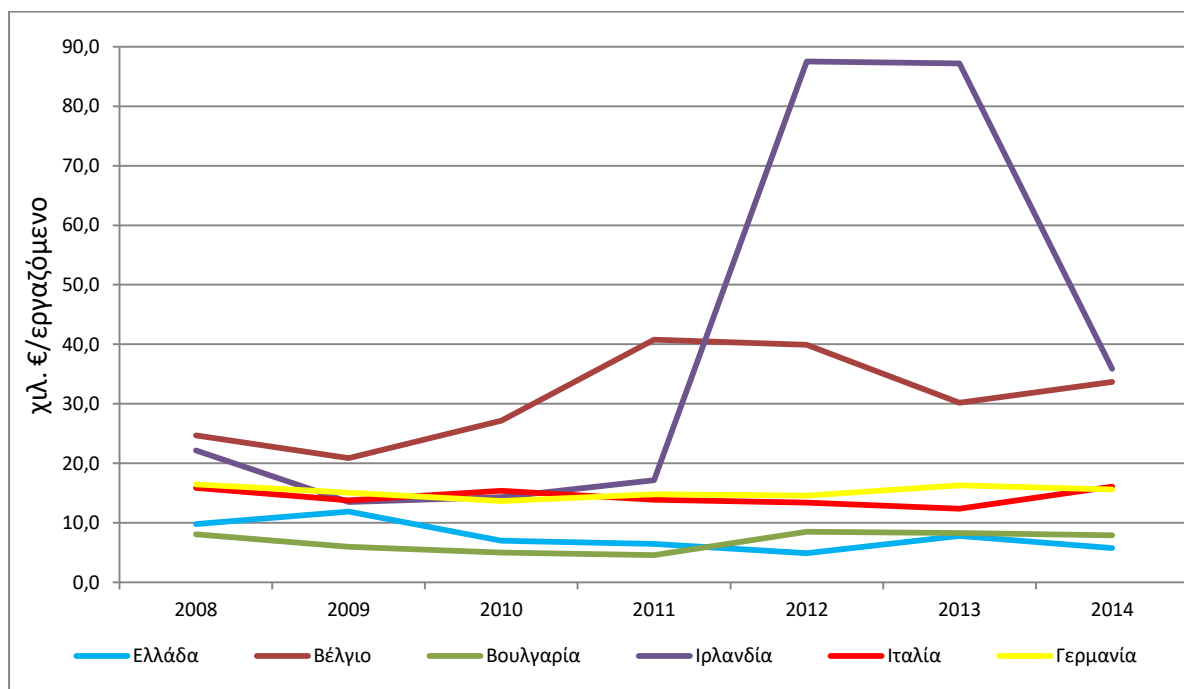

Πηγή: Eurostat, επεξεργασία από τον συγγραφέα

1.4.2 Σύγκριση επενδυτικών δαπανών εγχώριου μεταποιητικού τομέα με άλλων χωρών

Συγκριτικά με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, και όσον αφορά τις δαπάνες για επενδύσεις ανά εργαζόμενο στον κλάδο της χημικής βιομηχανίας, η Ελλάδα φαίνεται να υστερεί σε σχέση με την Ιρλανδία, την Ιταλία, την Γερμανία και το Βέλγιο. Στον αντίποδα, το ύψος των επενδυτικών δαπανών της εγχώριας χημικής βιομηχανίας φαίνεται να ταυτίζεται με αυτό της Βουλγαρίας. Επιπλέον, παρατηρείται μία σταθερότητα, σε όλη την επταετία, κάτι που δείχνει τη σταθερότητα της χημικής βιομηχανίας στις επενδύσεις ανά εργαζόμενο εν καιρώ οικονομικής κρίσης. Επιπρόσθετα, αναμενόμενη ήταν η υψηλή επίδοση του Βελγίου, διότι κατέχει την μεγαλύτερη ακαθάριστη προστιθέμενη αξία στην ΕΕ, στον κλάδο της χημικής βιομηχανίας, όπως έχει δειχθεί και παραπάνω (Διάγραμμα 3). Αξίζει να σημειωθεί η κατακόρυφη αύξηση των επενδύσεων στην Ιρλανδία από το 2011, η οποία την προηγούμενη χρονιά είχε ενταχθεί σε πρόγραμμα οικονομικής στήριξης, καθώς και την ραγδαία πτώση το 2014, η οποία οφείλεται στην μείωση των επενδύσεων και όχι σε αύξηση προσωπικού (Διάγραμμα 32).

Διάγραμμα 1.32: Δαπάνες για επενδύσεις ανά εργαζόμενο στον κλάδο της χημικής βιομηχανίας σε επιλεγμένες χώρες.

Πηγή: Eurostat, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Συμπερασματικά, ο τομέας της χημικής βιομηχανίας στην Ελλάδα μπορεί να αποτελέσει σημαντικό παράγοντα ενίσχυσης της οικονομίας, διότι μπορεί να παρουσιάζει μείωση των επενδύσεων κατά τη διάρκεια της κρίσης, αλλά καταλαμβάνει σημαντικό μερίδιο στο σύνολο της μεταποίησης, πίσω βεβαίως από τα τρόφιμα που κυριαρχούν. Επιπλέον, ακόμα και σε περιόδους κρίσης, οι χημικές βιομηχανίες φαίνεται να ενισχύουν τις επενδυτικές τους δαπάνες ανά εργαζόμενο σε σχέση με τον μέσο όρο της μεταποίησης, η οποία τα τελευταία χρόνια εξασθενεί σημαντικά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Χρηματοοικονομική ανάλυση της Χημικής Βιομηχανίας

2. Κεφάλαιο: Χρηματοοικονομική ανάλυση της Χημικής Βιομηχανίας

2.1 Εισαγωγή

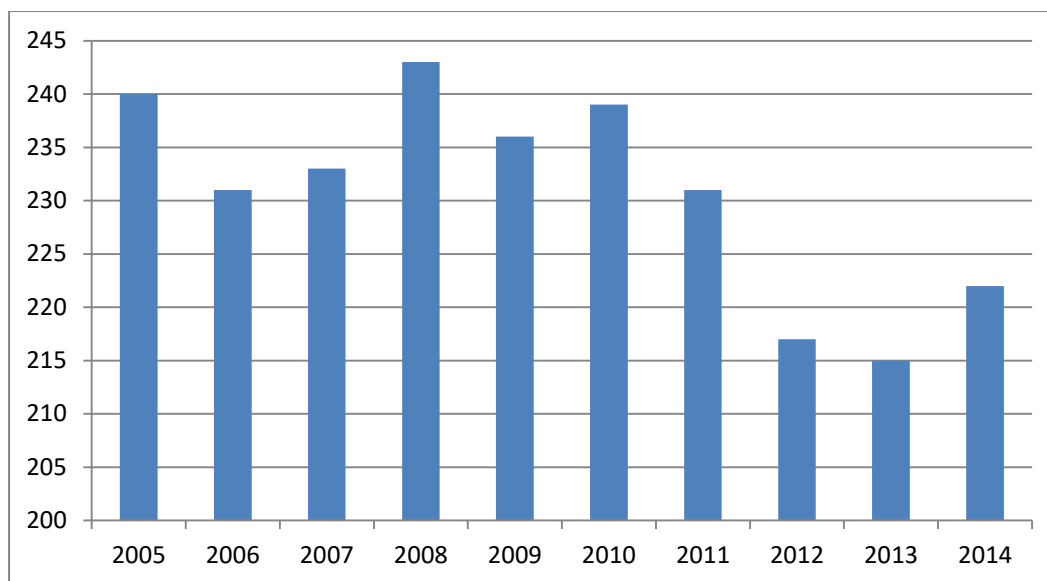
Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται μια διαχρονική ανάλυση των χρηματοοικονομικών στοιχείων της χημικής βιομηχανίας, έχοντας επιλέξει τρία χρονικά σημεία ανάλυσης, το έτος 2005, το 2009 και το 2014. Για την ανάλυση της χρηματοοικονομικής επίδοσης των εταιρειών του τομέα χρησιμοποιήθηκε η βάση δεδομένων της Hellastat⁷, η οποία περιλαμβάνει όλους τους δημοσιευμένους ισολογισμούς εταιρειών που ανήκουν στους εξεταζόμενους κλάδους⁸.

Με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία ο αριθμός των βιομηχανιών που αναλύονται περιορίζεται σταδιακά κατά τη διάρκεια της περιόδου μελέτης και διαμορφώνεται στις 222 επιχειρήσεις το 2014, έναντι 236 επιχειρήσεων το 2009 και 240 το 2005. Ωστόσο, παρατηρείται μία σημαντική ανάκαμψη το 2014 σε σχέση με ότι συνέβαινε μετά το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης. Χαρακτηριστικό πάντως είναι το γεγονός πως το πλήθος των επιχειρήσεων περιορίζεται σχεδόν σε όλους τους υποκλάδους της Χημικής Βιομηχανίας. Μπορούμε να υποθέσουμε ότι ένας μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων έχει διακόψει τη λειτουργία του, καθώς, η μείωση είναι ιδιαίτερα έντονη μετά το 2010. Το στοιχείο αυτό θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στην ερμηνεία των τάσεων που ακολουθούν στη συνέχεια.

⁷ Για περισσότερες πληροφορίες για τη βάση δεδομένων της Hellastat βλ. εδώ www.cbfa.gr

⁸ Ουσιαστικά ισολογισμούς δημοσιεύουν υποχρεωτικά οι εταιρείες που έχουν τη νομική μορφή ΑΕ και οι ΕΠΕ. Είναι ωστόσο πιθανό και εταιρείες άλλης νομικής μορφής να δημοσιεύουν ισολογισμούς όταν ο κύκλος εργασιών του ξεπερνά ένα όριο, αλλά και όσες έχουν άμεσους ή/και έμμεσους εταίρους άλλες ανώνυμες εταιρίες, ετερόρρυθμες εταιρείες ή ιδιωτικές κεφαλαιουχικές εταιρείες.

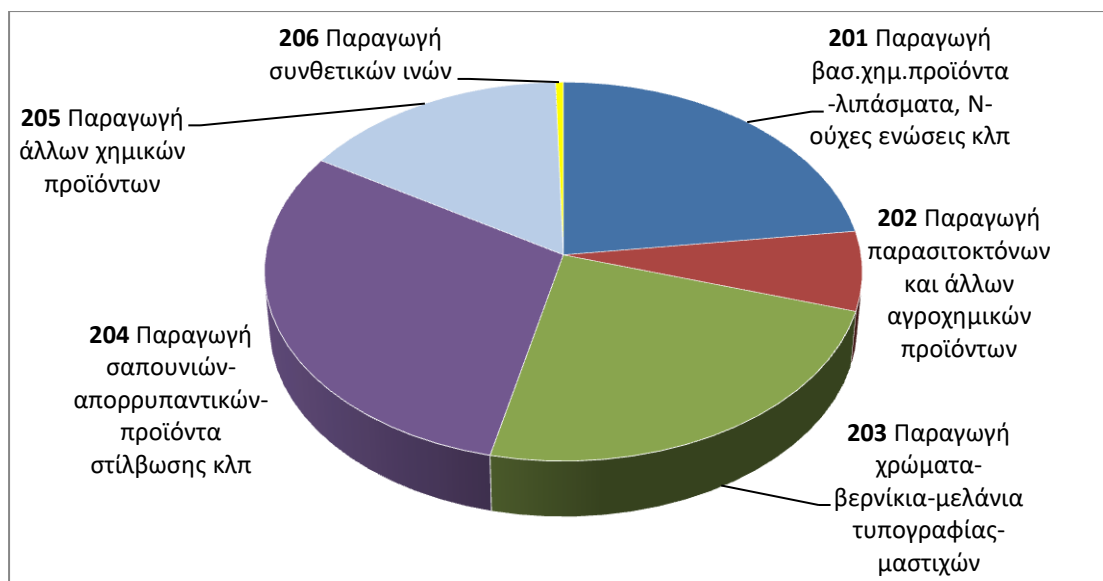
Διάγραμμα 2.1: Πλήθος χημικών βιομηχανιών κατά την περίοδο 2005-2014

Πηγή: Hellastat, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Σε τριψήφια ανάλυση του κλάδου της Χημικής Βιομηχανίας και εστιάζοντας στο 2014, οι περισσότερες βιομηχανίες ανήκουν στον κλάδο παραγωγής σαπουνιών (67 βιομηχανίες ή 25,38% του συνόλου), ενώ ακολουθεί ο κλάδος παραγωγής χρωμάτων (53 βιομηχανίες ή 20,08% του συνόλου). Έπονται οι βιομηχανίες που δραστηριοποιούνται στην παραγωγή των βασικών χημικών προϊόντων (π.χ. λιπάσματα, πλαστικά σε πρωτογενή μορφή και αέρια) (51 βιομηχανίες ή 19,32% του συνόλου) καθώς και ο κλάδος παραγωγής άλλων χημικών προϊόντων (π.χ. εκρηκτικά και κόλλες) (35 επιχειρήσεις, 13,26% του συνόλου).

Διάγραμμα 2.2: Οι 6 τριψήφιοι κλάδοι της Χημικής Βιομηχανίας.

Πηγή: Hellastat, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Κατά την περίοδο 2009-2014 ο κύκλος εργασιών του συνόλου της Χημικής Βιομηχανίας παρουσίαζε πτωτική τάση, με μία ανάκαμψη το 2014, δηλαδή ακριβώς ίδια πορεία με το σύνολο των επιχειρήσεων, κάτι που δείχνει την άμεση εξάρτηση του τζίρου του κλάδου από τον αριθμό των χημικών βιομηχανιών. Ωστόσο, παρά την πτωτική πορεία, παρατηρείται ότι οι κλάδοι των βασικών χημικών και των παρασιτοκτόνων, παρουσίασαν αύξηση του τζίρου τους από το 2009 έως το 2011, αμέσως μετά ραγδαία μείωση και τέλος ξανά αύξηση των πωλήσεων, με τον τζίρο του 2014 να είναι μεγαλύτερος από αυτόν του 2009. Δηλαδή, εάν δεν υπήρχε ο κλάδος των βασικών χημικών, η πτωτική τάση του τζίρου θα ήταν κατακόρυφη.

Οι κλάδοι με τη μεγαλύτερη ενίσχυση του κύκλου εργασιών κατά την περίοδο 2009-2014 ήταν τα βασικά χημικά (+22,32%) και η παραγωγή παρασιτοκτόνων (+4,99%). Από την άλλη πλευρά την μεγαλύτερη ύφεση γνώρισε ο κλάδος παραγωγής σαπουνιών (-66,51%), με τους κλάδους των χρωμάτων (-37,36%) και των εκρηκτικών (-39,17%) να ακολουθούν.

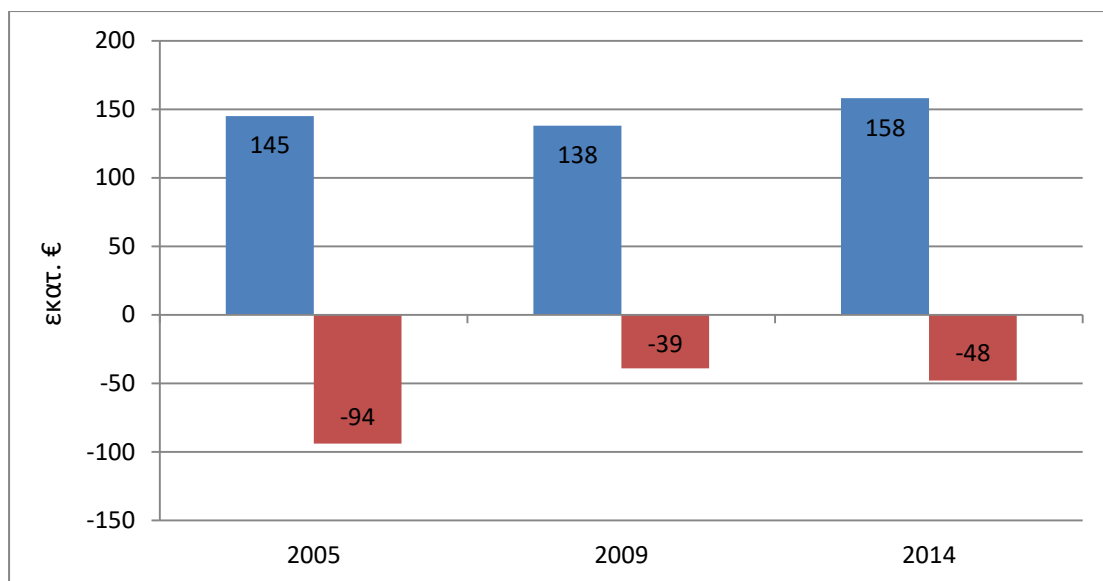
Χαρακτηριστικό της περιόδου 2005-2014 είναι πως το πλήθος των κερδοφόρων χημικών βιομηχανιών περιορίζεται. Ενδεικτικά 166 επιχειρήσεις κατέγραψαν κέρδη το 2005 (69,17% του συνόλου), όταν το 2009 διαμορφώθηκαν

στις 175 (74,15%) και το 2014 στις 138 (62,16%). Ωστόσο, παρατηρείται ότι παρότι το σύνολο των κερδοφόρων βιομηχανιών έχει πτωτική πορεία, συνολικά ο κλάδος παρουσιάζει αύξηση των κερδών. Πιο αναλυτικά, το 2005 καταγράφονται κέρδη ύψους €51 εκατ., τα οποία περίπου διπλασιάζονται στα €100 εκατ. το 2009, με αποκορύφωμα το 2014 να σημειώνονται κέρδη της τάξης των €110 εκατ., η απόκλιση αυτή οφείλεται στην αύξηση των κερδών περίπου 6 επιχειρήσεων οι οποίες καθ' όλη την περίοδο 2005-2014 παρουσίαζαν κέρδη αρκετά μεγαλύτερα του μέσου όρου.

Μελετώντας αποκλειστικά τις επιχειρήσεις με θετικά αποτελέσματα, προκύπτει πως αυτές κατέγραψαν συνολικά κέρδη της τάξης του €145 εκατ. το 2005, τα οποία περιορίστηκαν και διαμορφώθηκαν στα €138 εκατ. το 2009 και στα €158 εκατ. το 2014. Το 2014 η μεγαλύτερη συνεισφορά στα κέρδη προέρχεται από τον κλάδο παραγωγής σαπουνιών (56,15% των κερδών του τομέα), από τον κλάδο παραγωγής χρωμάτων (15,98%) και από την παραγωγή βασικών χημικών (11,59%).

Στον αντίποδα, παρατηρείται ότι παρόλη την αύξηση του πλήθους των ζημιολόγων επιχειρήσεων, το ύψος των ζημιών αυξομειώνεται κατά τη διάρκεια της δεκαετίας που εξετάζεται (από €94 εκατ. το 2005 στα €38 εκατ. το 2009 και ξανά αύξηση στα €48 εκατ. το 2014). Οι υψηλότερες ζημιές του τομέα καταγράφονται στους κλάδους παραγωγής των βασικών χημικών προϊόντων (55,39% του συνόλου των ζημιών), στην παραγωγή σαπουνιών (13,24%) και στην παραγωγή εκρηκτικών (13,03%).

Διάγραμμα 2.3: Κέρδη και ζημιές του κλάδου της χημικής βιομηχανίας.

Πηγή: Hellastat, επεξεργασία από τον συγγραφέα

2.2 Βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη

Στον Πίνακα 1 συνοψίζονται οι εξελίξεις στα βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη στην εξεταζόμενη περίοδο. Η γενική εικόνα που μπορεί να παρατηρήσει σε πρώτη ανάγνωση κάποιος είναι η εμφανής βελτίωση όλων των μεγεθών από το 2005 στο 2009 και η επιδείνωση προς το 2014. Αναλυτικότερα:

Η συνολική αξία του ενεργητικού των επιχειρήσεων του τομέα αυξάνεται κατά 10,62% το 2009 σε σχέση με το 2005, για να υποχωρήσει στη συνέχεια, προφανώς και ως συνέπεια της εξόδου αρκετών επιχειρήσεων από την αγορά. Έτσι περιορίζεται κατά περίπου €0,5 δισεκ. και διαμορφώνεται στα €32,11 δισεκ. Η μεγαλύτερη μείωση καταγράφεται στον κλάδο παραγωγής των σαπουνιών, καθώς η αξία του ενεργητικού περιορίζεται κατά €0,21 δισεκ το 2014 σε σχέση με το 2009. Ο περιορισμός του ενεργητικού συσχετίζεται περισσότερο με τη μείωση των πάγιων περιουσιακών στοιχείων (κτήρια, μηχανήματα, λογισμικό) (-140,26% κατά την περίοδο 2009-2014) και λιγότερο με μεταβολές στις απαιτήσεις, όπου την ίδια

περίοδο κατέγραψαν μείωση κατά 38,98%.

Την περίοδο 2005-2009, οι μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις μειώθηκαν περίπου κατά 52,17%, ενώ στη συνέχεια συνέχισαν τη καθοδική τους πορεία, κατά 26,77%. Δηλαδή, από το 2005 στο 2014 υπήρξε σχεδόν μείωση στο μισό των μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων. Αντίθετα, οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις, παρέμεναν περίπου σταθερές, τόσο στην περίοδο 2005-2009 πριν την οικονομική κρίση, καθώς και κατά με αυτή την περίοδο 2009-2014. Η ραγδαία μείωση των μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων αξιολογείται ως αρνητικό στοιχείο, ιδιαίτερα όσον αφορά το δανεισμό, καθώς δείχνει την έλλειψη εμπιστοσύνης των δανειοδοτών ως προς τον κλάδο της χημικής βιομηχανίας. Σε όρους τζίρου, το 2009 ο κύκλος εργασιών των επιχειρήσεων του κλάδου σημείωσε μείωση κατά 21,23% σε σχέση με το 2005 και διαμορφώθηκε στα €2,48 δισεκ. Κατά την περίοδο 2009- 2014 και παρά τη σημαντική κάμψη της ζήτησης, ο τζίρος στον κλάδο αυξάνεται, φτάνοντας στα επίπεδα του 2005. Ακόμα παρατηρούνται σημαντικές απώλειες στα καθαρά αποτελέσματα προ φόρων όσο, σε αντίθεση με τα καθαρά κέρδη (κέρδη χρήσης μετά φόρων). Πιο συγκεκριμένα την περίοδο 2005-2009 τα καθαρά αποτελέσματα προ φόρων ήταν €151 εκατ. για να περιοριστούν στη συνέχεια κατά το ένα τρίτο, ενώ το συνολικό αποτέλεσμα το 2014 παρουσιάζει μία μικρή ανάκαμψη της τάξης του 9,09%. Ειδικότερα το 2005 οι κερδοφόρες επιχειρήσεις ήταν 190 (73,36% του συνόλου), το 2009 200 (73,53% του συνόλου) ενώ το 2014 οι επιχειρήσεις με κέρδη διαμορφώθηκαν στις 168 (63,64% του συνόλου). Έτσι το 2014, ο τομέας καταγράφει κέρδη της τάξης των €110 εκατ. κυρίως λόγω 10 πολύ κερδοφόρων επιχειρήσεων (κέρδη πάνω από €6 εκατ.). Από την άλλη, η εικόνα στα καθαρά κέρδη είναι διαφορετική με τα καθαρά κέρδη να αυξάνονται κατά τη διάρκεια των χρόνων. Συγκεκριμένα, ο κλάδος της χημικής βιομηχανίας το 2015 παρουσίαζε μόλις €9 εκατ. καθαρά κέρδη, τα οποία αυξάνονται κατακόρυφα το 2009, όπου φτάνουν τα €70 εκατ. και στη συνέχεια το 2014 αγγίζουν τα €83 εκατ. Στους κλάδους με τα υψηλότερα καθαρά κέρδη το 2014 συγκαταλέγονται η παραγωγή σαπουνιών (€82,70 εκατ.) και η παραγωγή χρωμάτων (€18,28 εκατ.). Αντίθετα, οι μεγαλύτερες ζημιές για το 2014 εμφανίζονται στην παραγωγή βασικών χημικών (€-28,65 εκατ.)

και στην παραγωγή σαπουνιών (€- 6,75).

Πίνακας 2.1: Βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη του κλάδου της Χημικής Βιομηχανίας

σε εκατ. €	2005	2009	2014	2005-2009	2009-2014
Ενεργητικό	2870	3211	2993	10,62%	-7,28%
Πάγια περιουσιακά στοιχεία	1676	1826	760	8,21%	-140,26%
Ιδία κεφάλαια	853	1169	1432	27,03%	18,37%
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	490	322	254	-52,17%	-26,77%
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	513	507	502	-1,18%	-1,00%
Αποθέματα	469	493	505	4,87%	2,38%
Διαθέσιμα	92	184	219	50,00%	15,98%
Απαιτήσεις	1120	1248	898	10,26%	-38,98%
Κυκλοφορούν ενεργητικό	1681	1924	1621	12,63%	-18,69%
Κύκλος εργασιών	2484	2049	2359	-21,23%	13,14%
Καθαρά αποτελέσματα προ φόρων	151	100	110	-51,00%	9,09%
Κέρδη χρήσης μετά φόρων	9	70	83	87,14%	15,66%

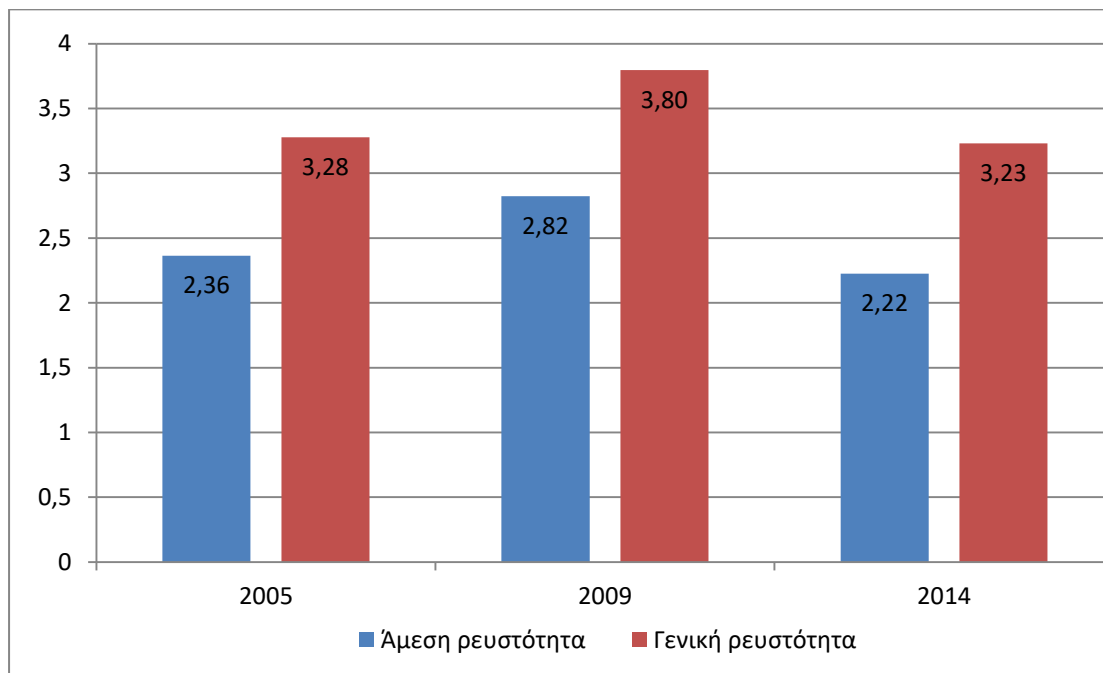
Πηγή: Hellstat, επεξεργασία από τον συγγραφέα

2.3 Ρευστότητα

Για την εκτίμηση της ρευστότητας του τομέα χρησιμοποιήθηκαν δύο αριθμοδείκτες από τους πλέον συνήθεις σε αντίστοιχες αναλύσεις: α) ο αριθμοδείκτης της άμεσης ρευστότητας $\{(Κυκλοφορούν ενεργητικό-Αποθέματα)/Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις\}$, και β) ο δείκτης γενικής ρευστότητας $(Κυκλοφορούν ενεργητικό/Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις)$. Οι δείκτες ρευστότητας μετρούν την ικανότητα της επιχείρησης να ανταποκριθεί στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της, ευαισθητοποιώντας τα στοιχεία του κυκλοφορούντος ενεργητικού (γενική ρευστότητα) ή τα άμεσα ρευστοποιήσιμα στοιχεία της, δηλαδή τα στοιχεία του κυκλοφορούντος ενεργητικού εκτός από τα αποθέματα (άμεση ρευστότητα). Για τον δείκτη γενικής ρευστότητας επιδιώκεται μία τιμή μεγαλύτερη του 1,5, ενώ για το δείκτη άμεσης ρευστότητας επιδιώκεται τιμή μεγαλύτερη του 1,1. Παρατηρείται λοιπόν, ότι καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου 2005-2014 οι δύο δείκτες παρουσιάζουν αρκετά ικανοποιητικές τιμές, κάτι που σημαίνει ότι ο κλάδος της χημικής βιομηχανίας παρουσιάζει δυνατότητα κάλυψης των βραχυπρόθεσμων

υποχρεώσεων.

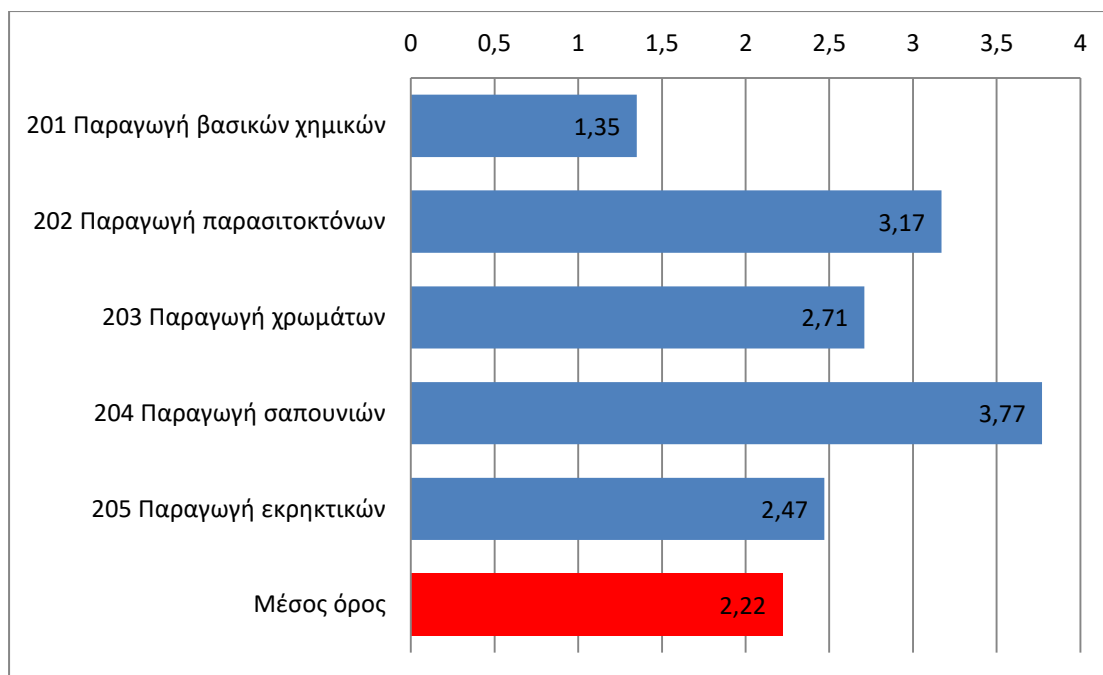
Διάγραμμα 2.4: Δείκτες άμεσης και γενικής ρευστότητας στη Χημική Βιομηχανία

Πηγή: Hellstat, επεξεργασία από τον συγγραφέα

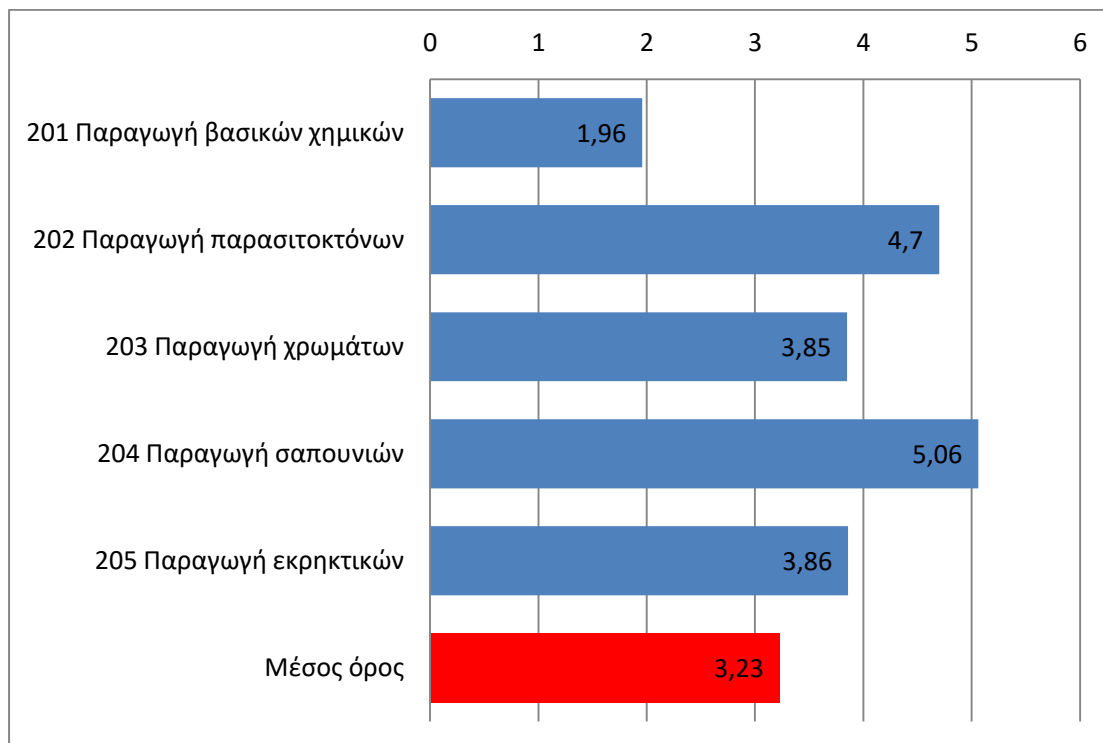
Σε τριψήφιο επίπεδο ανάλυσης του κλάδου της χημικής βιομηχανίας παρατηρείται ότι όλοι οι κλάδοι, εκτός αυτού της παραγωγής σαπουνιών, έχουν το δείκτη τόσο της γενικής όσο και της άμεσης ρευστότητας πάνω από το μέσο όρο (Διάγραμμα 5 και 6). Ο κλάδος λοιπόν που ρίχνει το μέσο όρο είναι της παραγωγής σαπουνιών, ωστόσο οι τιμές που παρουσιάζει είναι 1,35 και 1,96, για άμεση και γενική ρευστότητα, αντίστοιχα. Παρόλα αυτά, και οι δύο δείκτες για τον κλάδο παραγωγής σαπουνιών βρίσκονται πάνω από τις επιδιωκόμενες τιμές, τόσο για την άμεση όσο και για την γενική ρευστότητα, κάτι που δείχνει την ευχέρεια κάλυψης των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων από τις χημικές βιομηχανίες.

Διάγραμμα 2.5: Δείκτης άμεσης ρευστότητας – τριψήφιοι κλάδοι Χημικής Βιομηχανίας

Πηγή: Hellastat, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Διάγραμμα 2.6: Δείκτης γενικής ρευστότητας – τριψήφιοι κλάδοι Χημικής Βιομηχανίας

Πηγή: Hellastat, επεξεργασία από τον συγγραφέα

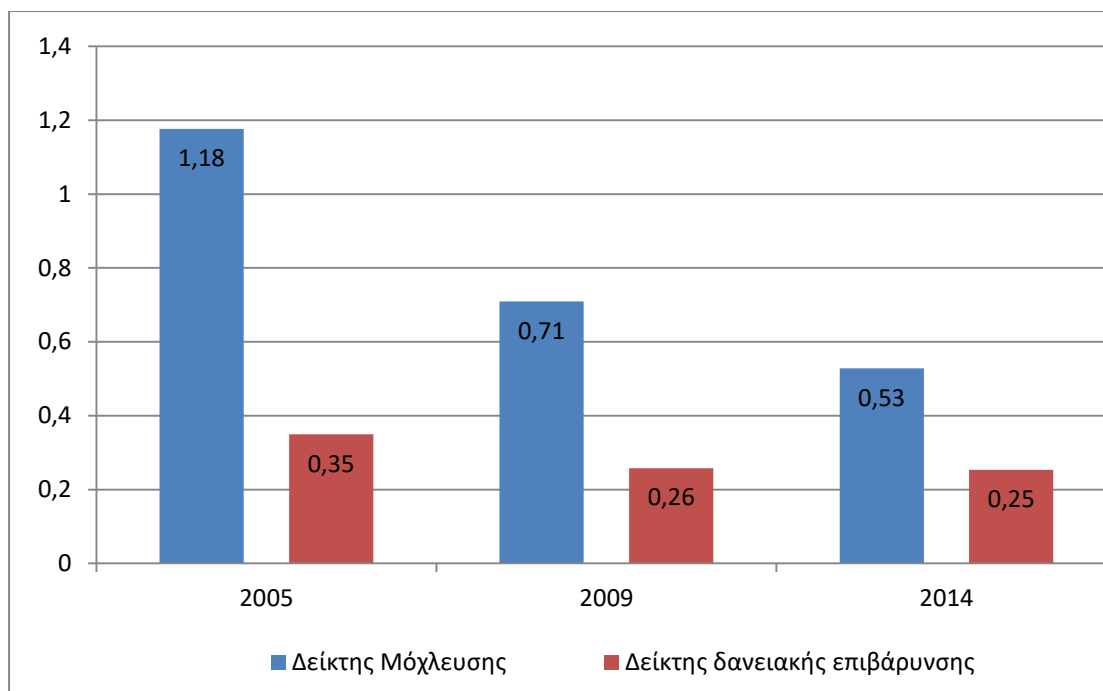
2.4 Κεφαλαιακή διάθρωση και δανειακή επιβάρυνση

Σε αυτή την ενότητα αναλύονται αριθμοδείκτες οι οποίοι καταγράφουν το βαθμό της χρηματοδότησης των επιχειρήσεων με ξένα κεφάλαια. Οι δείκτες μόχλευσης *{(Βραχυπρόθεσμες υπ.+ Μακροπρόθεσμες υπ.)/Ιδία κεφάλαια}* και δανειακής επιβάρυνσης *(Σύνολο Τραπεζικών υποχρεώσεων/Παθητικό)* μετρούν την ένταση της χρήσης δανειακών κεφαλαίων για την ανάπτυξη μιας επιχείρησης ή ενός κλάδου. Υψηλότερες τιμές του δείκτη υποδηλώνουν υψηλότερο ρίσκο χρηματοοικονομικής δυσχέρειας λόγω αδυναμίας εξυπηρέτησης των δανειακών υποχρεώσεων.

Στη Χημική Βιομηχανία παρατηρείται διαχρονικά μείωση τόσο της μόχλευσης όσο και της δανειακής επιβάρυνσης. Όσον αφορά το δείκτη μόχλευσης, η σημαντική μείωση που παρουσιάζει κατά τη διάρκεια της περιόδου 2005-2014, οφείλεται τόσο στη μείωση των υποχρεώσεων των βιομηχανιών, κυρίως των μακροπρόθεσμων, όσο και στην αύξηση των ιδίων κεφαλαίων. Η τιμή του δείκτη(0,53) το 2014 δείχνει ότι οι χημικές βιομηχανίες δεν είναι χρεωμένες και μπορούν να καλύψουν τις υποχρεώσεις τους. Επίσης, η χαμηλή τιμή του δείκτη, δείχνει ότι οι χημικές βιομηχανίες στηρίζονται κυρίως στα ίδια κεφάλαια τους και όχι σε ξένα κεφάλαια.

Ο δείκτης δανειακής επιβάρυνσης μειώνεται με χαμηλότερους ρυθμούς, διότι το παθητικό των χημικών βιομηχανιών παραμένει περίπου σταθερό στη διάρκεια της περιόδου 2005-2014, ωστόσο το σύνολο των τραπεζικών υποχρεώσεων μειώνεται κατά €150 εκατ. την περίοδο 2005-2009, και κατά €70 εκατ. την περίοδο 2009-2014. Η τιμή του δείκτη το 2014, καθώς και η συνεχής πτώση των τραπεζικών υποχρεώσεων, δηλώνει ναί μεν την κάλυψη των τραπεζικών υποχρεώσεων από τις χημικές βιομηχανίες, αλλά και την αδυναμία των επιχειρήσεων του κλάδου να αντλήσουν δανειακά κεφάλαια εν μέσω οικονομικής κρίσης.

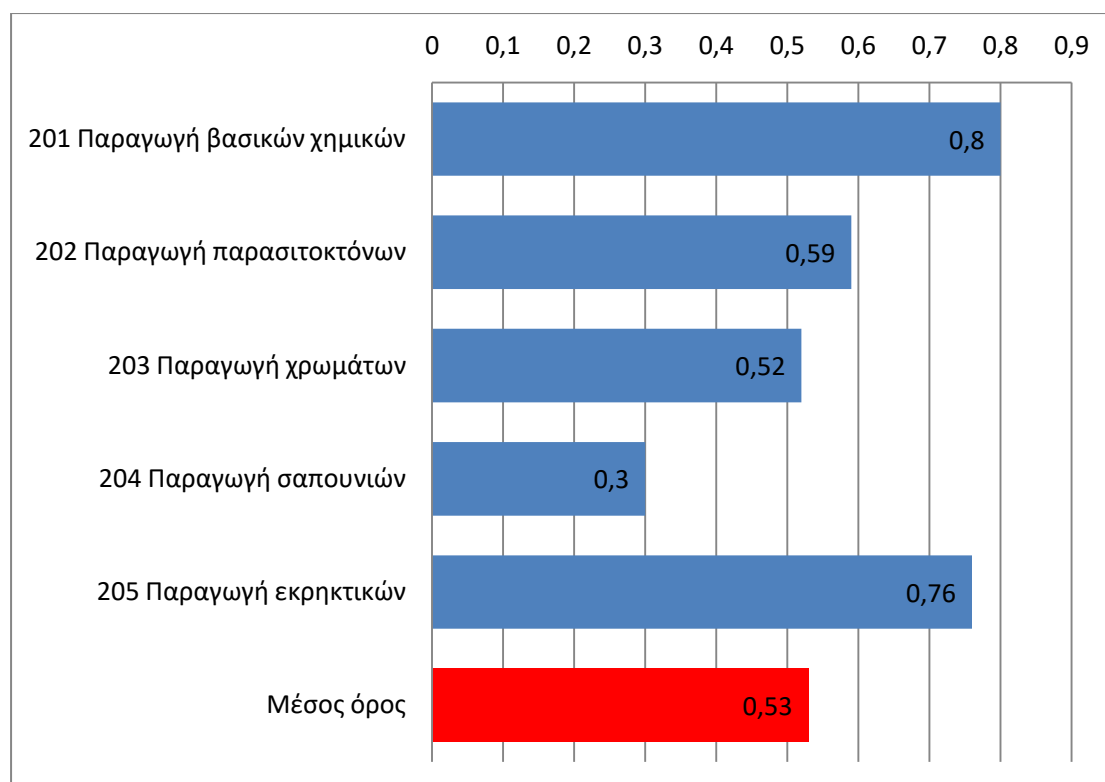
Διάγραμμα 2.7: Δείκτης μόχλευσης και δανειακής επιβάρυνσης

Πηγή: Hellastat, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Αναλύοντας τη χημική βιομηχανία στους τριψήφιους κλάδους της, παρατηρείται ότι, για το έτος 2014 υψηλούς δείκτες μόχλευσης εμφανίζουν οι κλάδοι παραγωγής βασικών χημικών και παραγωγής εκρηκτικών. Ακόμα, οι κλάδοι της παραγωγής παρασιτοκτόνων και παραγωγής χρωμάτων παρουσιάζουν τον δείκτη μόχλευσης τους κοντά στο μέσο όρο της χημικής βιομηχανίας. Τέλος, ο δείκτης μόχλευσης για την παραγωγή σαπουνιών βρίσκεται κάτω από το μέσο όρο, κάτι το οποίο οφείλεται στον αρκετά μεγάλο αριθμό των ιδίων κεφαλαίων.

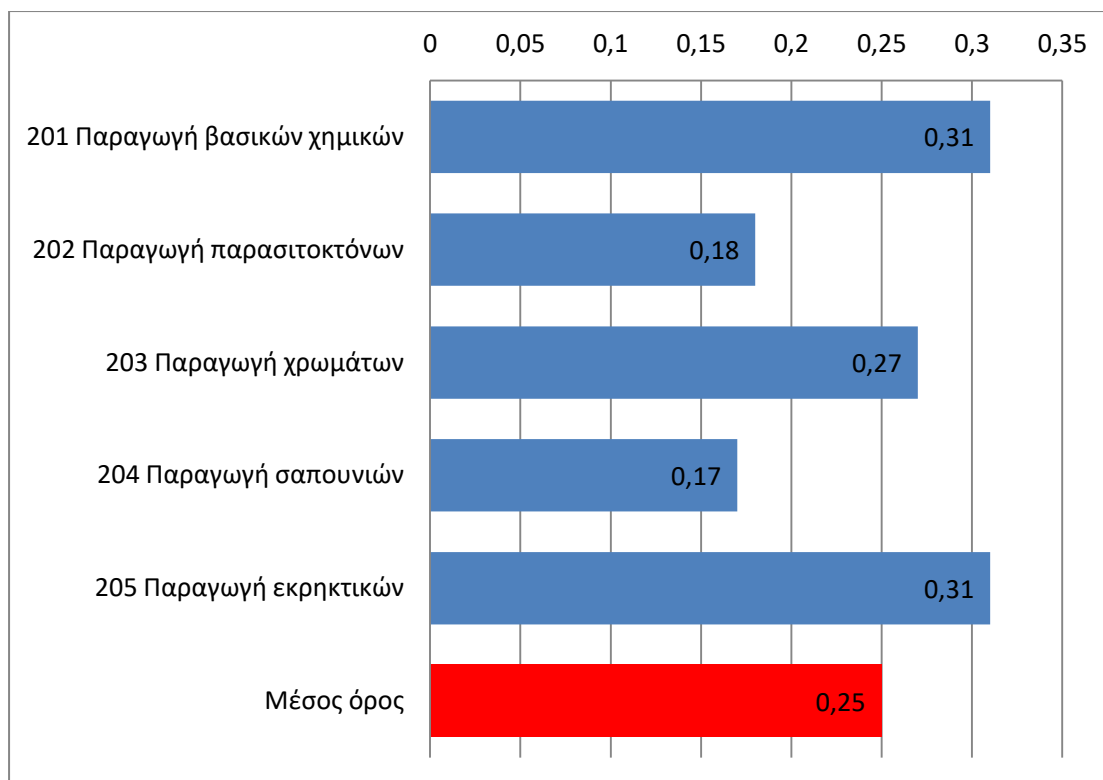
Διάγραμμα 2.8: Δείκτης Μόχλευσης – τριψήφιοι κλάδοι Χημικής Βιομηχανίας

Πηγή: Hellastat, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Όσον αφορά το δείκτη δανειακής επιβάρυνσης για τους τριψήφιους κλάδους της χημικής βιομηχανίας παρατηρείται ότι οι κλάδοι παραγωγής βασικών χημικών προϊόντων και εκρηκτικών παρουσιάζουν υψηλότερες τιμές από το μέσο όρο της χημικής βιομηχανίας. Επίσης, ο κλάδος παραγωγής χρωμάτων παρουσιάζει τιμή παρόμοια του μέσου όρου, κάτι που συνέβη και με το δείκτη μόχλευσης. Αντίθετα, με τους παραπάνω κλάδους, οι κλάδοι παραγωγής σαπουνιών και παραγωγής παρασιτοκτόνων παρουσιάζουν τιμές χαμηλότερες του μέσου όρου, κάτι που οφείλεται στις χαμηλές δανειακές υποχρεώσεις των δύο κλάδων σε σχέση με τους υπόλοιπους.

Διάγραμμα 2.9: Δείκτης δανειακής επιβάρυνσης – τριψήφιοι κλάδοι Χημικής Βιομηχανίας

Πηγή: Hellstat, επεξεργασία από τον συγγραφέα

2.5 Κερδοφορία και αποδοτικότητα

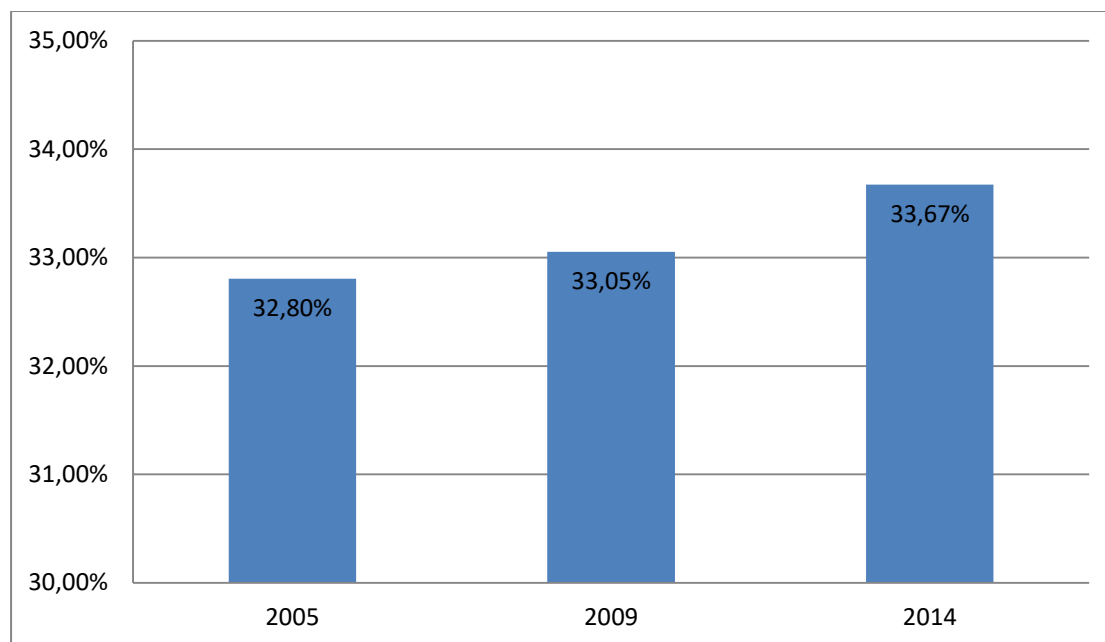
Για την εκτίμηση της κερδοφορίας και της αποτελεσματικότητας των επιχειρήσεων του κλάδου της χημικής βιομηχανίας χρησιμοποιούνται αριθμοδείκτες σχετικοί με το μικτό περιθώριο κέρδους, το καθαρό περιθώριο κέρδους, την απόδοση του συνολικού ενεργητικού (ROA), καθώς και την αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων (ROE). Το μικτό περιθώριο κέρδους δείχνει το κατά πόσο μια επιχείρηση μπορεί να αντιμετωπίσει μια ενδεχόμενη αύξηση του κόστους πωληθέντων.

Το μικτό περιθώριο κέρδους (*Μικτό Κέρδος/Πωλήσεις*) του κλάδου παραμένει σταθερό, κοντά στο 33%, κατά την περίοδο 2005-2014. Η μεγάλη τιμή του μικτού περιθωρίου κέρδους δείχνει την ικανότητα του κλάδου να καλύπτει τις γενικές (μη βιομηχανικές) δαπάνες που διασφαλίζουν την αποτελεσματική της

λειτουργία και τη βιωσιμότητα της, αφήνοντας και περιθώριο για το καθαρό κέρδος της επιχείρησης.

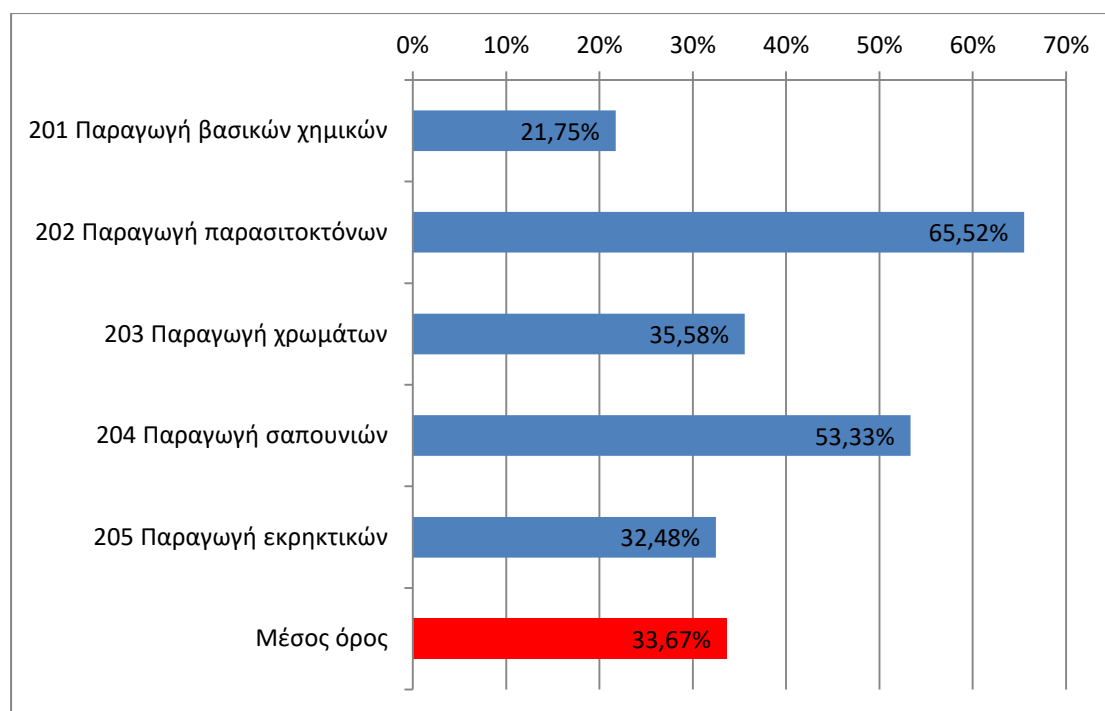
Αναλυτικότερα, κατά το 2014 το υψηλότερο περιθώριο κέρδους καταγράφεται στους κλάδους παραγωγής σαπουνιών και παραγωγής παρασιτοκτόνων. Από την άλλη, οι κλάδοι παραγωγή εκρηκτικών και παραγωγής χρωμάτων παρουσιάζουν τιμές κοντά στο μέσο όρο της χημικής βιομηχανίας, ενώ ο κλάδος παραγωγής βασικών χημικών βρίσκεται χαμηλότερα του μέσου όρου.

Διάγραμμα 2.10: Μικτό περιθώριο κέρδους, κλάδου χημική βιομηχανίας

Πηγή: Hellastat, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Διάγραμμα 2.11: Μικτό περιθώριο κέρδους – τριψήφιοι κλάδοι Χημικής Βιομηχανίας

Πηγή: Hellastat, επεξεργασία από τον συγγραφέα

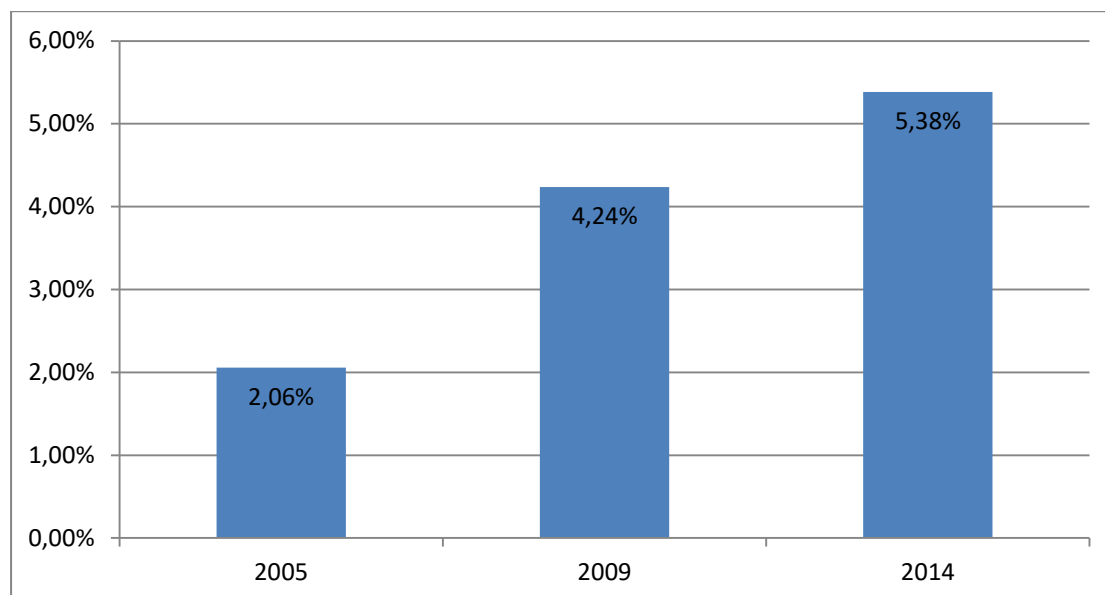
Ο δείκτης καθαρού περιθωρίου κέρδους (*Καθαρό Κέρδος/Πωλήσεις*) αποτυπώνει το ποσοστό των καθαρών κερδών επί των πωλήσεων ή διαφορετικά τι ποσοστό καθαρού κέρδους προκύπτει ανά μονάδα εσόδων της επιχείρησης. Μία μεγάλη τιμή του δείκτη δείχνει τη δυναμική του κλάδου και την ικανότητα του να εκσυγχρονίζεται και να ισχυροποιεί τη θέση του στην αγορά.

Το καθαρό περιθώριο κέρδους του κλάδου αυξάνεται τόσο το 2009 όσο και το 2014. Πιο συγκεκριμένα, το 2005 η τιμή του δείκτη ήταν 2,06%, διπλασιάστηκε το 2009, φτάνοντας στη τιμή 4,24%, ενώ ακολούθησε και περαιτέρω αύξηση φτάνοντας στο 5,38%. Η τιμή δεν είναι αρκετά μεγάλη, ωστόσο κρίνεται ικανοποιητική, δεδομένου της οικονομικής κρίσης, θετικό πάντως είναι η συνεχή αύξηση του δείκτη, ακόμα και σε της υπάρχουσες συνθήκες.

Πιο ειδικά, σε τριψήφια ανάλυση του κλάδου της χημικής βιομηχανίας, υψηλές τιμές του δείκτη παρουσιάζει ο κλάδος παραγωγής σαπουνιών, ενώ ο δείκτης του κλάδου παραγωγής χρωμάτων κυμαίνεται στα πλαίσια του μέσου όρου της χημικής βιομηχανίας. Αντίθετα, ο κλάδος παραγωγής παρασιτοκτόνων

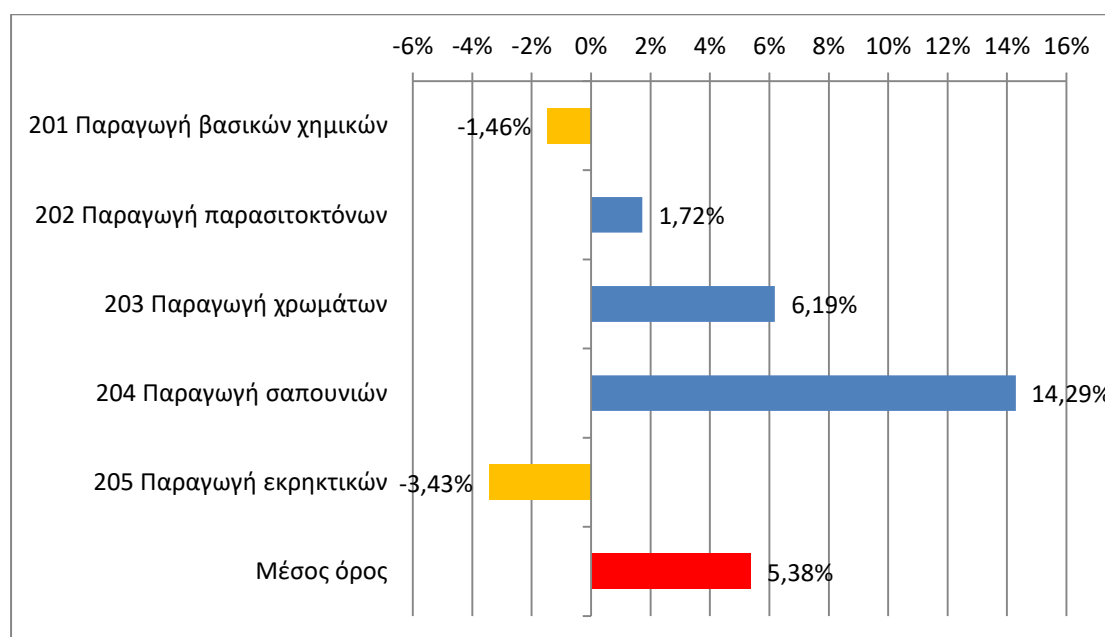
παρουσιάζει αρκετά χαμηλά κέρδη, κάτι που αποτυπώνεται και από την χαμηλή τιμή του δείκτη, ενώ οι κλάδοι παραγωγής βασικών χημικών και παραγωγής εκρηκτικών, παρουσιάζουν αρνητικές τιμές του δείκτη καθαρού περιθωρίου κέρδους, λόγω των ζημιών που παρουσιάζουν για το 2014.

Διάγραμμα 2.12: Καθαρό περιθώριο κέρδους, κλάδου χημική βιομηχανίας

Πηγή: Hellastat, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Διάγραμμα 2.13: Καθαρό περιθώριο κέρδους – τριψήφιοι κλάδοι Χημικής Βιομηχανίας

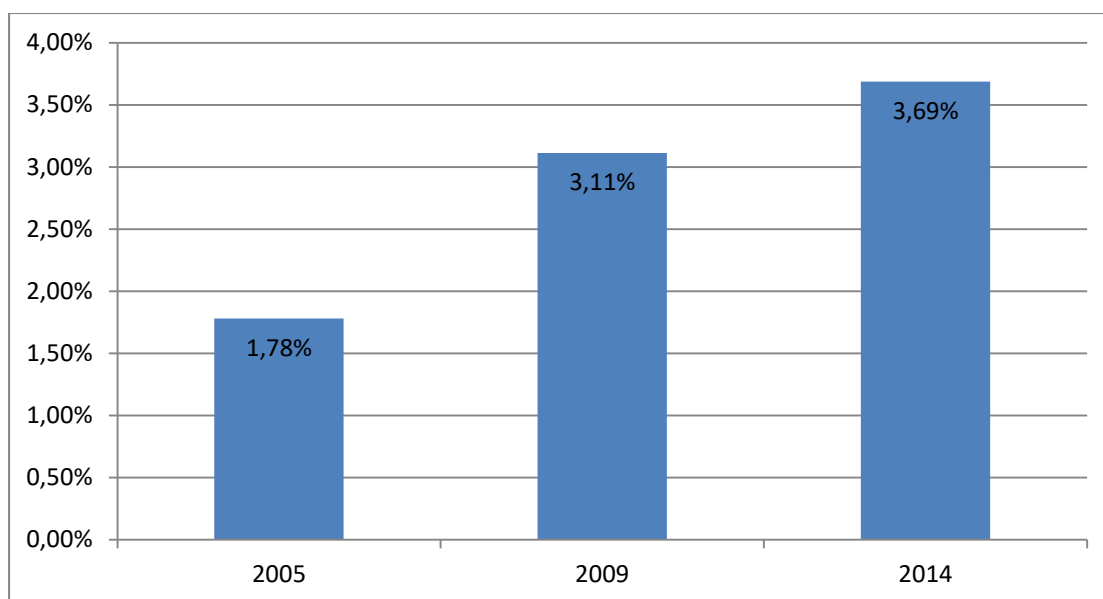
Πηγή: Hellastat, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Ο δείκτης αποδοτικότητας ενεργητικού (*Καθαρό Κέρδος/Ενεργητικό*) εκτιμά την απόδοση των συνολικών περιουσιακών στοιχείων των επιχειρήσεων, με σκοπό την εκτίμηση της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας της. Επιπρόσθετα, ο δείκτης εκφράζει την οπτική της εθνικής οικονομίας καθώς οι πόροι που βρίσκονται δεσμευμένοι στην επιχείρηση, από τους μετόχους αλλά και τις άλλες πηγές χρηματοδότησης (τράπεζες, άλλες επιχειρήσεις κ.α.) αποτελούν εθνικούς πόρους. Για αυτό, σε τελική ανάλυση η απόδοση τους πρέπει να συγκριθεί με τον επιδιωκόμενο ρυθμό ανάπτυξης της οικονομίας, δηλαδή του ΑΕΠ. Έτσι, ένας δείκτης μεγαλύτερος του 3-4% κρίνεται ικανοποιητικός.

Η απόδοση του ενεργητικού αυξάνεται σημαντικά κατά την περίοδο μελέτης 2005-2014, με τη μεγαλύτερη άνοδο να παρουσιάζεται το 2009, όπου ο δείκτης σχεδόν διπλασιάζεται σε σχέση με την τιμή του το 2005, ενώ το 2014 αυξάνεται εκ νέου, αλλά σε μικρότερο βαθμό, φτάνοντας το 3,69%. Οπότε, η αποδοτικότητα του ενεργητικού κρίνεται ικανοποιητική.

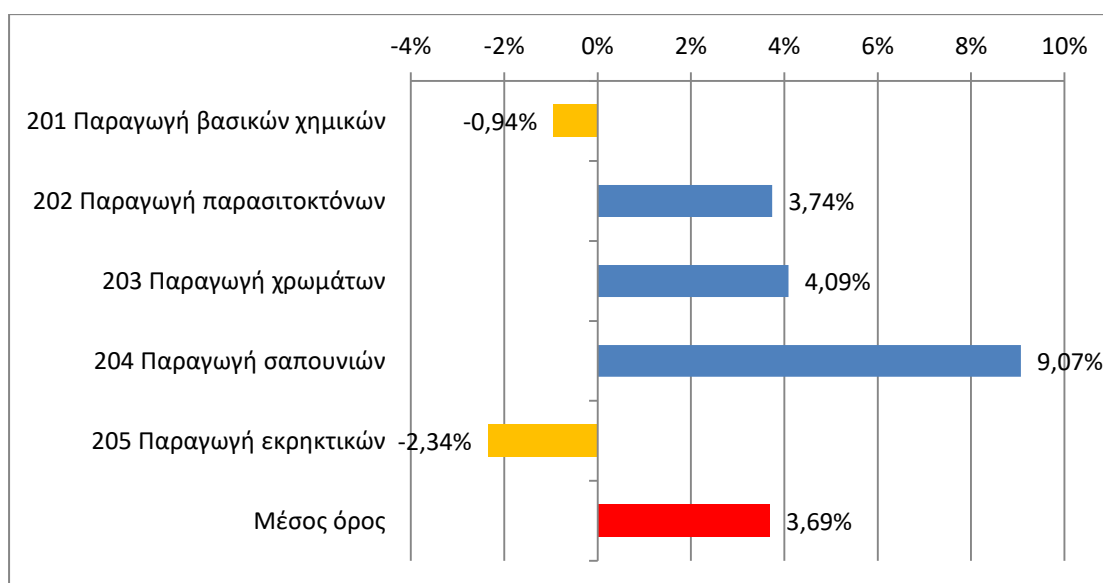
Ειδικότερα, σε κλαδικό επίπεδο, υψηλή αποδοτικότητα ενεργητικού το 2014 καταγράφεται στην παραγωγή σαπουνιών, ενώ οι κλάδοι παραγωγής παρασιτοκτόνων και χρωμάτων παρουσιάζουν τιμή δείκτη παρόμοια με του μέσου όρου. Αντίθετα, αρνητική απόδοση εμφανίζουν οι κλάδοι που κατέγραψαν ζημίες, δηλαδή η παραγωγή βασικών χημικών και η παραγωγή εκρηκτικών.

Διάγραμμα 2.14: Δείκτης αποδοτικότητας ενεργητικού (ROA) στη Χημική Βιομηχανία

Πηγή: Hellastat, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Διάγραμμα 2.15: Δείκτης αποδοτικότητας ενεργητικού (ROA) – τριψήφιοι κλάδοι Χημικής Βιομηχανίας

Πηγή: Hellastat, επεξεργασία από τον συγγραφέα

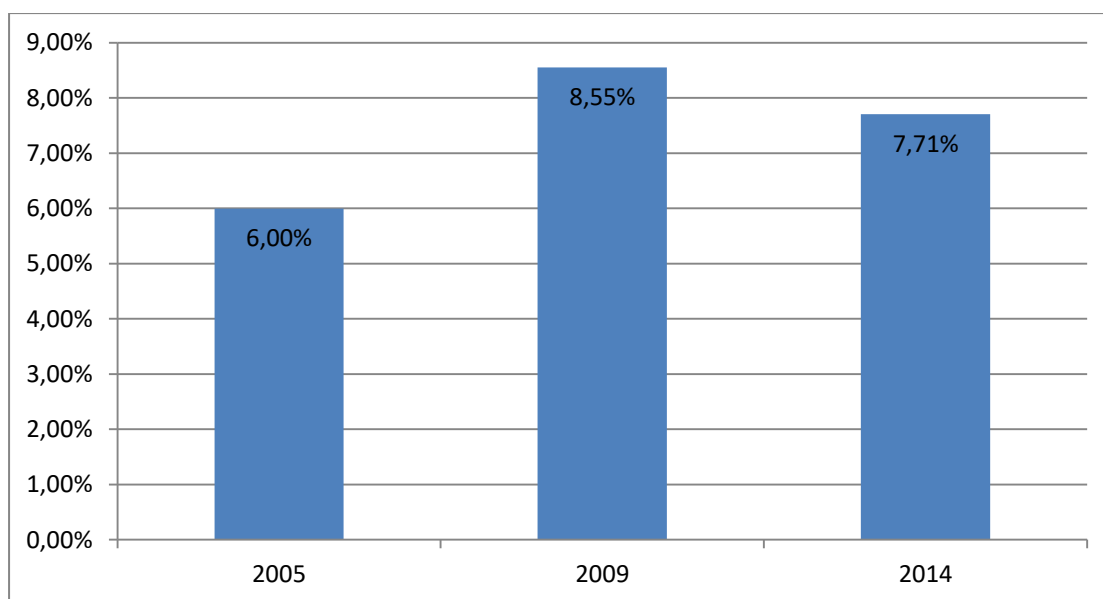
Η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων (ROE) (*Καθαρό Κέρδος/Ιδία Κεφάλαια*) συσχετίζεται με την κερδοφόρα δυναμικότητα μιας επιχείρησης και αποτελεί ένδειξη πραγματοποίησης ικανοποιητικού αποτελέσματος από τη χρήση του μετοχικού κεφαλαίου. Μία υψηλή τιμή του δείκτη δείχνει ότι η επένδυση των μετόχων είναι συμφέρουσα και θα μπορέσουν να ανακτήσουν γρήγορα τα

κεφάλαια που έχουν επενδύσει.

Η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων διαμορφώνεται στο 7,71% το 2014, όταν το 2009 βρισκόταν στο +8,55%. Η τελική τιμή του 2014 δεν είναι ιδιαίτερα ικανοποιητική, διότι υποδηλώνει ότι εάν διατηρηθεί και τα επόμενα χρόνια οι μέτοχοι μπορούν να ανακτήσουν τα κεφάλαια τους σε περίπου 13 χρόνια ($100/7,71=12,97$).

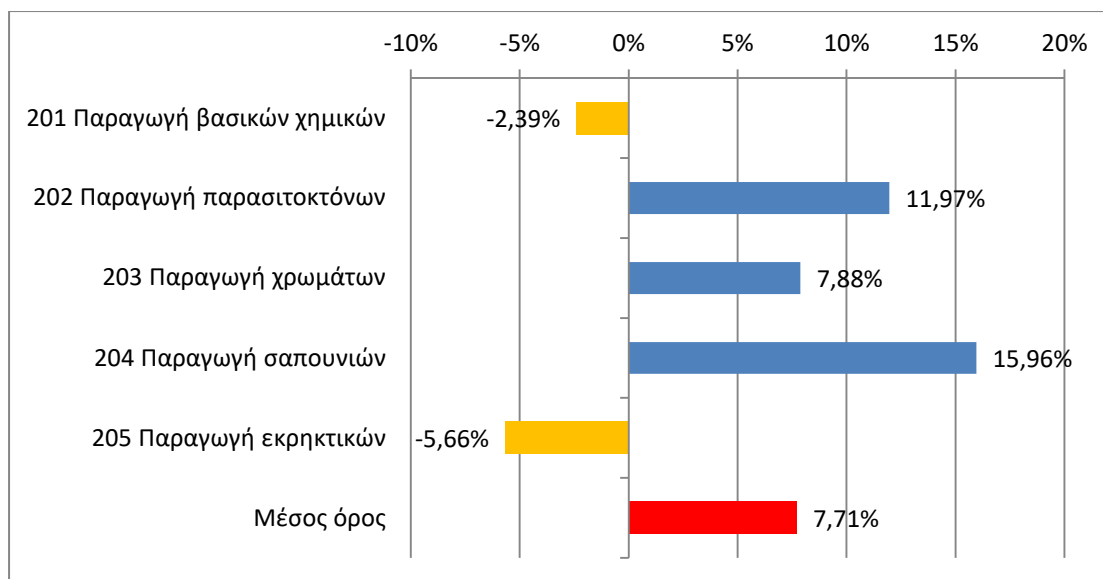
Όσον αφορά την τριψήφια ανάλυση του κλάδου της χημικής μηχανικής υψηλή τιμή του δείκτη αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων παρουσιάζουν ο κλάδος της παραγωγής σαπουνιών και ο κλάδος παραγωγής παρασιτοκτόνων, ενώ ο κλάδος παραγωγής χρωμάτων κινείται κοντά στο μέσο όρο της χημικής βιομηχανίας. Από την άλλη πλευρά, οι κλάδοι παραγωγής βασικών χημικών και παραγωγής εκρηκτικών παρουσιάζουν αρνητικές τιμές, λόγω των ζημιών που είχαν για το 2014.

Διάγραμμα 2.16: Δείκτης αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων (ROE) στη Χημική Βιομηχανία

Πηγή: Hellastat, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Διάγραμμα 2.17: Δείκτης αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων (ROE) – τριψήφιοι κλάδοι Χημικής Βιομηχανίας

Πηγή: Hellastat, επεξεργασία από τον συγγραφέα

2.6 Δραστηριότητα

Οι δείκτες δραστηριότητας συνδυάζουν μεγέθη του ισολογισμού με μεγέθη του λογαριασμού των Αποτελεσμάτων χρήσης και δείχνουν την ικανότητα της επιχείρησης να διαχειρισθεί αποτελεσματικότητα τους πόρους της. Γενικά, όσο πιο εντατική είναι η χρήση των περιουσιακών της στοιχείων, τόσο πιο αποτελεσματική εμφανίζεται η επιχείρηση. Η ένταση της χρήσης ποσοτικοποιείται από τον κύκλο εργασιών, δηλαδή από το ύψος των πωλήσεων της επιχείρησης.

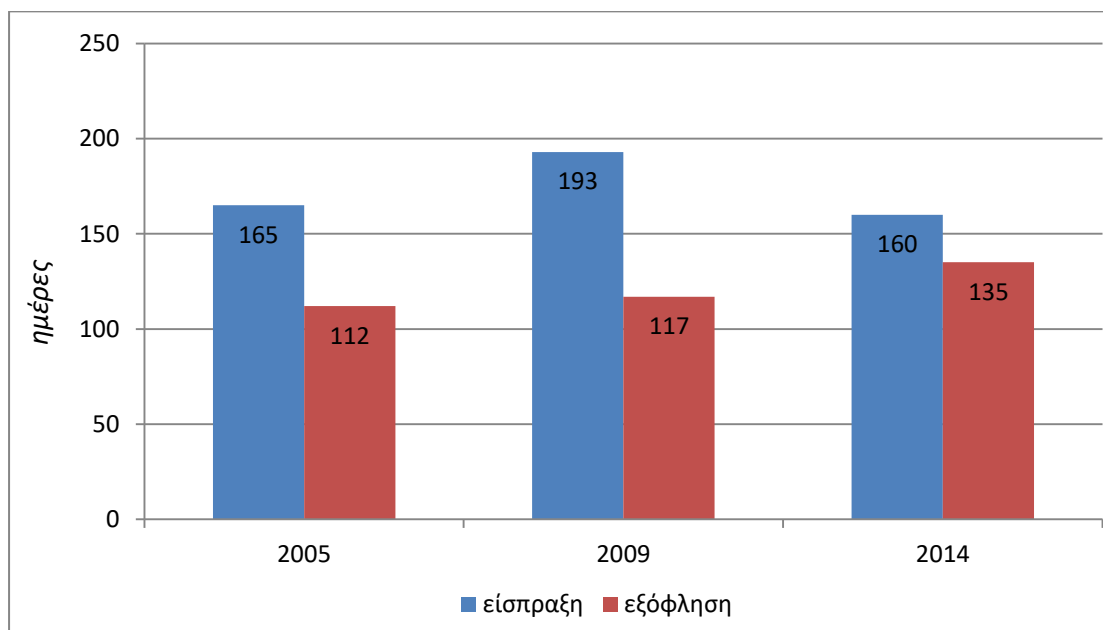
Ο δείκτης ταχύτητας είσπραξης απαιτήσεων (*Πωλήσεις/Απαιτήσεις*) εκφράζει πόσες φορές στη διάρκεια του χρόνου κατά μέσο όρο εισπράττονται οι απαιτήσεις από τους πελάτες. Αντίστοιχα, ο δείκτης ταχύτητας εξόφλησης (*Κόστος Πωλήσεων/Βραχυπρόθεσμες υπ.*) εκφράζει πόσες φορές στη διάρκεια του χρόνου κατά μέσο όρο πληρώνονται οι υποχρεώσεις της επιχείρησης προς τους προμηθευτές και άλλους πιστωτές της. Ο κλάδος της χημικής μηχανικής επιδιώκει να διαμορφώσει της πιστωτική του πολιτική ή/και να διαπραγματευθεί με τους προμηθευτές του έτσι ώστε η ταχύτητα εισπράξεως να είναι τουλάχιστον ίση ή

μεγαλύτερη από την ταχύτητα εξόφλησης (ή οι ημέρες είσπραξης από τους πελάτες της λιγότερες από τις ημέρες εξόφλησης των προμηθευτών της). Συνήθως, όμως η ευελιξία της επιχείρησης για τον καθορισμό αυτών των δύο ταχυτήτων περιορίζονται από τις ιδιαίτερες συνθήκες και τον ανταγωνισμό που υπάρχει στις συγκεκριμένες αγορές των πρώτων υλών και προϊόντων της, καθώς και της οικονομικής κρίσης που επικρατεί.

Από το 2005 έως και το 2014 παρατηρείται ότι οι ημέρες είσπραξης είναι συνέχεια περισσότερες από τις ημέρες είσπραξης, κάτι που είναι ιδιαίτερα αρνητικό, διότι σημαίνει ότι ο κλάδος πρέπει να βρει από αλλού κεφάλαια, πέρα από τις πωλήσεις του κλάδου, για να καλύψει τις υποχρεώσεις του, αλλιώς θα αρχίσει να χρωστάει, μειώνοντας της πιστοληπτική ικανότητα του.

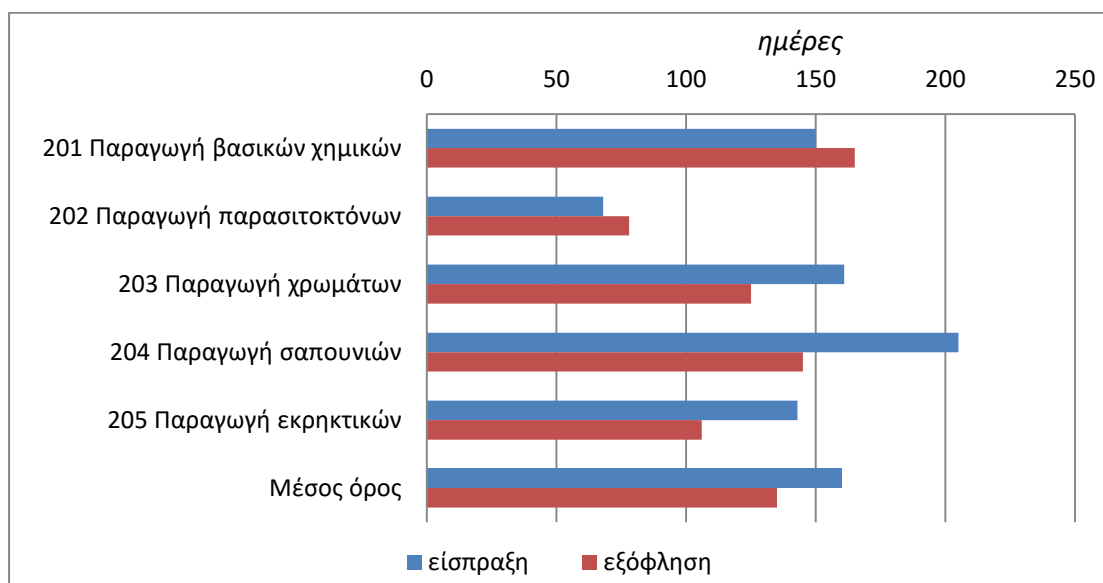
Όσον αφορά την τριψήφια ανάλυση του κλάδου της χημικής βιομηχανίας, παρατηρείται ότι οι κλάδοι παραγωγής βασικών χημικών, καθώς και παραγωγής παρασιτοκτόνων εισπράττουν γρηγορότερα από ότι πρέπει να εξοφλήσουν. Αντίθετα, οι υπόλοιποι τρεις κλάδοι ακολουθούν το μέσο όρο και μάλιστα και με μεγαλύτερο χάσμα μεταξύ εισπράξεων και εξοφλήσεων, από αυτόν (Διακουλάκη Δανάη, 2016).

Διάγραμμα 2.18: Δείκτες ταχύτητας είσπραξης απαιτήσεων και εξόφλησης υποχρεώσεων στη Χημική Βιομηχανία

Πηγή: Hellastat, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Διάγραμμα 2.19 : Δείκτες ταχύτητας είσπραξης απαιτήσεων και εξόφλησης υποχρεώσεων Τριψήφιοι κλάδοι Χημικής Βιομηχανίας

Πηγή: Hellastat, επεξεργασία από τον συγγραφέα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Προφίλ Χημικής Βιομηχανίας στην οικονομική κρίση, βάσει αποτελεσμάτων έρευνας στις μεγαλύτερες επιχειρήσεις

3. Κεφάλαιο: Προφίλ Χημικής Βιομηχανίας στην οικονομική κρίση, βάσει αποτελεσμάτων έρευνας στις μεγαλύτερες επιχειρήσεις

3.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό αξιοποιούνται τα ευρήματα εμπειρικής έρευνας που πραγματοποιήθηκε από το IOBE και το Εργαστήριο Βιομηχανικής και Ενεργειακής Οικονομίας (ΕΒΕΟ) του ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ στις 2000 από τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις της χώρας⁹. Στόχος ήταν να αποτυπωθεί η εξέλιξη της στρατηγικής ταυτότητας αυτού του τμήματος επιχειρηματικότητας της χώρας, εξετάζοντας διάφορα χαρακτηριστικά όπως οι επιχειρηματικές στρατηγικές, η επενδυτική συμπεριφορά, οι καινοτομικές επιδόσεις, η απασχόληση και η εκπαίδευση προσωπικού κ.α. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε δύο φορές, το 2011 και επαναλήφθηκε το 2013. Ειδικότερα, στο πλαίσιο της παρούσας διπλωματικής εργασίας αναλύονται τα πλέον πρόσφατα ευρήματα της έρευνας του 2013, με την βοήθεια του προγράμματος IBM SPSS version 20, για τον κλάδο της χημικής βιομηχανίας σε σύγκριση με το σύνολο της μεταποίησης. Συγκεκριμένα στην έρευνα του 2013 έλαβαν μέρος 711 μεταποιητικές επιχειρήσεις σε σύνολο 2048 επιχειρήσεων από όλους τους κλάδους της οικονομίας. Η έρευνα έγινε – κατά το μεγαλύτερο μέρος με προσωπικές τηλεφωνικές συνεντεύξεις με τον Γενικό Διευθυντή / Διευθύνοντα Σύμβουλο της εταιρείας. Επιλεγμένα αποτελέσματα της έρευνας παρουσιάζονται στις επόμενες ενότητες. Η διάρθρωση του δείγματος είναι η ακόλουθη:

⁹ Πρόκειται για το έργο: «Έρευνα στις επιχειρήσεις για την πρόβλεψη των μεταβολών στα περιφερειακά παραγωγικά συστήματα και τις τοπικές αγορές εργασίας» που εκπονήθηκε για λογαριασμό της Στέγης της Ελληνικής Βιομηχανίας, με χρηματοδότηση από το ΕΠΑΝΑΔ (ΕΣΠΑ 2007-2013) κατά την περίοδο 2010-2014.

Πίνακας 3.1: Διάθρωση απαντήσεων ανά μεταποιητικό κλάδο.

Κλάδος	Αρ. Επιχειρήσεων έρευνας 2013	% επιχειρήσεων
Τρόφιμα-Ποτά	214	30,1
Κλωστοϋφαντουργία και ένδυση	57	8,0
Εκδόσεις και προϊόντα χαρτιού	50	7,0
Χημική Βιομηχανία	63	8,9
Πλαστικά/ ελαστικά	43	6,0
Μη μεταλλικά ορυκτά	66	9,3
Βασικά μέταλλα και μεταλλικά προϊόντα	99	13,9
Μηχανήματα- είδη εξοπλισμού	26	3,7
Έπιπλα και λοιπές Βιομηχανίες	18	2,5
Λοιποί κλάδοι	75	10,5
Σύνολο	711	100,0

Τα παρακάτω αποτελέσματα της έρευνας αναφέρονται στις 63 χημικές βιομηχανίες που συμμετείχαν στην έρευνα.

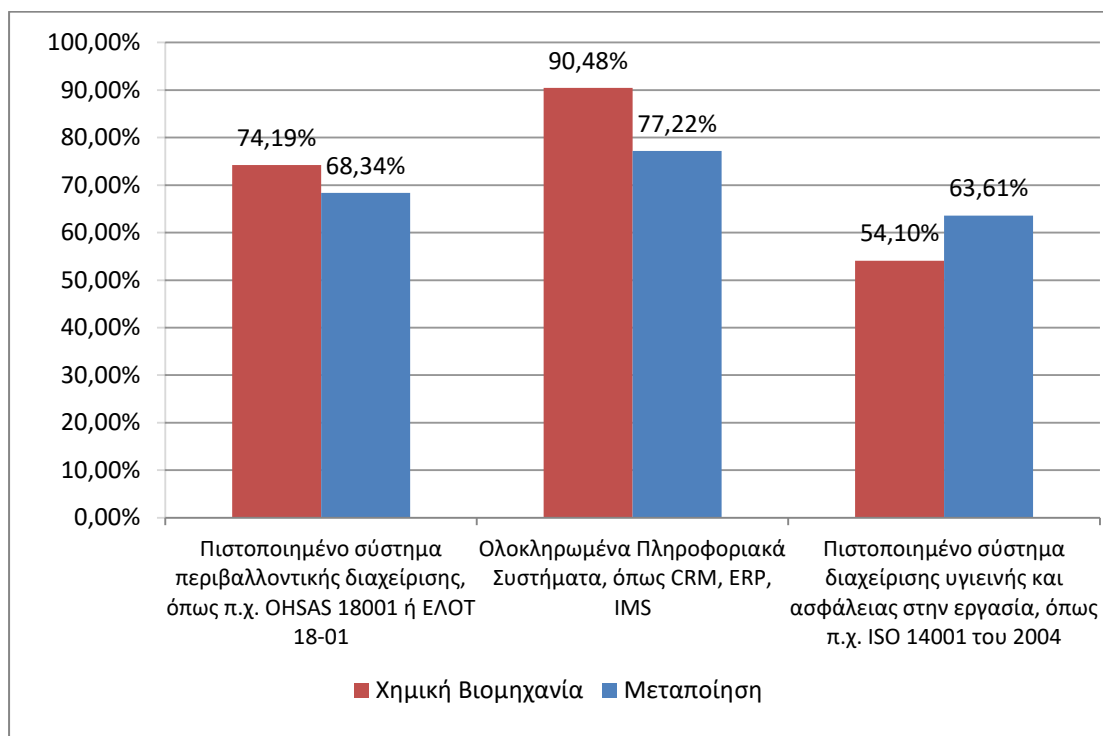
3.2 Επιχειρηματική οργάνωση και οικονομικές επιδόσεις

Στην ενότητα αυτή εξετάστηκε ο βαθμός οργάνωσης της λειτουργίας των επιχειρήσεων με σύγχρονες πρακτικές και τεχνολογίες διοίκησης. Η χρήση των εφαρμογών αυτών πιθανώς να μην συναρτάται με οικονομικές αποδόσεις, αποτελεί όμως ένδειξη εκσυγχρονισμού και συνδέεται με τη δυνατότητα αποτελεσματικής διαχείρισης της λειτουργίας τους.

Όπως προκύπτει από τα αποτελέσματα οι χημικές βιομηχανίες υπερέχουν στη χρήση τεχνολογιών διοίκησης και σύγχρονων πρακτικών, όσον αφορά την περιβαλλοντική διαχείριση, ενώ υστερούν σε πρακτικές διαχείρισης υγιεινής και ασφάλειας στην εργασία. Συγκεκριμένα, περίπου 9 στις 10 χημικές βιομηχανίες χρησιμοποιούν ολοκληρωμένα πληροφοριακά συστήματα, ενώ το αντίστοιχα σχεδόν 8 στις 10 μεταποιητικές επιχειρήσεις τα χρησιμοποιούν. Όσον αφορά, τα πιστοποιημένα συστήματα, σχεδόν 8 στις 10 χημικές βιομηχανίες χρησιμοποιούν για περιβαλλοντική διαχείριση, ενώ μόνο περίπου οι μισές (54%) για υγιεινή και ασφάλεια. Αντίθετα, 7 στις 10 μεταποιητικές επιχειρήσεις χρησιμοποιούν συστήματα για περιβαλλοντική διαχείριση, ενώ 6 στις 10 για υγιεινή και ασφάλεια

(Διάγραμμα 1).

Διάγραμμα 3.1: Χρήση σύγχρονων πρακτικών και τεχνολογιών διοίκησης στη Χημική Βιομηχανία σε σύγκριση με το σύνολο της μεταποίησης (% επιχειρήσεων).

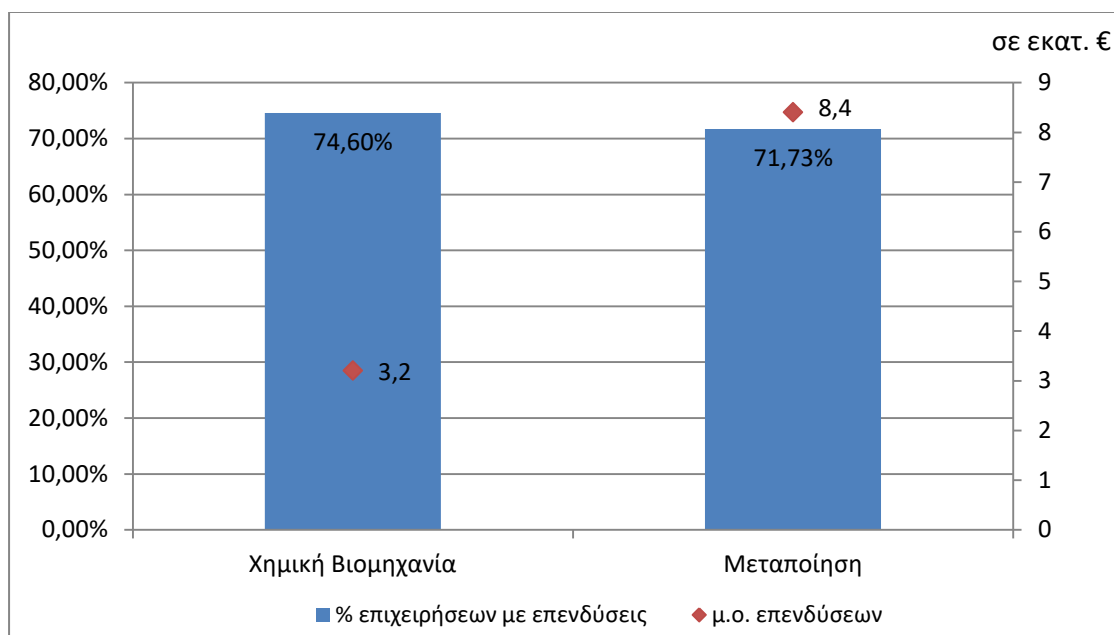
Πηγή: «Έρευνα στις επιχειρήσεις για την πρόβλεψη των μεταβολών στα περιφερειακά παραγωγικά συστήματα και τις τοπικές αγορές εργασίας», IOBE & EBEO / ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Στους επιμέρους κλάδους της Μεταποίησης, τα υψηλότερα ποσοστά επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν ολοκληρωμένα πληροφοριακά συστήματα σημειώνονται στον κλάδο των Μηχανημάτων-Ειδών Εξοπλισμού, των Χημικών Βιομηχανιών και των Πλαστικών/Ελαστικών. Επιπλέον, τα Τρόφιμα – Ποτά και οι Χημικές Βιομηχανίες αποτελούν τους κλάδους με τα υψηλότερα ποσοστά στη κατηγορία χρήσης πιστοποιημένου συστήματος περιβαλλοντικής διαχείρισης, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό επιχειρήσεων που διαθέτει πιστοποιημένο σύστημα διαχείρισης υγιεινής και ασφάλειας στην εργασία καταγράφεται στον κλάδο των Τροφίμων-Ποτών. Παρατηρείται λοιπόν ότι η χημική βιομηχανία όσον αφορά της διαχείριση και το περιβάλλον εκσυγχρονίζεται συνεχώς, ενώ υστερεί στην υγιεινή και ασφάλεια.

3.2.1 Επενδυτικές δαπάνες τη διετία 2011-2012

Από το Διάγραμμα 2 φαίνεται ότι η Χημική Βιομηχανία πρωτοπορεί στις επενδύσεις κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης σε σχέση με το σύνολο του μεταποιητικού τομέα, καθώς ανήκει στους κλάδους με το μεγαλύτερο μερίδιο επενδύσεων σε όρους % επιχειρήσεων που επενδύουν. Αντίθετα, σε όρους δαπανών τα Χημικά Προϊόντα υπολείπονται κατά πολύ της Μεταποίησης κάτι που οφείλεται κυρίως στο κλάδο των Λοιπών Κλάδων, στους οποίους ανήκουν επιχειρήσεις που απασχολούνται με ορυκτά καύσιμα, ξυλεία κ.α.. Αναλυτικότερα, το 75% των χημικών βιομηχανιών ξοδεύουν χρήματα σε επενδύσεις, έναντι του 72% του συνόλου της μεταποίησης. Επιπρόσθετα, αξίζει να σημειωθεί ότι η αξία των επενδύσεων στη χημική βιομηχανία που αναλογεί σε κάθε επιχείρηση είναι €3,2 εκατ., ενώ το αντίστοιχο ποσό για τη μεταποίηση είναι €8,4 εκατ., ποσό που καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό στο μέσο όρο επενδύσεων των Λοιπών Κλάδων που αγγίζει τα €68 εκατ.

Διάγραμμα 3.2: Επενδυτικές δαπάνες τη διετία 2011 – 2012 στη Χημική Βιομηχανία σε σύγκριση με τη Μεταποίηση.

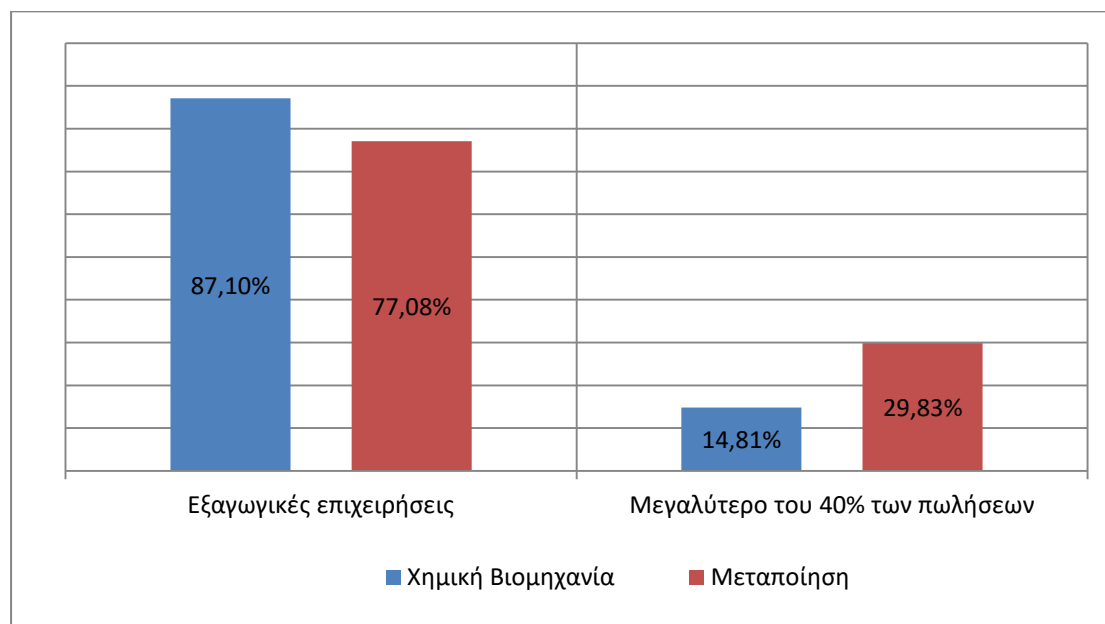
Πηγή: «Έρευνα στις επιχειρήσεις για την πρόβλεψη των μεταβολών στα περιφερειακά παραγωγικά συστήματα και τις τοπικές αγορές εργασίας», IOBE & EBEO / ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι επενδυτικές δαπάνες της μεταποίησης κατά την περίοδο της κρίσης αφορούν σε ποσοστό σχεδόν 56%, και της χημικής βιομηχανίας σχεδόν 52%, στην αγορά νέου ή αντικατάσταση του υφιστάμενου εξοπλισμού, υποδηλώνοντας μια δυναμική εξέλιξη των επιχειρήσεων, και σηματοδοτώντας σημαντικές προοπτικές ανάπτυξης και εκσυγχρονισμού στο μέλλον παρά την οικονομική κρίση.

3.2.2 Εξαγωγικές επιδόσεις (2013)

Παρατηρείται ότι οι Χημικές Βιομηχανίες είναι πιο εξωστρεφείς σε σύγκριση με το μέσο όρο των μεταποιητικών επιχειρήσεων, κάτι που είναι ιδιαίτερα σημαντικό σε ένα περιβάλλον μειούμενης εσωτερικής ζήτησης. Πιο συγκεκριμένα, το 87% των Χημικών Βιομηχανιών απευθύνεται σε αγορές του εξωτερικού, σε αντίθεση με το μεταποιητικό κλάδο, όπου το 77% των επιχειρήσεων διαθέτει τα προϊόντα του εκτός συνόρων. Επιπρόσθετα, αξίζει να σημειωθεί ότι το ποσοστό των επιχειρήσεων της Μεταποίησης που καταγράφουν αξία εξαγωγών μεγαλύτερη του 40% των πωλήσεων τους αγγίζει το 30%, από την άλλη πλευρά, μόλις το 15% των Χημικών Βιομηχανιών κερδίζει πάνω από το 40% του τζίρου του από εξαγωγές. Το ποσοστό του τζίρου από εξαγωγές στις περισσότερες Χημικές Βιομηχανίες βρίσκεται μεταξύ 10%-19%, κάτι που δείχνει ότι η εσωτερική αγορά είναι ακόμα αρκετά σημαντική ώστε να υπάρχει βιωσιμότητα στις ελληνικές Χημικές Βιομηχανίες (Διάγραμμα 3).

Διάγραμμα 3.3: % των επιχειρήσεων που εξάγουν και % των εξαγωγικών επιχειρήσεων με εξαγωγές άνω του 40% των πωλήσεων στη Χημική Βιομηχανία σε σύγκριση με το σύνολο της μεταποίησης.

Πηγή: «Έρευνα στις επιχειρήσεις για την πρόβλεψη των μεταβολών στα περιφερειακά παραγωγικά συστήματα και τις τοπικές αγορές εργασίας», IOBE & EBEO / ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Εντός της Μεταποίησης, τα υψηλότερα ποσοστά εξαγωγικών επιχειρήσεων καταγράφονται στους κλάδους των Μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού, της Κλωστοϋφαντουργίας και Ένδυσης, καθώς και των Χημικών Προϊόντων.

3.2.3 Κερδοφορία επιχειρήσεων (2012-2013)

Παρά τις διαφορές που υπάρχουν μεταξύ των Χημικών Βιομηχανιών και των Μεταποιητικών επιχειρήσεων σε όρους εξαγωγών, παρατηρείται ότι σε όρους κερδοφορίας οι δύο κλάδοι παρουσιάζουν παρόμοια στοιχεία, με τη Χημική Βιομηχανία να υπολείπεται ελαφρά. Αναλυτικότερα, το % των μεταποιητικών επιχειρήσεων με κέρδη ή/και οριακό αποτέλεσμα (56%) είναι μεγαλύτερο σε σύγκριση με το αντίστοιχο % των χημικών βιομηχανιών (55%) (Πίνακας 2).

Πίνακας 3.2: % επιχειρήσεων με Κέρδη/Ζημιές το 2012 στη Χημική Βιομηχανία σε σύγκριση με τη Μεταποίηση.

	Κέρδη	Ζημιές	Οριακό Αποτέλεσμα
Χημική Βιομηχανία	50,00%	45,16%	4,84%
Μεταποίηση	50,79%	43,90%	5,31%

Πηγή: «Έρευνα στις επιχειρήσεις για την πρόβλεψη των μεταβολών στα περιφερειακά παραγωγικά συστήματα και τις τοπικές αγορές εργασίας», IOBE & EBEO / ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Ανάμεσα στους μεταποιητικούς κλάδους, τα Τρόφιμα –Ποτά, τα Πλαστικά αναδεικνύονται οι πιο κερδοφόροι, με τα ποσοστά κερδοφόρων επιχειρήσεων να ανέρχονται σε 62% και 63%, αντίστοιχα με τα Χημικά Προϊόντα να έρχονται τέταρτα στη σχετική λίστα με 50%.

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι προβλέψεις των επιχειρήσεων για το 2013, διότι περισσότερες επιχειρήσεις τόσο στη Χημική βιομηχανία, όσο και στη Μεταποίηση προβλέπουν κέρδη. Αναλυτικότερα, το 62% των Χημικών βιομηχανιών και το 57% των μεταποιητικών επιχειρήσεων προβλέπουν κέρδη, ενώ το 2012 κέρδη είχαν το 50% και το 51%, αντίστοιχα. Επίσης, παρατηρείται ότι στις Χημικές Βιομηχανίες αυξήθηκαν τα κέρδη και μειώθηκαν οι ζημιές και τα οριακά αποτελέσματα, σε αντίθεση με τη Μεταποίηση όπου μειώθηκαν οι ζημιές, αλλά αυξήθηκαν τόσο τα κέρδη, όσο και τα οριακά αποτελέσματα. Παρατηρείται, λοιπόν μία αισιοδοξία στο κλάδο της Χημικής Βιομηχανίας για το μέλλον της οικονομίας, παρόλο την οικονομική κρίση.

Πίνακας 3.3: % επιχειρήσεων με πρόβλεψη Κέρδους/Ζημιάς για το 2013 στη Χημική Βιομηχανία σε σύγκριση με τη Μεταποίηση.

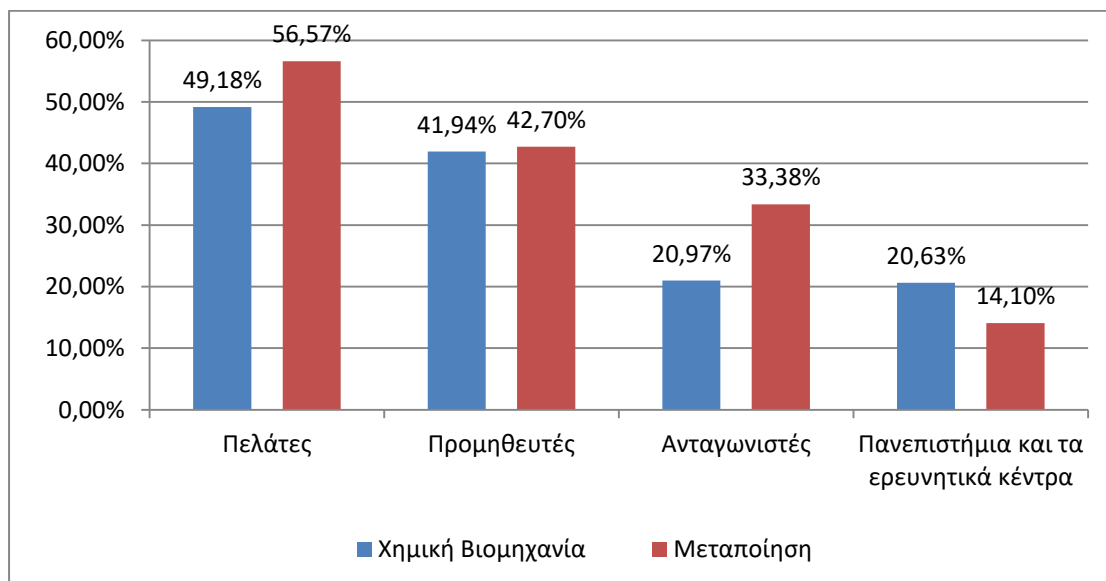
	Κέρδη	Ζημιές	Οριακό Αποτέλεσμα
Χημική Βιομηχανία	61,67%	35,00%	3,33%
Μεταποίηση	57,31%	31,02%	11,67%

Πηγή: «Έρευνα στις επιχειρήσεις για την πρόβλεψη των μεταβολών στα περιφερειακά παραγωγικά συστήματα και τις τοπικές αγορές εργασίας», IOBE & EBEO / ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

3.2.4 Απόκτηση και αξιοποίηση της γνώσης

Όσον αφορά την απόκτηση και αξιοποίηση γνώσης, παρατηρείται ότι λιγότερες χημικές βιομηχανίες σε σχέση με τις μεταποιητικές βιομηχανίες αξιοποιούν γνώση που λαμβάνουν τόσο από πελάτες, προμηθευτές και ανταγωνιστές, ωστόσο οι χημικές βιομηχανίες πρωτοπορούν στην αξιοποίηση από πανεπιστημιακά ιδρύματα. Πιο αναλυτικά, οι μισές χημικές βιομηχανίες αξιοποιούν τυχόν γνώση από πελάτες, σε αντίθεση με τη Μεταποίηση που το ποσοστό των επιχειρήσεων αγγίζει το 57%. Επίσης, κάτι αντίστοιχο συμβαίνει με τους ανταγωνιστές, ενώ όσο αφορά τις προμηθευτές οι δύο κλάδο ακολουθούν παρόμοια τακτική. Τέλος, παρατηρείται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των χημικών βιομηχανιών αξιοποιεί πανεπιστημιακή γνώση από ότι οι μεταποιητικές επιχειρήσεις, με ποσοστά 20,63% και 14,10%, αντίστοιχα.

Διάγραμμα 3.4: Πηγές για απόκτηση και αξιοποίηση της γνώσης στη Χημική Βιομηχανία σε σύγκριση με τη Μεταποίηση.

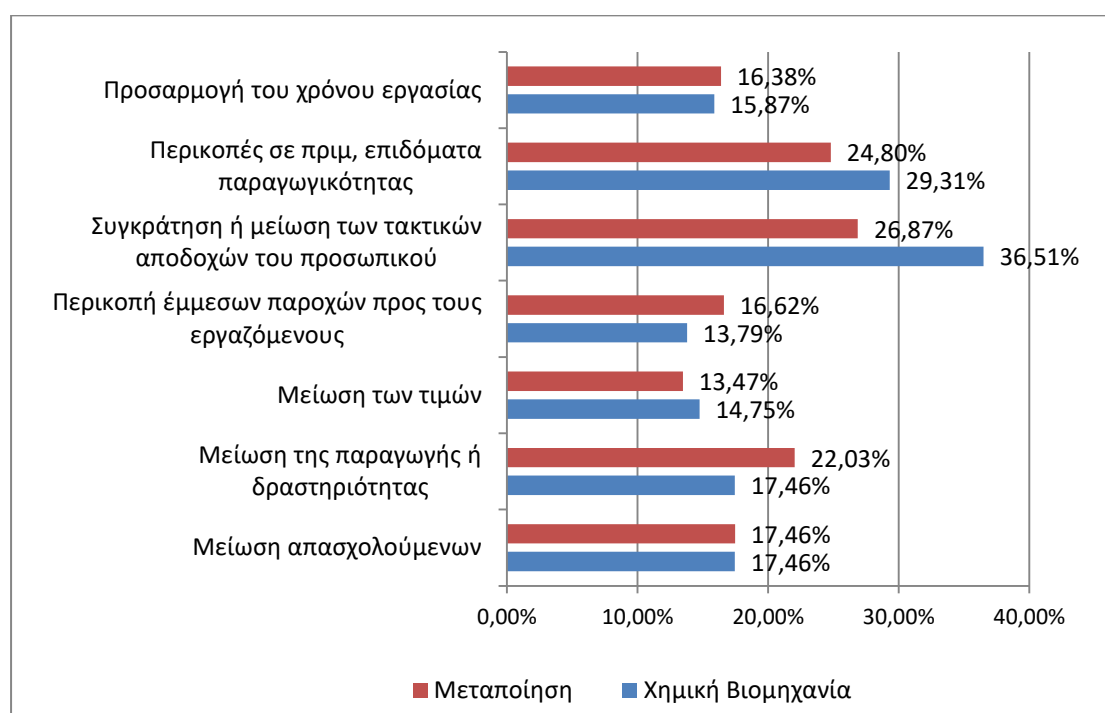
Πηγή: «Έρευνα στις επιχειρήσεις για την πρόβλεψη των μεταβολών στα περιφερειακά παραγωγικά συστήματα και τις τοπικές αγορές εργασίας», ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ / ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

3.2.5 Τρόποι αντίδρασης στην κρίση το 2012

Κατά τη διάρκεια του 2012 παρατηρείται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των χημικών βιομηχανιών προσπάθησαν να αντιμετωπίσουν τις συνέπειες της οικονομικής κρίσης συγκρατώντας ή μειώνοντας τις τακτικές αποδοχές του

προσωπικού τους, όπως και οι μεταποιητικές επιχειρήσεις, αλλά σε μικρότερο βαθμό. Πιο αναλυτικά, οι δύο κλάδοι αντιμετώπισαν την κρίση με παρόμοιους τρόπους, ωστόσο παρατηρούνται και κάποιες διαφορές, όπως στη μείωση των τακτικών αποδοχών (36,51% για τη Χημική Βιομηχανία, έναντι 26,87 της Μεταποίησης), στις περικοπές πριμ (29,31% για τη Χημική Βιομηχανία, έναντι 24,80% της Μεταποίησης) και στη μείωση παραγωγής, όπου ακολούθησε το 22,03% των μεταποιητικών επιχειρήσεων, ενώ μόνο το 17,46% των χημικών βιομηχανιών.

Διάγραμμα 3.5: Τρόποι αντίδρασης στην κρίση το 2012 στη Χημική Βιομηχανία σε σύγκριση με τη Μεταποίηση.

Πηγή: «Έρευνα στις επιχειρήσεις για την πρόβλεψη των μεταβολών στα περιφερειακά παραγωγικά συστήματα και τις τοπικές αγορές εργασίας», IOBE & EBEO / ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

3.3 Τεχνολογικές επιδόσεις & ανάπτυξη καινοτομιών

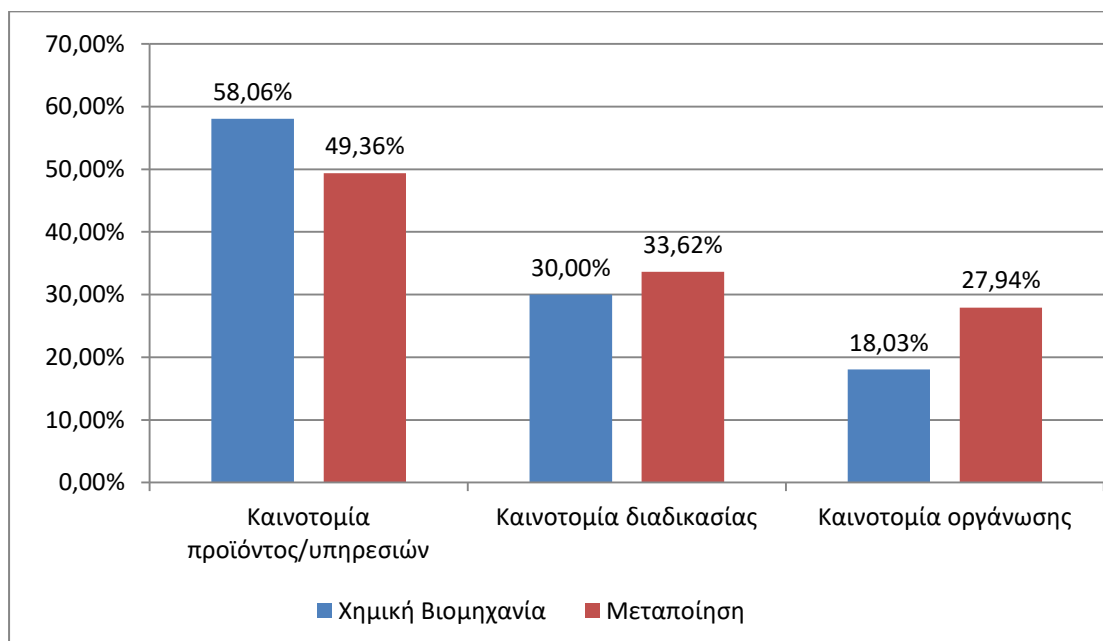
3.3.1 Καινοτομικές επιδόσεις

Οι μεταποιητικές επιχειρήσεις είναι περισσότερο καινοτόμες σε σύγκριση με τις χημικές βιομηχανίες σε όρους καινοτομίας διαδικασίας και οργάνωσης, ενώ σε όρους καινοτομίας προϊόντος/υπηρεσιών η Χημική βιομηχανία υπερτερεί (Διάγραμμα 6). Αναλυτικότερα, όσον αφορά την παραγωγή καινοτόμων προϊόντων ή υπηρεσιών το 58% των χημικών βιομηχανιών πρωτοπορεί έναντι του 49% των μεταποιητικών επιχειρήσεων. Ακόμα, 30% των χημικών βιομηχανιών υιοθετεί καινοτόμες διαδικασίες¹⁰, με παρόμοιο να είναι το ποσοστό των μεταποιητικών επιχειρήσεων (33%). Επίσης, για τις καινοτόμες μεθόδους οργάνωση¹¹ παρατηρείται ότι το 28% των μεταποιητικών επιχειρήσεων τις χρησιμοποιεί, σε αντίθεση με το μόλις 18% των χημικών βιομηχανιών.

¹⁰ Η καινοτομία διαδικασίας αφορά στην εφαρμογή μιας νέας ή σημαντικά βελτιωμένης μεθόδου παραγωγής ή παράδοσης/ διανομής η οποία περιλαμβάνει σημαντικές αλλαγές στις τεχνικές, τον εξοπλισμό ή το λογισμικό που χρησιμοποιείται.

¹¹ Η καινοτομία οργάνωσης αναφέρεται στην εφαρμογή μιας νέας οργανωτικής μεθόδου στις επιχειρησιακές πρακτικές, στην οργάνωση της εργασίας ή στη διαχείριση των εξωτερικών σχέσεων της επιχείρησης και στοχεύει στην αύξηση της απόδοσης της επιχείρησης μέσω μείωσης στα διοικητικά κόστη και στα κόστη συναλλαγής, αλλά και στη βελτίωση του βαθμού ικανοποίησης του προσωπικού στο χώρο εργασίας.

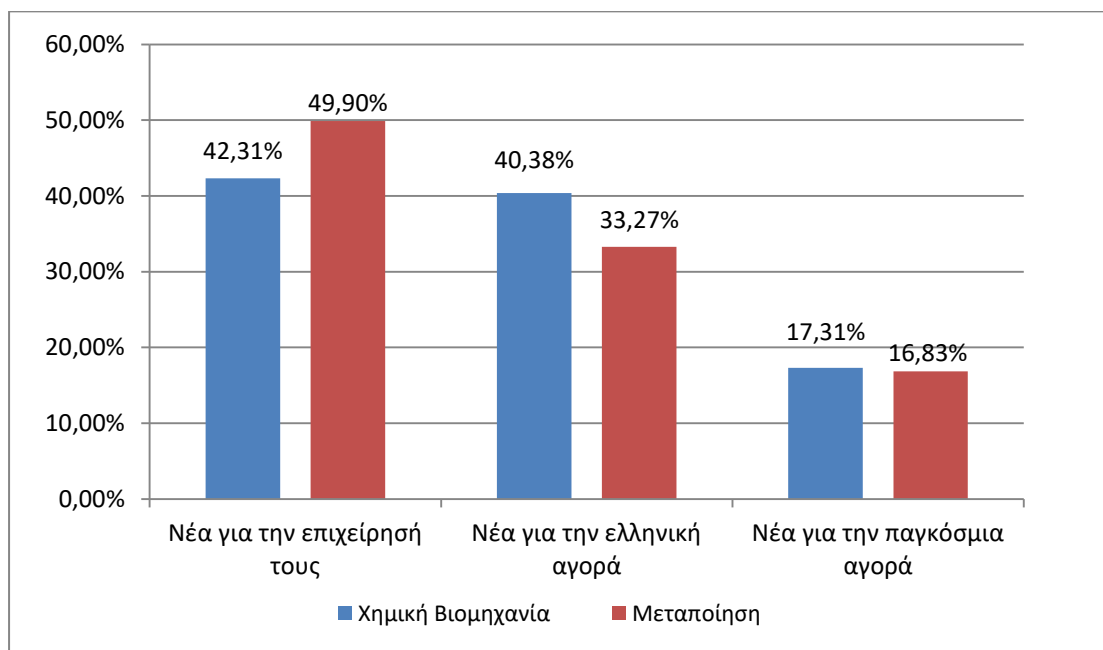
Διάγραμμα 3.6: % επιχειρήσεων που υιοθετούν πρακτικές καινοτομίας τη διετία 2011-2012 στη Χημική Βιομηχανία σε σύγκριση με τη Μεταποίηση.

Πηγή: «Έρευνα στις επιχειρήσεις για την πρόβλεψη των μεταβολών στα περιφερειακά παραγωγικά συστήματα και τις τοπικές αγορές εργασίας», IOBE & EBEO / ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ, επεξεργασία από τον συγγραφέα.

Επιπλέον, όπως γίνεται αντιληπτό από το Διάγραμμα 7 τα καινοτομικά προϊόντα που παράγουν οι χημικές βιομηχανίες έχουν περισσότερα στοιχεία νεωτερισμού από το σύνολο της Μεταποίησης, τόσο σε εγχώριο επίπεδο, όσο και σε παγκόσμιο. Αναλυτικότερα, όσον αφορά την ελληνική αγορά τα προϊόντα της χημικής βιομηχανίας είναι καινοτόμα σε ποσοστό 40,38%, έναντι 33,27%. Επιπρόσθετα, για την παγκόσμια αγορά τα προϊόντα με περισσότερα στοιχεία νεωτερισμού της χημικής βιομηχανίας φτάνουν το 17,3%, ενώ αντίστοιχα της μεταποίησης το 16,83%.

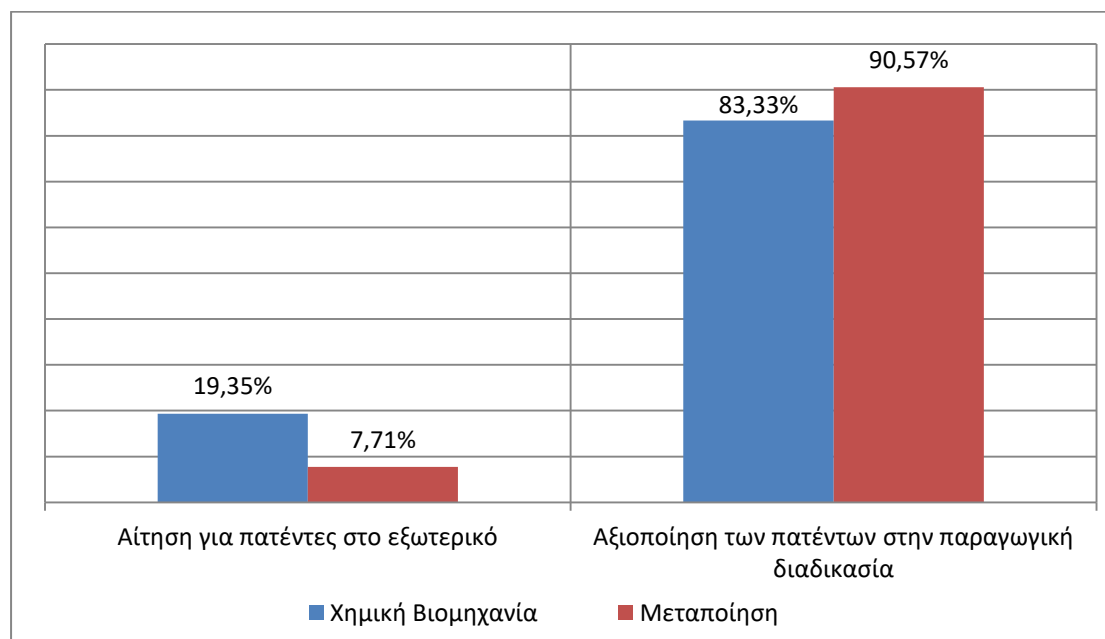
Διάγραμμα 3.7: Βαθμός νεωτερισμού καινοτομικών προϊόντων στη Χημική Βιομηχανία σε σύγκριση με Μεταποίηση (% καινοτομικών προϊόντων).

Πηγή: «Έρευνα στις επιχειρήσεις για την πρόβλεψη των μεταβολών στα περιφερειακά παραγωγικά συστήματα και τις τοπικές αγορές εργασίας», IOBE & EBEO / ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Σε ότι έχει να κάνει με τις πατέντες, παρατηρείται ότι το ποσοστό των χημικών βιομηχανιών που έκαναν αιτήσεις για πατέντες στο εξωτερικό, για τη διετία 2011-2012, ήταν περίπου τριπλάσιο (19,35%) από το αντίστοιχο των μεταποιητικών επιχειρήσεων (7,71%). Από την άλλη, φαίνεται ότι οι πατέντες που αξιοποιούν οι χημικές βιομηχανίες δεν αφορούν αποκλειστικά την παραγωγή (83,33%), σε αντίθεση με τη Μεταποίηση που το μεγαλύτερο ποσοστό των πατεντών αξιοποιείται για την παραγωγή (90,57%). Αυτό οφείλεται εν μέρει στο ότι οι χημικές βιομηχανίες χρησιμοποιούν περισσότερο από το μέσο όρο των μεταποιητικών επιχειρήσεων πιστοποιημένα συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης, καθώς και συστήματα οργάνωσης.

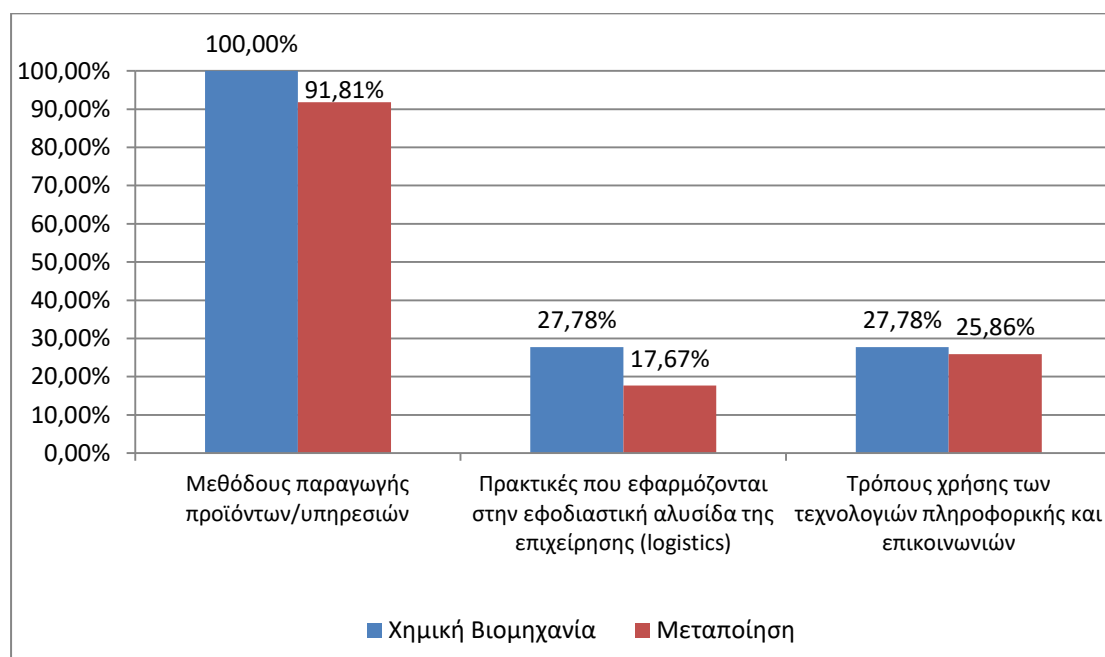
Διάγραμμα 3.8: Αιτήσεις για πατέντες την διετία 2011-2012 και αξιοποίηση τους στην παραγωγικής διαδικασία στη Χημική Βιομηχανία σε σύγκριση με τη Μεταποίηση (% επιχειρήσεων- % επιχειρήσεων με πατέντες).

Πηγή: «Έρευνα στις επιχειρήσεις για την πρόβλεψη των μεταβολών στα περιφερειακά παραγωγικά συστήματα και τις τοπικές αγορές εργασίας», ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ / ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Αν και το προφίλ των χημικών βιομηχανιών που καινοτομούν σε διαδικασίες συγκλίνει με το προφίλ των καινοτόμων μεταποιητικών επιχειρήσεων, δηλαδή κατά προτεραιότητα να καινοτομούν σε μεθόδους παραγωγής προϊόντων/υπηρεσιών, και λιγότερο σε ΤΠΕ και σε πρακτικές logistics, οι χημικές βιομηχανίες δίνουν μεγαλύτερη έμφαση σε καινοτομίες που αφορούν τις μεθόδους παραγωγής. Πιο αναλυτικά το σύνολο των χημικών βιομηχανιών που καινοτομεί στις διαδικασίες εισάγουν καινοτόμες μεθόδους παραγωγής προϊόντων έναντι του εξίσου μεγάλου αλλά μικρότερου ποσοστού (91,81%) των μεταποιητικών επιχειρήσεων. Επίσης, το 25,86% και το 17,67% των μεταποιητικών επιχειρήσεων που καινοτομούν σε ΤΠΕ και πρακτικές logistics, αντίστοιχα, υπολείπεται σε σύγκριση με το αντίστοιχο ποσοστό επιχειρήσεων στο σύνολο των επιχειρήσεων των χημικών βιομηχανιών, 27,78% και για ΤΠΕ και για πρακτικές logistics.

Διάγραμμα 3.9; Είδος εισαγόμενης καινοτομίας διαδικασιών/διεργασιών στη Χημική Βιομηχανία σε σύγκριση με τη Μεταποίηση (% επιχειρήσεων με καινοτομία διαδικασιών/διεργασιών).

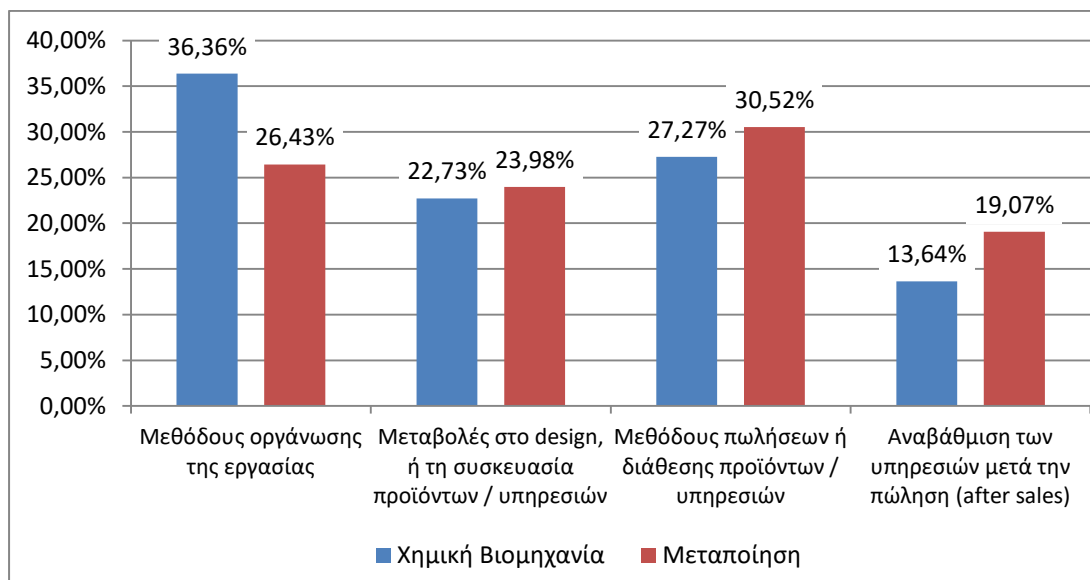
Πηγή: «Έρευνα στις επιχειρήσεις για την πρόβλεψη των μεταβολών στα περιφερειακά παραγωγικά συστήματα και τις τοπικές αγορές εργασίας», IOBE & EBEO / ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Ακόμα αξίζει να σημειωθεί ότι σε όλους τους κλάδους της Μεταποίησης υιοθετείται η γενική τάση εστίασης των καινοτομιών κυρίως στις μεθόδους παραγωγής.

Όσον αφορά το είδος της εισαγόμενης καινοτομίας οργάνωσης, παρατηρείται ότι οι χημικές βιομηχανίες έχουν διαφορετικές προτεραιότητες με αυτές των μεταποιητικών επιχειρήσεων, δηλαδή οι χημικές βιομηχανίες δίνουν μεγαλύτερη σημασία σε μεθόδους οργάνωσης της εργασίας, σε αντίθεση με τις μεταποιητικές επιχειρήσεις, όπου προτιμούν τις μεθόδους πωλήσεων. Πιο αναλυτικά, οι χημικές βιομηχανίες επενδύουν στις μεθόδους οργάνωσης της εργασίας σε ποσοστό 36,36%, ενώ το 26,43% των μεταποιητικών επιχειρήσεων επενδύσει στην οργάνωση. Επίσης, φαίνεται ότι οι χημικές βιομηχανίες δεν επενδύουν στο after sales, καθώς μόνο το 13,64% εξ αυτών επενδύουν στη αναβάθμιση του. Από την άλλη πλευρά, οι μεταποιητικές επιχειρήσεις επενδύουν περισσότερο στη διάθεση των προϊόντων τους (30,52%), από τις χημικές βιομηχανίες (27,27%). Επιπρόσθετα, παρατηρείται ότι οι μεταποιητικές

επιχειρήσεις είναι περισσότερο ισορροπημένες μεταξύ των επενδύσεων στην οργάνωση, σε αντίθεση με τις χημικές βιομηχανίες, όπου κυριαρχούν οι επενδύσεις στις μεθόδους οργάνωσης της εργασίας.

Διάγραμμα 3.10: Είδος εισαγόμενης καινοτομίας οργάνωσης/εμπορίας/μάρκετινγκ στη Μεταποίηση σε σύγκριση με το σύνολο των επιχειρήσεων (% επιχειρήσεων με καινοτομία οργάνωσης/εμπορίας/μάρκετινγκ)

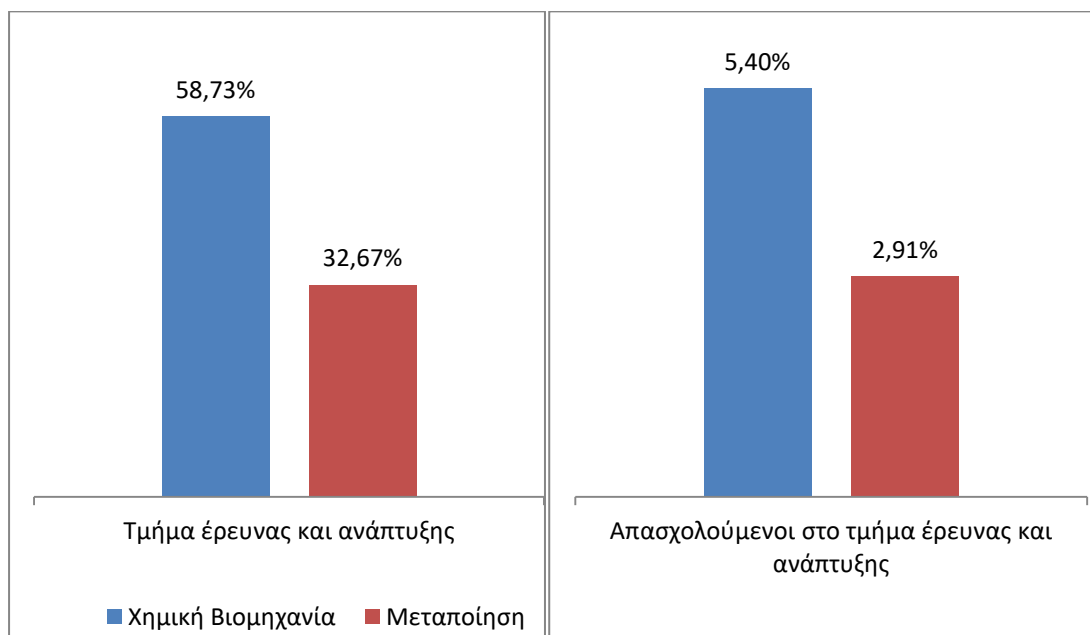

Πηγή: «Έρευνα στις επιχειρήσεις για την πρόβλεψη των μεταβολών στα περιφερειακά παραγωγικά συστήματα και τις τοπικές αγορές εργασίας», IOBE & EBEO / ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

3.3.2 Ερευνητικές υποδομές και πόροι

Οι Χημικές Βιομηχανίες υπερέχουν σε σύγκριση με τη Μεταποίηση τόσο σε υποδομές έρευνας, όσο και σε πόρους που δεσμεύουν για ερευνητικούς σκοπούς. Αναλυτικότερα, το 58,73% των χημικών βιομηχανιών διαθέτει τμήμα έρευνας και ανάπτυξης σε σύγκριση με το μόλις 32,67% των επιχειρήσεων της μεταποίησης. Επιπρόσθετα, στον κλάδο των Χημικών Προϊόντων το 5,40% των απασχολούμενων στον κλάδο απασχολείται σε τμήμα έρευνας και ανάπτυξης, όταν το αντίστοιχο ποσοστό των μεταποιητικών επιχειρήσεων διαμορφώνεται στο 2,91%. (Διάγραμμα 11).

Διάγραμμα 3.11: Λειτουργία τμήματος Έρευνας & Ανάπτυξης στη Χημική Βιομηχανία σε σύγκριση με τη Μεταποίηση & ερευνητικό προσωπικό (% επιχειρήσεων- % εργαζομένων).

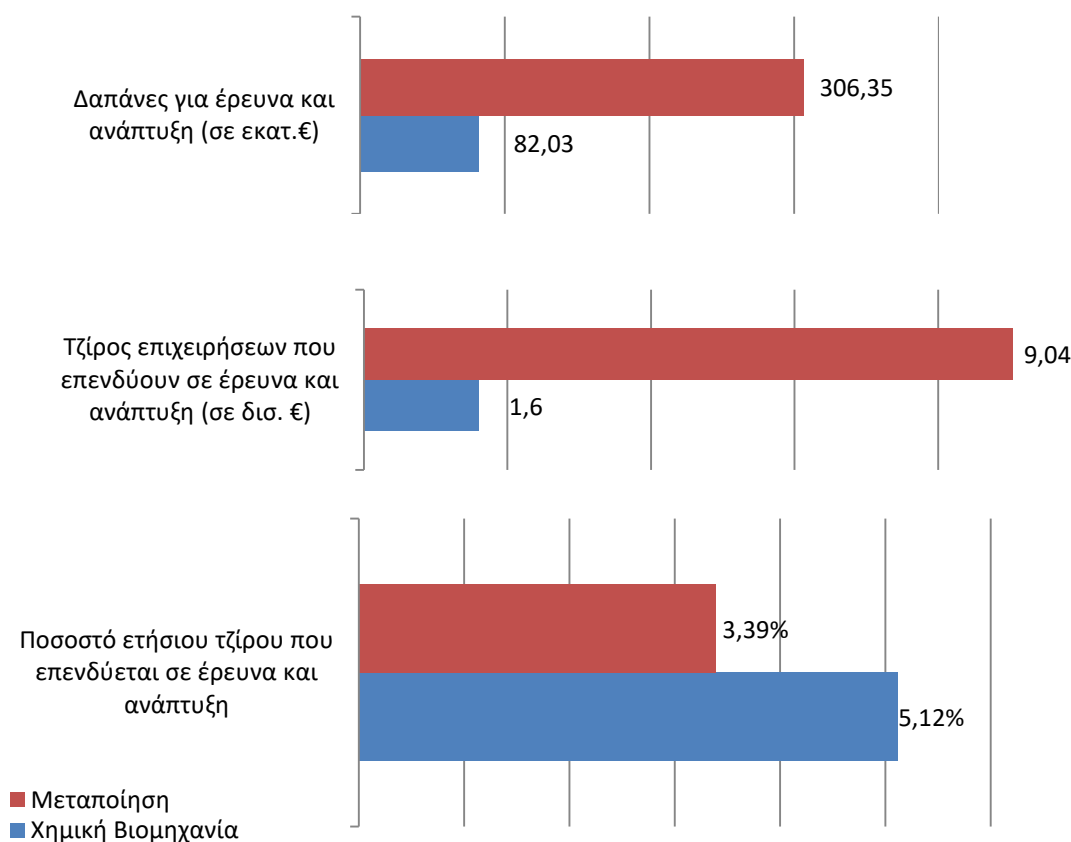
Πηγή: «Έρευνα στις επιχειρήσεις για την πρόβλεψη των μεταβολών στα περιφερειακά παραγωγικά συστήματα και τις τοπικές αγορές εργασίας», IOBE & EBEO / ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Μεταξύ των μεταποιητικών κλάδων το μεγαλύτερο ποσοστό επιχειρήσεων που διαθέτει ερευνητικές υποδομές σημειώνεται στον κλάδο των Μηχανημάτων – Ειδών Εξοπλισμού- αν και το δείγμα είναι αρκετά μικρό (26 επιχειρήσεις) και ακολουθεί ο κλάδος των Χημικών Προϊόντων. Επίσης όσον αφορά το % των απασχολούμενων στο τμήμα έρευνας και ανάπτυξης η Χημική Βιομηχανία ισοβαθμεί στη δεύτερη θέση, μαζί με τον κλάδο των Μηχανημάτων – Ειδών Εξοπλισμού, πίσω από τον κλάδο των Επίπλων, ωστόσο το δείγμα της Χημικής Βιομηχανίας είναι αρκετά μεγαλύτερο, δηλαδή οι εργαζόμενοι στο τμήμα έρευνας στις χημικές βιομηχανίες είναι περίπου 8.600, ενώ στους άλλους δύο κλάδους από 1.500 έκαστος.

Αναφορικά με τις δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη, το 27% των συνολικών δαπανών της μεταποίησης στην έρευνα (€0,08 δις.) προέρχεται από χημικές βιομηχανίες, καθιστώντας την το σημαντικότερο τομέα, με διαφορά από τον δεύτερο, όπου είναι οι Λοιποί Κλάδοι με €0,08 δις. Ενώ, παρατηρείται ότι ο τζίρος της Χημικής Βιομηχανίας είναι ο τρίτος στο σύνολο της Μεταποίησης, πίσω από τα

Τρόφιμα και από τα Βασικά Μέταλλα. Επιπρόσθετα, φαίνεται ότι το ποσοστό του ετήσιου τζίρου που επενδύεται στην έρευνα από τη Χημική Βιομηχανία είναι μεγαλύτερο από το σύνολο της μεταποίησης. Πιο αναλυτικά, στις χημικές βιομηχανίες το 5,12% του τζίρου πηγαίνει για επενδύσεις στην έρευνα, ενώ στη Μεταποίηση μόνο το 3,39% (Διάγραμμα 12). Αξίζει να σημειωθεί ότι η Χημική Βιομηχανία έχει το τρίτο μεγαλύτερο ποσοστό πίσω από τα Μη μεταλλικά ορυκτά και τους Λοιπούς κλάδους.

Διάγραμμα 3.12: Δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη στη Χημική Βιομηχανία σε σύγκριση με τη Μεταποίηση.

Πηγή: «Έρευνα στις επιχειρήσεις για την πρόβλεψη των μεταβολών στα περιφερειακά παραγωγικά συστήματα και τις τοπικές αγορές εργασίας», IOBE & EBEO / ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

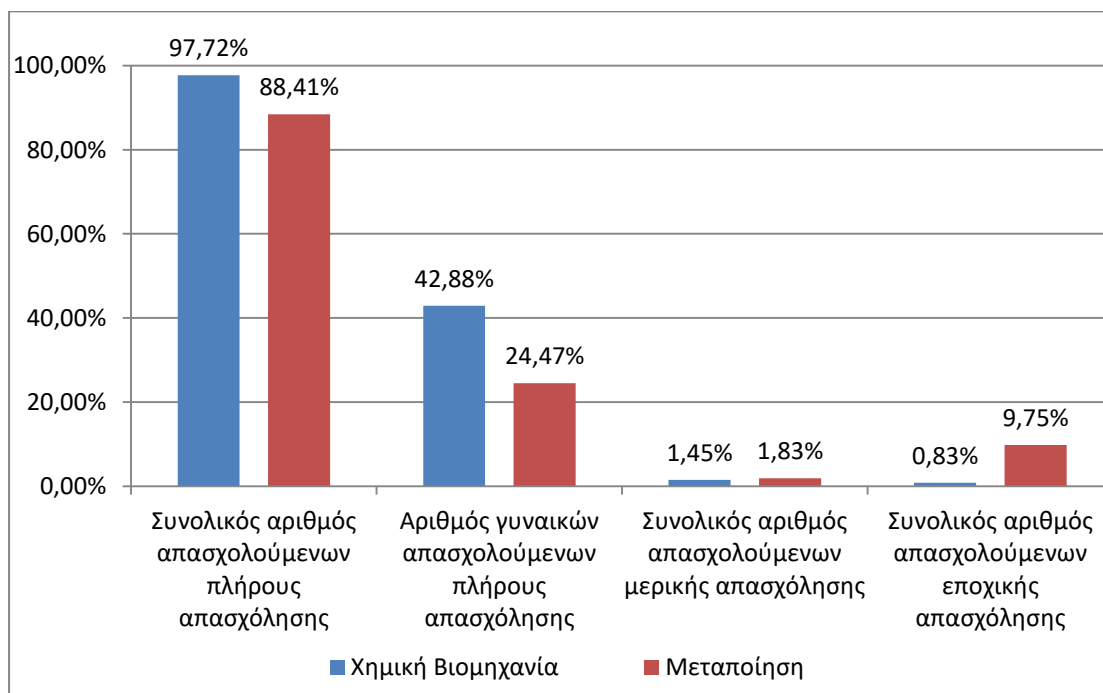
3.4 Χαρακτηριστικά της απασχόλησης

3.4.1 Μορφές/τύποι απασχόλησης

Σύμφωνα με το Διάγραμμα 13 παρατηρείται ότι ο κλάδος της Χημικής Βιομηχανίας στηρίζει την πλήρη απασχόληση, διότι σχεδόν το σύνολο των εργαζομένων στις χημικές βιομηχανίες απασχολούνται με συμβάσεις πλήρους απασχόλησης, κάτι που συμβαίνει ακριβώς στο σύνολο της Μεταποίησης. Αναλυτικότερα, το 97,72% των απασχολούμενων στη Χημική Βιομηχανία εργάζονται με συμβάσεις πλήρους απασχόλησης, και μόλις 1,45% και 0,83% των εργαζομένων εργάζονται είτε με συμβάσεις μερικής απασχόλησης, είτε εποχικά, αντίστοιχα. Από την άλλη, το ποσοστό των απασχολούμενων πλήρους απασχόλησης στη Μεταποίηση είναι αρκετά μεγάλο (88,41%), αλλά μη εφάμιλλο με αυτό της Χημικής Βιομηχανίας. Αυτό συμβαίνει διότι η μεταποιητικές επιχειρήσεις στο σύνολο τους καλύπτουν το 9.75% των εργαζομένων τους με εποχικούς υπαλλήλους, ενώ το ποσοστό των εργαζομένων με συμβάσεις μερικής απασχόλησης είναι παρόμοια με αυτό του κλάδου της Χημικής Βιομηχανίας.

Σε ότι αφορά στην ανάλυση της απασχόλησης με βάση το φύλο φαίνεται ότι η Μεταποίηση κατά κύριο λόγο προσελκύει άνδρες εργαζόμενους, σε αντίθεση με τη Χημική Βιομηχανία. Πιο αναλυτικά, $\frac{1}{4}$ εργαζόμενους στις μεταποιητικές επιχειρήσεις είναι γυναίκα (24,47%), ενώ περίπου οι μισοί απασχολούμενοι της χημικής βιομηχανίας είναι γυναίκες (42,88%).

Διάγραμμα 3.13: Διάρθρωση της απασχόλησης στη Χημική Βιομηχανία σε σύγκριση με τη Μεταποίηση (% εργαζόμενων)

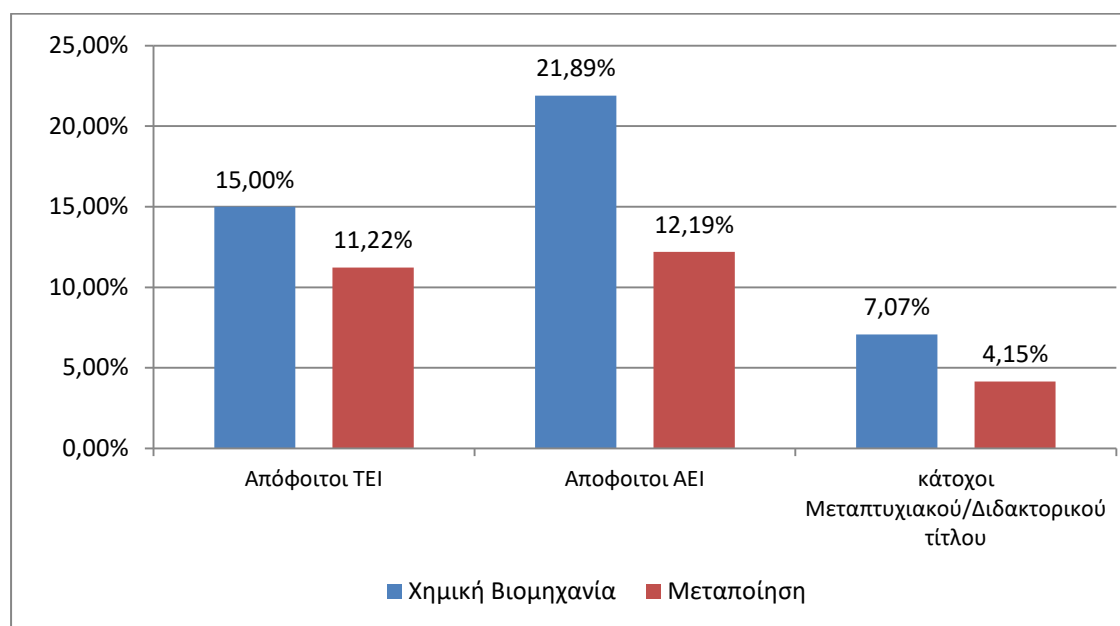

Πηγή: «Έρευνα στις επιχειρήσεις για την πρόβλεψη των μεταβολών στα περιφερειακά παραγωγικά συστήματα και τις τοπικές αγορές εργασίας», IOBE & EBEO / ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

3.4.2 Επίπεδο εκπαίδευσης προσωπικού

Σε όρους εκπαίδευσης παρατηρείται ότι το προφίλ των απασχολούμενων στις χημικές βιομηχανίες είναι υψηλότερο από το αντίστοιχο του συνόλου των μεταποιητικών επιχειρήσεων. Αυτό φαίνεται, διότι και στις τρεις εξεταζόμενες εκπαιδευτικές βαθμίδες ο κλάδος των χημικών βιομηχανιών κυριαρχεί και κυρίως στους αποφοίτους ΑΕΙ. Πιο συγκεκριμένα, το 21,89% των εργαζομένων στις χημικές βιομηχανίες είναι απόφοιτοι ΑΕΙ, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στη Μεταποίηση είναι 12,19%, παρατηρείται, λοιπόν μεγάλη διαφορά, σε μορφωτικό επίπεδο, η οποία μεγαλώνει, διότι οι χημικές βιομηχανίες απασχολούν μεγαλύτερα ποσοστά εργαζομένων από το σύνολο των μεταποιητικών επιχειρήσεων, τόσο στους απόφοιτους ΤΕΙ (15,00% έναντι 11,22%), όσο και στους κατόχους μεταπτυχιακού/διδακτορικού τίτλου (7,07% έναντι 4,15%) (Διάγραμμα 14).

Διάγραμμα 3.14: Επίπεδο εκπαίδευσης των εργαζόμενων στη Χημική Βιομηχανία σε σύγκριση με τη Μεταποίηση (% εργαζόμενων).

Πηγή: «Έρευνα στις επιχειρήσεις για την πρόβλεψη των μεταβολών στα περιφερειακά παραγωγικά συστήματα και τις τοπικές αγορές εργασίας», IOBE & EBEO / ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

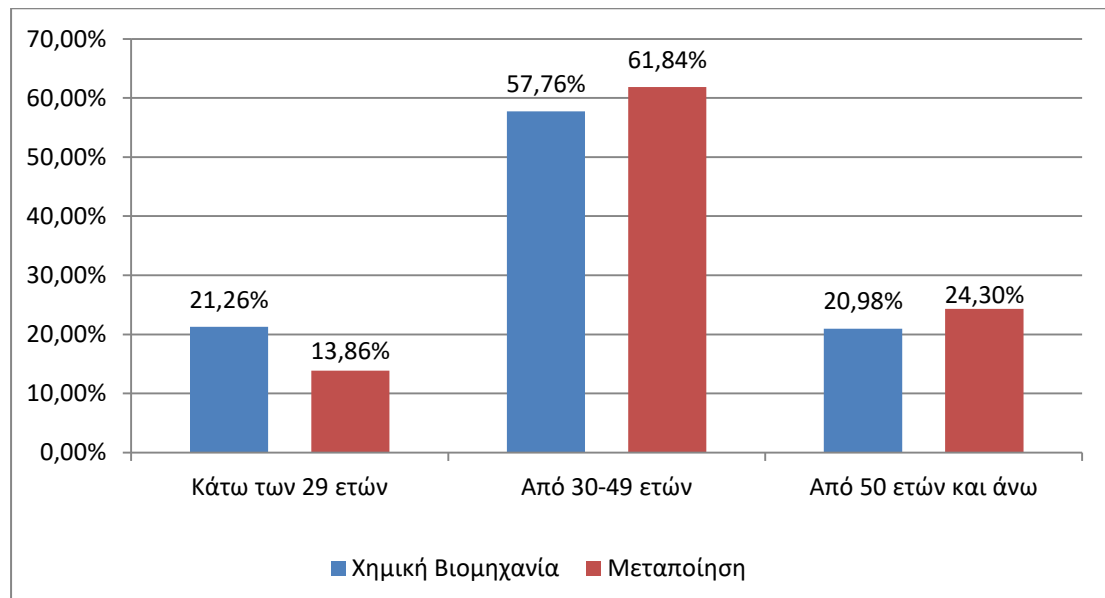
Επίσης, αξίζει να σημειωθεί ότι εντός των κλάδων της Μεταποίησης οι επιχειρήσεις των τομέων παραγωγής Χημικών Προϊόντων απασχολούν σε μεγαλύτερο ποσοστό αποφοίτους ανώτερης/ανώτατης εκπαίδευσης.

3.4.3 Ηλικιακή διάρθρωση προσωπικού

Όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 15, το ηλικιακό προφίλ των εργαζομένων που δουλεύουν τόσο στη Χημική Βιομηχανία, καθώς και στη Μεταποίηση είναι από 30-49, με τα υπόλοιπα ηλικιακά εύρη να είναι πιο κάτω ποσοστιαία. Αναλυτικότερα, το 57,76% των εργαζομένων στις χημικές βιομηχανίες είναι μεταξύ 30 και 49, ενώ αντίστοιχα των μεταποιητικών επιχειρήσεων είναι 61,48%. Ακόμα, η ποσοστιαία διαφορά για τους εργαζόμενους άνω των 50 ετών είναι παρόμοια, 20,98% για την Χημική Βιομηχανία, έναντι 24,30% της Μεταποίησης. Η μεγάλη διαφορά, ωστόσο παρατηρείται στις ηλικίες κάτω των 29, όπου ένας στους πέντε απασχολούμενους

στις χημικές βιομηχανίες είναι κάτω των 29 (21,26%), ενώ μόλις το 13,86% των απασχολούμενων στη Μεταποίηση είναι κάτω από τα 29 έτη.

Διάγραμμα 3.15: Ηλικιακή διάρθρωση του προσωπικού στη Μεταποίηση σε σύγκριση με το σύνολο των επιχειρήσεων (% εργαζόμενων).

Πηγή: «Έρευνα στις επιχειρήσεις για την πρόβλεψη των μεταβολών στα περιφερειακά παραγωγικά συστήματα και τις τοπικές αγορές εργασίας», IOBE & EBEO / ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

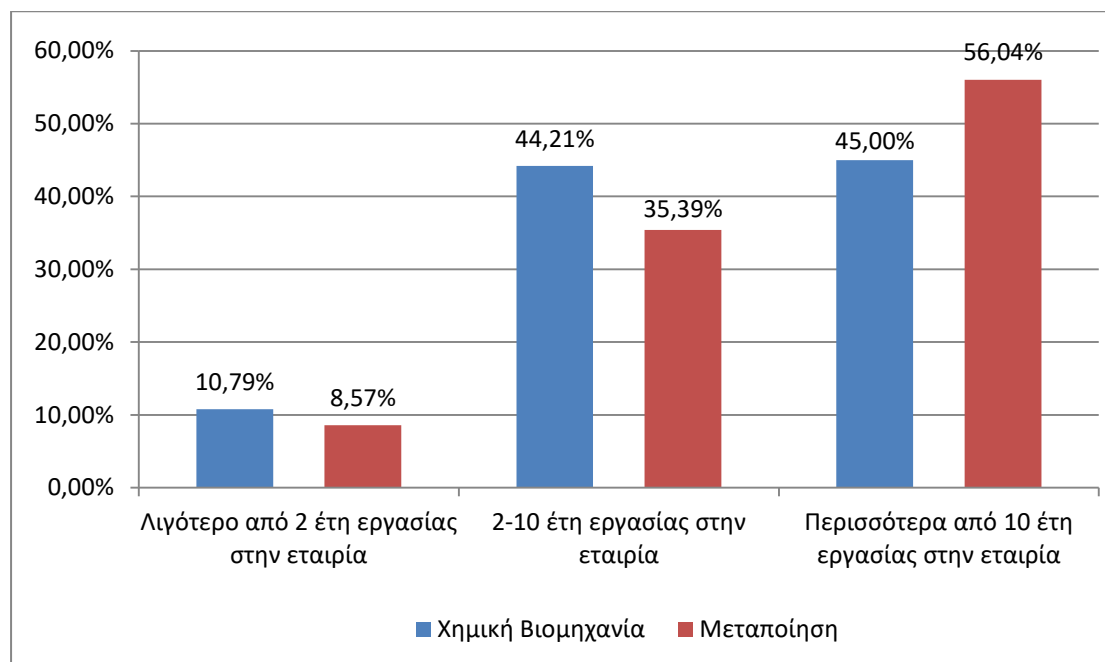
Ενδιαφέρον παρουσιάζει ότι μεταξύ των κλάδων της Μεταποίησης το νεότερο προσωπικό απασχολούν οι επιχειρήσεις Κλωστοϋφαντουργίας – Ένδυσης και οι Χημικές Βιομηχανίες.

3.4.4 Κινητικότητα προσωπικού

Από το Διάγραμμα 16 φαίνεται ο παραδοσιακός χαρακτήρας των επιχειρήσεων, καθώς και η σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ εργαζόμενου και επιχείρησης, καθώς τόσο στη Χημική Βιομηχανία, όσο και στη Μεταποίηση μόνο το 10% των απασχολούμενων, εργάζονται στην επιχείρηση για λιγότερο από 2 έτη, κάτι το οποίο φάνηκε εν μέρη και στην ηλικιακή διάρθρωση του προσωπικού. Αναλυτικότερα, το 90% των εργαζομένων στη χημική βιομηχανία μοιράζεται ισομερώς μεταξύ απασχολούμενων που είναι στην εταιρία από 2-10 έτη ή περισσότερο από 10 έτη, ενώ στις μεταποιητικές επιχειρήσεις η πλειοψηφία των

απασχολούμενων βρίσκεται στην εταιρία για παραπάνω από 10 έτη (56,04%) και λιγότερη από 2-10 έτη (35,39%).

Διάγραμμα 3.16: Κατανομή προσωπικού με βάση τα έτη εργασίας στην επιχείρηση στη Χημική Βιομηχανία σε σύγκριση με τη Μεταποίηση (% εργαζόμενων).

Πηγή: «Έρευνα στις επιχειρήσεις για την πρόβλεψη των μεταβολών στα περιφερειακά παραγωγικά συστήματα και τις τοπικές αγορές εργασίας», IOBE & EBEO / ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

3.5 Πολιτικές ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού

3.5.1 Προγράμματα εκπαίδευσης προσωπικού

Οι χημικές βιομηχανίες φαίνεται να υπερέχουν στη χρήση πρακτικών εκπαίδευσης/κατάρτισης που στοχεύουν άμεσα ή έμμεσα στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος γνώσης. Αναλυτικότερα, όσον αφορά την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού, το 87,30% των χημικών βιομηχανιών υλοποιεί προγράμματα εκπαίδευσης προσωπικού, έναντι 74,23% των μεταποιητικών επιχειρήσεων (Πίνακας 4).

Πίνακας 3.4: Υιοθέτηση προγραμμάτων εκπαίδευσης προσωπικού στη Χημική Βιομηχανία σε σύγκριση με τη Μεταποίηση (% επιχειρήσεων).

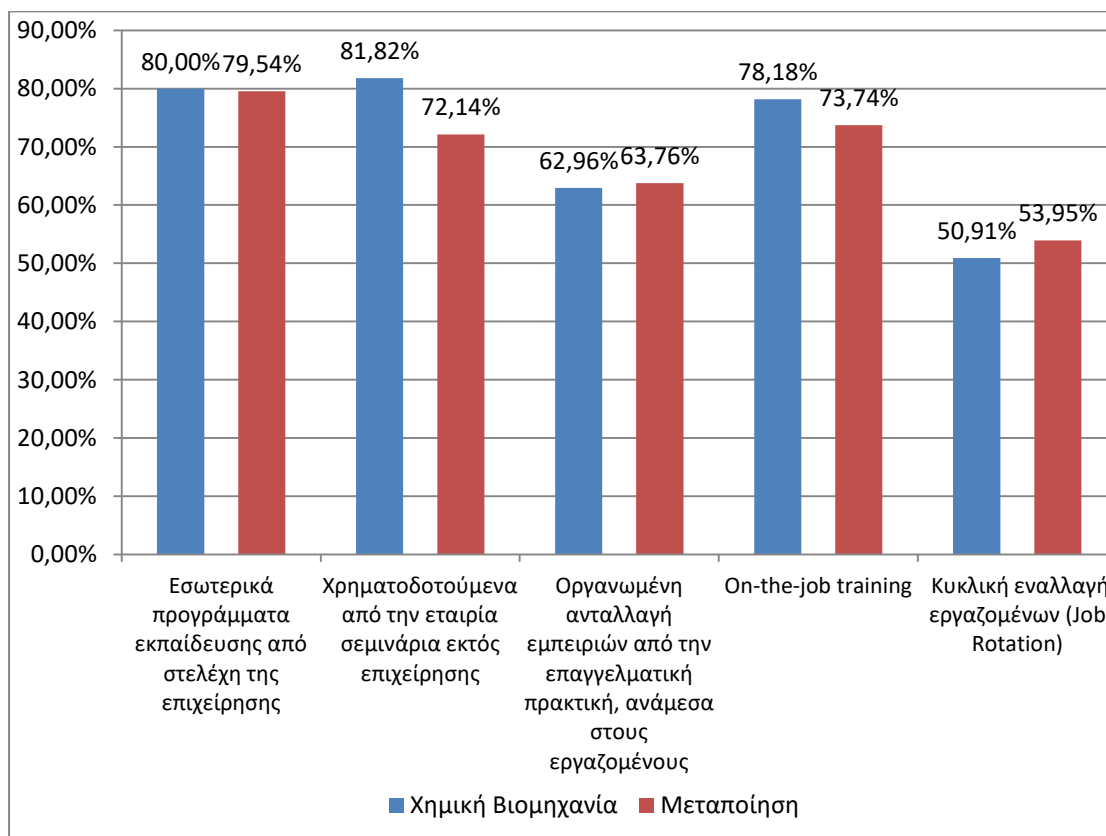
	% επιχειρήσεων
Χημική Βιομηχανία	87,30
Μεταποίηση	74,23

Πηγή: «Έρευνα στις επιχειρήσεις για την πρόβλεψη των μεταβολών στα περιφερειακά παραγωγικά συστήματα και τις τοπικές αγορές εργασίας», IOBE & EBEO / ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ, επεξεργασία από τον συγγραφέα.

Τα κλαδικά αποτελέσματα της Μεταποίησης φέρνουν στην πρώτη θέση της κατάταξης τον κλάδο της Χημικής Βιομηχανίας με το μεγαλύτερο % επιχειρήσεων να εφαρμόζει προγράμματα εκπαίδευσης (βλ. Παράρτημα).

Σε ότι αφορά στους τρόπους εκπαίδευσης προσωπικού το προφίλ των χημικών βιομηχανιών συγκλίνει με αυτό στις μεταποιητικές επιχειρήσεις, καθώς σημειώνονται μικρές διαφορές στις προτιμήσεις μεταξύ των διαφορετικών πρακτικών εκπαίδευσης. Αναλυτικότερα, η διαφορά των δύο κλάδων βρίσκεται στα χρηματοδοτούμενα από της εταιρία σεμινάρια που γίνονται εκτός επιχείρησης (81,82% Χημική Βιομηχανία έναντι 72,14% της Μεταποίησης), κάτι που δείχνει την διάθεση των χημικών βιομηχανιών για την επιμόρφωση των απασχολούμενων τους, με πιο δαπανηρά προγράμματα. Δεύτερη σε προτίμηση, τόσο στις χημικές βιομηχανίες όσο και στις μεταποιητικές επιχειρήσεις, έρχεται η εφαρμογή προγραμμάτων ενδοεπιχειρησιακής εκπαίδευσης, με ποσοστό 80% και για τους δύο κλάδους. Ακολουθεί η πρακτική της εκπαίδευσης πάνω στη δουλειά (on the job training), με το 78,18% των χημικών βιομηχανιών να απαντάει θετικά, σε αντίθεση με το 73,74% των μεταποιητικών επιχειρήσεων. Λιγότερες θετικές απαντήσεις συγκέντρωσε η πρακτική της συστηματικής ανταλλαγής εμπειριών μεταξύ των εργαζομένων και η εναλλαγή των εργαζομένων σε διάφορες θέσεις μέσα στην επιχείρηση (on the job training), με ποσοστά κοντά στο 63% και στο 53%, αντίστοιχα (Διάγραμμα 17).

Διάγραμμα 3.17: Τρόποι εκπαίδευσης προσωπικού στη Χημική Βιομηχανία σε σύγκριση με τη Μεταποίηση (% επιχειρήσεων που εφαρμόζουν προγράμματα εκπαίδευσης/κατάρτισης).

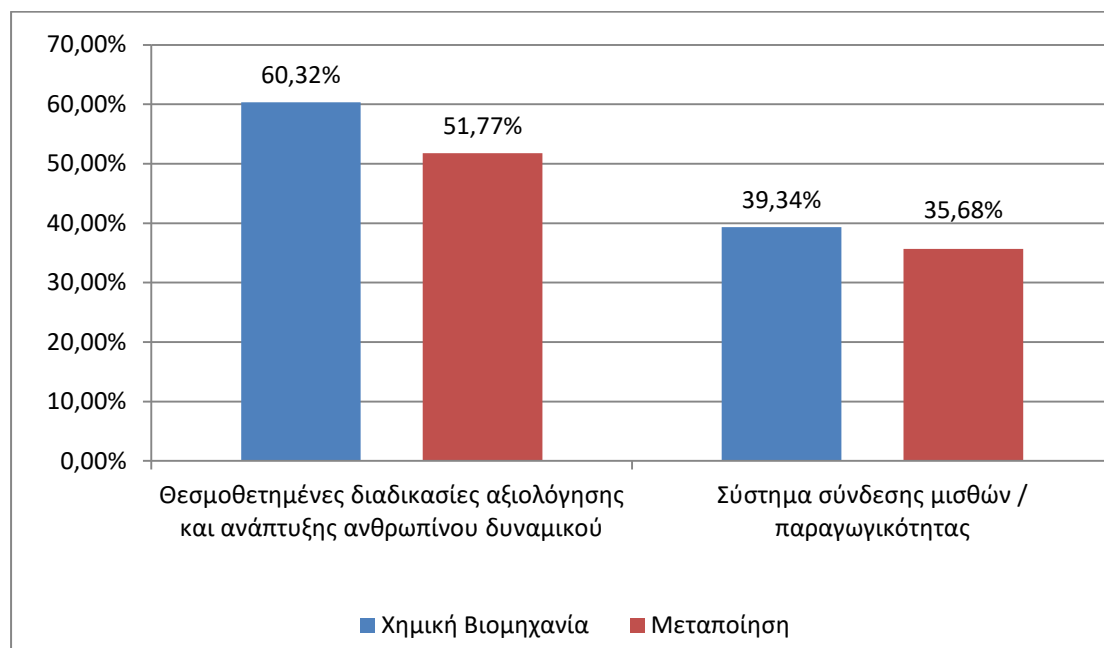
Πηγή: «Έρευνα στις επιχειρήσεις για την πρόβλεψη των μεταβολών στα περιφερειακά παραγωγικά συστήματα και τις τοπικές αγορές εργασίας», IOBE & EBEO / ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

3.5.2 Θεσμοθετημένες διαδικασίες αξιολόγησης και ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού

Οι θεσμοθετημένες διαδικασίες αξιολόγησης του προσωπικού εκφράζουν ένα δομημένο (τυπικό) τρόπο διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού, διαχείρισης ουσιαστικά της γνώσης που υπάρχει σε έναν οργανισμό. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, το 60,32% των χημικών βιομηχανιών διαθέτουν θεσμοθετημένες διαδικασίες αξιολόγησης και ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τις μεταποιητικές επιχειρήσεις είναι 51,77%. Παρατηρείται λοιπόν, και εδώ, η διάθεση για τη συνεχή ανάπτυξη και επιμόρφωση του προσωπικού Στο κλάδο της Χημικής Βιομηχανίας. Αντίθετα, πολύ λιγότερες, τόσο στη Χημική Βιομηχανία όσο και στη Μεταποίηση, είναι οι επιχειρήσεις που υλοποιούν σύστημα

σύνδεσης μισθών/ παραγωγικότητας, με ποσοστά κοντά στο 40%.

Διάγραμμα 3.18: Εφαρμογή διαδικασιών αξιολόγησης και ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού στη Χημική Βιομηχανία σε σύγκριση με τη Μεταποίηση.

Πηγή: «Έρευνα στις επιχειρήσεις για την πρόβλεψη των μεταβολών στα περιφερειακά παραγωγικά συστήματα και τις τοπικές αγορές εργασίας», ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ / ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ, επεξεργασία από τον συγγραφέα

Μεταξύ των κλάδων της Μεταποίησης μεγαλύτερο είναι το ποσοστό των επιχειρήσεων που έχουν θεσμοθετημένες διαδικασίες προσωπικού στις επιχειρήσεις των Λοιπών Κλάδων αλλά και των Χημικών Βιομηχανιών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο
Προκλήσεις για τη Χημική
Βιομηχανία

4. Κεφάλαιο: Προκλήσεις για τη Χημική Βιομηχανία

4.1 Προκλήσεις Ευρωπαϊκής Χημικής Βιομηχανίας

Η οικονομική κρίση των τελευταίων χρόνων έχει και αυτή συνεισφέρει στην τάση αποβιομηχάνισης τόσο της Ελλάδας, όσο και της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιφέροντας πρόσθετες δυσκολίες και εμπόδια για τον κλάδο, καθώς και μείωση της ανταγωνιστικότητας, στη μεταποίηση και ειδικότερα στη χημική βιομηχανία.

Μεταβολές στη ζήτηση

Μία πρόκληση που αντιμετωπίζει γενικότερα ο μεταποιητικός τομέας είναι οι ταχύτατες μεταβολές στη ζήτηση και τις προδιαγραφές των υπαρχόντων προϊόντων. Οι αυξημένες προσδοκίες των καταναλωτών για βιώσιμα προϊόντα που θα ανταποκρίνονται στις προσωπικές τους ανάγκες πιέζουν τις βιομηχανίες να γίνουν πιο ευέλικτες για να μπορούν να παράγουν γρήγορα προϊόντα που θα καλύπτουν ένα μεγαλύτερο εύρος προδιαγραφών και αναγκών, ώστε να ανταποκρίνονται στις ιδιαίτερες προτιμήσεις μεγαλύτερης μερίδας καταναλωτών (mass customization). Επιπλέον, η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας, μπορεί να καταστήσει μία υπάρχουσα μέθοδο παραγωγής μη συμφέρουσα, διότι θα έχουν ανακαλυφθεί νέες μέθοδοι με αρκετά χαμηλότερο κόστος παραγωγής. Για αυτό το λόγο, οι βιομηχανίες πρέπει να είναι αρκετά ευέλικτες, ώστε να μπορούν να προσαρμόσουν τα καινούργια τεχνολογικά επιτεύγματα, στις υπάρχουσες μεθόδους της εκάστοτε βιομηχανίας. Άλλωστε, οι εξελίξεις στην πληροφορική και οι νέες τεχνολογίες αναμένεται-όπως και στο παρελθόν-να έχουν σημαντική επίδραση και στη μεταποίηση, παρέχοντας την ευκαιρία για πιο ευέλικτη, υψηλής παραγωγικότητας μεταποίηση που συνεισφέρει στην επιτάχυνση και του κύκλου παραγωγής νέων προϊόντων. Οι συνεχιζόμενες βελτιώσεις σε hardware και τεχνολογίες λογισμικού (όπως cloud computing) θα συνεχιστούν άλλωστε με

αμείωτο ρυθμό ίσως δε και να επιταχυνθούν στο μέλλον.

Ασταθείς τιμές πρώτων υλών

Ένα βασικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι χημικές βιομηχανίες είναι η έλλειψη σταθερότητας, όσον αφορά τις τιμές των πρώτων υλών που χρησιμοποιούν, κάτι το οποίο συμβαίνει, διότι οι περισσότερες πρώτες ύλες είναι commodities¹², άρα συμμετέχουν στο χρηματιστήριο και είναι επενδυτικά αγαθά για αυτό το λόγο παρουσιάζουν μεγάλες αυξομειώσεις. Συνεπώς, ο προγραμματισμός προμήθειας πρώτων υλών, αλλά και η διάθεση προϊόντων και οι αντίστοιχες διαδικασίες κοστολόγησης και τιμολόγησης αποτελούν σημαντική πρόκληση για τις επιχειρήσεις του κλάδου παγκοσμίως.

Περιβαλλοντικοί περιορισμοί

Επίσης, μεγάλο εμπόδιο στον υγιή ανταγωνισμό με τις χημικές βιομηχανίες των χωρών εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης, με κυριότερες τις βιομηχανίες της Ασίας (Κίνα και Ινδία), καθώς και της Αμερικής, είναι οι περιβαλλοντικοί περιορισμοί που υφίστανται οι ευρωπαϊκές χημικές βιομηχανίες. Δηλαδή οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις αναγκάζονται να προσαρμοστούν σε ένα διαφορετικό ρυθμιστικό περιβάλλον σε σχέση με σημαντικούς ανταγωνιστές τους διεθνώς, καθώς καλούνται να πραγματοποιούν συστηματικά περιβαλλοντικές επενδύσεις σημαντικού ύψους. Για αυτό, αναγκάζονται σε αγορά περαιτέρω εξοπλισμού, φίλτρων, καθώς και σε πιο δαπανηρές μεθόδους παραγωγής, που όμως είναι περιβαλλοντικά φιλικές. Όλα τα παραπάνω, προφανώς αντιπροσωπεύουν ένα μοντέλο ανάπτυξης που είναι επιθυμητό για τους πολίτες που ζουν σε αυτό το περιβάλλον. Ωστόσο είναι γεγονός ότι δημιουργούν επιπλέον κόστος, και δυσκολεύουν τον ανταγωνισμό με τις εκτός Ευρώπης χημικές βιομηχανίες (CEFIC, 2014).

¹² Πρόκειται για αγαθά, μέταλλα, ή άλλη τυποποιημένη φυσική ουσία που είναι διαπραγματεύσιμη στο εμπόριο και την οποία οι επενδυτές αγοράζουν και πωλούν συνήθως μέσω συμβολαίων μελλοντικής εκπλήρωσης (futures). Άλλως, είναι οι φυσικοί πόροι, τα χημικά, και τα φυσικά προϊόντα που μπορεί ο καθένας να αγγίξει, γευθεί, εξορύξει, καταναλώσει ή να παραδώσει.

Σχιστολιθικό πετρέλαιο και φυσικό αέριο (shale oil and gas) στις ΗΠΑ και Καναδά

Ένα ακόμα σοβαρό πλεονέκτημα των χημικών βιομηχανιών κυρίως των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής και του Καναδά είναι το σχιστολιθικό πετρέλαιο¹³ (shale oil) και σχιστολιθικό φυσικό αέριο¹⁴ (shale gas). Από το 2014 και μετά οι επιχειρήσεις σε αυτές τις ζώνες έχουν αποκτήσει πρόσβαση στο σχιστολιθικό φυσικό αέριο που τους δίνει σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα έναντι άλλων χωρών. Οι ΗΠΑ συγκαταλέγονταν σε μία από τις πιο ακριβές χώρες στον κόσμο για την παραγωγή χημικών ουσιών. Μέσω των προόδων της οριζόντιας διάτρησης και της υδραυλικής ρωγμής (horizontal drilling and hydraulic fracturing), οι ΗΠΑ έχουν κατορθώσει να αποκτήσουν πρόσβαση σε προηγούμενα μη προσβάσιμα αποθέματα σχιστόλιθου. Η αμερικανική χημική επένδυση στο σχιστόλιθο από μόνη της ξεπέρασε τα 100 δισεκατομμύρια δολάρια, σύμφωνα με τα στοιχεία του Αμερικανικού Συμβουλίου Χημείας (ACC). Η επένδυση στο φυσικό αέριο σχιστόλιθου συνέβαλε στη μείωση των αμερικανικών τιμών της ενέργειας, στην αύξηση των εξαγωγών χημικών από τις ΗΠΑ και στη δημιουργία περισσότερων θέσεων εργασίας σε εργοστάσια. Γίνεται λοιπόν αντιληπτό ότι η ευρωπαϊκή χημική βιομηχανία θα αντιμετωπίζει ένα σημαντικό ανταγωνιστικό μειονέκτημα έναντι των αντιπάλων της στις ΗΠΑ, των οποίων το κόστος ηλεκτρισμού και πρώτων υλών είναι χαμηλότερο λόγω της εξόρυξης σχιστολιθικού αερίου (American Chemistry Council, 2014).

Χαμηλό κόστος εργασίας στις ασιατικές χώρες

Ακόμα, στις χώρες της Ασίας, κυρίως στις χώρες της Κίνας και της Ινδίας, λόγω του χαμηλού βιοτικού επιπέδου, το κόστος των εργαζομένων είναι αισθητά μικρότερο από το αντίστοιχο των ευρωπαϊκών χημικών βιομηχανιών, κάτι που συμβαίνει και με τις τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας, λόγω των ηπιότερων και ελαστικότερων περιβαλλοντικών περιορισμών που διέπουν τις εκεί βιομηχανίες. Για

¹³ Πρόκειται για μη συμβατικό πετρέλαιο το οποίο ανακτάται με την επεξεργασία βραχωδών σχιστολιθικών σχηματισμών μικρού βάθους που περιέχουν πετρέλαιο.

¹⁴ Αυτό το είδος αερίου αποθηκεύεται σε λεπτόκοκκα ιζηματογενή πετρώματα, τα οποία αποτελούνται από πολύ μικρά στρώματα. Χάρη σε αυτήν την πολυστρωματική δομή, οι σχιστολιθικοί σχηματισμοί έχουν εξαιρετικά χαμηλή διαπερατότητα.

αυτό, οι χημικές βιομηχανίες τις Ασίας αποκτούν κοστολογικό πλεονέκτημα έναντι των ευρωπαϊκών (Kirstie Knolle, 2014).

4.2 Προκλήσεις Ελληνικής Χημικής Βιομηχανίας

Όλα τα προηγούμενα ζητήματα αγγίζουν σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό και τις ελληνικές χημικές βιομηχανίες, οι οποίες άλλωστε δραστηριοποιούνται υπό το ευρωπαϊκό ρυθμιστικό δίκαιο. Υπάρχουν ωστόσο και ζητήματα που έχουν εθνική προέλευση και σχετίζονται με τις ιδιαιτερότητες του ελληνικού περιβάλλοντος. Αναλυτικότερα:

Έλλειψη εγχώριων πρώτων υλών

Στο ελληνικό περιβάλλον το ζήτημα των πρώτων υλών είναι επίσης μια σημαντική πρόκληση. Καταρχάς οι πρώτες ύλες που χρησιμοποιούν οι ελληνικές χημικές βιομηχανίες έχουν μηδαμινή παραγωγή στην Ελλάδα, κάτι που επιβαρύνει τις βιομηχανίες με επιπλέον κόστος μεταφοράς, δυσκολεύοντας έτσι την ανταγωνιστικότητα με αντίστοιχες χημικές βιομηχανίες του εξωτερικού, όπου στις χώρες τους παράγονται οι αναγκαίες για αυτές πρώτες (Σκαρλάτος Π., 2016).

Αυξημένο ενεργειακό κόστος

Μία ακόμα πρόκληση είναι η τιμή της βιομηχανικής ενέργειας στην Ελλάδα. Η ενέργεια είναι βασικός παράγοντας κόστους για τους περισσότερους κλάδους της βιομηχανίας, μεγάλης και μικρομεσαίας. Ειδικότερα στους κλάδους εντάσεως ενέργειας (χαλυβουργία, τσιμέντο, μεταλλουργία, χημική βιομηχανία κ.τ.λ.) το κόστος ενέργειας αποτελεί τον σημαντικότερο παράγοντα κόστους, που μπορεί να φτάνει και το 50% του κόστους της παραγωγικής διαδικασίας και να ξεπερνά το εργατικό κόστος. Πρόσφατα στοιχεία και μελέτες δείχνουν όμως ότι στην Ελλάδα το κόστος της ενέργειας - του ηλεκτρικού ρεύματος και του φυσικού αερίου - είναι από τα υψηλότερα στην Ευρώπη. Πώς να ανταγωνιστούμε τους ευρωπαϊούς εταίρους όταν το κόστος ενέργειας είναι στη χώρα μας από 30% ως 100% ακριβότερο

(Κουκλέλης Κων., 2015);

Απώλεια εκπαιδευμένου προσωπικού

Επιπλέον, η ελληνική χημική βιομηχανία για μπορέσει να είναι ανταγωνιστική, τα χρόνια της οικονομικής κρίσης, αναγκαστική σε απολύσεις εργαζομένων για να μειώσει το κόστος παραγωγής. Οι απώλειες αυτές όμως είχαν σαν αποτέλεσμα, η χημική βιομηχανία να χάσει έως και το 30% του εκπαιδευμένου προσωπικού, το οποίο γνώριζε τη διαδικασία παραγωγής, βοηθούσε στη δημιουργία νέων προϊόντων, γνώριζε πως να παραμείνει ασφαλής. Δηλαδή, η βιομηχανία να μην παρέμεινε ανταγωνιστική και βιώσιμη, ωστόσο αναγκάστηκε να χάσει προσωπικό στο οποίο είχε επενδύσει και χρειαζόταν για την ομαλή λειτουργία της εκάστοτε βιομηχανίας. Ταυτόχρονα πάσχει από το φαινόμενο του Brain drain, δηλαδή την απώλεια αυτού του προσωπικού που επιλέγει να φύγει στο εξωτερικό για αναζήτηση καλύτερων συνθηκών εργασίας .

Έλλειψη διαλόγου με την Πολιτεία

Επιπρόσθετα, μία ακόμα πρόκληση που αντιμετωπίζει η ελληνική χημική βιομηχανία – σύμφωνα τουλάχιστον με τον θεσμικό τους εκπρόσωπο, τον Σύνδεσμο Ελληνικών Χημικών Βιομηχανιών (ΣΕΒΧ) είναι η έλλειψη ουσιαστικής επικοινωνίας με το Κράτος. Ο ΣΕΒΧ επισημαίνει την ανάγκη ύπαρξης ενός συνεχούς διαλόγου, ώστε το κράτος και οι θεσμικοί φορείς να αφουγκράζονται τα προβλήματα που απασχολούν την χημική βιομηχανία και να προσπαθούν αμφότεροι να δώσουν λύσεις σε ότι εμποδίζει την περαιτέρω ανάπτυξη των ελληνικών χημικών βιομηχανιών.

Ασταθές επιχειρηματικό περιβάλλον

Ένα από τα προβλήματα που δημιουργεί ο κρατικός μηχανισμός στο μεταποιητικό τομέα και ειδικότερα στις χημικές βιομηχανίες είναι οι συνεχείς αλλαγές στο ασφαλιστικό, φορολογικό και εργασιακό σύστημα της χώρας, που επιφέρουν ένα ασταθές περιβάλλον, που δεν επιτρέπει στις βιομηχανίες να σχεδιάσουν και να ακολουθήσουν ένα πλάνο για την επιχείρησή τους. Το ρευστό

αυτό περιβάλλον αποτελεί έναν κρίσιμο αποτρεπτικό παράγοντα για κάθε επιχειρηματική δραστηριότητα. Για αυτό το λόγο οι ελληνικές χημικές βιομηχανίες δεν μπορούν να κάνουν μακροπρόθεσμα πλάνα, κάτι που επηρεάζει την προσπάθειά τους να είναι ανταγωνιστικές απέναντι σε χημικές βιομηχανίες του εξωτερικού.

Φορολογία

Πιο αναλυτικά, οι φορολογικοί συντελεστές των κερδών των επιχειρήσεων στην Ελλάδα είναι ιδιαίτερα υψηλοί ενώ και το φορολογικό καθεστώς εξαιρετικά πολύπλοκο. Για να ενισχυθεί η ελληνική μεταποίηση είναι απαραίτητη η ελάφρυνση των φορολογικών βαρών ιδιαίτερα σε εκείνες που συνεισφέρουν σημαντικά στην απασχόληση, προσφέροντας υψηλούς μισθούς και καλλιεργώντας τις δεξιότητες των εργαζομένων. Χρήσιμη θα ήταν η θεσμοθέτηση ενός εγγυημένου φορολογικού καθεστώτος για ορισμένες κατηγορίες μεταποιητικών δραστηριοτήτων, ή για επιχειρήσεις με μεγάλες επενδύσεις σε σχηματισμό κεφαλαίου, ή με μεγάλο αριθμό νέων προσλήψεων, για δεδομένο χρονικό διάστημα. Ακόμα, ένας μοχλός για να επιστρέψουν οι επενδύσεις στη χώρα είναι η μείωση των φορολογικών υποχρεώσεων ή φοροαπαλλαγή για συγκεκριμένες δαπάνες, όπως έρευνα και ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων. Θα μπορούσε επίσης να προσφέρεται μείωση του εκάστοτε ισχύοντος φορολογικού συντελεστή κατά δεδομένο ποσοστό για επιχειρήσεις που προβαίνουν σε μεγάλης κλίμακας επενδύσεις, ή για δραστηριότητες που δημιουργούν πολλές θέσεις εργασίας.

Ασφαλιστικές εισφορές

Μία επιπλέον επιβάρυνση των ελληνικών χημικών βιομηχανιών και γενικότερα του ελληνικού μεταποιητικού τομέα είναι το εξαιρετικά μεγάλο ύψος των εισφορών σε φορείς κοινωνικής ασφάλισης, τις οποίες καλούνται να καταβάλλουν τόσο οι εργαζόμενοι όσο και οι εργοδότες στην Ελλάδα, αυξάνοντας το κόστος εργασίας για τις μεταποιητικές επιχειρήσεις. Το παρόν καθεστώς εισφορών, κατά το οποίο οι ασφαλιστικές εισφορές αυξάνονται ανάλογα με το πλήθος των απασχολούμενων, δημιουργεί αντικίνητρο για προσλήψεις. Μία

στροφή, λοιπόν στη πολιτική αυτή θα δημιουργούσε νέες θέσεις εργασίας, εάν το ύψος των ασφαλιστικών εισφορών δεν υπολογιζόταν από τον αριθμό των απασχολούμενων σε μία βιομηχανία, αλλά με άλλο τρόπο, όπως να υπολογίζεται ως ποσοστό των ακαθάριστων κερδών, ή της προστιθέμενης αξίας (με την έννοια του ποσού επί του οποίου υπολογίζεται ο ΦΠΑ), ή άλλων χαρακτηριστικών της επιχείρησης (Σκαρλάτος Π., 2016).

Γραφειοκρατία

Μία ακόμα πρόκληση της ελληνικής επιχειρηματικότητας γενικά είναι και η έντονη γραφειοκρατία στην Ελλάδα. Οι πολύπλοκες, συχνά ασαφείς και χρονοβόρες διαδικασίες αδειοδότησης αποτελούν σημαντικό εμπόδιο στην ανάπτυξη των δραστηριοτήτων της εγχώριας μεταποίησης. Κάτι που λειτουργεί αρνητικά στην ανταγωνιστικότητα της χώρας. Χαρακτηριστικό είναι ότι η Ελλάδα κατατάσσεται στην προτελευταία θέση μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ στην ευκολία άσκησης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων (ease of doing business), μεταξύ άλλων λόγω και της υψηλής γραφειοκρατίας (Παγκόσμια Τράπεζα, 2016).

Χωροταξικό πλαίσιο

Επιπλέον, η δημιουργία νέων μεταποιητικών εγκαταστάσεων, όπως συχνά και η επέκταση των υπαρχουσών, υπόκειται σε χρονοβόρες και δαπανηρές γραφειοκρατικές διαδικασίες αδειοδότησης, μεταξύ άλλων λόγω του γεγονότος ότι δεν υπάρχει στην Ελλάδα επαρκώς σαφές και πλήρες χωροταξικό σχέδιο για την εγκατάσταση παραγωγικών δραστηριοτήτων. Αυτός είναι ένας ανασταλτικός παράγοντας για επενδύσεις στη χώρα, σε συνδυασμό με τη γραφειοκρατία, όπου απομακρύνει τυχόν νέες βιομηχανίες και επιχειρήσεις, που θα βελτίωναν το προφίλ της χώρας προς τους επενδυτές, αλλά και θα δημιουργούσαν νέες θέσεις εργασίας.

Διασφάλιση εμπορικών ροών

Επίσης, ένα ακόμα πρόβλημα που δημιουργείται από το κράτος είναι η έλλειψη ενός σχεδίου πρόληψης, καθώς και η αντιμετώπιση, που δημιουργούνται κατά τη μεταφορά πρώτων υλών και προϊόντων, λόγω κοινωνικοπολιτικών

αναταραχών, είτε λόγω απεργιών, είτε λόγω καταλήψεων σε δημόσιες μεταφορές, και οδικά δίκτυα από διάφορες κοινωνικές ομάδες, μην επιτρέποντας στις μεταφορές να γίνονται εκπρόθεσμα. Με αυτό τον τρόπο μειώνεται η αξιοπιστία των ελληνικών χημικών βιομηχανιών, που σε συνδυασμό μετά την οικονομική κρίση και τα capital controls, δυσκολεύονται στο να διατηρήσουν την εμπιστοσύνη ή στο να βρουν νέους προμηθευτές και αγοραστές (Σκαρλάτος Π., 2016).

Κυκλική οικονομία

Αρκετά, σημαντικό για την ελληνική μεταποίηση θα ήταν η θέσπιση ενός ρυθμιστικού πλαισίου, όπου θα δίνονταν κίνητρα στις βιομηχανίες να ακολουθήσουν το μοντέλο της κυκλικής οικονομίας. Κυκλική οικονομία σημαίνει, με απλά λόγια, την επιμήκυνση του κύκλου ζωής των προϊόντων συγχρόνως με εξοικονόμηση μη ανανεώσιμων φυσικών πόρων, περισσότερη επαναχρησιμοποίηση, ανακύκλωση και ανάκτηση ενέργειας και υλικών. Είναι μια αξιόπιστη, σύγχρονη πρόταση για βιώσιμη ανάπτυξη, η οποία έχει πολλαπλά οφέλη για την κοινωνία, την οικονομία και το περιβάλλον. Η μεταστροφή από το γραμμικό μοντέλο «προμήθεια, παραγωγή, κατανάλωση, απόρριψη» (take, make, consume, dispose) στο μοντέλο κυκλικής οικονομίας που δίνει έμφαση στη «μείωση, επαναχρησιμοποίηση, επισκευή, ανακύκλωση, ανάκτηση» (reduce, re-use, repair, recycle, recover) απαιτεί αλλαγές σε ολόκληρες αλυσίδες αξίας, από το σχεδιασμό των προϊόντων έως και την κατανάλωσή τους. Η ανθεκτικότητα των προϊόντων, η αποδοτικότητα των πόρων, η βιομηχανική συμβίωση, τα νέα επιχειρηματικά μοντέλα, ο οικολογικός σχεδιασμός, η καινοτομία στις αγορές ανακυκλωμένων υλών, η ανάπτυξη αγορών δευτερογενών υλικών και η αλλαγή καταναλωτικών συνηθειών μπορούν να εξυπηρετήσουν τις αρχές της κυκλικής οικονομίας, με στόχο μια οικονομία και μια κοινωνία με μηδενικά απόβλητα και ελάχιστη χρήση φυσικών πόρων. Άλλωστε, το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δίνει σήμερα προτεραιότητα στην υιοθέτηση των αρχών της κυκλικής οικονομίας είναι ιδιαίτερα αισιόδοξο. Αυτό, τουλάχιστον, καταδεικνύει το φιλόδοξο πλαίσιο που τέθηκε από την Ε.Ε. στις 2 Δεκεμβρίου 2015 και το οποίο έχει ως στόχο να αντιμετωπίσει τις μεγάλες «πληγές» της σύγχρονης οικονομίας: την εξοικονόμηση των πόρων, την

τόνωση της ανταγωνιστικότητας, τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την προώθηση της ανάπτυξης (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015). Για την υποστήριξη της κυκλικής οικονομίας στην Ελλάδα πρέπει να δοθεί έμφαση στην πλήρη αξιοποίηση των σχετικών ευρωπαϊκών προγραμμάτων, στην ταχύτερη δυνατή ενσωμάτωση στο εθνικό δίκαιο των σχετικών οδηγιών, παράλληλα με ενέργειες δημιουργίας υποδομών, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά στην ανακύκλωση και στη διαχείριση επικίνδυνων αποβλήτων, σε συνδυασμό ενδεχομένως με την δημιουργία κινήτρων και μέσω της φορολογίας για την εφαρμογή πρακτικών κυκλικής οικονομίας από τις ελληνικές μεταποιητικές επιχειρήσεις.

Προγράμματα ΕΣΠΑ

Επιπρόσθετα, η χημική βιομηχανία χρειάζεται την αξιοποίηση και την εύρεση ευρωπαϊκών προγραμμάτων του ΕΣΠΑ, που θα βοηθήσουν στη μείωση του κόστους παραγωγής, κάνοντας ταυτόχρονα τις ελληνικές βιομηχανίες πιο ανταγωνιστές. Ένα τέτοιο πρόγραμμα ήταν το πρόγραμμα εξοικονόμησης ενέργειας, όπου συμμετείχαν οι βιομηχανίες, το κράτος και η ΕΕ, κατά 1/3 η κάθε μία. Με το πρόγραμμα υπήρξε σημαντική πρόοδος στο ζήτημα της ενεργειακής αναβάθμισης των κτηρίων και των εγκαταστάσεων, μειώνοντας το διοξείδιο του άνθρακα. Έτσι, διάφοροι περιβαλλοντικοί περιορισμοί θα αίρονταν, με αποτέλεσμα τελικά τη μείωση του κόστους παραγωγής (Σκαρλάτος Π., 2016).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στο κεφάλαιο αυτό συνοψίζονται τα βασικά συμπεράσματα και ευρήματα που προέκυψαν για την εγχώρια χημική βιομηχανία από το σύνολο της διπλωματικής εργασίας.

Καταρχάς θα πρέπει να σημειώσουμε ότι η χημική βιομηχανία είναι από εκείνους τους κλάδους της ελληνικής οικονομίας που παρά την κρίση κατόρθωσε να αυξήσει το μερίδιό της στο ΑΕΠ της χώρας σε σχέση με το 2009 (από 0,29% το 2009 σε 0,55% το 2014), παρά τις έντονες διακυμάνσεις της περιόδου αυτής. Προφανώς αυτό είναι αποτέλεσμα και της ταχύτερης συρρίκνωσης του προϊόντος άλλων τομέων της οικονομίας όπως π.χ. το εμπόριο. Σε σύγκριση με την Ευρώπη, αυτό το μερίδιο πάντως είναι χαμηλότερο, καθώς η αντίστοιχη συμμετοχή της χημικής βιομηχανίας στο σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι μεγαλύτερη (1,05% το 2014).

Οι βασικοί δείκτες του κλάδου (βιομηχανική παραγωγή, κύκλος εργασιών, νέες παραγγελίες), παρά τις αυξομειώσεις, βρίσκονται το 2016 σε υψηλότερο σημείο σε σχέση με το 2009. Ακόμα, παρατηρώντας το σύνολο της μεταποίησης, παρατηρείται η ανθεκτικότητα του κλάδου της χημικής βιομηχανίας ιδιαίτερα εντός της κρίσης. Μπορεί οι βασικοί δείκτες του συνόλου της μεταποίησης να ήταν υψηλότεροι από ότι η χημική βιομηχανία πριν το 2009, ωστόσο μετά το ξέσπασμα της κρίσης, οι γενικοί αυτοί δείκτες της μεταποίησης παρουσίασαν ισχυρότερη μείωση, σε αντίθεση με την μικρή αύξηση της χημικής βιομηχανίας (αύξηση παραγωγής 3,5% στη χημική βιομηχανία το 2016 από το 2009, ενώ μείωση του συνόλου της μεταποίησης κατά 11,1% στην αντίστοιχη περίοδο). Επίσης, αξίζει να σημειωθεί, ότι η ελληνική χημική βιομηχανία κερδίζει μικρότερο ποσοστό τζίρου από τις εξαγωγές, σε σχέση με το σύνολο της μεταποίησης, παρότι αυξήθηκαν και οι νέες παραγγελίες από το εξωτερικό από το 2009 και μετά. Συνεπώς, ακόμα υστερεί σε εξωστρέφεια και δεν μπορεί να υποκαταστήσει εύκολα τις απώλειες στην εγχώρια αγορά.

Όσον αφορά του απασχολούμενους στη ελληνική χημική βιομηχανία, παρατηρείται μία μείωση τους από το 2008 έως σήμερα (από 14.642 εργαζόμενοι το 2008 σε 9.926 το 2016), κάτι το οποίο παρατηρείται και στο σύνολο της μεταποίησης, όχι όμως και στον κλάδο των τροφίμων, όπου οι απασχολούμενοι κατά τη διάρκεια της κρίσης αυξήθηκαν. Επίσης, το ποσοστό των απασχολούμενων της μεταποίησης που καταλαμβάνει η χημική βιομηχανία στη Ελλάδα (2,85%), είναι μικρότερο από το αντίστοιχο της ΕΕ (3,73%). Σε τριψήφια ανάλυση του κλάδου, παρατηρείται ότι τους περισσότερους απασχολούμενους διαχρονικά απασχολεί ο κλάδος των σαπουνιών, με δεύτερο τον κλάδο παράγωγης βασικών χημικών προϊόντων.

Αξίζει να σημειωθεί, ότι το 2014 το 50% των απασχολούμενων στη μεταποίηση δούλευαν σαν χειριστές, σε αντίθεση με το 20% του συνόλου της μεταποίησης. Επίσης, από το 2008 έως το 2014 το 60% των απασχολούμενων της χημικής βιομηχανίας ήταν απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ή/και κάτοχοι πανεπιστημιακού πτυχίου ή διπλώματος. Οπότε, γενικά είναι ένας κλάδος που μπορεί να υποστηρίξει την καινοτομία αφού φαίνεται να διαθέτει σχετικά υψηλού επιπέδου ανθρώπινο δυναμικό.

Από την άλλη πλευρά, οι επενδύσεις τόσο στο σύνολο της μεταποίησης, όσο και στη χημική βιομηχανία παρουσιάζουν κατακόρυφη μείωση από το 2009 και μετά (από €166,7 εκατ. επενδύσεων στη χημική βιομηχανία το 2009 στα €57,6 εκατ.). Το μεγαλύτερο πάντως μέρος των συνολικών επενδύσεων στην ελληνική μεταποίηση το κατέχει διαχρονικά ο κλάδος των τροφίμων (16,4% το 2015), με όλους τους υπόλοιπους κλάδους να ακολουθούν με αρκετά μικρότερα ποσοστά, όπως και η χημική βιομηχανία (2,9% το 2015). Όσον αφορά τη σύγκριση με την ευρωπαϊκή χημική βιομηχανία, η Ελλάδα (5,8% το 2014) κατέχει ένα από τα μικρότερα ποσοστά των συνολικών επενδύσεων, με την Ιρλανδία και το Βέλγιο να κυριαρχούν (35,9% και 33,7% αντίστοιχα για το 2014).

Με βάση τη χρηματοοικονομική ανάλυση των ισολογισμών των χημικών βιομηχανιών παρατηρείται ότι ο κλάδος, παρόλο το ζοφερό οικονομικό και επιχειρηματικό περιβάλλον που υπάρχει στην Ελλάδα, έχει καταφέρει στο σύνολο

του να αυξήσει το καθαρό του κέρδος, να έχει ρευστότητα και να έχει ελάχιστες οφειλές, με τον κλάδο των σαπουνιών να της ελληνικής χημικής είναι εκείνος που συμβάλει καταλυτικά στην εικόνα αυτή, όντας ο πιο αποδοτικός βιομηχανίας.

Πιο συγκεκριμένα, αν και καταγράφεται μείωση των αριθμού των επιχειρήσεων του κλάδου μέσα στη περίοδο 2005-2014 (από 240 βιομηχανίες το 2005 σε 236 το 2009 και σε 222 το 2014). Οι περισσότερες αριθμητικά, αλλά και σε όρους κύκλου εργασιών επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται στην παραγωγή σαπουνιών (67 επιχειρήσεις με €578 εκατ. τζίρο το 2014), με τους κλάδους των χρωμάτων (53 επιχειρήσεις με €337 εκατ. τζίρο το 2014) και των βασικών χημικών (51 επιχειρήσεις με €569 εκατ. τζίρο το 2014) να ακολουθούν. Επιπλέον, ενδιαφέρον παρουσιάζει ότι παρότι ο κλάδος των σαπουνιών παρουσίασε στη διάρκεια της περιόδου 2005-2014 μεγάλο πτώση του τζίρου(-33%), είχε μεγάλη αύξηση του καθαρού κέρδους (από €26 εκατ. το 2005 σε €86 εκατ. το 2014), κάτι που αναδεικνύει την αποδοτικότητα και την ευελιξία του κλάδου.

Επίσης, παρατηρείται ότι η χημική βιομηχανία παρουσιάζει ικανοποιητική ρευστότητα, παρόλη την μείωση του κυκλοφορούντος ενεργητικού από το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης, με τη παραγωγή σαπουνιών και πάλι να έχει εξέχουσα θέση. Ακόμα, από τη μείωση και τις χαμηλές τιμές του δείκτη δανειακής επιβάρυνσης, εξάγεται το συμπέρασμα ότι αφενός δεν υπάρχει καθυστέρηση των τραπεζικών υποχρεώσεων, αλλά αφετέρου δείχνει και τη δυσκολία του κλάδου στο να αντλήσει κεφαλαιακά δάνεια. Ακόμα, από τις τιμές του δείκτη μόχλευσης, εξάγεται το συμπέρασμα ότι οι χημικές βιομηχανίες στηρίζονται στα ίδια κεφάλαια τους, με πρωτοπόρο τον κλάδο παραγωγής σαπουνιών, που γενικά είναι ο πιο αποδοτικός.

Από του δείκτης κερδοφορίας και αποδοτικότητας, παρατηρείται ότι η χημικές βιομηχανίες παρουσιάζουν μικρό μικτό κέρδος, ωστόσο καλύπτουν επαρκώς τις μη βιομηχανικές τους δαπάνες. Από τους επιμέρους κλάδους, η παραγωγή σαπουνιών παρουσιάζει μεγάλο καθαρό κέρδος, ενώ η παραγωγή βασικών χημικών και η παραγωγή εκρηκτικών παρουσιάζουν ζημιές. Επιπρόσθετα, παρατηρείται ότι οι χημικές βιομηχανίες στο σύνολο τους δεν είναι ιδιαίτερα

αποδοτικές για τους μετόχους τους σε αντίθεση με την παραγωγή σαπουνιών.

Επιπλέον, από τους δείκτες δραστηριότητας φαίνεται ότι η ταχύτητα είσπραξης είναι μεγαλύτερη από τη ταχύτητα εξόφλησης, με αποτέλεσμα ο κλάδος πρέπει να αντλήσει και ξένα κεφάλαια για να καλύψει τις υποχρεώσεις του.

Από τα αποτελέσματα της έρευνας πεδίου προέκυψαν επίσης διάφορα ενδιαφέροντα συμπεράσματα: καταρχάς οι ελληνικές χημικές βιομηχανίες χρησιμοποιούν σε μεγαλύτερο βαθμό από το σύνολο της μεταποίησης πιστοποιημένα συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης. Επίσης, ενδιαφέρον παρουσιάζει ότι παρόλο που το ποσοστό των χημικών βιομηχανιών που εξαγουν είναι μεγαλύτερο σε σχέση με τη μεταποίηση, αυτό τους επιφέρει ένα αρκετά μικρό ποσοστό του τζίρου, κάτι που φάνηκε και από την ανάλυση των διαρθρωτικών δεικτών. Ακόμα, αξιοσημείωτο είναι το ότι το 2012 οι χημικές βιομηχανίες ήταν αρκετά αισιόδοξές σχετικά με το μέλλον, καθώς επίσης και το ότι αξιοποιούν σε μεγαλύτερο ποσοστό από τη μεταποίηση γνώσεις από πανεπιστήμια και γενικότερα από εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Σχετικά με τεχνολογικές επιδόσεις και ανάπτυξη καινοτομιών προκύπτει από την έρευνα πεδίου ότι οι χημικές βιομηχανίες καινοτομούν περισσότερο σε προϊόντα και λιγότερο σε νέους τρόπους παραγωγής ή οργάνωσης εργασίας. Επιπρόσθετα, η χημική βιομηχανία υπερτερεί έναντι του μέσου όρου της μεταποίησης τόσο σε αιτήσεις για πατέντες στο εξωτερικό, όσο και στην ύπαρξη τμήματος έρευνας και ανάπτυξης, καθώς 3 στις 5 χημικές βιομηχανίες διαθέτουν δομημένο αντίστοιχο τμήμα. Ακόμα αξίζει να σημειωθεί ότι οι χημικές βιομηχανίες επενδύουν μεγαλύτερο ποσοστό του τζίρου τους σε σχέση με το μέσο όρο της μεταποίησης. Όλες οι παραπάνω δράσεις της χημικής βιομηχανίας είναι ιδιαίτερα χρήσιμες για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του κλάδου.

Σε ότι αφορά τους απασχολούμενους διαπιστώθηκε ότι οι χημικές βιομηχανίες απασχολούν σχεδόν αποκλειστικά εργαζομένους πλήρους απασχόλησης, καθώς και ότι το 40% των απασχολούμενων είναι γυναίκες ποσοστό διπλάσιο του μέσου όρου της μεταποίησης, δείχνοντας τη αξία μίας θέσης εργασίας

σε χημική βιομηχανία. Επιπλέον, παρατηρείται ότι ο εξεταζόμενος κλάδος πρωτοπορεί μέσα στη μεταποίηση, τόσο στην απασχόληση αποφοίτων με εκπαίδευση ανώτατης/ανώτερης εκπαιδευτικής βαθμίδας, όσο και στην απασχόληση εργαζομένων κάτω των 29 χρόνων, κάτι που αναδεικνύει το μέλλον των χημικών βιομηχανιών. Επιπρόσθετα, οι χημικές βιομηχανίες μεριμνούν για τη συνεχή εκπαίδευση των εργαζομένων τους, κυρίως με χρηματοδοτούμενα σεμινάρια.

Τέλος, αναλύοντας τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η ελληνική χημική βιομηχανία φαίνεται ότι υπάρχει ένα ανασφαλές επιχειρηματικό περιβάλλον, τόσο από την άποψη κόστους εργαζομένων, κόστους πρώτων υλών και ενέργεια, όσο και από την ασφαλιστική, φορολογική αστάθεια της χώρας, καθώς και την έλλειψη κρατικού διαλόγου. Ωστόσο, η ελληνική χημική βιομηχανία διαθέτει αρκετά περιθώρια ανάπτυξης καθώς διαθέτει τεχνογνωσία και παράδοση, απασχολεί σε μεγάλο ποσοστό υψηλού επιπέδου ανθρώπινο δυναμικό προσωπικό και δείχνει ανθεκτικότητα μέσα στην οικονομική κρίση, κάτι που δείχνει ότι ο κλάδος μπορεί να προσαρμόζεται ανάλογα με τις ανάγκες και τις δυσκολίες που του παρουσιάζονται. Συνεπώς, ότι η χημική βιομηχανία μπορεί να αποτελέσει έναν πυλώνα ανάπτυξης για την ελληνική οικονομία.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξένη βιβλιογραφία

American Chemistry Council, "US chemical investment linked to shale gas reaches \$100 billion," Feb 20, 2014, Press Release.

Cefic/ European Chemical Industry Council, Competitiveness European Chemical Industry, October 2014

Kirstie Knolle, "Dow Chemical sees competitive disadvantage for European rivals," Reuters (<http://uk.reuters.com/article/2014/06/02/uk-chemicals-usa-europe-idUKKBN0ED1W620140602>), June 2, 2014.

Παγκόσμια τράπεζα, 2016. Doing Business 2016: Measuring Regulatory Quality and Efficiency. Ουάσινγκτον, Π.Κ.

Ελληνική Βιβλιογραφία

2014/C311/15 Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα Η επανεγκατάσταση των βιομηχανιών στην ΕΕ στα πλαίσια της διαδικασίας επανεκβιομηχάνισης

Διακουλάκη Δανάη, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ, Εκδόσεις ΕΜΠ, Μάρτιος 2016

Ελληνική Στατιστική Αρχή, Δελτία τύπου 2014:

- Α: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία
- Β: Δείκτη Νέων Παραγγελιών

Ελληνική Στατιστική Αρχή, Δελτία Τύπου 2016:

- Α: Δείκτη Βιομηχανικής Παραγωγής
- Β: Δείκτη Κύκλου εργασιών
- Γ: Δείκτη Τιμών Εισαγωγών στη Βιομηχανία
- Δ: Δείκτη Τιμών Παραγωγού στη βιομηχανία

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015. Η ΚΥΚΛΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ: Συνδέοντας, δημιουργώντας και διατηρώντας την αξία

Καλογήρου Ιωάννης, Διαφάνειες μαθήματος 'Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων', 2017

Παρέμβαση Κωνσταντίνου Κουκλέλη, Προέδρου της ΕΒΙΚΕΝ στην εκδήλωση του «ΔΙΚΤΥΟΥ» για την Μεταρρύθμιση στην Ελλάδα και τη Ευρώπη με θέμα «Η επίδραση του ενεργειακού κόστους στην Ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα: Η περίπτωση της Ελληνικής Βιομηχανίας», Δεκέμβριος 2015

Διαδικτυακή βιβλιογραφία

Σκαρλάτος Π., Τηλεοπτική συνέντευξη στο time tv για τη χημική βιομηχανία, 2016:

<http://haci.gr/%cf%84%ce%b7%ce%bb%ce%b5%ce%bf%cf%80%cf%84%ce%b9%ce%ba%ce%ae-%cf%83%cf%85%ce%bd%ce%ad%ce%bd%cf%84%ce%b5%cf%85%ce%be%ce%b7-%ce%ba-%cf%80-%cf%83%ce%ba%ce%b1%cf%81%ce%bb%ce%ac%cf%84%ce%bf%cf%85-%cf%83/>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Παράρτημα 1Α: Αριθμητικά στοιχεία

Η παρακάτω ενότητα περιλαμβάνει του αριθμοδείκτες που παρουσιάζονται παραπάνω στο Κεφάλαιο 2, ανά τριψήφιο κλάδο της χημικής βιομηχανίας. Οι αριθμοδείκτες στηρίζονται στα στοιχεία της Hellstat.

	Άμεση ρευστότητα			Γενική ρευστότητα			Δείκτης μόχλευσης			Δείκτης Δανειακής Επιβάρυνσης		
	2005	2009	2014	2005	2009	2014	2005	2009	2014	2005	2009	2014
201 Παραγωγή βασικών χημικών	1,72	1,69	1,35	2,37	2,36	1,96	1,41	1,04	0,80	0,36	0,37	0,31
202 Παραγωγή παρασιτοκτόνων	2,11	2,70	3,17	3,09	3,90	4,70	0,78	1,01	0,59	0,26	0,23	0,18
203 Παραγωγή χρωμάτων	2,56	2,84	2,71	3,46	3,85	3,85	0,60	0,65	0,52	0,27	0,29	0,27
204 Παραγωγή σαπουνιών	4,69	5,66	3,77	6,45	7,03	5,05	3,41	0,81	0,30	0,43	0,19	0,17
205 Παραγωγή εκρηκτικών	2,41	3,61	2,47	3,88	4,85	3,86	0,78	0,25	0,76	0,33	0,16	0,31
Σύνολο	2,36	2,82	2,22	3,28	3,80	3,23	1,18	0,71	0,53	0,35	0,26	0,25

	Μικτό περιθώριο κέρδους			Καθαρό περιθώριο κέρδους			Αποδοτικότητα ενεργητικού			Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων			
	2005	2009	2014	2005	2009	2014	2005	2009	2014	2005	2009	2014	
201 Παραγωγή βασικών χημικών	14,96%	22,43%	21,75%	-6,42%	0,85%	-1,46%	-5,45%	0,62%	-	0,94%	21,36%	1,76%	-2,39%
202 Παραγωγή παρασιτοκτόνων	25,46%	64,50%	65,52%	1,41%	-	1,72%	1,22%	-	3,74%	3,63%	-3,42%	11,97%	
203 Παραγωγή χρωμάτων	33,88%	35,75%	35,58%	11,67%	8,91%	6,19%	10,22%	6,23%	4,09%	22,13%	13,99%	7,88%	
204 Παραγωγή σαπουνιών	51,00%	39,86%	53,33%	2,97%	4,92%	14,29%	2,91%	4,21%	9,07%	23,20%	17,53%	15,96%	
205 Παραγωγή εκρηκτικών	28,56%	34,88%	32,48%	5,95%	0,93%	-3,43%	4,94%	0,52%	-	11,65%	0,85%	-5,66%	
Σύνολο	32,80%	33,05%	33,67%	2,06%	4,24%	5,38%	1,78%	3,11%	3,69%	6,00%	8,55%	7,71%	

	Ταχύτητα είσπραξης απαιτήσεων (ημέρες)			Ταχύτητα εξόφλησης υποχρεώσεων (ημέρες)		
	2005	2009	2014	2005	2009	2014
201 Παραγωγή βασικών χημικών	180	215	150	129	175	165
202 Παραγωγή παρασιτοκτόνων	210	111	68	144	127	78
203 Παραγωγή χρωμάτων	182	189	161	121	126	125
204 Παραγωγή σαπουνιών	144	191	205	66	65	145
205 Παραγωγή εκρηκτικών	102	183	143	70	91	106
Σύνολο	165	193	160	112	117	135

Παράρτημα 1B: Αριθμητικά Στοιχεία

Όλοι οι σχετικοί πίνακες έχουν προέλθει από το έργο: «Έρευνα στις επιχειρήσεις για την πρόβλεψη των μεταβολών στα περιφερειακά παραγωγικά συστήματα και τις τοπικές αγορές εργασίας», IOBE & EBEO / ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ με χρηματοδότηση από το ΕΠΑΝΑΔ του ΕΣΠΑ 2007-2013 και αποτυπώνουν τα αποτελέσματα για όλες τις εξεταζόμενες ερωτήσεις που αναλύονται στο Κεφάλαιο 3.

Επιχείρηση & επιχειρηματική στρατηγική

Πίνακας Β.1: % επιχειρήσεων με συστήματα διασφάλισης ποιότητας (κλαδικά αποτελέσματα- Μεταποίηση)

	Πιστοποιημένο σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης, όπως π.χ. OHSAS 18001 ή ΕΛΟΤ 18-01	Ολοκληρωμένα Πληροφοριακά Συστήματα, όπως CRM, ERP, IMS	Πιστοποιημένο σύστημα διαχείρισης υγιεινής και ασφάλειας στην εργασία, όπως π.χ. ISO 14001 του 2004
Τρόφιμα-Ποτά	74,41%	71,70%	84,47%
Κλωστούφαντουργία και ένδυση	32,08%	71,43%	29,63%
Εκδόσεις και προϊόντα χαρτιού	58,33%	83,67%	61,70%
Χημική Βιομηχανία	74,19%	90,48%	54,10%
Πλαστικά/ ελαστικά	69,77%	86,05%	58,14%
Μη μεταλλικά ορυκτά	64,06%	67,74%	57,38%
Βασικά μέταλλα και μεταλλικά προϊόντα	72,73%	75,76%	59,18%
Μηχανήματα- είδη εξοπλισμού	73,08%	91,67%	65,38%
Έπιπλα και λουπές Βιομηχανίες	72,22%	70,59%	50,00%
Λοιποί κλάδοι	72,97%	83,56%	56,16%
Σύνολο	68,34%	77,22%	63,61%
Αριθμός επιχειρήσεων	698	698	687

Οικονομικές επιδόσεις & αγορά

Πίνακας Β.2: Επενδυτικές δαπάνες 2011 – 2012 (Μεταποίηση)

	Επιχειρήσεις	% επιχειρήσεων με επενδύσεις	μ.ο. επενδύσεων (σε εκατ. €)
Τρόφιμα-Ποτά	214	79,91%	1,31
Κλωστούφαντουργία και ένδυση	57	63,16%	0,92
Εκδόσεις και προϊόντα χαρτιού	50	80,00%	1,09
Χημική Βιομηχανία	63	74,60%	3,2
Πλαστικά/ ελαστικά	43	76,74%	2,16
Μη μεταλλικά ορυκτά	66	57,58%	1,45
Βασικά μέταλλα και μεταλλικά προϊόντα	99	72,73%	3,73
Μηχανήματα- είδη εξοπλισμού	26	53,85%	0,58
Έπιπλα και λουπές Βιομηχανίες	18	72,22%	3,14
Λοιποί κλάδοι	75	66,67%	68,14
Σύνολο	711	71,73%	8,43

Πίνακας Β.3: Εξαγωγικές επιχειρήσεις για το 2013 (κλαδικά αποτελέσματα-Μεταποίηση)

	Η επιχείρηση κάνει εξαγωγές	Αριθμός επιχειρήσεων
Τρόφιμα-Ποτά	79,43%	209
Κλωστοϋφαντουργία και ένδυση	89,47%	57
Εκδόσεις και προϊόντα χαρτιού	64,58%	48
Χημική Βιομηχανία	87,10%	62
Πλαστικά/ ελαστικά	83,72%	43
Μη μεταλλικά ορυκτά	34,38%	64
Βασικά μέταλλα και μεταλλικά προϊόντα	86,46%	96
Μηχανήματα- είδη εξοπλισμού	92,31%	26
Έπιπλα και λουπές Βιομηχανίες	83,33%	18
Λοιποί κλάδοι	74,67%	75
Σύνολο	77,08%	698

Πίνακας Β.4: Κατανομή επιχειρήσεων βάσει του % τζίρου από εξαγωγές το 2013 (Μεταποίηση)

	Λιγότερο από 10%	10%-19%	20%-39%	Μεγαλύτερο του 40% των πωλήσεων	Αριθμός επιχειρήσεων
Τρόφιμα-Ποτά	79,43%	34,94%	24,70%	16,27%	166
Κλωστοϋφαντουργία και ένδυση	89,47%	19,61%	25,49%	5,88%	51
Εκδόσεις και προϊόντα χαρτιού	64,58%	55,17%	10,34%	13,79%	29
Χημική Βιομηχανία	87,10%	29,63%	31,48%	24,07%	54
Πλαστικά/ ελαστικά	83,72%	36,11%	30,56%	5,56%	36
Μη μεταλλικά ορυκτά	34,38%	31,82%	9,09%	9,09%	22
Βασικά μέταλλα και μεταλλικά προϊόντα	86,46%	23,46%	16,05%	22,22%	81
Μηχανήματα- είδη εξοπλισμού	92,31%	20,83%	16,67%	12,50%	24
Έπιπλα και λουπές Βιομηχανίες	83,33%	33,33%	26,67%	13,33%	15
Λοιποί κλάδοι	74,67%	43,64%	21,82%	7,27%	55
Σύνολο	77,08%	32,46%	22,51%	14,63%	533

Πίνακας Β.5: Κέρδη/Ζημιές το 2012 (κλαδικά αποτελέσματα- Μεταποίηση)

	Κέρδη	Ζημιές	Ούτε κέρδη, ούτε ζημιές / οριακό αποτέλεσμα - μεταβολή	Αριθμός επιχειρήσεων
Τρόφιμα-Ποτά	62,38%	31,43%	6,19%	210
Κλωστοϋφαντουργία και ένδυση	43,86%	49,12%	7,02%	57
Εκδόσεις και προϊόντα χαρτιού	46,94%	46,94%	6,12%	49
Χημική Βιομηχανία	50,00%	45,16%	4,84%	62
Πλαστικά/ ελαστικά	62,79%	32,56%	4,65%	43
Μη μεταλλικά ορυκτά	30,77%	66,15%	3,08%	65
Βασικά μέταλλα και μεταλλικά προϊόντα	44,09%	50,54%	5,38%	93
Μηχανήματα- είδη εξοπλισμού	30,77%	69,23%	0,00%	26
Έπιπλα και λουπές Βιομηχανίες	35,29%	52,94%	11,76%	17
Λοιποί κλάδοι	56,00%	40,00%	4,00%	55
Σύνολο	50,79%	43,90%	5,31%	533

Πίνακας Β.6: Πηγές για απόκτηση και αξιοποίηση της γνώσης (κλαδικά αποτελέσματα- Μεταποίηση).

	Πελάτες		Προμηθευτές		Ανταγωνιστές		Πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα	
	% επιχειρήσεων	Αριθμός επιχειρήσεων	% επιχειρήσεων	Αριθμός επιχειρήσεων	% επιχειρήσεων	Αριθμός επιχειρήσεων	% επιχειρήσεων	Αριθμός επιχειρήσεων
Τρόφιμα-Ποτά	62,09%	211	42,72%	213	37,14%	210	15,57%	212
Κλωστοϋφαντουργία και ένδυση	54,39%	57	33,33%	57	45,45%	55	5,56%	54
Εκδόσεις και προϊόντα χαρτιού	48,00%	50	44,00%	50	36,00%	50	4,00%	50
Χημική Βιομηχανία	49,18%	61	41,94%	62	20,97%	62	20,63%	63
Πλαστικά/ ελαστικά	67,44%	43	60,47%	43	34,88%	43	11,63%	43
Μη μεταλλικά ορυκτά	48,48%	66	42,42%	66	25,76%	66	16,92%	65
Βασικά μέταλλα και μεταλλικά προϊόντα	58,95%	95	46,39%	97	32,29%	96	14,29%	98
Μηχανήματα- είδη εξοπλισμού	50,00%	26	42,31%	26	26,92%	26	11,54%	26
Έπιπλα και λοιπές Βιομηχανίες	61,11%	18	33,33%	18	44,44%	18	11,11%	18
Λοιποί κλάδοι	53,42%	73	36,99%	73	29,17%	72	17,81%	73
Σύνολο	56,57%	700	42,70%	705	33,38%	698	14,10%	702

Πίνακας Β.7: Τρόποι αντίδρασης στη κρίση το 2012 (κλαδικά αποτελέσματα-Μεταποίηση)

	Μείωση απασχολούμενων		Μείωση της παραγωγής ή δραστηριότητας		Μείωση των τιμών		Περικοπή έμμεσων παροχών προς τους εργαζόμενους		Συγκράτηση ή μείωση των τακτικών αποδοχών του προσωπικού		Περικοπές σε πριμ, επιδόματα παραγωγικότητας		Προσαρμογή του χρόνου εργασίας	
	% επιχειρήσ εων	Αριθμός επιχειρήσ εων	% επιχειρήσ εων	Αριθμός επιχειρήσ εων	% επιχειρήσ εων	Αριθμός επιχειρήσ εων	% επιχειρήσ εων	Αριθμός επιχειρήσ εων	% επιχειρήσ εων	Αριθμός επιχειρήσ εων	% επιχειρήσ εων	Αριθμός επιχειρήσ εων	% επιχειρήσ εων	Αριθμός επιχειρήσ εων
Τρόφιμα-Ποτά	5,63%	213	7,51%	213	8,92%	213	13,20%	197	18,87%	212	13,33%	180	8,45%	213
Κλωστοϋφαντο υργία και ένδυση	29,82%	57	28,07%	57	14,29%	56	18,87%	53	29,82%	57	35,71%	42	17,54%	57
Εκδόσεις και προϊόντα χαρτιού	18,00%	50	12,24%	49	16,67%	48	18,37%	49	32,00%	50	27,27%	44	12,00%	50
Χημική Βιομηχανία	17,46%	63	17,46%	63	14,75%	61	13,79%	58	36,51%	63	29,31%	58	15,87%	63
Πλαστικά/ ελαστικά	13,95%	43	16,28%	43	7,14%	42	14,63%	41	23,26%	43	30,77%	39	23,81%	42
Μη μεταλλικά ορυκτά	40,91%	66	62,12%	66	24,24%	66	28,07%	57	34,85%	66	29,82%	57	36,36%	66
Βασικά μέταλλα και μεταλλικά προϊόντα	23,23%	99	31,31%	99	21,05%	95	18,56%	97	27,27%	99	23,91%	92	19,19%	99
Μηχανήματα- είδη εξοπλισμού	11,54%	26	19,23%	26	3,85%	26	15,38%	26	34,62%	26	50,00%	24	15,38%	26
Έπιπλα και λουιές Βιομηχανίες	27,78%	18	38,89%	18	11,11%	18	27,78%	18	27,78%	18	38,89%	18	27,78%	18
Λουτοί κλάδοι	14,67%	75	21,62%	74	10,96%	73	12,50%	72	27,40%	73	23,88%	67	13,51%	74
Σύνολο	17,46%	710	22,03%	708	13,47%	698	16,62%	668	26,87%	707	24,80%	621	16,38%	708

Τεχνολογικές επιδόσεις & ανάπτυξη καινοτομιών

Πίνακας Β.8: % επιχειρήσεων με Τμήμα έρευνας και ανάπτυξης (κλαδικά αποτελέσματα- Μεταποίηση)

	% επιχειρήσεων	Αριθμός επιχειρήσεων
Τρόφιμα-Ποτά	27,23%	213
Κλωστοϋφαντουργία και ένδυση	32,14%	56
Εκδόσεις και προϊόντα χαρτιού	22,45%	49
Χημική Βιομηχανία	58,73%	63
Πλαστικά/ ελαστικά	39,53%	43
Μη μεταλλικά ορυκτά	18,18%	66
Βασικά μέταλλα και μεταλλικά προϊόντα	32,65%	98
Μηχανήματα- είδη εξοπλισμού	61,54%	26
Έπιπλα και λοιπές Βιομηχανίες	22,22%	18
Λοιποί κλάδοι	34,67%	75
Σύνολο	32,67%	707

Πίνακας Β.9: Δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη (κλαδικά αποτελέσματα- Μεταποίηση)

	Δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη (εκατ. €)	Τζίρος επιχειρήσεων που επενδύουν σε έρευνα και ανάπτυξη (δισεκ €)	% δαπανών στο τζίρο
Τρόφιμα-Ποτά	54,57	2,47	2,21%
Κλωστοϋφαντουργία και ένδυση	5,84	0,27	2,20%
Εκδόσεις και προϊόντα χαρτιού	3,77	0,32	1,16%
Χημική Βιομηχανία	82,03	1,6	5,12%
Πλαστικά/ ελαστικά	8,78	0,35	2,50%
Μη μεταλλικά ορυκτά	25,95	0,41	6,37%
Βασικά μέταλλα και μεταλλικά προϊόντα	46,13	2,01	2,30%
Μηχανήματα- είδη εξοπλισμού	14,56	0,39	3,69%
Έπιπλα και λοιπές Βιομηχανίες	9,44	0,19	4,88%
Λοιποί κλάδοι	55,28	1,03	5,38%
Σύνολο	306,35	9,04	3,39%

Πίνακας Β.10: Συνολικός αριθμός απασχολούμενων στο τμήμα έρευνας και ανάπτυξης (κλαδικά αποτελέσματα-Μεταποίηση)

	% απασχολούμενων στο τμήμα έρευνας ανάπτυξης	Απασχολούμενοι σε επιχειρήσεις με τμήμα έρευνας ανάπτυξης
Τρόφιμα-Ποτά	1,96%	11.111
Κλωστοϋφαντουργία και ένδυση	2,58%	2.834
Εκδόσεις και προϊόντα χαρτιού	3,51%	1.084
Χημική Βιομηχανία	5,40%	8.552
Πλαστικά/ ελαστικά	3,99%	2.130
Μη μεταλλικά ορυκτά	0,80%	6.993
Βασικά μέταλλα και μεταλλικά προϊόντα	1,77%	7.123
Μηχανήματα- είδη εξοπλισμού	5,39%	1.764
Έπιπλα και λοιπές Βιομηχανίες	7,39%	1.205
Λοιποί κλάδοι	2,94%	22.119
Σύνολο	2,91%	64.915

Πίνακας Β.11: Αίτηση για πατέντες στο εξωτερικό κατά τη τελευταία διετία (κλαδικά αποτελέσματα-Μεταποίηση)

	% επιχειρήσεων	Αριθμός επιχειρήσεων
Τρόφιμα-Ποτά	4,72%	212
Κλωστοϋφαντουργία και ένδυση	1,79%	56
Εκδόσεις και προϊόντα χαρτιού	4,00%	50
Χημική Βιομηχανία	19,35%	62
Πλαστικά/ ελαστικά	19,51%	41
Μη μεταλλικά ορυκτά	1,56%	64
Βασικά μέταλλα και μεταλλικά προϊόντα	10,31%	97
Μηχανήματα- είδη εξοπλισμού	19,23%	26
Έπιπλα και λοιπές Βιομηχανίες	11,11%	18
Λοιποί κλάδοι	4,05%	74
Σύνολο	7,71%	700

Πίνακας Β.12: Δημιουργία νέων ή σημαντικά βελτιωμένων προϊόντων ή υπηρεσιών την διετία 2011-2012(κλαδικά αποτελέσματα-Μεταποίηση)

	% επιχειρήσεων	Αριθμός επιχειρήσεων
Τρόφιμα-Ποτά	53,74%	214
Κλωστοϋφαντουργία και ένδυση	45,61%	57
Εκδόσεις και προϊόντα χαρτιού	48,98%	49
Χημική Βιομηχανία	58,06%	62
Πλαστικά/ ελαστικά	60,47%	43
Μη μεταλλικά ορυκτά	27,69%	65
Βασικά μέταλλα και μεταλλικά προϊόντα	40,63%	96
Μηχανήματα- είδη εξοπλισμού	69,23%	26
Έπιπλα και λοιπές Βιομηχανίες	72,22%	18
Λοιποί κλάδοι	43,84%	73
Σύνολο	49,36%	703

Πίνακας Β.13: Εισαγωγή νέων ή σημαντικά βελτιωμένων διαδικασιών/ διεργασιών την τελευταία διετία (2011-2012) (κλαδικά αποτελέσματα- Μεταποίηση)

	% επιχειρήσεων	Αριθμός επιχειρήσεων
Τρόφιμα-Ποτά	36,67%	210
Κλωστοϋφαντουργία και ένδυση	22,22%	54
Εκδόσεις και προϊόντα χαρτιού	30,61%	49
Χημική Βιομηχανία	30,00%	60
Πλαστικά/ ελαστικά	46,51%	43
Μη μεταλλικά ορυκτά	25,00%	64
Βασικά μέταλλα και μεταλλικά προϊόντα	44,79%	96
Μηχανήματα- είδη εξοπλισμού	30,77%	26
Έπιπλα και λοιπές Βιομηχανίες	16,67%	18
Λοιποί κλάδοι	28,77%	73
Σύνολο	33,62%	693

Πίνακας Β.14: Εισαγωγή νέων ή σημαντικά βελτιωμένων πρακτικών οργάνωσης/ εμπορίας/ μάρκετινγκ κατά την διετία 2011-2012 (κλαδικά αποτελέσματα-Μεταποίηση)

	% επιχειρήσεων	Αριθμός επιχειρήσεων
Τρόφιμα-Ποτά	34,12%	211
Κλωστοϋφαντουργία και ένδυση	25,00%	56
Εκδόσεις και προϊόντα χαρτιού	40,00%	50
Χημική Βιομηχανία	18,03%	61
Πλαστικά/ ελαστικά	16,28%	43
Μη μεταλλικά ορυκτά	18,75%	64
Βασικά μέταλλα και μεταλλικά προϊόντα	26,80%	97
Μηχανήματα- είδη εξοπλισμού	28,00%	25
Έπιπλα και λοιπές Βιομηχανίες	50,00%	18
Λοιποί κλάδοι	23,29%	73
Σύνολο	27,94%	698

Πίνακας Β.15: Προσδιορισμός νέων ή σημαντικά βελτιωμένων προϊόντων ή υπηρεσιών (κλαδικά αποτελέσματα- Μεταποίηση)

	Νέα για την επιχείρησή τους	Νέα για την ελληνική αγορά	Νέα για την παγκόσμια αγορά	Αριθμός επιχειρήσεων
Τρόφιμα-Ποτά	56,88%	30,00%	13,13%	115
Κλωστοϋφαντουργία και ένδυση	42,86%	21,43%	35,71%	26
Εκδόσεις και προϊόντα χαρτιού	48,65%	43,24%	8,11%	24
Χημική Βιομηχανία	42,31%	40,38%	17,31%	36
Πλαστικά/ ελαστικά	32,35%	35,29%	32,35%	25
Μη μεταλλικά ορυκτά	54,17%	37,50%	8,33%	17
Βασικά μέταλλα και μεταλλικά προϊόντα	48,15%	38,89%	12,96%	39
Μηχανήματα- είδη εξοπλισμού	58,33%	20,83%	20,83%	17
Έπιπλα και λοιπές Βιομηχανίες	60,00%	30,00%	10,00%	13
Λοιποί κλάδοι	46,15%	36,54%	17,31%	32
Σύνολο	49,90%	33,27%	16,83%	533

Πίνακας Β.16: Είδος εισαγόμενης καινοτομίας διαδικασιών/διεργασιών (κλαδικά αποτελέσματα-Μεταποίηση)

	Μεθόδους παραγωγής προϊόντων/υπηρεσιών	Πρακτικές logistics	Τρόπους χρήσης των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών	Αριθμός επιχειρήσεων
Τρόφιμα-Ποτά	90,91%	18,18%	29,87%	77
Κλωστοϋφαντουργία και ένδυση	91,67%	8,33%	0,00%	12
Εκδόσεις και προϊόντα χαρτιού	80,00%	26,67%	33,33%	15
Χημική Βιομηχανία	100,00%	27,78%	27,78%	18
Πλαστικά/ ελαστικά	100,00%	20,00%	25,00%	20
Μη μεταλλικά ορυκτά	81,25%	12,50%	18,75%	16
Βασικά μέταλλα και μεταλλικά προϊόντα	88,10%	14,29%	16,67%	42
Μηχανήματα- είδη εξοπλισμού	100,00%	37,50%	37,50%	8
Έπιπλα και λοιπές Βιομηχανίες	100,00%	0,00%	66,67%	3
Λοιποί κλάδοι	100,00%	9,52%	33,33%	21
Σύνολο	91,81%	17,67%	25,86%	232

Πίνακας Β.17: Είδος εισαγόμενης καινοτομίας οργάνωσης/εμπορίας/μάρκετινγκ (κλαδικά αποτελέσματα- Μεταποίηση)

	Μεθόδους οργάνωσης της εργασίας	Μεταβολές στο design, ή τη συσκευασία προϊόντων/ υπηρεσιών	Μεθόδους πωλήσεων ή διάθεσης προϊόντων/ υπηρεσιών	Αναβάθμιση των υπηρεσιών μετά την πώληση	Αριθμός επιχειρήσεων
Τρόφιμα-Ποτά	26,71%	27,40%	27,40%	18,49%	146
Κλωστοϋφαντουργία και ένδυση	22,73%	27,27%	36,36%	13,64%	22
Εκδόσεις και προϊόντα χαρτιού	18,75%	31,25%	28,13%	21,88%	32
Χημική Βιομηχανία	36,36%	22,73%	27,27%	13,64%	22
Πλαστικά/ ελαστικά	33,33%	33,33%	33,33%	0,00%	6
Μη μεταλλικά ορυκτά	31,58%	5,26%	52,63%	10,53%	19
Βασικά μέταλλα και μεταλλικά προϊόντα	30,19%	16,98%	28,30%	24,53%	53
Μηχανήματα- είδη εξοπλισμού	12,50%	18,75%	37,50%	31,25%	16
Έπιπλα και λοιπές Βιομηχανίες	21,05%	36,84%	21,05%	21,05%	19
Λοιποί κλάδοι	28,13%	15,63%	37,50%	18,75%	32
Σύνολο	26,43%	23,98%	30,52%	19,07%	367

Απασχόληση και πολιτικές ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού

Πίνακας Β.18: Χρήση πρακτικών management από την επιχείρηση (κλαδικά αποτελέσματα- Μεταποίηση)

	Θεσμοθετημένες διαδικασίες αξιολόγησης και ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού		Σύστημα σύνδεσης μισθών/ παραγωγικότητας	
	% επιχειρήσεων	Αριθμός επιχειρήσεων	% επιχειρήσεων	Αριθμός επιχειρήσεων
Τρόφιμα-Ποτά	50,93%	214	39,44%	213
Κλωστοϋφαντουργία και ένδυση	26,79%	56	25,93%	54
Εκδόσεις και προϊόντα χαρτιού	46,94%	49	28,57%	49
Χημική Βιομηχανία	60,32%	63	39,34%	61
Πλαστικά/ ελαστικά	58,14%	43	34,88%	43
Μη μεταλλικά ορυκτά	41,54%	65	23,44%	64
Βασικά μέταλλα και μεταλλικά προϊόντα	57,29%	96	36,84%	95
Μηχανήματα- είδη εξοπλισμού	57,69%	26	42,31%	26
Έπιπλα και λοιπές Βιομηχανίες	50,00%	18	44,44%	18
Λοιποί κλάδοι	65,33%	75	38,89%	72
Σύνολο	51,77%	705	35,68%	695

Πίνακας Β.19: Εφαρμογή προγραμμάτων εκπαίδευσης προσωπικού (κλαδικά αποτελέσματα- Μεταποίηση)

	% επιχειρήσεων	Αριθμός επιχειρήσεων
Τρόφιμα-Ποτά	76,17%	214
Κλωστοϋφαντουργία και ένδυση	56,14%	57
Εκδόσεις και προϊόντα χαρτιού	86,00%	50
Χημική Βιομηχανία	87,30%	63
Πλαστικά/ ελαστικά	83,72%	43
Μη μεταλλικά ορυκτά	56,06%	66
Βασικά μέταλλα και μεταλλικά προϊόντα	69,39%	98
Μηχανήματα- είδη εξοπλισμού	73,08%	26
Έπιπλα και λοιπές Βιομηχανίες	77,78%	18
Λοιποί κλάδοι	80,00%	75
Σύνολο	74,23%	710

Πίνακας Β.20: Συνολικός αριθμός πλήρως απασχολούμενων και άλλων κατηγοριών (κλαδικά αποτελέσματα-Μεταποίηση)

	Συνολικός αριθμός απασχολούμενων πλήρους απασχόλησης	Συνολικός αριθμός απασχολούμενων μερικής απασχόλησης	Συνολικός αριθμός απασχολούμενων εποχικής απασχόλησης	Σύνολο	Αριθμός γυναικών απασχολούμενων πλήρους απασχόλησης
Τρόφιμα-Ποτά	71,36%	1,51%	27,13%	25928	24,72%
Κλωστοϋφαντουργία και ένδυση	90,61%	3,69%	5,69%	4953	40,88%
Εκδόσεις και προϊόντα χαρτιού	97,09%	1,34%	1,57%	5224	28,66%
Χημική Βιομηχανία	97,72%	1,45%	0,83%	10270	42,88%
Πλαστικά/ ελαστικά	94,61%	4,88%	0,51%	3504	20,09%
Μη μεταλλικά ορυκτά	96,65%	1,39%	1,96%	8874	14,48%
Βασικά μέταλλα και μεταλλικά προϊόντα	93,87%	4,63%	1,50%	13297	14,12%
Μηχανήματα- είδη εξοπλισμού	96,94%	2,25%	0,82%	2448	17,97%
Έπιπλα και λοιπές Βιομηχανίες	91,26%	1,91%	6,83%	1727	43,20%
Λοιποί κλάδοι	92,04%	0,37%	7,59%	26858	21,75%
Σύνολο	88,41%	1,83%	9,75%	103083	24,47%

Πίνακας Β.21: Κατανομή προσωπικού με βάση ηλικιακή κατηγορία (κλαδικά αποτελέσματα- Μεταποίηση)

	Κάτω των 29 ετών	Από 39-49 ετών	Από 50 ετών και άνω	Σύνολο απασχολούμενων
Τρόφιμα-Ποτά	15,41%	61,46%	23,13%	22107
Κλωστοϋφαντουργία και ένδυση	24,66%	50,38%	24,96%	4295
Εκδόσεις και προϊόντα χαρτιού	20,38%	64,78%	14,83%	4106
Χημική Βιομηχανία	21,26%	57,76%	20,98%	8575
Πλαστικά/ ελαστικά	20,48%	59,63%	19,89%	2524
Μη μεταλλικά ορυκτά	10,50%	62,66%	26,84%	8562
Βασικά μέταλλα και μεταλλικά προϊόντα	16,56%	61,87%	21,56%	11483
Μηχανήματα- είδη εξοπλισμού	16,30%	66,81%	16,88%	1380
Έπιπλα και λοιπές Βιομηχανίες	14,70%	62,96%	22,34%	1728
Λοιποί κλάδοι	5,51%	64,83%	29,67%	23322
Σύνολο	13,86%	61,84%	24,30%	88082

Πίνακας Β.22: Κινητικότητα προσωπικού (κλαδικά αποτελέσματα- Μεταποίηση)

	Λιγότερο από 2 έτη εργασίας στην εταιρία	2-10 έτη εργασίας στην εταιρία	Περισσότερα από 10 έτη εργασίας στην εταιρία	Σύνολο απασχολούμενων
Τρόφιμα-Ποτά	9,90%	39,97%	50,13%	23146
Κλωστοϋφαντουργία και ένδυση	16,51%	32,26%	51,23%	4236
Εκδόσεις και προϊόντα χαρτιού	9,64%	40,35%	50,00%	4804
Χημική Βιομηχανία	10,79%	44,21%	45,00%	9130
Πλαστικά/ ελαστικά	8,11%	36,75%	55,15%	3037
Μη μεταλλικά ορυκτά	9,03%	32,55%	58,42%	8726
Βασικά μέταλλα και μεταλλικά προϊόντα	10,81%	40,18%	49,01%	11522
Μηχανήματα- είδη εξοπλισμού	10,29%	50,65%	39,06%	1448
Έπιπλα και λοιπές Βιομηχανίες	10,29%	49,81%	39,90%	1727
Λοιποί κλάδοι	3,31%	23,52%	73,18%	23461
Σύνολο	8,57%	35,39%	56,04%	91237

Πίνακας Β.23: Τρόποι εκπαίδευσης προσωπικού (κλαδικά αποτελέσματα - Μεταποίηση)

	Εσωτερικά προγράμματα εκπαίδευσης από στελέχη της επιχείρησης		Χρηματοδοτούμενα από την εταιρία σεμινάρια εκτός επιχείρησης		Οργανωμένη ανταλλαγή εμπειριών από την επαγγελματική πρακτική, ανάμεσα στους εργαζομένους		On-the-job training		Κυκλική εναλλαγή εργαζομένων (Job Rotation)	
	% επιχειρήσεων	Αριθμός επιχειρήσεων	% επιχειρήσεων	Αριθμός επιχειρήσεων	% επιχειρήσεων	Αριθμός επιχειρήσεων	% επιχειρήσεων	Αριθμός επιχειρήσεων	% επιχειρήσεων	Αριθμός επιχειρήσεων
Τρόφιμα-Ποτά	85,00%	160	68,32%	161	65,19%	158	74,36%	156	56,60%	159
Κλωστοϋφαντουργία και ένδυση	90,32%	31	53,13%	32	54,84%	31	67,74%	31	43,33%	30
Εκδόσεις και προϊόντα χαρτιού	76,74%	43	67,44%	43	53,49%	43	76,19%	42	44,19%	43
Χημική Βιομηχανία	80,00%	55	81,82%	55	62,96%	54	78,18%	55	50,91%	55
Πλαστικά/ελαστικά	83,33%	36	80,56%	36	75,00%	36	77,78%	36	52,78%	36
Μη μεταλλικά ορυκτά	59,46%	37	64,86%	37	56,76%	37	62,16%	37	56,76%	37
Βασικά μέταλλα και μεταλλικά προϊόντα	70,59%	68	74,63%	67	60,61%	66	77,27%	66	56,06%	66
Μηχανήματα-είδη εξοπλισμού	84,21%	19	89,47%	19	72,22%	18	61,11%	18	57,89%	19
Έπιπλα και λοιπές Βιομηχανίες	85,71%	14	50,00%	14	78,57%	14	64,29%	14	64,29%	14
Λοιποί κλάδοι	78,33%	60	83,33%	60	67,80%	59	76,27%	59	55,00%	60
Σύνολο	79,54%	523	72,14%	524	63,76%	516	73,74%	514	53,95%	519

Πίνακας Β.24: Κατανομή προσωπικού βάση το επίπεδο εκπαίδευσης των εργαζομένων (κλαδικά αποτελέσματα-Μεταποίηση)

	Απόφοιτοι ΤΕΙ	Απόφοιτοι ΑΕΙ	Κάτοχοι Μεταπτυχιακού/Διδακτορικού Τίτλου	Απόφοιτοι ανώτερης/ανώτατης εκπαίδευσης	Συνολικός αριθμός απασχολούμενων
Τρόφιμα-Ποτά	10,00%	9,60%	2,07%	21,67%	25928
Κλωστοϋφαντουργία και ένδυση	7,65%	7,58%	3,03%	18,25%	4953
Εκδόσεις και προϊόντα χαρτιού	11,38%	13,75%	3,56%	28,68%	5224
Χημική Βιομηχανία	15,00%	21,89%	7,07%	43,96%	10270
Πλαστικά/ελαστικά	13,99%	7,49%	2,85%	24,32%	3504
Μη μεταλλικά ορυκτά	15,97%	13,31%	4,36%	33,64%	8874
Βασικά μέταλλα και μεταλλικά προϊόντα	9,11%	13,87%	5,29%	28,27%	13297
Μηχανήματα-είδη εξοπλισμού	9,42%	12,45%	2,76%	24,63%	2448
Έπιπλα και λοιπές Βιομηχανίες	21,61%	14,33%	4,60%	40,54%	1727
Λοιποί κλάδοι	10,19%	10,79%	4,99%	25,97%	26858
Σύνολο	11,22%	12,19%	4,15%	27,56%	103083

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: «Έρευνα στις επιχειρήσεις για την πρόβλεψη των μεταβολών στα περιφερειακά παραγωγικά συστήματα και τις τοπικές αγορές εργασίας», IOBE & EBEO / ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ με χρηματοδότηση από το ΕΠΑΝΑΔ του ΕΣΠΑ 2007-2013

ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ & ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

A. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ & ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Σε γενικές γραμμές, πώς θα χαρακτηρίζατε τα κυριότερα προϊόντα, ή τις υπηρεσίες που προσφέρει η επιχείρησή σας στην αγορά; Είναι...		ΝΑΙ	ΟΧΙ
EP.1	«Τυποποιημένα προϊόντα/υπηρεσίες, που απευθύνονται σε μαζικές αγορές, με χαμηλό κόστος παραγωγής»;	1	2
EP.2	«Προϊόντα/υπηρεσίες που απευθύνονται σε μικρά, εξειδικευμένα τμήματα της αγοράς (niche markets)»;	1	2
EP.3	«Προϊόντα /υπηρεσίες υψηλής διαφοροποίησης ως προς τον ανταγωνισμό»;	1	2

Σε ποιο βαθμό θα λέγατε ότι αποτελούν μέρος της εταιρικής στρατηγικής σας οι ακόλουθες επιχειρηματικές κινήσεις; ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΜΕ ΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ 1-5, ΟΠΟΥ 1 ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΚΑΘΟΛΟΥ ΚΑΙ 5 ΣΕ ΜΕΓΑΛΟ ΒΑΘΜΟ		Καθόλου				Σε μεγάλο βαθμό
EP.4	«Η αύξηση του μεριδίου αγοράς με τα ίδια προϊόντα/υπηρεσίες, στις υφιστάμενες αγορές»;	1	2	3	4	5
EP.5	«Η διείσδυση σε νέες αγορές με τα ίδια προϊόντα, ή και υπηρεσίες»;	1	2	3	4	5
EP.6	«Η αύξηση των πωλήσεων με νέα προϊόντα/υπηρεσίες»;	1	2	3	4	5
EP.7	«Ο εντοπισμός νέων, μικρών ή ιδιαίτερων τομέων αγοράς (niche markets) στις υφιστάμενες αγορές δραστηριοποίησης της επιχείρησής σας»;	1	2	3	4	5
EP.8	«Ο επαναπροσδιορισμός των τομέων δραστηριοποίησης της επιχείρησής σας»;	1	2	3	4	5
EP.9	«Η πραγματοποίηση εξαγορών / συγχωνεύσεων»;	1	2	3	4	5
EP.10	«Η καθετοποιημένη δραστηριότητα, δηλαδή η επέκταση σε προηγούμενα ή επόμενα στάδια της αλυσίδας (π.χ. παραγωγή πρώτων υλών, μεταποίηση διανομή κλπ)»;	1	2	3	4	5
EP.11	«Η επέκταση της επιχείρησης οριζόντια σε άλλους κλάδους»;	1	2	3	4	5
Σε ποιο βαθμό θα λέγατε ότι παίζουν ρόλο στην επιλογή προμηθευτών της επιχείρησής σας τα ακόλουθα κριτήρια; ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΜΕ ΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ 1-5, ΟΠΟΥ 1 ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΚΑΘΟΛΟΥ ΚΑΙ 5 ΣΕ ΜΕΓΑΛΟ ΒΑΘΜΟ		Καθόλου				Σε μεγάλο βαθμό
EP.12	«Η ποιότητα των πρώτων υλών»;	1	2	3	4	5
EP.13	«Η συνέπεια στους χρόνους παράδοσης»;	1	2	3	4	5
EP.14	«Οι όροι πίστωσης»;	1	2	3	4	5
EP.15	«Οι τιμές»;	1	2	3	4	5

Στην επιχείρησή σας, εκτός από βασικό πληροφοριακό εξοπλισμό (πχ χρήση MS Office)...		ΝΑΙ	ΟΧΙ
EP.16	Χρησιμοποιείτε Ολοκληρωμένα Πληροφοριακά Συστήματα, όπως CRM, ERP;	1	2
EP.17	Πιστοποιημένο σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης (όπως π.χ. ISO 14001 του 2004, EMAS);	1	2
EP.18	Πιστοποιημένο σύστημα διαχείρισης υγιεινής και ασφάλειας στην εργασία (όπως π.χ. OHSAS 18001 ή ΕΛΟΤ 18-01);	1	2

		ΝΑΙ	ΟΧΙ
Στην επιχείρησή σας, χρησιμοποιείτε <u>συστηματικά</u> κάποιες από τις παρακάτω πρακτικές οργάνωσης που ακολουθούν οι επιχειρήσεις;			
EP.19	«Πρακτικές απόκτησης πολλαπλών δεξιοτήτων (multi skilling)»;	1	2
EP.20	«Πρακτικές τηλεργασίας»;	1	2
EP.21	«Πρακτικές μερικής απασχόλησης»;	1	2
EP.22	«Πρακτικές διευθέτησης χρόνου εργασίας»;	1	2
EP.23	«Πρακτικές εναλλαγής σε θέσεις μέσα στην επιχείρηση (job-rotation)»;	1	2

ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΜΕ ΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ 1-5, ΟΠΟΥ 1 ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΚΑΘΟΛΟΥ ΚΑΙ 5 ΣΕ ΜΕΓΑΛΟ ΒΑΘΜΟ

		Καθόλου				Σε μεγάλο βαθμό
EP.24	«Η επιχείρησή σας σε ποιο βαθμό χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες συμβούλου για την οργάνωσή της»;	1	2	3	4	5
EP.25	«Για την πρόσληψη και αξιολόγηση ανθρώπινου δυναμικού»;	1	2	3	4	5
EP.26	«Για την υλοποίηση έρευνας αγοράς»;	1	2	3	4	5
EP.27	«Για τη διερεύνηση των αναγκών σε νέες τεχνολογίες και την απόκτηση/ενσωμάτωσή τους»;	1	2	3	4	5

Β. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ & ΑΓΟΡΑ

EP.28	Την τελευταία διετία, 2011-2012, περίπου τι δαπάνη για επενδύσεις* έκανε, συνολικά, η επιχείρησή σας στην Ελλάδα; ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗ ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΑ ΣΕ ΕΥΡΩ – ΕΑΝ ΔΕΝ ΕΧΕΤΕ ΚΑΝΕΙ ΕΠΕΝΔΥΣΗ, ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ (0) & ΠΡΟΧΩΡΗΣΤΕ EP.30	(€)
-------	--	-----

***ΜΕ ΤΟΝ ΟΡΟ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΕΝΝΟΟΥΝΤΑΙ ΟΙ ΔΑΠΑΝΕΣ ΓΙΑ ΑΓΟΡΑ ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ, ΝΕΟΥ Η ΠΡΟΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ, ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΓΗΠΕΔΩΝ, ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΝΕΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ, ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΕΠΕΚΤΑΣΗ Η ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΑΛΑΙΩΝ.**

EP.29	Από τη συνολική αξία των επενδύσεων που υπολογίζετε, <u>περίπου</u> τι ποσοστό % αντιστοιχεί σε κάθε κατηγορία δαπανών:...	(ποσοστό % στο σύνολο της επένδυσης)
	ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΑ ΠΟΣΟΣΤΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟΥΝ ΣΕ ΚΑΘΕ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	
	Αγορά νέου ή αντικατάσταση υφιστάμενου κεφαλαιουχικού εξοπλισμού	(1)
	Εισαγωγή νέων μεθόδων παραγωγής	(2)
	Αύξηση της παραγωγικής δυναμικότητας για ήδη παραγόμενα προϊόντα/υπηρεσίες	(3)
	Διεύρυνση της παραγωγικής δυναμικότητας για την παραγωγή νέων προϊόντων/υπηρεσιών	(4)
	Συμμόρφωση με την περιβαλλοντική νομοθεσία, ή θέματα υγιεινής και ασφαλείας	(5)
	Εξοικονόμηση και διαχείριση της ενέργειας	(6)
	ΣΥΝΟΛΟ	100%

EP.30 Και για τη διετία 2013-2014, ποιες είναι οι εκτιμήσεις σας για την πορεία των επενδύσεων της επιχείρησής σας στην Ελλάδα; Θα λέγατε ότι θα αυξηθούν, θα μειωθούν ή θα παραμείνουν σχεδόν αμετάβλητες;

Θα αυξηθούν

1 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ EP. 31 & ΜΕΤΑ ΤΗΝ EP.33

Θα μειωθούν
EP.33

2 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ EP. 32 & ΜΕΤΑ ΤΗΝ

Θα παραμείνουν σχεδόν αμετάβλητες

3

→ ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ

ΕΡ.33

Είναι πολύ πρώιμος ο σχεδιασμός	4	→ ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ ΕΡ.33
Συνέχιση υφιστάμενων σχεδίων	5	→ ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ ΕΡ.33
Μόνο οι απαραίτητες επενδύσεις συντήρησης	6	→ ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ ΕΡ.33

		(ποσοστό %)
ΕΡ.31	Σε τι ποσοστό περίπου εκτιμάτε ότι θα αυξηθούν οι επενδύσεις σας στην ελληνική αγορά τη διετία 2013-2014 σε σύγκριση με την προηγούμενη διετία; ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ % ΤΗΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΣΑΣ	

		(ποσοστό %)
ΕΡ.32	Σε τι ποσοστό περίπου εκτιμάτε ότι θα μειωθούν οι επενδύσεις σας στην ελληνική αγορά τη διετία 2013-2014 σε σύγκριση με την προηγούμενη διετία; ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ % ΤΗΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΣΑΣ	

ΕΡ.33 Σε ποιους από τους παρακάτω τομείς θα λέγατε ότι εντοπίζονται οι μεγαλύτερες ανάγκες χρηματοδότησης της επιχείρησής σας; **ΠΟΛΛΑΠΛΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΔΥΝΑΤΕΣ**

Σε επενδύσεις;	1
Σε κεφάλαια κίνησης;	2
Σε υποχρεώσεις προς τρίτους (εφορία, ΙΚΑ, ΔΕΗ κλπ);	3
Σε εξόφληση δανείων;	4
Σε όλους	5
Σε κανέναν	6

ΕΡ.34 Ποιες είναι οι κυριότερες πηγές χρηματοδότησης της επιχείρησής σας την τελευταία διετία; **ΕΩΣ ΤΡΕΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΔΥΝΑΤΕΣ - ΙΕΡΑΡΧΙΚΑ**

	1 ^η πηγή	2 ^η πηγή	3 ^η πηγή
Ο τραπεζικός δανεισμός;	1	1	1
Συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα (ΕΣΠΑ, 7 ^ο Πρόγραμμα Πλαίσιο κλπ);	2	2	2
Έκδοση ομολόγων;	3	3	3
Αποθεματικά (κέρδη προηγούμενων ετών);	4	4	4
Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου;	5	5	5
Εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης (venture capital, business angels κλπ);	6	6	6
Άλλη	7	7	7
Καμία	8		

ΕΡ.35 Έχει η επιχείρησή σας την τελευταία διετία συμμετάσχει σε κάποιο/α από τα παρακάτω προγράμματα ΕΣΠΑ ή ευρωπαϊκά; **ΠΟΛΛΑΠΛΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΔΥΝΑΤΕΣ**

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα - Επιχειρηματικότητα (ΕΣΠΑ 2007-2013)	1
Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης (ΕΤΕΑΝ)	2
7 ^ο Πρόγραμμα Πλαίσιο	3
Άλλο	7
Κανένα	8

Στο σημερινό οικονομικό περιβάλλον, σε ποιο βαθμό θεωρείτε απειλή για την επιχείρησή σας:...		Καθόλου				Σε μεγάλο βαθμό
EP.36	Την έλλειψη ρευστότητας, επειδή οι τράπεζες δεν εγκρίνουν νέα δάνεια; ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΜΕ ΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ 1-5, ΟΠΟΥ 1 ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΚΑΘΟΛΟΥ ΚΑΙ 5 ΣΕ ΜΕΓΑΛΟ ΒΑΘΜΟ	1	2	3	4	5
EP.37	Την έλλειψη ρευστότητας, επειδή οι προμηθευτές, ή οι πελάτες σας αντιμετωπίζουν οι ίδιοι πρόβλημα ρευστότητας;	1	2	3	4	5
EP.38	Την έλλειψη ρευστότητας, επειδή έχουν περιοριστεί οι πληρωμές, ή οι εργασίες από το βασικό πελάτη της επιχείρησής σας;	1	2	3	4	5
EP.39	Την πίεση από ανταγωνιστές που βασίζονται σε χαμηλό κόστος;	1	2	3	4	5
EP.40	Την πίεση από ανταγωνιστές που βασίζονται στην ποιότητα, ή στη διαφοροποίηση;	1	2	3	4	5
EP.41	Την μετατόπιση του αγοραστικού προτύπου σε φθηνότερες κατηγορίες προϊόντων/υπηρεσιών;	1	2	3	4	5
EP.42	Το υψηλό κόστος λειτουργίας (π.χ. μισθολογικό, κόστος ενέργειας);	1	2	3	4	5

Τα τελευταία 2 χρόνια, η επιχείρησή σας σε ποιο βαθμό προχώρησε σε:...		Καθόλου				Σε μεγάλο βαθμό
EP.43	Μείωση του αριθμού των απασχολουμένων;	1	2	3	4	5
EP.44	Μείωση της παραγωγής ή της δραστηριότητάς της;	1	2	3	4	5
EP.45	Μείωση των τιμών της στα προϊόντα / υπηρεσίες της;	1	2	3	4	5
EP.46	Περικοπή έμμεσων παροχών προς τους εργαζόμενους;	1	2	3	4	5
EP.47	Συγκράτηση, ή μείωση των τακτικών αποδοχών του προσωπικού;	1	2	3	4	5
EP.48	Περικοπές σε πριμ και επιδόματα παραγωγικότητας;	1	2	3	4	5
EP.49	Προσαρμογή του χρόνου εργασίας;	1	2	3	4	5

EP.50 Το 2013 σε σχέση με το 2012, εκτιμάτε ότι οι πωλήσεις της επιχείρησής σας στην ελληνική αγορά, θα αυξηθούν, θα μειωθούν, ή θα παραμείνουν σχεδόν αμετάβλητες;

Θα αυξηθούν 1 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ EP. 51 ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ EP.53

Θα μειωθούν 2 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ EP. 52 ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ EP.53

Σχεδόν αμετάβλητες 3 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ EP. 53

		(ποσοστό %)
EP.51	Σε τι ποσοστό περίπου εκτιμάτε ότι θα αυξηθούν οι πωλήσεις σας στην ελληνική αγορά; ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ % ΤΗΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΣΑΣ	

		(ποσοστό %)
EP.52	Σε τι ποσοστό περίπου εκτιμάτε ότι θα μειωθούν οι πωλήσεις σας στην ελληνική αγορά; ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ % ΤΗΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΣΑΣ	

ΕΡ.53 Οι εξαγωγές της επιχείρησής σας; Εκτιμάτε ότι θα αυξηθούν, θα μειωθούν, ή θα παραμείνουν σχεδόν αμετάβλητες το 2013 σε σχέση με το 2012;

Θα αυξηθούν	1	→ ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ ΕΡ. 54
Θα μειωθούν	2	→ ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ ΕΡ. 54
Θα παραμείνουν σχεδόν αμετάβλητες	3	→ ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ ΕΡ. 54
Η επιχείρηση δεν κάνει εξαγωγές	8	→ ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ ΕΡ. 55

ΕΡ.54 Τι ποσοστό του τζίρου σας το 2013 εκτιμάτε ότι θα αντιστοιχεί σε εξαγωγές;

Λιγότερο από 10%	1
10% - 19%	2
20% - 39%	3
Μεγαλύτερο του 40% των πωλήσεων	4
Η επιχείρηση δεν θα κάνει εξαγωγές	8

ΕΡ.55 Το 2012 πραγματοποιήσατε κέρδη, ή ζημιές;

Κέρδη	1
Ζημιές	2
Ούτε κέρδη/ούτε ζημιές /οριακό αποτέλεσμα/μεταβολή	3

ΕΡ.56 Το 2013 αναμένετε κέρδη, ή ζημιές;

Κέρδη	1
Ζημιές	2
Ούτε κέρδη/ούτε ζημιές /οριακό αποτέλεσμα/μεταβολή	3

ΠΡΟΣΟΧΗ: Η ΕΡΩΤΗΣΗ 57 ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΠΑΝΤΗΘΕΙ ΜΟΝΟ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΠΟΥ Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΕΙΧΕ ΚΕΡΔΗ ΤΟ 2012 ΚΑΙ ΑΝΑΜΕΝΕΙ ΚΕΡΔΗ ΤΟ 2013

ΕΡ.57 Τα κέρδη, το 2013, εκτιμάτε ότι θα έχουν αύξηση, μείωση, ή θα παραμείνουν σχεδόν αμετάβλητα, σε σχέση με το 2012;

Αύξηση	1
Μείωση	2
Αμετάβλητα	3

ΠΡΟΣΟΧΗ: Η ΕΡΩΤΗΣΗ 57 ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΠΑΝΤΗΘΕΙ ΜΟΝΟ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΠΟΥ Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΕΙΧΕ ΖΗΜΙΕΣ ΤΟ 2012 ΚΑΙ ΑΝΑΜΕΝΕΙ ΖΗΜΙΕΣ ΤΟ 2013

ΕΡ.58 Οι ζημιές, το 2013, εκτιμάτε ότι θα έχουν αύξηση, μείωση, ή θα παραμείνουν σχεδόν αμετάβλητες, σε σχέση με το 2012;

Αύξηση	1
Μείωση	2
Αμετάβλητες	3

Γ. ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ & ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΩΝ

Μια επιχείρηση αντλεί γνώση από διάφορες πηγές. Η επιχείρησή σας, σε ποιο βαθμό χρησιμοποιεί, ως πηγή γνώσης...		Καθόλου				Σε μεγάλο βαθμό
EP.59	Τους πελάτες της; ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΜΕ ΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ 1-5, ΟΠΟΥ 1 ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΚΑΘΟΛΟΥ ΚΑΙ 5 ΣΕ ΜΕΓΑΛΟ ΒΑΘΜΟ	1	2	3	4	5
EP.60	Τους προμηθευτές της;	1	2	3	4	5
EP.61	Τους ανταγωνιστές;	1	2	3	4	5
EP.62	Τα Πανεπιστήμια, και τα ερευνητικά κέντρα;	1	2	3	4	5

EP.63 Διαθέτει η επιχείρησή σας οργανωμένο τμήμα έρευνας και ανάπτυξης (in-house R&D);

Ναι 1 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ EP. 64

Όχι 2 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ EP. 65

EP.64	Κατά προσέγγιση, πόσοι εργαζόμενοι απασχολούνται στο τμήμα έρευνας και ανάπτυξης της επιχείρησής σας; ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ	
-------	---	--

EP.65	Σε πόσα ερευνητικά έργα (ευρωπαϊκά ή συγχρηματοδοτούμενα) έχει συμμετάσχει η επιχείρησή σας την τελευταία διετία; ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ	
-------	---	--

		(ποσοστό %)
EP.66	Περίπου τι ποσοστό του ετήσιου τζίρου της επιχείρησής εκτιμάτε ότι επενδύεται σε έρευνα και ανάπτυξη; ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ % ΤΗΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΣΑΣ	

EP.67 Έχει η επιχείρησή σας την τελευταία διετία υποβάλει αίτηση για πατέντες στο εξωτερικό;

Ναι 1 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ EP. 68

Όχι 2 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ EP. 70

EP.68	Πόσες αιτήσεις έχουν υποβληθεί για πατέντες την τελευταία διετία; ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟ ΤΩΝ ΑΙΤΗΣΕΩΝ	
-------	--	--

EP.69 Έχουν οι πατέντες αυτές αξιοποιηθεί στην παραγωγική διαδικασία;

Ναι 1

Όχι 2

EP.70 Προετοιμάζετε την τρέχουσα περίοδο να υποβάλετε νέα αίτηση ή νέες αιτήσεις για πατέντες;

Ναι 1

Όχι 2

EP.71 Κατά τη τελευταία διετία (2011-2012) η επιχείρησή σας δημιούργησε κάποια νέα, ή σημαντικά βελτιωμένα προϊόντα ή υπηρεσίες; **ΕΞΑΙΡΕΙΤΑΙ Η ΑΠΛΗ ΜΕΤΑΠΩΛΗΣΗ ΝΕΩΝ ΑΓΑΘΩΝ ΑΛΛΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΜΟΝΟ ΑΙΣΘΗΤΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ**

Ναι 1 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ EP.72 ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ EP.73
Όχι 2 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ EP.74

		(ποσοστό %)
EP.72	Μπορείτε να εκτιμήσετε περίπου τι ποσοστό του ετήσιου τζίρου της επιχείρησής σας μπορεί να αποδοθεί σε αυτά τα νέα προϊόντα/υπηρεσίες; ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ % ΤΗΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΣΑΣ	

EP.73 Τα νέα ή σημαντικά βελτιωμένα προϊόντα/υπηρεσίες που δημιούργησε η επιχείρησή σας ήταν: **ΠΟΛΛΑΠΛΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΔΥΝΑΤΕΣ**

Νέα για την επιχείρησή σας; 1
Νέα για την ελληνική αγορά; 2
Νέα για την παγκόσμια αγορά; 3

EP.74 Κατά την τελευταία διετία (2011-2012), η επιχείρησή σας έχει εισάγει κάποιες καινοτομίες που αφορούν παραγωγικές διαδικασίες, ή διεργασίες;

Ναι 1 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ EP.75
Όχι 2 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ EP.76

EP.75 Συγκεκριμένα, τι αφορά η καινοτομία που εισήγαγε η επιχείρησή σας: **ΠΟΛΛΑΠΛΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΔΥΝΑΤΕΣ**

Μεθόδους παραγωγής προϊόντων/υπηρεσιών 1
Πρακτικές που εφαρμόζονται στην εφοδιαστική αλυσίδα της επιχείρησής (logistics) 2
Τρόπους χρήσης των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών 3

EP.76 Κατά την τελευταία διετία (2011-2012), η επιχείρησή σας έχει εισάγει κάποιες καινοτομίες που αφορούν την οργάνωση, την εμπορία, ή το μάρκετινγκ;

Ναι 1 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ EP.77
Όχι 2 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ EP.78

EP.77 Συγκεκριμένα, τι αφορά η καινοτομία που εισήγαγε η επιχείρησή σας: **ΠΟΛΛΑΠΛΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΔΥΝΑΤΕΣ**

Μεθόδους οργάνωσης της εργασίας; 1
Μεταβολές στο design, ή τη συσκευασία προϊόντων/υπηρεσιών; 2
Μεθόδους πωλήσεων ή διάθεσης προϊόντων/υπηρεσιών; 3
Αναβάθμιση των υπηρεσιών μετά την πώληση (after sales); 4

Δ. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

EP.78 Στην επιχείρησή σας αντιμετωπίζετε δυσκολίες στην εύρεση υποψηφίων με τα κατάλληλα για κάθε θέση προσόντα και δεξιότητες, ή όχι;

Ναι 1 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΙΣ EP.79-82
Όχι 2 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ EP.83

Σχετικά με τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει η επιχείρηση στην εύρεση υποψηφίων, θα λέγατε ότι οι υποψήφιοι:...		ΝΑΙ	ΟΧΙ
EP.79	Έχουν περισσότερα προσόντα από ό,τι απαιτεί η θέση εργασίας;	1	2
EP.80	Δεν πληρούν τις προδιαγραφές της θέσης εργασίας;	1	2
EP.81	Δεν διαθέτουν την προσωπικότητα που χρειάζεται η επιχείρηση;	1	2
EP.82	Είναι λίγοι, ή δεν υπάρχουν υποψήφιοι για τη θέση;	1	2

EP.83 Σε σχέση με τη θέση εργασίας τους, θα λέγατε, γενικά, ότι εντοπίζετε ελλείψεις γνώσεων και δεξιοτήτων στους εργαζόμενους της επιχείρησής σας;

Ναι 1 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΙΣ EP.84-95
Όχι 2 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ EP.96

Κατά τη γνώμη σας, που οφείλεται το γεγονός ότι το υπάρχον προσωπικό δεν καλύπτει ικανοποιητικά τις απαιτήσεις της θέσης εργασίας;		ΝΑΙ	ΟΧΙ
EP.84	Στις αδυναμίες του επίσημου εκπαιδευτικού συστήματος να παρέχει τις κατάλληλες γνώσεις και δεξιότητες;	1	2
EP.85	Σε ελλείψεις των προγραμμάτων εκπαίδευσης και ανάπτυξης του προσωπικού;	1	2
EP.86	Σε αστοχία της διαδικασίας επιλογής προσωπικού;	1	2
EP.87	Στη συχνή αντικατάσταση του προσωπικού;	1	2

Σε ποιες δεξιότητες πιστεύετε ότι υστερούν, πάντοτε σε σχέση με τη θέση εργασίας τους;		ΝΑΙ	ΟΧΙ
EP.88	Σε τεχνικές γνώσεις που απαιτούνται για τη συγκεκριμένη εργασία;	1	2
EP.89	Στη διαχείριση τεχνολογίας και καινοτομίας;	1	2
EP.90	Στη βασική χρήση εφαρμογών πληροφορικής;	1	2
EP.91	Στην προφορική και γραπτή επικοινωνία;	1	2
EP.92	Στη γνώση ξένων γλωσσών;	1	2
EP.93	Στην εργασία σε ομάδες;	1	2
EP.94	Στην ανάπτυξη πρωτοβουλιών και στην ανάληψη ρίσκου;	1	2
EP.95	Σε ικανότητες οργάνωσης και διοίκησης έργου (project management);	1	2

Στην επιχείρησή σας...		ΝΑΙ	ΟΧΙ
EP.96	Έχετε θεσμοθετημένες διαδικασίες αξιολόγησης και ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού;	1	2
EP.97	Εφαρμόζετε σύστημα σύνδεσης μισθών/παραγωγικότητας;	1	2

EP.98 Εφαρμόζετε προγράμματα εκπαίδευσης προσωπικού στην επιχείρησή σας;

Ναι 1 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΙΣ EP.99-103
Όχι 2 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ EP.104

Με ποιον τρόπο εκπαιδεύετε το προσωπικό σας;		ΝΑΙ	ΟΧΙ
EP.99	Με προγράμματα ενδοεπιχειρησιακής εκπαίδευσης;	1	2
EP.100	Με τη χρηματοδοτούμενη από την εταιρία συμμετοχή σε σεμινάρια εκτός επιχείρησης;	1	2
EP.101	Με συστηματική ανταλλαγή πρακτικών εμπειριών ανάμεσα στους εργαζόμενους;	1	2
EP.102	Με On-the-job training;	1	2
EP.103	Με κυκλική εναλλαγή εργαζομένων (Job Rotation);	1	2

EP.104 Η συνολική απασχόληση στην επιχείρησή σας, εκτιμάτε ότι θα αυξηθεί, θα μειωθεί ή θα παραμείνει σχεδόν αμετάβλητη την επόμενη διετία;

Θα αυξηθεί 1 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ EP.105
Θα μειωθεί 2 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ EP.105
Θα παραμείνει σχεδόν αμετάβλητη 3 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ EP.106

EP.105 Πόσο εκτιμάτε ότι θα μεταβληθεί η συνολική απασχόληση στην επιχείρησή σας την επόμενη διετία;

Λιγότερες από 5 θέσεις εργασίας 1
Μεταξύ 5 έως 19 θέσεις 2
Μεταξύ 20 έως 49 θέσεις 3
Μεταξύ 50-99 θέσεις 4
100 θέσεις και άνω 5

Την επόμενη διετία πιστεύετε ότι θα μειωθεί σημαντικά, μάλλον θα μειωθεί, θα παραμείνει σχεδόν αμετάβλητο, μάλλον θα αυξηθεί, θα αυξηθεί σημαντικά...

		Θα μειωθεί σημαντικά	Μάλλον θα μειωθεί	Θα παραμείνει σχεδόν αμετάβλητο	Μάλλον θα αυξηθεί	Θα αυξηθεί σημαντικά
EP.106	Το ανειδίκευτο προσωπικό της επιχείρησής σας;	1	2	3	4	5
EP.107	Οι απόφοιτοι τεχνικών σχολών και επαγγελματικών λυκείων (πχ. ΕΠΑΛ-ΕΠΑΣ, ΙΕΚ, Τεχνολογικό Λύκειο);	1	2	3	4	5
EP.108	Οι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης;	1	2	3	4	5
EP.109	Οι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης;	1	2	3	4	5
EP.110	Οι εργαζόμενοι μερικής απασχόλησης;	1	2	3	4	5

EP.111 Και για τον αριθμό των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στο κλάδο σας την επόμενη διετία τι πιστεύετε; Θα αυξηθεί, θα μειωθεί, ή θα παραμείνει σχεδόν αμετάβλητος;

Θα αυξηθεί 1
Θα μειωθεί 2
Θα παραμείνει σχεδόν αμετάβλητος 3

EP.112 Κατά τη γνώμη σας, ποιοι παράγοντες του εξωτερικού περιβάλλοντος αναμένετε να επηρεάσουν σημαντικά τη λειτουργία της επιχείρησής την επόμενη διετία; **ΜΕΧΡΙ ΤΡΕΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΔΥΝΑΤΕΣ**

1.
2.
3.

EP.113	Σε γενικές γραμμές, ποια ήταν η κατανομή του κύκλου εργασιών σας το 2012, στις αγορές στις οποίες δραστηριοποιείται η επιχείρησή σας; Μπορείτε να εκτιμήσετε περίπου τι ποσοστό % προέρχεται από την εγχώρια αγορά, την Ευρωπαϊκή Ένωση, τα Βαλκάνια, την Τουρκία, ή άλλες χώρες; ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ % ΤΗΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΣΑΣ	(ποσοστό %)
	Την εγχώρια αγορά;	(1)
	Την Ευρωπαϊκή Ένωση;	(2)
	Τα Βαλκάνια;	(3)
	Την Τουρκία;	(4)
	Άλλες χώρες; ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΠΟΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΡ. 114	(5)
	ΣΥΝΟΛΟ	100%

EP.114	ΕΑΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΗΣΤΕ ΣΕ ΑΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΠΟΙΕΣ

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

EP.115	ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ: <u>Συνολικός (μέσος ετήσιος) αριθμός των απασχολούμενων πλήρους απασχόλησης στην επιχείρησή σας</u>	
EP.116	Αριθμός <u>γυναικών</u> πλήρους απασχόλησης	
EP.117	Αριθμός απασχολούμενων <u>μερικής απασχόλησης</u>	
EP.118	Αριθμός απασχολούμενων <u>εποχικής απασχόλησης</u>	

EP.119	Τι ποσοστό του προσωπικού της επιχείρησής είναι απόφοιτοι ΤΕΙ, τι ποσοστό απόφοιτοι ΑΕΙ και τι ποσοστό κάτοχοι Μεταπτυχιακού ή Διδακτορικού τίτλου; ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ % ΚΑΘΕ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ - ΟΧΙ ΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟ ΤΩΝ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΟΧΗ: ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΤΕ ΤΑ ΠΟΣΟΣΤΑ ΤΩΝ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΜΟΝΟΝ ΤΙΣ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ ΒΑΘΜΙΔΕΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	(ποσοστό %)
	Απόφοιτοι ΤΕΙ	(1)
	Απόφοιτοι ΑΕΙ	(2)
	Κάτοχοι Μεταπτυχιακού / Διδακτορικού τίτλου	(3)

ΕΡ.120	Τι ποσοστό του προσωπικού εργάζεται στην επιχείρηση λιγότερο από 2 έτη, τι ποσοστό από 2 έως 10 έτη και τι ποσοστό περισσότερο από 10 έτη; ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ % ΚΑΘΕ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ	(ποσοστό %)
	Προσωπικό που εργάζεται λιγότερο από 2 έτη	(1)
	Προσωπικό που εργάζεται από 2-10 έτη	(2)
	Προσωπικό που εργάζεται >10 έτη	(3)
	ΣΥΝΟΛΟ	100%

ΕΡ.121	Κατά προσέγγιση / περίπου τι ποσοστό του προσωπικού είναι κάτω των 29 ετών, τι ποσοστό από 30 έως 49 ετών, τι ποσοστό από 50 ετών και άνω; ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ % ΚΑΘΕ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ	(ποσοστό %)
	Κάτω των 29 ετών	(1)
	Από 30-49 ετών	(2)
	Από 50 ετών και άνω	(3)
	ΣΥΝΟΛΟ	100%